

ԱՍԴԻ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ԼՅՈՒԴՄԻԼԱ ՆՈՎՈՍՅՈՒՆՈՎԱ

ՓՈԽՀԱՏՈՒՑՈՒՄ ԲԱՑԱՌԻԿ
ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ԽԱԽՏՄԱՆ ՀԱՄԱՐ.
ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԻՏՈՒՄՆԵՐ

ՄՏԱԿՈՐ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԴԱՇՆԱՅԻՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ
(ՌՈՍՊԱՏԵՆՏ)

«ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԴԱՇՆԱՅԻՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ»
ԴԱՇՆԱՅԻՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԲՅՈՒՋԵՏԱՅԻՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՍԴԻ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

BULLETIN OF FEDERAL INSTITUTE OF INDUSTRIAL PROPERTY

2024

Հ. 3 № 3 (9)

16+

ՄՏԱԿՈՐ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԴԱՇՆԱՅԻՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ (ՈՌՍՊԱՏԵՆՏ)
Դաշնային պետական բյուջետային հաստատություն
«Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտ»

ISSN 2782-5086 (Print)

ISSN 2949-2432 (Online)

ԱՍԴԻ տեղեկագիր

Հ. 3 № 3 (9)

Մոսկվա 2024

Գրանցված է՝

Կապի, տեղեկատվական տեխնոլոգիաների և
զանգվածային հաղորդակցությունների վերահսկման
Դաշնային ծառայությունում (ՊԻ № ՖՍԴԴ-85468, շաբաթ էլ
№ ՖՍԴԴ-85469, առ 13 հունիսի 2023 թ.)

Տարածման գոտիներ՝

Ռուսաստան (բոլոր գոտիները), ԱՊՀ երկրներ,
մերձավոր և հեռավոր արտերկրներ:

Հրատարակության հաճախականություն՝

Տարեկան 4 համար՝ լրացուցիչ հատուկ թողարկումների
հնարավորությամբ:

Բաժանորդագրման դասիչ՝ 85599

«ԱՍԴԻ Տեղեկագիր» հիմնադրվել է 2022 թվականին
մտավոր սեփականության ոլորտում գիտական
գործունեության արդյունքները լուսաբանելու համար
գիտության հետևյալ ոլորտներում՝ Պետություն
և իրավունք, Իրավաբանական գիտություններ,
Տնտեսություն, Տնտեսական գիտություններ,
Արտոնագրային իրավունք, Գյուտարարություն,
Ռազմա-արդյունաբերական գիտություններ, Ընդհանուր և
համալիր խնդիրներ, Վիճակագրություն, Կիբեռնետիկա:

Ընթերցող լսարան՝

մասնագետներ մտավոր սեփականության ոլորտում,
արտոնագրային հավատարմատարներ, իրավաբաններ,
փաստաբաններ, ղեկավարներ, ասպիրանտներ,
ուսանողներ, գյուտարարներ և այլ ընթերցողներ:

«ԱՍԴԻ տեղեկագիր» տրամադրում է անմիջական

բաց հասանելիություն իր բովանդակությանը ելնելով
հետևյալ սկզբունքից՝ ազատ բաց հասանելիություն
հետազոտության արդյունքներին նպաստում է
գիտելիքների համակողմանի փոխանակման
մեծացմանը:

Ամսագրի համարները տեղադրված են ԱՍԴԻ կայքի
էլեկտրոնային ռեսուրսում www.vestnikfips.ru (ամսագրի
էլեկտրոնային տարբերակ):

Բոլոր նյութերը հասանելի են օգտատերերին
հրապարակումից անմիջապես հետո:

Եմբարգոյի ժամանակահատվածը նախատեսված չէ:
Նյութերին անվճար հասանելիություն ստանալու համար
ամսագրի կայքում գրանցում չի պահանջվում:
Հրապարակումն անվճար է բոլոր հեղինակների համար:

Հանդիսանում է բաց մուտքի ամսագիր (open
access), այսինքն՝ ողջ բովանդակությունն գտնվում է
օգտատերերի համար անվճար ազատ հասանելիության
մեջ՝ բաց հասանելիության սահմանման
համապատասխան:

Խմբագրություն ներկայացված նյութերը անցնում են
կրկնակի կոյր գրախոսման գործընթաց

Գրախոսումն իրականացվում է անկախ փորձագետների
կողմից և էթիկայի սկզբունքներին համապատասխան:

Ամսագրի էլեկտրոնային արխիվը

հասանելի է հետևյալ ազգային շտեմարաններում
հրապարակվելուց հետո՝ «Գիտական էլեկտրոնային
գրադարան» «Ռուսաստանի գիտության մեջբերման
ինդեքս» (ՌԻՆՑ) մատենագիտական տվյալների բազայի
շրջանակներում՝ գրանցված օգտատերերի համար
(գրանցումը համակարգում և մուտքը ամսագրի անվճար
է) . «Կիբեռնետիկա»՝ անվճար է բոլոր ընթերցողների
համար առանց գրանցման:

«ԱՍԴԻ Տեղեկագիր» ամսագրի հիմնադրի,
խմբագրության և հրատարակչի հասցեն՝

125993, Մոսկվա, Գ-59, ՊՍՊ-3,
Բերեժկովսկայա ափ., շ. 30, մ. 1

Ամսագրի էլեկտրոնային փոստ՝

Vestnik_FIPS@rupto.ru:

Կայք՝ vestnikfips.ru

**Federal Service for Intellectual Property (Rospatent)
Federal State Budgetary Institution
«Federal Institute of Industrial Property»**

ISSN 2782-5086 (Print)

ISSN 2949-2432 (Online)

Bulletin of Federal Institute of Industrial Property

Vol. 3 No. 3 (9)

Moscow 2024

Registered with the Federal Service for Supervision in the Sphere of Communications, Information Technology and Mass Communications (PI No. FS77-85468; EI series No. FS77-85469 of June 13, 2023)

Coverage: Russia (all regions), CIS states, near and far abroad countries

Publication frequency:

4 issues per year with the possibility of additional special issues

Subscription index – 85599

Bulletin of Federal Institute of Industrial Property was founded in 2022 to highlight the results of scientific activities in the field of intellectual property on the following scientific disciplines (fields of science):

State and Law. Juridical Sciences
Economics. Economic Sciences
Patent Law. Inventive Activities.
Innovative Activities Natural Sciences.
General and Complex Problems
Statistics Cybernetics

Readership:

professionals in the field of intellectual property, patent attorneys, lawyers, advocates, managers, graduate students, students, inventors and others.

The Bulletin of Federal Institute of Industrial Property provides direct open access to its content, based on the following principle:

free open access to research results contributes to an increase in the global exchange of knowledge. The issues of this journal are posted on the electronic resource of the FIPS website www.vestnikfips.ru (electronic version of the journal).

All materials are available to users immediately after publication.

There is no embargo period.

No registration on the journal's website is required to get free access to the materials. Publication is free for all authors.

It is an open access journal,

i. e. all content is freely available at no charge to users in accordance with the definition of open access Initiative.

All materials submitted to the editorial office undergo a double blind peer review procedure.

Reviewing is made by independent experts and in accordance with the ethical principles of the Publication Ethics Committee.

The electronic back issues of the journal are available after publication in the following national repositories: «Scientific Electronic Library» within the framework of the Russian Index of Science Citation (RINTs) bibliographic database – for registered users (registration in the system and access to the journal are free); «CyberLeninka» – free of charge for all readers, without registration.

Address of the founder, editorial office and publisher of the Bulletin of FIPS:

Berezhkovskaya nab., 30, bldg. 1,
Moscow, G-59, GSP-3, 125993.

Journal email:

Vestnik_FIPS@rupto.ru.

Website: vestnikfips.ru

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈՆԵԳԻԱ

Գլխավոր խմբագիր
ՆԵՐԵՏԻՆ ՕԼԵԳ ՊԵՏՐՈՍԻ

Տնտեսական գիտությունների դոկտոր, Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտի (ԱՍԴԻ) տնօրեն,
Մոսկվա

ԶՈՒԲՈՎ Յուրի Սերգեյի մանկավարժական գիտությունների թեկնածու, Մտավոր սեփականության
դաշնային ծառայության ղեկավար, Մոսկվա

ԻՎԼԻԵՎ Գրիգորի Պյոտրի գլխավոր խմբագրի տեղակալ, իրավաբանական գիտությունների թեկնածու,
Եվրասիական արտոնագրային գերատեսչության նախագահ, ԱՍԴԻ գիտական
ղեկավար, Մոսկվա

ԳՈՐՈՇԿԻՆԱ Սվետլանա Նիկոլայի գլխավոր խմբագրի տեղակալ, սոցիալական գիտությունների թեկնածու, ԱՍԴԻ
գիտական քարտուղար, Մոսկվա

ԱԲԱՆԿԻՆԱ Տատյանա Վսևոլոդի տնտեսական գիտությունների թեկնածու, պրոֆեսոր, ՏԲԴ ԱՀՀ Քաղաքային և
տարածաշրջանային զարգացման ֆակուլտետի ստեղծարար տնտեսության
կենտրոնի տնօրեն, Մոսկվա

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐՈՎԱ Աննա Վլադիմիրի տեխնիկական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ, առաջատար
գիտաշխատող՝ ԱՍԴԻ վերլուծական կենտրոնի ղեկավար, Մոսկվա

ԱԼԵՔՍԵԵՎԱ Օլգա Լեոնարի իրավաբանական գիտությունների թեկնածու, ԱՍԴԻ որակի մոնիթորինգի
կենտրոնի ղեկավար, Մոսկվա

ԲԼԻՋՆԵՑ Իվան Անատոլիի իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր, իրավագիտության
ֆակուլտետի ղեկան, Մոսկվայի համալսարանի մտավոր սեփականության
ամբիոնի վարիչ Ա. Ս. Գրիբոեդովա, Մոսկվա

ԲՈՐՈՎԱՍԿԱՅԱ Մարինա Ալեքսանդրի տնտեսական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր, Ռուսաստանի կրթության
ակադեմիայի թղթակից անդամ, Հարավային դաշնային համալսարանի
նախագահ, Ղոնի Ռոստով

ԲԻՉԿՈՎ Դմիտրի Վլադիմիրի ֆիզ-մաթ. գիտությունների թեկնածու, ԵԱԱԳ փորձագիտական բաժնի
մեխանիկայի, ֆիզիկայի և էլեկտրատեխնիկայի ամբիոնի գլխավոր
փորձագետ, Մոսկվա

ԳԼԱՋԻԵՎ Սերգեյ Յուրիի տնտեսագիտության գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր, Ռուսաստանի
գիտությունների ակադեմիայի ակադեմիկոս, ՌԳԱ Եվրասիական տնտեսական
ինտեգրման, արդիականացման և կայուն զարգացման համալիր խնդիրների
գիտական խորհրդի նախագահ, Մոսկվա

ԳՐԻԲ Վլադիսլավ Վալերիի իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր, ՌԴ
վաստակավոր իրավաբան, ՌԴ կրթության ակադեմիայի ակադեմիկոս,
Ա.Ս.Գրիբոեդովի անվ. Մոսկվայի համալսարանի ղեկավար Ռուսաստանի
պրոֆեսորադասախոսական ժողովի նախագահ, Մոսկվա

ԵՆԱ Օլեգ Վալերիի ԱՍԴԻ «Արտոնագրային վերլուծություն» գիտական ուղղության ղեկավար,
Մոսկվա

ԺՈՒՐԱՎԼԵՎ Անդրեյ Լևի իրավաբանական գիտությունների թեկնածու, ԱՍԴԻ միջազգային
կոոպերացիայի կենտրոնի ղեկավար, Մոսկվա

ԶՈԼՈՏԻՆ Նատալյա Իվանի տնտեսական գիտությունների թեկնածու, «Օպորա Ռոսսիի» փոքր և
միջին ձեռնարկատիրության համառուսաստանյան հասարակական
կազմակերպության փոխնախագահ, Մոսկվա

ԻՎԱՆՈՎԱ Մարինա Գերմանի	սոցիալական գիտությունների դոկտոր, տնտեսական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ, ԱՍԴԻ Գիտակրթական կենտրոնի առաջատար գիտաշխատող, Մոսկվա
ԻՎԱՆՈՎ Ռոման Ալեքսեյի	«մոլեկուլային ինոնոլոգիա» մասնագիտության PhD, Տրանսլյացիոն բժշկության գիտական կենտրոնի տնօրեն, «Սիրիուս» համալսարանի «Բժշկական կենսատեխնոլոգիայի» ուղղության գիտական ղեկավար, Սոչի
ԻՆՅԻՆԱ Իրինա Եվգենիի	տնտեսական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ, Ռուսաստանի գիտատեխնիկական ոլորտում տնտեսագիտության, քաղաքականության և իրավունքի գիտահետազոտական ինստիտուտի տնօրեն, Մոսկվա
ԿԱԼՅԱՏԻՆ Վիտալիի Օլեգի	իրավաբանական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ, Ռուսաստանի Դաշնության Նախագահին առընթեր Ս.Ս. Ալեքսեևի անվան մտավոր սեփականության իրավունքի ամբիոնի պրոֆեսոր և մասնավոր իրավունքի գիտահետազոտական կենտրոնի մտավոր սեփականության իրավունքի ամբիոնի խորհրդատու, Մոսկվա
ԿԼԻՍԱՆՈՎ Վլադիմիր Վիկտորի	տնտեսական գիտությունների դոկտոր, աշխարհագր. գիտությունների թեկնածու, դոցենտ, ՀԱՕ «Հանրային ֆինանսների բարեփոխման ինստիտուտի» տնօրեն, Մոսկվա
ԿՈՒՋՆԵՑՈՎԱ Տատյանա Վիկտորի	մանկավարժական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր, «Համառուսական արտոնագրային-տեխնիկական գրադարան» կենտրոնի ղեկավար, Մոսկվա
ԼՈՊԱՏԻՆԱ Նատալյա Վիկտորի	մանկավարժական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր, ԱՍԴԻ Գիտակրթական կենտրոնի առաջատար գիտաշխատող, Մոսկվա
ԼԻՍԱՆՈՎ Նիկոլայ Բորիսի	ԱՍԴԻ Քիմիայի, կենսաբանության և բժշկության կենտրոնի ղեկավար, Մոսկվա
ՊՐՈՎՈՑԻԵՎ Ստանիսլավ Եվգենիի	տնտեսական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր, Ռուսաստանի Դաշնության կառավարության առընթեր ֆինանսական համալսարանի ռեկտոր, Մոսկվա
ՍԱԼՆԻԿՈՎ Միխայիլ Յուրիի	Ֆիզիկայի և կիրառական մեխանիկայի կենտրոնի ղեկավար, ԱՍԴԻ, Մոսկվա
ՍԻՐՈՏՅՈՒԿ Վլադիմիր Օլեգի	տեխնիկական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ, ՌԳԱ խնդիրների կառավարման ինստիտուտի առաջատար գիտաշխատող, Մոսկվա
ՍՄԻՐՆՈՎ Միխայիլ Բորիսի	ֆիզ-մաթ. գիտությունների թեկնածու, ԵԱԱԳ փորձագիտական բաժնի մեխանիկայի, ֆիզիկայի և էլեկտրատեխնիկայի ամբիոնի գլխավոր փորձագետ, Մոսկվա
ՍՈՒԿՈՆԿԻՆ Ալեքսանդր Վլադիմիրի	տեխնիկական գիտությունների թեկնածու, ԱՍԴԻ գլխավոր գիտաշխատող, Մոսկվա
ՖԱԲՐԻՉՆԻ Սերգեյ Յուրիի	իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր, «Ռազմական, հատուկ և երկակի նշանակության մտավոր գործունեության արդյունքների իրավական պաշտպանության դաշնային գործակալություն» ԴՊԲՀ տնօրեն, Մոսկվա
ՖԵՂՏՈՎ Միխայիլ Ալեքսանդրի	իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր, ՏԲԴ ԱՀՀ «Հեղինակային, հարակից, մշակութային և տեղեկատվական իրավունքների ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի ամբիոն» Միջազգային գիտակրթական կենտրոնի տնօրեն, Մոսկվա
ՇՈՐԻՆ Օլեգ Նիկոլայի	տեխնիկական գիտությունների թեկնածու, Մոսկվա

EDITORIAL BOARD

Editor-in-Chief

Oleg P. NERETIN

Dr. Sci. (Economics), Director of the Federal Institute of Industrial Property (FIPS), Moscow

Yury S. ZUBOV

Cand. Sci. (Pedagogy), Head of the Federal Service for Intellectual Property, Moscow

Grigory P. IVLIEV

Deputy Editor-in-Chief, Cand. Sci. (Law), President of the Eurasian Patent Office, FIPS Research Advisor, Moscow

Svetlana N. GORUSHKINA

Deputy Editor-in-Chief, Cand. Sci. (Sociology), Scientific Secretary of FIPS, Moscow

Tatiana V. ABANKINA

Cand. Sci. (Economics), Professor, Director of the Center of Creative Economy of the Faculty of Urban and Regional Development of NRU HSE, Moscow

Anna V. ALEKSANDROVA

Cand. Sci. (Technical Sciences), Associate Professor, Leading Researcher–Head of the FIPS Analytical Center, Moscow

Olga L. ALEKSEEVA

Cand. Sci. (Law), Head of the FIPS Quality Monitoring Center, Moscow

Ivan A. BLIZNETS

Dr. Sci. (Law), Professor, Dean of the Faculty of Law, Head of the Department of Intellectual Property of the Griboedov Moscow University, Moscow

Marina A. BOROVSKAIA

Dr. Sci. (Economics), Professor, Corresponding Member of the Russian Academy of Education, President of the Southern Federal University, Rostov-on-Don

Dmitry V. BYCHKOV

Cand. Sci. (Physics and Mathematics), chief expert of the Department of Mechanics, Physics and Electrical Engineering of the Examination Department of the Eurasian Patent Office, Moscow

Sergey Yu. GLAZIEV

Dr. Sci. (Economics), Member of the Russian Academy of Sciences, Chairman of the Scientific Council of the Russian Academy of Sciences on complex issues of Eurasian economic integration, modernization and sustainable development, Moscow

Vladislav V. GRIB

Dr. Sci. (Law), Professor, Honored Lawyer of the Russian Federation, Member of the Russian Academy of Education, Rector of the Educational private institution of higher education “Moscow University named after A.S. Griboyedov”, Chairman of the Russian Professorial Assembly, Moscow

Oleg V. ENA

Head of Scientific Research on Patent Analytics FIPS, Moscow

Andrey L. ZHURAVLEV

Cand. Sci. (Law), Head of the FIPS International Cooperation Center, Moscow

Natalia I. ZOLOTYKH

Cand. Sci. (Economics), Vice President of the All-Russian Non-Government Organization of Small and Medium Business “Opora Russia”, Moscow

Marina G. IVANOVA

Dr. Sci. (Sociology), Cand. Sci. (Economics), Associate Professor, Leading Researcher of the FIPS Scientific Educational Center, Moscow

Roman A. IVANOV

PhD in Molecular Immunology, Director of the Scientific Center for Translational Medicine, Scientific Director of the medical biotechnology field, Sochi

Irina E. ILYINA

Dr. Sci. (Economics), Associate Professor, Director of the Russian Research Institute of Economics, Politics and Law in the scientific and technical field, Moscow

Vitaly O. KALYATIN

Cand. Sci. (Law), Associate Professor, Professor of the Department of Intellectual Rights, Consultant of the Department of Intellectual Rights Law of the Private Law Research Centre under the President of the Russian Federation named after S. S. Alexeev, Moscow

Vladimir V. KLIMANOV

Dr. Sci. (Economics), Cand. Sci. (Geography) Assoc. Prof., Director of NGO «Institute for Public Finance Reform», Moscow

Tatiana V. KUZNETSOVA

Dr. Sci. (Pedagogy), Professor, Head of the “All-Russian Patent and Technical Library” Center, FIPS, Moscow

Natalia V. LOPATINA

Dr. Sci. (Pedagogy), Professor, Leading Researcher of the FIPS Scientific Educational Center, Moscow

Nikolai B. LYSKOV

Head of the FIPS Center for Chemistry, Biology and Medicine, Moscow

Stanislav E. PROKOFIEV

Dr. Sci. (Economics), Professor, Rector of the Financial University under the Government of the Russian Federation, Moscow

Mikhail Yu. SALNIKOV

Head of the FIPS Center for Physics and Applied Mechanics, Moscow

Vladimir O. SIROTYUK

Dr. Sci. (Technical Sciences), Associate Professor, Leading Researcher of the Institute of Control Sciences of the Russian Academy of Sciences, Moscow

Mikhail B. SMIRNOV

Cand. Sci. (Physics and Mathematics), chief expert of the Department of Mechanics, Physics and Electrical Engineering of the Examination Department of the Eurasian Patent Office, Moscow

Alexander V. SUKONKIN

Cand. Sci. (Technical Sciences), Chief Scientific Researcher of FIPS, Moscow

Sergey Yu. FABRICHNY

Dr. Sci. (Law), Professor, Director of the Federal State Budgetary Institution «Federal Agency for Legal Protection of the Results of Intellectual Activity for Military, Special and Dual-Use», Moscow

Mikhail A. FEDOTOV

Dr. Sci. (Law), Professor, Director of the International Research and Educational Center «UNESCO Chair on Copyright, Neighboring, Cultural and Information Rights» NRU HSE, Moscow

Oleg N. SHORIN

Cand. Sci. (Technical Sciences), Moscow

Գլխավոր խմբագրի սյունակ

Հարգելի՛ ընթերցողներ, գործընկերներ, ընկերներ:

Ռոսպատենտի ավանդական աշխատանքային համաժողովին ընդառաջ, որն այս տարի նվիրված է ինովացիոն տնտեսության մեջ մտավոր սեփականության դերին, ամսագրի նոր համարի էջերում ներկայացրել ենք գիտական-տեխնոլոգիական զարգացման առաջնահերթություններին և մեխանիզմներին վերաբերող առանցքային հարցեր: Սրանք մտավոր սեփականության օբյեկտների փորձաքննության, պաշտպանության, պաշտպանության, տեխնոլոգիաների փոխանցման և տնտեսական շրջանառության մեջ մտավոր գործունեության արդյունքների ներգրավման հարցերն են. Ռուսաստանի Դաշնության մարզերում մտավոր սեփականության կառավարման մոտեցումները. Գիտական և կրթական կազմակերպությունների արտոնագրային և հրատարակչական գործունեության աճի վրա պետական գիտատեխնիկական քաղաքականության ազդեցության միտումները:

Տվյալ համարի առանցքը մտավոր սեփականության ոլորտում իրավապահ պրակտիկայի հիմնախնդիրների բազմակողմանի գիտական վերլուծությունն է:

Այսպիսով, առանցքային խնդիրներից է քաղաքացիական պատասխանատվության միջոցների համակարգում փոխհատուցման մեխանիզմի առկա և ժամանակակից իրավական մոտեցումների

արդյունավետության գնահատումը: Տվյալ խնդրի մանրամասն վերլուծությունը ընթերցողը կգտնի Մտավոր սեփականության դատարանի նախագահ Լ. Ա. Նուրբեյովի հոդվածում:

Իրավապահ մարմինների հարցերի մեկ այլ բաժինը վերաբերում է արտոնագրային հայտերի քննության ներդաշնակ մոտեցման խնդրին: ԱՍԴԻ հեղինակների թիմն առաջարկում է հայտատուներին և արտոնագրային փորձագետներին օգնելու համար վերլուծել աշխարհի առաջատար արտոնագրային գերատեսչությունների ուղեցույցները՝ Մարկուշի բանաձևերով հայտերի քննության անցկացման համար, ինչպես նաև արագացված քննության հատուկ ընթացակարգ, որը նախատեսված է հիմնականում տեխնոլոգիայի առաջնահերթ ոլորտներում հայտերի համար, այդ թվում՝ կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում:

Մտավոր սեփականության դերը տեխնոլոգիական զարգացման արագացման գործում ներկայացված է ուսումնասիրության մեջ, որը վերաբերում է մտավոր սեփականության գրավադրմամբ վարկավորման զարգացման մեխանիզմներին: Այն ձեռք բերելու համար անհրաժեշտ է ոչ միայն գրանցել մտավոր գործունեության արդյունքների իրավունքները, այլև ճիշտ գնահատել այդ իրավունքների արժեքը: Ավելին, մտավոր սեփականության արժեքը որոշելիս կարևոր է հաշվի առնել բազմաթիվ փոփոխվող գործոններ, որոնք ազդում են դրա գնահատման վրա: Կարո՞ղ է արհեստական բանականությունն օգնել այս հարցում: Այս հարցի պատասխանը հիմնված է գնահատման առկա մոտեցումների վերլուծության և գնահատման գործունեության մեջ արհեստական բանականության օգտագործման փորձի վրա: Ծրագրային արտադրանքի հնարավոր գործառնությունները սահմանվում են շուկայի մասնակիցների կարիքներին համապատասխան:

Մեր ամսագրի յուրաքանչյուր համարում մենք ձգտում ենք բազմակողմանի մոտեցում ներկայացնել մտավոր սեփականության հիմնախնդիրներին: Հետևաբար, ի լրումն արտոնագրման խնդիրների,

ընթերցողները ամսագրի էջերում կգտնեն տարածաշրջանային ապրանքներ արտադրողների կողմից աշխարհագրական նշումների, ապրանքների ծագման վայրերի և ապրանքանիշների օգտագործման անհատական առանձնահատկությունների ուսումնասիրություն:

Մտավոր սեփականության հետ աշխատելու մշակույթի ձևավորումը անբախտելիորեն կապված է ոչ միայն արտոնագրման ժամանակակից միտումների, այլև դրա պատմության հետ: Ուղիղ 100 տարի առաջ լույս տեսավ «Գյուտերի գործերով կոմիտեի տեղեկագիրը»՝ Կոմպոզիզի առաջին պաշտոնական հրատարակությունը, որտեղ պարբերաբար հրապարակվում էին տեղեկատվությունը ԽՍՀՄ-ում գրանցված բոլոր արդյունաբերական սեփականության օբյեկտների մասին: Մեր ամսագրի նոր համարի էջերում կարդացեք այս հրապարակման մասին, որը նոր փուլ է նշանավորել ներքին արտոնագրային փաստաթղթերի հրապարակման համակարգում և դարձել է կարևոր հանգրվան հայրենական գյուտարարության պատմության մեջ:

Ակնհայտ է, որ մտավոր սեփականության զարգացման բազմաբնույթ խնդիրների լուծումը պահանջում է համապատասխան գիտելիքներով և հմտություններով մասնագետների առկայություն: Հետևաբար, մտավոր սեփականության ոլորտում իրավասությունները զարգացնելու համար մենք ընտրում ենք ոչ միայն ամենաարդիական և հրատապ հարցերին շոշափող հրապարակումներ, այլ նաև մեր ընթերցողների համար ընտրում ենք լավագույն գիտական հրապարակումները և նորությունները արտասահմանյան արտոնագրային գերատեսչություններից:

Աշխատելով յուրաքանչյուր համարի վրա՝ մենք ձգտում ենք լինել ոչ միայն հետաքրքիր, այլև օգտակար:

Հարգանքներով՝ Օ. Պ. Ներեսին,
ամսագրի գլխավոր խմբագիր,
տնտեսագիտական գիտությունների
դոկտոր

Editorial

**Dear readers,
colleagues, friends!**

On the threshold of the traditional autumn conference of Rospatent, which this year is devoted to the role of intellectual property in the innovative economy, we gave in the columns of the new issue of the journal the key issues related to the priorities and mechanisms of scientific and technological development. These are issues of examination, protection, enforcement of objects of intellectual property, technology transfer and involvement in economic turnover of the results of intellectual activity; approaches to intellectual property management in the regions of the Russian Federation; trends in the effect of state scientific and technical policy on the growth of patent and publication activity of scientific and educational organizations.

The focus of this issue is a multifaceted scientific analysis of the problems of law enforcement practice in the field of intellectual property.

Thus, one of the key issues is the assessment of the efficiency of the existing and modern legal approaches to the compensation mechanism in the system of civil liability measures. The reader will find a detailed analysis of this problem in the article by L. A. Novoselova, the Chairman of the Court for Intellectual Rights.

Another set of law enforcement issues concerns the problem of a harmonized approach to the examination of patent

applications. The FIPS team of authors offers in aid of the applicants and patent experts an analysis of the guidelines of the world's leading patent offices for conducting examination of applications with Markush claims, as well as a special procedure for accelerated examination, intended mainly for applications in the priority areas of technology, including in the field of green technologies.

The role of intellectual property in accelerating technological development is the subject of a study concerning the mechanisms for developing intellectual property based lending. To obtain it, it is necessary not only to register the rights to the results of intellectual activity, but also to correctly assess the value of these rights. Moreover, when assessing the value of intellectual property, it is important to take into account many changing factors that affect its assessment. Can artificial intelligence help with this? The answer to this question is based on the results of an analysis of existing approaches to assessment and the experience of using artificial intelligence in assessment activities. Possible functions of the software product are determined in accordance with the needs of market participants.

In each issue of our journal, we strive to present a multifaceted approach to intellectual property issues. Therefore, in addition to patenting issues, the readers will find in the columns of the journal a study of special features of the use of

geographical indications, appellations of origin and trademarks by manufacturers of regional products.

The formation of a culture of handling intellectual property is inextricably linked not only with the consideration of modern patenting trends, but also its history. Exactly one hundred years ago, the "Bulletin of the Committee for Inventions" came out – the first official publication of Kompodiz, where information on all objects of industrial property registered in the USSR was regularly published. Read on the pages of the new issue of our journal about this edition which marked a new stage in the system of publishing domestic patent documentation and became an important milestone in the history of the national inventive activity.

It is obvious that the solution of multifaceted issues of intellectual property development requires specialists with the relevant knowledge and skills. Therefore, in order to develop competencies in the field of intellectual property, we not only select publications that touch upon the most relevant and pressing issues, but also select for our readers the best scientific publications and news from foreign patent offices.

Working on each issue, we always strive to be not just interesting, but also useful.

*Best regards, Oleg Neretin,
Editor-in-Chief,
Dr. Sci. (Economics)*

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ուսումնական համալսարանի սյունակ

216 Օ. Պ. Ներսիսյան

1. Մտավոր սեփականության իրավունքների պահպանության և պաշտպանության հարցեր

Լ. Ա. Նովոսելովա
Փոխհատուցում բացառիկ իրավունքների խախտման համար. զարգացման հիմնական միտումներL. A. Novoselova
Compensation for Infringement of Exclusive Rights: Main Development Trends

220

Ա. Ա. Պոլյակովա, Ն. Բ. Լիսկով, Ն. Վ. Զարյանով

Մարկուշի կառույցներ պարունակող գյուտերի հայտերի ընթացքում առանձնահատկությունները՝ հաշվի առնելով օտարերկրյա իրավասությունների փոփոխությունը (մաս 1)

A. A. Polyakova, N. B. Lyskov, N. V. Zaryanov
Features of invention application consideration containing Markush structures in the light of experience of foreign jurisdictions (part 1)

232

Դ. Ա. Ռոժնովա

Պետական գիտատեխնիկական քաղաքականության ազդեցությունը արտոնագրային և հրատարակչական գործունեության աճի վրա

D. A. Rozhnova
The impact of the state scientific and technical policy on the growth of academic publishing and patenting

242

Գ. Ա. Նեգուլիև

Ռուսաստանում կանաչ տեխնոլոգիաների արտոնագրային հայտերի արագացված փորձաքննություն. կիրառման հեռանկարներ և պայմաններ

G. A. Negouliaev
Accelerated consideration of green patent applications in Russia: prospects and conditions of use Negouliaev Gennady Anatolievich

252

Լ. Ե. Կոպիլովա,

Ա. Վ. Մասլեննիկով,

Ա. Լ. Ժուրավլև, Օ. Ն. Դարինա
Ռուսական ընկերությունների կողմից կանաչ տեխնոլոգիաների կիրառման արակտիկայի վերլուծություն

L. E. Kopylova, A. V. Maslennikov,

A. L. Zhuravlev, O. N. Darina
Analysis of the practices of using green technologies by Russian companies

266

Ա. Ե. Սիչև, Մ. Մ. Ռոգոժինա

Աշխարհագրական նշումների, ապրանքների ծագման վայրերի անվանումների և ապրանքանիշերի օգտագործման առանձնահատկությունները ապրանքների ռուսական արտադրողների կողմից

A. E. Sychev, M. M. Rogozhina
Features of use of geographical indications, appellations of origin and trademarks by russian manufacturers of goods

276

Օգնություն գյուտարարին

288

2. Տարածաշրջանային տնտեսություն

Մ. Գ. Իվանովա

Ռուսաստանի Դաշնության հիմնադիր սուբյեկտներում մտավոր սեփականության կառավարման նոր մոտեցումներ

M. G. Ivanova
New approaches to intellectual property management in the subjects of the Russian Federation

292

3. Իրադարձություն

Ա. Պ. Կոլեսնիկով

«Գյուտերի գործերով կոմիտեի տեղեկագիր» արտոնագրային տեղեկագրի առաջին համարի 100-ամյակին

A. P. Kolesnikov
To the 100th anniversary of the first issue of the patent bulletin "Inventions Committee Herald"

300

4. Արհեստական բանականություն

Վ. Ա. Կլեմենտև

Արհեստական բանականության կիրառումը մտավոր սեփականության զննահատման մեջ

V. A. Klementev
Artificial Intelligence in Intellectual Property Valuation

308

5. Արտասահմանյան արտոնագրային գերատեսչությունների նորություններ

Ա. Ա. Լոմակինա

Արևելյան Ասիայի արտոնագրային գերատեսչությունների հիմնական իրադարձությունների ակնարկ

A. A. Lomakina

East Asia intellectual property offices main events review

314

6. Գրադարակ

Գ. Պ. Իվլին, Ա. Լ. Ժուրավլև, Դ. Յու. Ռոգոժին,

Օ. Ն. Դարինա

«Եվրասիական տարածաշրջանում արդյունաբերական սեփականության ոլորտում ժամանակակից միասնական տեղեկատվական և փորձագիտական տարածքի ձևավորման հիմքերը» մենագրության ծանուցում

G. P. Ivliev, A. L. Zhuravlev,

D. Yu. Rogozhin, O. N. Darina
Review for monograph

"Fundamentals of the formation of a modern unified expert information space in the field of industrial property in the Eurasian region"

322

Ի. Ե. Իլյինա

«Եվրասիական տարածաշրջանում արդյունաբերական սեփականության ոլորտում ժամանակակից միասնական տեղեկատվական և փորձագիտական տարածքի ձևավորման հիմքերը» մենագրության գրախոսություն

I. E. Ilyina

Review for monograph "Fundamentals of the formation of a modern unified expert information space in the field of industrial property in the Eurasian region"

323

Վ. Ա. Ռյաբովոլով

«Եվրասիական տարածաշրջանում արդյունաբերական սեփականության ոլորտում ժամանակակից միասնական տեղեկատվական և փորձագիտական տարածքի ձևավորման հիմքերը» մենագրության գրախոսություն

V. A. Ryabovolov

Review for monograph "Fundamentals of the formation of a modern unified expert information space in the field of industrial property in the Eurasian region"

325

1. ՄՏԱՎՈՐ
ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ
ՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅԱՆ և
ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՐՑԵՐ

Գիտական հոդված

Original article

ՈՒՏԴ 347.77

Փոխհատուցում բացառիկ իրավունքների խախտման համար. զարգացման հիմնական միտումներ

Նովոսելովա Լյուդմիլա Ալեքսանդրի

Մտավոր իրավունքների դատարան

Sip.press@arbitr.ru

Անտառագիտ՝ տվյալ հոդվածի նպատակն է ուսումնասիրել փոխհատուցման զարգացման միտումները՝ որպես բացառիկ իրավունքների խախտման համար պատասխանատվության միջոցներից մեկը՝ դրա կիրառման արակտիկայի ազդեցության տակ: Դատական վիճակագրությունը ցույց է տալիս, որ հեղինակային իրավունքի սեփականատերերի փոխհատուցման պահանջները բացառիկ իրավունքների պաշտպանության ամենատարածված մեթոդներն են: Ուսումնասիրության ընթացքում կատարվել է Ռուսաստանի Դաշնության Սահմանադրական դատարանի մի շարք որոշումներում մշակված իրավական մոտեցումների, ինչպես նաև ՌԴ Գերագույն դատարանի պլենումի № 10 որոշմամբ ամրագրված վերլուծություն: Դիտարկվում է, թե ինչպես են դրանք արտացոլվում դատական արակտիկայում, մասնավորապես, Մտավոր սեփականության դատարանի արակտիկայում: Ուսումնասիրության արդյունքում բացահայտվել է մի միտում, որը վկայում է ապրանքների կրկնակի արժեքի վրա հիմնված փոխհատուցման հաշվարկի հիման վրա պահանջների քանակի նվազման մասին՝ հոգուտ օգտագործման կրկնակի արժեքի վրա հիմնված փոխհատուցման պահանջների: Սակայն, զարգացած շուկայի բացակայության պայմաններում հեղինակային իրավունքի սեփականատերերը բախվում են որոշակի դժվարությունների օգտագործման իրավունքի արժեքը ապացուցելիս: Իր հերթին, ներկայացված նման արժեք ունեցող ապացույցների գնահատումը մեծ դժվարություններ է ստեղծում դատարանների համար: Կատարված ուսումնասիրության հիման վրա գնահատվում է քաղաքացիական-իրավական պատասխանատվության միջոցների համակարգում փոխհատուցման մեխանիզմի առկա և ժամանակակից իրավական մոտեցումների արդյունավետությունը: Բարձրագույն ատյանների պարզաբանումները խրախուսում են դատարաններին ավելի մանրակրկիտ վերլուծել կոնկրետ վեճի փաստական հանգամանքները, ինչը, իր հերթին, հանգեցնում է փոխհատուցման վերականգնման ավելի բարդ գործերի: Արդյունքում, փոխհատուցման մեխանիզմը դադարում է լինել բացառիկ իրավունքների պաշտպանության «պարզ» միջոց՝ համեմատած վնասի հատուցման պահանջների հետ, որտեղ օրենսդիրն նվազեցրել է ապացուցման չափանիշները: Փոխհատուցման կիրառման կանոնները կարգավորող գործող օրենսդրության մեջ փոփոխություններ մտցնելու ներկայիս առաջարկները դիտարկվում են իրավապահ արակտիկայի հետ հանդիպող դժվարություններին դրանց համապատասխանության տեսանկյունից:

Բանալի բառեր՝ բացառիկ իրավունքներ, փոխհատուցում, քաղաքացիական-իրավական պատասխանատվություն, օգտագործման իրավունքի արժեք, դատական արակտիկա

Մեջբերման համար՝ Նովոսելովա, Լ. Ա. Բացառիկ իրավունքների խախտման համար փոխհատուցում. զարգացման հիմնական միտումներ / Լ. Ա. Նովոսելովա // ԱՍԴԻ Տեղեկագիր: 2024: Հ. 3, № 3 (9). էջ 220–231:

Compensation for Infringement of Exclusive Rights: Main Development Trends

Ludmila A. Novoselova

Intellectual Property Court

Sip.press@arbitr.ru

Abstract: the purpose of this article is to examine the trends in the development of compensation as a measure of liability for infringement of exclusive rights, under the influence of its practical application. Judicial statistics indicate that claims for compensation by copyright holders are the most common way to protect exclusive rights. This study analyzes legal approaches developed through a number of decisions of the Constitutional Court of Russia and the Plenum of the Supreme Court, No. 10, as well as their impact on judicial practice, particularly that of the Intellectual Property Court. As a result of the study, a trend has been identified indicating a decrease in the number of claims based on calculating compensation twice the cost of the goods in favor of claims for compensation twice the cost of use. However, due to the lack of a developed market, copyright holders face difficulties in proving the value of their rights. This, in turn, creates significant challenges for courts in assessing the evidence presented regarding this value. Based on the study conducted, an assessment of the effectiveness of existing and modern legal approaches to the compensation mechanism in the system of civil liability measures was given. The clarifications from higher courts encourage courts to more thoroughly analyze the factual circumstances of a particular dispute, which in turn leads to more complicated compensation cases. As a result, the compensation mechanism has become a more complex way to protect exclusive rights compared to claims for damages, as the legislator has lowered the standards of proof for these claims. Current proposals to amend the legislation governing the application of compensation from the perspective of difficulties faced by law enforcement practice are also considered.

Keywords: exclusive rights, compensation, civil liability, cost of the right of use, judicial practice

For citation: Novoselova, L. A. Compensation for Infringement of Exclusive Rights: Main Development Trends / L. A. Novoselova // Bulletin of Federal institute of industrial property. 2024. Vol. 3, № 3 (9). P. 220–231.

ՈՐՔՕ չորրորդ մասով նախատեսված բացառիկ իրավունքների խախտման համար փոխհատուցման մեխանիզմը ավանդաբար բազմաթիվ տեսական քննարկումների տեղիք է տվել քաղաքացիական-իրավական պատասխանատվության համակարգում դրա տեղի, դրա կիրառման հիմքերի և հաշվարկման կանոնների վերաբերյալ, որոնք արտացոլվել են նաև իրավապահ պրակտիկայում:

Փոխհատուցումը քաղաքացիական-իրավական պատասխանատվության միջոց է, քանի որ այն կիրառվում է.

- (1) իրավահավասար տույնետների միջև,
- (2) տուժող կողմի պահանջով և հոգուտ տուժող կողմի,
- (3) տուժողի մասնավոր սեփականության իրավունքների պաշտպանության համար.

(4) առաջնային նպատակ ունի փոխհատուցել հեղինակային իրավունքի սեփականատիրոջ գույքային կորուստները (փոխհատուցող, վերականգնողական գործառնություն):

ՈՐ Սահմանադրական դատարանի մի շարք որոշումներ, որոնց նպատակն էր գնահատել Ռուսաստանի Ղաշնության Քաղաքացիական օրենսգրքի չորրորդ մասի փոխհատուցման վերաբերյալ համապատասխան դրույթների արդարությունն ու արդյունավետությունը (այսուհետ՝ ՈՐՔՕ, Օրենսգիրք), վկայում են փոխհատուցման կիրառման հետ կապված հիմնարար խնդիրների մեծ թվի մասին: ՈՐ Սահմանադրական դատարանը արդարությամբ նշել է, որ 24.07.2020 № 40-Պ [1] որոշման մեջ, գործնականում հայցվոր-հեղինակային իրավատերերը հակված են խախտողի համար ընտրել ամենախիստ տարբերակը փոխհատուցման հաշվարկման ընդունելի մեթոդներից, ինչը նրանց դարձնում է վեճի տնտեսապես ավելի ուժեղ կողմ: Հետևաբար, արդեն նշված որոշումը, ինչպես նաև ՈՐ Սահմանադրական դատարանի 13.12.2016 № 28-Պ [2], 13.02.2018 № 8-Պ [3] և 14.12.2023 № 57-Պ [4] որոշումները դատարաններին լիազորություն են տալիս կրճատել փոխհատուցման չափը և նույնիսկ հրաժարվել այն գանձելուց՝ հաշվի առնելով գործի փաստական հանգամանքները և արդարության և ողջամտության պահանջներին համապատասխան: 2019 թվականի սկզբին

ՈՐ Սահմանադրական դատարանի եզրակացությունները փոխհատուցման հավաքագրման հարցերի վերաբերյալ ամրագրվել են ՈՐ Գերագույն դատարանի 23.04.2019թ. № 10 «Ռուսաստանի Ղաշնության Քաղաքացիական օրենսգրքի չորրորդ մասի կիրառման մասին» որոշման մեջ:

Փոխհատուցումը որպես պատասխանատվության հատուկ միջոց՝ մտավոր գործունեության արդյունքների և անհատականացման միջոցների բացառիկ իրավունքների խախտման համար նախատեսված է ՈՐՔՕ չորրորդ մասով: Փոխհատուցումը կարող է կիրառվել բացառիկ իրավունքների պաշտպանության այլ ընդհանուր կամ հատուկ միջոցների հետ մեկտեղ: Սակայն, ինչպես հստակորեն նախատեսված է Օրենսգրքի պարբ. 1, կ. 3, 1252-րդ հոդվածով, չի թույլատրվում միաժամանակ և վնասների, և հատուցման պահանջների ներկայացումը: Առևտրային գաղտնիքի բացառիկ իրավունքների խախտման դեպքում փոխհատուցումը չի կիրառվում:

Պատասխանատվության տվյալ միջոցի կիրառման պայմանը վարքագծի անօրինականությունն է:

Փոխհատուցման՝ որպես պատասխանատվության միջոցի ընտրության վրա ազդել է ռուսական դատարանների պրակտիկան ըստ վնասների հատուցման պահանջները քննարկելու դրանց փաստի և չափի ապացուցման չափազանց խիստ չափանիշների [5]:

Իրավատերը, փոխհատուցման պահանջ ներկայացնելիս, պարտավոր չէ ապացուցել վնասի փաստը և վնասի չափը (սակայն, փոխհատուցումը կարող է գանձվել անկախ վնասի (վնասի) առկայությունից): Հետևաբար, հեղինակային իրավունքի իրավատերն այս հանգամանքներն ապացուցելու կարիք չունի, բավական է ապացուցել իր բացառիկ իրավունքի խախտման փաստը: Պատճառված վնասի չափը կարող է նշանակալից լինել որպես այն հանգամանքը, որը պետք է հաշվի առնել, երբ դատարանը որոշում է փոխհատուցման չափը [6]: Ի վերջո, դատարանի կողմից նշանակված փոխհատուցման չափը որոշ դեպքերում կարող է գերազանցել իրավատիրոջը պատճառված փաստացի վնասը:

Փոխհատուցման կարգավորող դաշտը, քանի դեռ դրա կիրառումը բացառված չէ՝ անկախ պատճառված վնասից, չի առաջացնում որևէ հատուկ պահանջ կամ կշտամբանք, քանի որ այն թույլ է տալիս շահերի հավասարակշռություն հեղինակային իրավատիրոջ և ամբողջ հասարակության միջև (հետաքրքրված է պաշտպանել մտավոր սեփականությունը որպես դրա զարգացման պայման) և կատարած խախտման պատասխանատվության համաչափությունը:

Ինչպես նշել է ՌԴ Սահմանադրական դատարանը № 28-Պ որոշման մեջ, իրավական կարգավորումը, որը թույլ է տալիս փոխհատուցում ստանալ հոգուտ այն անձի, ում մտավոր սեփականության օբյեկտի նկատմամբ բացառիկ իրավունքը խախտվել է այն չափով, որը կարող է գերազանցել նրան փաստացի պատճառված վնասի չափը, չի կարող ճանաչվել որպես քաղաքացիական օրենսդրության հիմնարար սկզբունքներին անհամատեղելի միջոց, մասնավորապես, որը չի բացառում պարտավորությունների խախտման համար պատասխանատվություն սահմանելիս, պարտապանից ամբողջությամբ փոխհատուցել տույժը (ՌԴ ՔՕ 394-րդ հոդվածի 1-ին կետ) և, որպես խախտված քաղաքացիական իրավունքների պաշտպանության մեթոդներից մեկը, ի հավելումն վնասի հատուցման, օրենքով կամ պայմանագրով տուժողի վնասի հատուցման պարտավորությունը սահմանելու հնարավորություն (ՌԴ ՔՕ 1064-րդ հոդվածի 1-ին մասը):

ՌԴ Սահմանադրական դատարանը նաև ընդունել է, որ մտավոր գործունեության արդյունքների և անհատականացման միջոցների նկատմամբ իրավունքների խախտման համար տույժերի վրա հիմնված պատասխանատվություն սահմանելով՝ դաշնային օրենսդիրը ոչ միայն հաշվի է առել հեղինակային իրավունքի սեփականատիրոջը պատճառված վնասը գնահատելու օբյեկտիվ դժվարությունները, այլ նաև առաջնորդվել է մտավոր սեփականության պաշտպանության վերաբերյալ պետության իրավական քաղաքականության համատեքստում համապատասխան խախտումների ընդհանուր կանխարգելման անհրաժեշտությամբ [7]:

Ըստ ՔՕ հեղինակների, փոխհատուցումը պետք է հեշտացնեի հեղինակային իրավունքի սեփականատիրոջ գույքային կորուստների փոխհատուցումը այն պայմաններում, երբ հնարավոր չէ որոշել ճշգրիտ չափը, իսկ որոշ դեպքերում նույնիսկ կորուստներ կրելու փաստը (օրինակ, երբ կեղծ պատճենները տարածվում են մի տարածքում, որտեղ հեղինակային իրավատերը դրանք չի տարածում):

Փոխհատուցման մեխանիզմն ընտրվել է օրենսդիրի կողմից հիմնականում ելնելով դրա անկալվող բարձր արդյունավետությունից. պատասխանատվության կիրառումը զգալիորեն պարզեցված և արագացված է, հնարավոր ընթացակարգային ծախսերը զգալիորեն կրճատվում են, իսկ հեղինակային իրավատիրոջ համար իրավական ռիսկերը մոտ են զրոյի: Կանխատեսելի չափազանցումները, երբ կիրառվող պատժամիջոցը կարող է չափազանց լինել (վնասի չափը էապես գերազանցող), փոխհատուցման կանոնները ձևակերպելիս, ակնհայտորեն, անտեսվել են, հենվելով դատական հայեցողության վրա՝ որպես խախտման հետևանքների նկատմամբ պատասխանատվության անհամաչափությունը վերացնելու երաշխիք:

Գանձված փոխհատուցման չափը կարելի է դիտարկել ըստ 2014-ից մինչև 2023 թվականն ընկած ժամանակահատվածում արբիտրաժային դատարանների վիճակագրական տվյալների:¹

Տարի	Գումարը (հազար ռուբ.)
2014	1 419 849
2015	3 474 776
2016	2 086 678
2017	3 264 026
2018	994 465
2019	536 111
2020	398 081
2021	349 851
2022	134 174
2023	322 183

Դատական վիճակագրությունը ցույց է տալիս, որ պատասխանատվության այս միջոցը բավականին ակտիվորեն կիրառվել է 2014-ից 2017 թվականներին, և գանձվող գումարները աճի միտում են ունեցել: Այդ ժամանակահատվածում, դեպքերի ճնշող մեծամասնությամբ, հեղինակային իրավատերերը ֆիքսված չափով փոխհատուցման պահանջներ են ներկայացրել՝ տատանվում է 10 հազարից մինչև 5 միլիոն ռուբլի: Հետագա ժամանակաշրջաններում հեղինակային իրավատերերը փոխեցին իրենց մոտեցումը փոխհատուցման հաշվարկման մեթոդի ընտրության հարցում. այն սկսեց հաշվարկվել հիմնականում համապատասխան օբյեկտի օգտագործման իրավունքի կրկնակի արժեքի հիման վրա:

Հաստատագրված չափով փոխհատուցման գանձման պահանջներ ներկայացնելիս դատարանները օրենքով սահմանված շրջանակներում սահմանել են որոշակի գումար՝ հաշվի առնելով մի շարք գործոններ. խախտված իրավունքների օբյեկտի հետ կապված հանգամանքներ (օրինակ՝ դրա հանրային իրազեկումը), կատարված խախտման բնույթը (մասնավորապես՝ արդյոք ապրանքանիշը դրվել է ապրանքի վրա հեղինակային իրավատիրոջ կողմից, թե երրորդ անձանց կողմից առանց նրա համաձայնության, օրինակի վերաբերողում իրականացվել է հենց իրավատիրոջ կողմից, թե երրորդ անձանց կողմից և այլն), մտավոր գործունեության արդյունքի կամ անհատականացման միջոցների ապօրինի օգտագործման ժամանակահատվածը, խախտողի առկայությունն ու մեղքի աստիճանը (այդ թվում՝ խախտումը կուպիտ բնույթ է կրել, արդյոք այն կատարվել է մի քանի անգամ) հեղինակային իրավատիրոջ հավանական գույքային կորուստները, տվյալներ այն մասին, թե արդյոք մտավոր գործունեության արդյունքների կամ անհատականացման միջոցների օգտագործումը, որոնց իրավունքները պատկանում են այլ անձանց, եղել է խախտողի տնտեսական գործունեության զգալի մասը: Հաշվի առնելով այս հանգամանքները՝ դատարանը որոշում է կայացնում հիմնված ողջամտության և արդարության սկզբունքների, ինչպես նաև խախտման հետևանքների հատուցման համաչափության վրա [8]:

¹ Այդուհանդերձ կազմվել է ՌԴ Պետագույն դատարանի դատական դեպարտամենտի վիճակագրական տվյալների հիման վրա: Տե՛ս, մանրամասների համար՝ Ռուսաստանի Դաշնության Պետագույն դատարանի դատական դեպարտամենտի կայքը (<http://www.cdep.ru/?id=79>):

Չնայած օրենքով սահմանված սահմաններում փոխհատուցման չափը որոշելիս խախտման բնույթը հաշվի առնելու պահանջին, մի շարք դեպքերում յուրաքանչյուր խախտման համար գանձվել է նույնիսկ նվազագույնը 10 հազար ռուբլի, իսկ գումարի չափը շատ զգալի է ստացվել:

ՌԴ ՔՕ նորմերով սահմանված փոխհատուցման վերաբերյալ որոշ դրույթներ հիմքեր են ստեղծել անհավասարակշիռ և նույնիսկ անարդար մոտեցման համար՝ առաջացնելով հեղինակային իրավունքի անբարեխիղճ իրավատերերի կողմից ավելորդ գույքային օգուտներ կորզելու համար:

Այսպիսով, փոխհատուցման հաշվարկման մեխանիզմը, որն ի սկզբանե նախատեսված էր ՌԴ ՔՕ դրույթներով, ոչ մի կերպ չէր սահմանափակում պատասխանատվության բազմապատկումը: Մտավոր գործունեության մի քանի արդյունքների կամ անհատականացման միջոցների նկատմամբ բացառիկ իրավունքի մեկ գործողությամբ խախտվելու դեպքում փոխհատուցման չափը որոշում է դատարանը մտավոր գործունեության ապօրինի օգտագործված յուրաքանչյուր արդյունքի կամ անհատականացման միջոցի համար:

Օրինակ, այն դեպքում, երբ ապրանքի մեկ միավորի վրա կիրառվել են մի քանի ապրանքանիշներ, խախտումների թիվը որոշվել է հեղինակային իրավունքի մեկ իրավատիրոջ օգտագործած ապրանքանիշների քանակով:

Խախտողի մեկ գործողության արդյունքում կարող էին խախտվել զգալի թվով օբյեկտների իրավունքները, ինչը, որպես հետևանք, հանգեցրել է փոխհատուցման բազմակի բարձրացման՝ նույնիսկ նվազագույն չափով կոշտ չափով հաշվարկված:

Փոխհատուցման բազմապատկիչի տնտեսական հիմնավորումը, ի տարբերություն հիմնական փոխհատուցման դրույթաչափերի հիմքում ընկած հաշվարկների, որևէ տեղ չի ներկայացվել: Արդյունքում, բացառիկ իրավունքների խախտման հետևանքով առաջացած վնասների հետ կապը գործնականում կորել է հատկապես մեկ հեղինակային իրավատիրոջը պատկանող մի քանի օբյեկտների նկատմամբ միաժամանակ իրավունքների խախտման դեպքում:

Բացի այդ, խախտումների քանակը որոշելիս հաշվի է առնվել նաև մտավոր սեփականության օգտագործման եղանակների քանակը, ինչը նույնպես բարձրացրել է փոխհատուցումը, քանի որ յուրաքանչյուր առանձին օգտագործման եղանակ համարվել է ինքնուրույն խախտում:

ՌԴ ՔՕ նախկինում վավեր տարբերակի հիման վրա զարգացավ դատական պրակտիկան, որը թույլ չէր տալիս դատարանին փոխհատուցման չափը սահմանելիս գերազանցել օրենքով սահմանված փոխհատուցման չափը, ներառյալ փոխհատուցման չափը նվազագույն չափից ցածր, նույնիսկ եթե խախտումը չնչին էր [9]: Վերադաս ատյանների պարզաբանումները վկայում էին նաև օրենքով սահմանված նվազագույն սահմանաչափից փոխհատուցումը նվազեցնելու անթույլատրելիության մասին: Վերջին սահմանափակումն ակնհայտորեն պայմանավորված էր իրավիճակի բացառման անհրաժեշտությամբ, երբ խախտման դեպքում իրավատերը կգրկվեր ենթադրյալ վնասը փոխհատուցելու հնարավորությունից:

Սիմպլոմատիկ է, որ մինևույն ժամանակ առաջացավ նաև հակադարձ ռեակցիա՝ դատարանները, վկայակոչելով ՌԴ ՔՕ հ. 10 սկսեց իրաժարվել ամբողջությամբ կամ մասամբ փոխհատուցում գանձելուց այն իրավիճակում, երբ իրավատիրոջ

կողմից հավաքագրման համար պահանջվող գումարը, նրանց կարծիքով, չափազանց մեծ էր, և խախտողին փոխհատուցման կիրառումը հայտարարված նվազագույն չափով անարդարացի էր:

2014 թվականին փոփոխություններ են կատարվել ՌԴ ՔՕ հ. 1252 կ. 3, որը եղել է խնդրի սրությունը մեղմելու փորձ. փոխհատուցման նվազեցման հնարավորությունը նախատեսված է այն դեպքերի համար, երբ տեղի է ունենում մտավոր գործունեության մի քանի արդյունքների կամ անհատականացման միջոցների իրավունքների խախտում, և համապատասխան իրավունքները կամ միջոցները պատկանում են մեկ իրավատիրոջը:

Փոխհատուցման ընդհանուր գումարը կարող է կրճատվել՝ հաշվի առնելով խախտման բնույթը և հետևանքները, օրենսգրքով սահմանված սահմաններից ցածր, բայց չի կարող լինել կատարված խախտումների համար բոլոր հատուցումների նվազագույն գումարների հանրագումարի 50 %-ից պակաս:

Օրենսդիրի այս որոշումը կարող է բացատրվել միայն մտավոր իրավունքների ոտնահարման համար խիստ տուգանքի պահպանման անհրաժեշտությամբ՝ որպես պոտենցիալ խախտողին «սառնեցնելու» հիմնական միջոց: Բայց պատասխանատվության «բազմապատկման» իրավիճակում ակնհայտ է դառնում նման պատժամիջոցի չափից ավելի լինելն ու անարդարությունը, հատկապես խախտման ակնհայտ աննշան բնույթի, իրավախախտի մեղքի բացակայության և այլնի դեպքում:

Հենց այս հանգամանքն էլ հանգեցրեց ՌԴ Սահմանադրական դատարանի եզրակացությանը, որ մտավոր իրավունքների մի քանի պաշտպանված օբյեկտների նկատմամբ մեկ գործողությամբ իրավունքների խախտման համար գնահատված փոխհատուցումը պատժիչ բնույթ է կրում և իրականացնում է կանխարգելման հանրային գործառնություն [7], ինչը պահանջում է դրա նկատմամբ կիրառել կանոններ, որոնք նախատեսում են մեղավորության աստիճանը, պատճառված վնասի չափն ու բնույթը հաշվի առնելու անհրաժեշտությունը, որոնք հաշվի են առնվում պետական հարկադրանքի (հասարակական բնույթի) միջոցներ կիրառելիս: Հարկ է նշել, սակայն, որ հանրային պատասխանատվության սկզբունքների կիրառման հիմք ծառայելու հիշատակումը սխալ է թվում, քանի որ այն թույլ է տալիս կասկածի տակ դնել քաղաքացիական օրենսդրության բոլոր դրույթների սահմանադրականությունը, որոնք թույլ են տալիս հավաքագրել այնպիսի պատժամիջոցներ, որոնց կիրառումը կապված չէ վնասի հետ, հատկապես, եթե դրանք կիրառվում են անկախ իրավախախտի մեղքից:

Այնուամենայնիվ, ՌԴ Սահմանադրական դատարանը (այսուհետ՝ ՌԴ ՍԴ) թույլ է տվել կոշտ գումարով հաշվարկված փոխհատուցման չափը նվազեցնել նվազագույն չափից միայն այն դեպքերում, երբ խախտվում են մի քանի պահպանվող օբյեկտների իրավունքները միաժամանակ: ՌԴ ՍՀ առաջարկել է դատարաններին հաշվի առնել հետևյալ հանգամանքները՝ փոխհատուցումը նվազագույն մակարդակից ցածր նվազեցնելու վերաբերյալ որոշում կայացնելիս.

- պատճառված վնասների չափը (եթե գումարը բազմիցս գերազանցվել է, այն պետք է ապացուցվի պատասխանողի կողմից);
- այն փաստը, որ խախտումը կատարվել է առաջին անգամ (հանգամանք, որը, որպես ընդհանուր կանոն, հաշվի չի առնվում քաղաքացիական-իրավական պատասխանատվություն կիրառելիս).

- մտավոր սեփականության իրավունքների խախտումը ձեռնարկատիրական գործունեության էական մաս չի կազմել (հանգամանք, որն ինքնին հաշվի չի առնվում քաղաքացիական-իրավական պատասխանատվություն կիրառելիս)։
- խախտումը լուրջ բնույթ չի կրել (օրինակ՝ վաճառողը տեղյակ չի եղել վաճառվող ապրանքի կեղծ լինելու մասին) :

№ 40-Պ որոշման մեջ ՌԴ Սահմանադրական դատարանը նշել է, որ փոխհատուցման չափը որոշելիս դատարանները պետք է առաջնորդվեն ՌԴ ՔՕ սահմանված սահմաններով կախված խախտման բնույթից և գործի այլ հանգամանքներից՝ հաշվի առնելով ողջամտության և արդարության պահանջները: ՌԴ Սահմանադրական դատարանը «խախտման բնույթ» տերմինը հասկանում է որպես արարքի ծանրության հետ կապված, և, որպես կանոն, հաշվի են առնվում խախտման հետևանքները բնութագրող հանգամանքները, վնաս պատճառող անձի վարքագիծը և նրա մեղավորության առկայությունը: Պետք է հաշվի առնել, որ ՌԴ ՔՕ դրույթները բացառիկ իրավունքների պաշտպանության մասին ենթադրում են խախտողի մեղքի կանխավարկա՝ ձեռնարկատիրական գործունեություն իրականացնելիս, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ ապացուցված չէ, որ խախտումը տեղի է ունեցել ֆորս-մաժորային իրավիճակի հետևանքով, այսինքն՝ արտառոց և անխուսափելի հանգամանքներում (հ. 1250 կ. 3 պարբ. 3):

Բայց գործող օրենսդրությունը թույլ է տալիս տարբեր իրավական գնահատականներ տալ՝ կախված նրանից, թե ով է հեղինակային իրավունքի սեփականատերը և խախտողը, ինչպես նաև խախտման մեթոդը: Կոնկրետ գործը որոշելիս դատարանը պետք է գնահատի օգտագործման պայմանների համադրելիությունը խախտման հանգամանքների հետ: ՌԴ Սահմանադրական դատարանի № 40-Ք որոշման 4.3-րդ կետը գնահատում է ազդեցությունը ՌԴ ՔՕ հ. 1515 կ. 4 ենթ. 2 կիրառվում է այն իրավիճակներում, երբ ապրանքանիշի իրավունքը խախտվում է մանրածախ առևտրով և հեղինակային իրավատիրոջ ապրանքանիշներով նշված ապրանքներ վաճառող անհատ ձեռներեցի կողմից, որն իր հերթին ապրանքներ չի արտադրում, բայց լիցենզային պայմանագրեր է կնքում արտադրողների հետ:

Այնուհետև ՌԴ ՔՕ նախատեսված նվազագույն չափից փոխհատուցումը նվազեցնելու հնարավորության և ընթացակարգի հարցը քննարկվել է Ռուսաստանի Դաշնության Գերագույն դատարանի կողմից:

Պլենումի № 10 որոշման 63-րդ կետով բացատրվում էր, որ ՌԴ ՔՕ հ. 1252. կ. 3 պարբ. 3 դրույթների կիրառումը թույլատրվում է բազմաթիվ խախտումների դեպքում (երբ մեկ գործողությունը խախտում է մտավոր գործունեության մի քանի արդյունքների կամ անհատականացման միջոցների իրավունքները) և եթե պատասպանողը հայտարարել է փոխհատուցման նվազեցման համապատասխան ընթացակարգի կիրառման մասին: ՌԴ Գերագույն դատարանն առաջարկում է բազմաթիվ խախտումները հասկանալ որպես՝

- մտավոր գործունեության մի քանի արդյունքների կամ միմյանց հետ կապված անհատականացման միջոցների իրավունքների խախտում՝ երաժշտական ստեղծագործություն և դրա հնչյունագիրը. ստեղծագործությունը և ապրանքանիշը, որում

օգտագործվում է աշխատանքը. ապրանքանիշ և ապրանքների ծագման վայրի անվանումը. ապրանքանիշը և արդյունաբերական նմուշը.

- մտավոր գործունեության մի քանի արդյունքների կամ միմյանց հետ կապ չունեցող անհատականացման միջոցների իրավունքների խախտում (օրինակ՝ մեկ անձի կողմից իրենց նկատմամբ ապօրինի կիրառված տարբեր ապրանքանիշներով ապրանքներ վաճառելու կամ նյութական միջոցի տարածման դեպքում, որում արտահայտված են ստեղծագործությունների մի քանի տարբեր օրինակներ)։
- երբ կան մի քանի խախտումներ, որոնք կատարվել են մեկ անձի կողմից մտավոր գործունեության մեկ արդյունքի կամ անհատականացման միջոցների առնչությամբ և կազմում են օբյեկտի օգտագործման միասնական գործընթաց (օրինակ՝ ստեղծագործության վերարտադրումը և դրա հետագա տարածումը):

Պատասխանատվության բազմապատկման խնդիրը լուծելու անհրաժեշտությունը՝ կապված խախտումների քանակը որոշելիս օբյեկտի օգտագործման տարբեր եղանակների դիտարկման հետ, հանգեցրեց դատական պրակտիկայում ձևավորմանը և ՌԴ ԳԴ բացատրությունների մակարդակով երկու նոր հասկացությունների ձևավորմանը:

Այսպիսով, Պլենումի № 10 որոշման 65-րդ կետը արտացոլում է դատարանների պրակտիկայի կողմից մշակված մեկ խախտման հայեցակարգը, որը հիմնված է առանձին բաղադրամասերի բաժանելու հիմքերի բացակայության վրա, երբ իրավախախտի մտադրությունն ակնհայտորեն հանգում էր մի շարք առարկաների միաժամանակյա օգտագործմանը, և այդ գործողությունները ներառված էին մեկ դիտավորության մեջ: Նման իրավիճակում դատարանները ելնում են նրանից, որ յուրաքանչյուր առանձին գործողություն առանձին դիտարկելու համար անհրաժեշտ է ելնել իրավախախտի կողմից կատարված գործողությունների ընդհանուր ուղղությունից:

Համապատասխանաբար, Պլենումի № 10 որոշման 65-րդ կետը բացատրում է, որ փոխհատուցումը պատասխանատվության միջոց է խախտման փաստի համար, որը ծածկված է իրավախախտի մտադրության միասնությամբ:

Եթե հայցվոր իրավատերը դիմել է դատարան՝ ՌԴ ՔՕ համապատասխան դրույթների հիման վրա կոշտ չափով փոխհատուցման պահանջով՝ պատասխանողի կողմից կեղծ օրինակների (ապրանքների) ստեղծման հետ կապված, ապա նույն անձին փոխհատուցման նոր պահանջներ նույն խմբաքանակից ապրանքների համար (տպագիր, սերիա և այլն) դիտարկման ենթակա չեն:

Հաստատագրված չափով փոխհատուցման վերականգնման առաջին գործը քննելիս դատարանը որոշում է խախտմանն ամբողջությամբ համաչափ փոխհատուցման չափը: Այս առնչությամբ հայցվորի կրկնակի դիմումը դատարան՝ նույն խախտման համար մեկ այլ հատուցման գումարի վերադարձման նպատակով, նպատակ ունի վերանայել նախկինում քննվող գործով դատարանի եզրակացությունները և հիմք ընդունել սույն գործով ներկայացված ապացույցները, որոնք որոշել են այս խախտմանը համարժեք հատուցման չափն ամբողջությամբ: Հետևաբար, նման դեպքում դատարանը իրաժարվում է ընդունել հայցադիմումը կամ դադարեցնում է վարույթը, եթե հայտարարությունը ընդունվել է (ՌԴ ՔԴՕ հ. 134, մ. 1, կ. 2, ՌԴ

ԱՂՕ հ. 127. 1, հ. 1, կ. 2, ՌԴ ՔՂՕ 220 հ. երրորդ պարբ., ՌԴ ԱՂՕ 150 հ., մ. 1, կ. 2):

Մի քանի նյութական կրիչների բաշխումը մտավոր գործունեության մեկ արդյունքի կամ անհատականացման միջոցների ապօրինի օգտագործմամբ հանդիսանում է մեկ իրավախախտում, եթե նման խախտումը ծածկված է իրավախախտի մտադրությունների միասնությամբ (օրինակ, իրավախախտի միասնական մտադրությունը մեկ ստեղծագործության կամ կեղծ ապրանքների կեղծ պատճենների խմբաքանակի տարածումն է): Այս դեպքում նյութական կրիչների առքուվաճառքի (փոխանակման, նվերի) յուրաքանչյուր գործարք (ինչպես նույնական, այնպես էլ ոչ) որակվում է որպես բացառիկ իրավունքի անկախ խախտում, եթե ապացուցված չէ մի քանի գործարքների կատարման մեջ իրավախախտի մտադրությունների միասնությունը:

Եթե հանցագործի մտադրությունների միասնությունն ապացուցված է, ապա կեղծ օրինակների կամ ապրանքների քանակը (խմբաքանակի չափը, տպաքանակը, շարքը և այլն) կարող է ցույց տալ հանցագործության բնույթն ամբողջությամբ և ենթակա է դիտարկման դատարանի կողմից փոխհատուցման կոնկրետ չափը որոշելիս:

Եթե իրավախախտման համար պատասխանատվության ենթարկված անձը շարունակում է նույն բնույթի անօրինական գործողություններ կատարել, ապա պատասխանատվության ենթարկվելուց հետո նա կարող է կրկին պատասխանատվություն կրել այդ արարքների համար:

Տվյալ մոտեցումը ներկայումս ակտիվորեն կիրառվում է դատական պրակտիկայում²:

Մեկ այլ իրավական մոտեցում, որը թույլ է տալիս ավելի արդարացիորեն լուծել հատուցման չափի հարցը, դա դատարանների կողմից իրավախախտի կողմից կատարված մի շարք արարքների դիտարկումն է՝ իրենց անկախ տնտեսական նշանակության տեսակետից խախտումների քանակը որոշելու համար: Եթե որոշ օգտագործման միջոցները պարզապես նախապատրաստական փուլ են այնպիսի գործողության համար, որն ուղղակիորեն ուղղված է տնտեսական հետևանքների առաջացմանը, այնուհետև այս հանգամանքը հաշվի առնելով որոշվում է խախտումների քանակը՝ վերջնական ակտի հետ միասին դիտարկվում են նախապատրաստական, ոչ անկախ գործողությունները և բոլորը միասին դասակարգվում են որպես մեկ խախտում: Իհարկե, դա ազդում է փոխհատուցման վերջնական չափի վրա, որը նախկինում հաշվարկվում էր՝ հաշվի առնելով օգտագործման յուրաքանչյուր եղանակ առանց հաշվի առնելու դրա կապը մյուսների հետ:

Ելնելով դրանից՝ ՊԼենումի № 10 որոշման 56-րդ կետը բացատրում է, որ մեկ անձի կողմից մտավոր գործունեության արդյունքի կամ անհատականացման միջոցների օգտագործումը տարբեր ձևերով՝ մեկ տնտեսական նպատակին հասնելու համար, կազմում է բացառիկ իրավունքի մեկ խախտում: Օրինակ, լուսանկարների վերարտադրումը ինֆոգրաֆիկայով և դրանք հանրությանը հասանելի դարձնելը ինտերնետային կայքի երեք էջերում նպատակաուղղված է մեկ տնտեսական

նպատակին հասնելու՝ պոտենցիալ գնորդների ուշադրությունը ապրանքի վրա գրավելուն [10]:

Այսպիսով, ներկայումս զարգացող դատական պրակտիկայի համաձայն, մեկ պատասխանողի գործողություններում մեկ տնտեսական նպատակի առկայությունը ճանաչելու համար անհրաժեշտ է հաստատել, որ նա հետևողականորեն իրականացրել է փոխկապակցված գործողություններ, որոնցից յուրաքանչյուրը ներկայացնում է մտավոր իրավունքների օբյեկտի օգտագործման ինքնուրույն ձև, մինչդեռ մի գործողություն օբյեկտիվորեն անհրաժեշտ է մյուսի կատարման համար և ինքնին չունի անկախ տնտեսական նշանակություն (հեղինակային իրավունքի սեփականատիրոջ համար լրացուցիչ գույքային կորուստներ չի առաջացնում)³:

ՌԴ ՄԴ որոշումների ընդունումից հետո, որը հանգեցրեց պատասխանատվության բազմապատկման վերաբերյալ դատարանների մոտեցումների խստացմանը և կոշտ չափով հաշվարկված փոխհատուցման նվազեցման միտում առաջացրեց, զգալիորեն ավելացել է վեճերի թիվը, որտեղ փոխհատուցման հաշվարկը կատարվել է համապատասխան օբյեկտի օգտագործման իրավունքի արժեքի հիման վրա:

Այդ դեպքերում դատարանը նախ պետք է որոշի օգտագործման իրավունքի արժեքը, որը, համադրելի հանգամանքներում, սովորաբար գանձվում է խախտողի կողմից օգտագործվող մտավոր գործունեության համապատասխան արդյունքի կամ անհատականացման միջոցների օրինական օգտագործման համար: Այնուհետև, եթե պատասխանողի կողմից հիմնավոր փաստարկներ կան, օգտագործման իրավունքի սահմանված արժեքը հաշվի առնելով որոշված փոխհատուցման չափը դատարանը կարող է նվազեցնել, եթե հաստատվեն ՌԴ Սահմանադրական դատարանի № 40-Պ որոշման մեջ նշված նվազեցման հանգամանքները:

Որպեսզի որոշվի այն գինը, որը համեմատելի հանգամանքներում սովորաբար գանձվում է մտավոր գործունեության արդյունքի կամ անհատականացման միջոցների օրինական օգտագործման համար, հեղինակային իրավատերը պետք է ներկայացնի գանձվող գումարի հաշվարկ և հիմնավորում, ինչպես նաև օգտագործման իրավունքի արժեքը հաստատող փաստաթղթեր: Օրինակ՝ լիցենզային պայմանագիր, քանի որ դրա էական պայմանն է օգտագործման իրավունքի արժեքը: Փոխհատուցման չափը հաշվարկվում է նաև այն գնի հիման վրա, որը սովորաբար գանձվում է համադրելի հանգամանքներում որոշակի ապրանքի օգտագործման համար, այլ ոչ թե այլ ապրանքների [11]:

Քանի որ հեղինակային իրավունքի յուրաքանչյուր օբյեկտ եզակի է, օրենսդիրը սահմանել է, որ օգտագործման իրավունքի արժեքը լիցենզային պայմանագրի էական պայմանն է, և ՌԴ ՔՕ հ. 424 կ. 3 կանոնները նմանատիպ ապրանքների հիման վրա գինը որոշելու մասին (ՌԴ ՔՕ հ. 1234 կ. 3):

Այսպիսով, գործերից մեկում Մտավոր սեփականության դատարանը նշել է, որ քանի որ նման լուսանկարչական

² Տե՛ս, օրինակ՝ Մտավոր սեփականության դատարանի 07.08.2024 № ՍՕ1-2309/2023 գործով որոշումը, Մտավոր սեփականության դատարանի 01.08.2024 № Ս13-8332/2023 որոշումը, 15.03.2024 № Ա43-32446/2022 Մտավոր իրավունքների դատարանի որոշումը // ՏԻՀ «ԿոնսուլտանտՊլյուս» կայք: – URL՝ <https://www.consultant.ru> (հարցման ամսաթիվ՝ 18.09.2024):

³ Տե՛ս, օրինակ՝ 28.03.2023 № Ա78-3375/2022 Մտավոր սեփականության դատարանի որոշումը, 21.06.2023 № Ա40-212541/2022 Մտավոր սեփականության դատարանի որոշումը, 18.09.2023 № Ա71-19112/2022 գործով Մտավոր սեփականության դատարանի որոշումը, 13.02.2024 № Ա41-43898/2023 գործով Մտավոր սեփականության դատարանի որոշումը, 29.05.2024 № Ա56-3702/2023 գործով Մտավոր սեփականության դատարանի որոշումը // ՏԻՀ «ԿոնսուլտանտՊլյուս» կայք: – URL՝ <https://www.consultant.ru> (հարցման ամսաթիվ՝ 18.09.2024):

աշխատանքները, որոնց պաշտպանության համար ներկայացվել են համապատասխան պահանջները, կոնկրետ վեճի առարկա չեն, դրանք օգտագործելու իրավունքի արժեքը՝ նշված ինտերնետային ռեսուրսներում, դատարանը չի կարող հաշվի առնել վիճելի լուսանկարն օգտագործելու իրավունքի արժեքը որոշելիս [12]:

Եթե հեղինակային իրավունքի իրավատերը փոխհատուցման պահանջ է ներկայացրել ապրանքանիշի օգտագործման իրավունքի կրկնակի արժեքի չափով, ապա փոխհատուցման չափը որոշվում է՝ ելնելով այն գնից, որը համեմատելի հանգամանքներում սովորաբար գանձվում է իրավախախտի կողմից օգտագործված ձևով օրինական օգտագործման համար (№ 10 որոշման 61-րդ կետ 5-րդ պարբ.):

ՈՐ ԲՕ հ. 1252 կ. 3 իմաստով այս կերպ որոշված չափը նախատեսված փոխհատուցման միակ (ինչպես նվազագույն, այնպես էլ առավելագույն) չափն է, և, հետևաբար, դատարանն իրավունք չունի իր նախաձեռնությամբ նվազեցնել դրա չափը:

Գինը որոշելիս, որը համադրելի հանգամանքներում սովորաբար գանձվում է մտավոր գործունեության արդյունքի կամ անհատականացման միջոցների օրինական օգտագործման համար, պետք է հաշվի առնել, որ հայցվորը պետք է ներկայացնի գանձվող գումարի հաշվարկ և հիմնավորում, ինչպես նաև օգտագործման իրավունքի արժեքը հաստատող փաստաթղթեր: Նշված պահանջները չկատարելու դեպքում դատարանն իրավունք ունի որոշում կայացնել համապատասխան հայցադիմումն առանց գործողությունների թողնելու մասին (№ 10 որոշման 61-րդ կետի երկրորդ պարբ.): Պատասխանողը կարող է վիճարկել համապատասխան մտավոր սեփականության օբյեկտի օգտագործման իրավունքի արժեքը, որի հիման վրա հայցվորը հաշվարկել է փոխհատուցման չափը: Եթե պատասխանողը չի վիճարկում հայցվորի կողմից հաշվարկված հատուցման չափը (համապատասխան փաստարկ չի ներկայացնում և չի հիմնավորում), ապա պահանջները ենթակա են բավարարման նշված չափով:

Հաշվի առնելով մրցակցային վարույթի սկզբունքը՝ պատասխանողը կրում է դատավարական գործողություններ չկատարելու հետևանքների վտանգը (ՈՐ ԱՂՕ 9-րդ հոդված):

Տվյալ դեպքում դատարանը, հիմք ընդունելով գործին մասնակցող անձանց փաստարկներն ու առարկությունները հաշվի առնելով հանգամանքները պարզելու պահանջը, պետք է նաև որոշի, թե կոնկրետ ինչին են ուղղված պատասխանողի փաստարկները՝ հայցվորի կողմից նշվածից պակաս չափով փոխհատուցում ստանալու անհրաժեշտության վերաբերյալ. վիճարկել հայցվորի կողմից ապացուցված գինը, որը համադրելի հանգամանքներում սովորաբար գանձվում է մտավոր գործունեության համապատասխան արդյունքի կամ անհատականացման միջոցների օրինական օգտագործման համար, կամ ստեղծել այնպիսի հանգամանքներ, որոնք հնարավոր են դարձնում փոխհատուցման չափը նվազեցնել սահմանվածից ցածր:

Փոխհատուցման չափը որոշելը վեճն ըստ էության քննող դատարանի իրավասությունն է, որը որոշում է փոխհատուցման չափը ՈՐ ԲՕ սահմանված սահմաններում՝ կախված խախտման բնույթից և գործի այլ հանգամանքներից՝ հաշվի առնելով ողջամտության և արդարության պահանջները:

Քանի որ փոխհատուցման չափը հաշվարկելու բանաձևը, որը որոշվում է համապատասխան ապրանքանիշի օգտագործման իրավունքի կրկնակի արժեքի հիման վրա, հրամայականորեն

որոշված է օրենքով, պատասխանողի փաստարկները՝ հայցվորի կողմից նշված փոխհատուցման չափի հաշվարկի հետևանքաբանության վերաբերյալ, կարող են հիմնված լինել հայցվորի կողմից նշված գնի վիճարկման վրա, որը սովորաբար հիմնավորվում է համապատասխան իրավունքի համար այս իրավունքի արժեքի չափը:

Գործի ձիշտ քննարկման համար կարևոր հանգամանքների որոշումն արբիտրաժային դատարանի պարտականությունն է՝ հիմք ընդունելով ՈՐ ԱՂՕ 65-րդ հոդվածի 2-րդ մասը:

Դատարանի կողմից նշված պահանջի համեմատ ավելի փոքր չափով իրավունքի արժեքի կրկնապատկի չափով փոխհատուցման չափը, եթե դատարանը իր կողմից սահմանված իրավունքի արժեքի հիման վրա որոշում է փոխհատուցման չափը, որը պարզվել է, որ պակաս է հայցվորի կողմից, չի հանդիսանում փոխհատուցման չափի նվազում:

Գինը, որը համեմատելի հանգամանքներում սովորաբար հաշվի է առնվում մտավոր սեփականության իրավունքի օրինական օգտագործման համար, կարող է որոշվել, ի թիվս այլ բաների, հաշվի առնելով իրավատիրոջ կողմից նախկինում կնքված լիցենզային պայմանագրերը մտավոր գործունեության նույն արդյունքի կամ անհատականացման միջոցների օգտագործման իրավունքի տրամադրման համար (ՈՐ ԲՕ 1489-րդ հոդված): Միայն այն փաստը, որ թույլ տրված խախտման հանգամանքները տարբերվում են լիցենզային պայմանագրի դրույթներից, հիմք չէ նշված պայմանագիրն անտեղի ապացույց ճանաչելու համար:

Կարող են նաև հաշվի առնվել ենթալիցենզային պայմանագիր (ՈՐ ԲՕ 1238-րդ հոդված), առևտրային կոնցեսիոն պայմանագիր (ՈՐ ԲՕ 1027-րդ հոդված), առևտրային ենթակայության պայմանագիր (ՈՐ ԲՕ 1029-րդ հոդված), որը նախատեսում է մտավոր սեփականության իրավունքի օգտագործումը որպես բացառիկ իրավունքների մի մաս:

Լիցենզային պայմանագրի ներկայացումը (այլ պայմանագրեր) դատարան չի ենթադրում, որ փոխհատուցումը բոլոր դեպքերում դատարանը պետք է որոշի նշված պայմանագրի գնից (օգտագործման իրավունքի արժեքը) կրկնակի չափով, քանի որ, հաշվի առնելով ՈՐ ԲՕ հ. 1301, 1311, հ. 1406.1, կ. 4, հ. 1515 փոխհատուցումը հաշվարկելու համար հիմք պետք է լինի այն գինը, որը համադրելի հանգամանքներում սովորաբար գանձվում է մտավոր գործունեության համապատասխան արդյունքի կամ անհատականացման միջոցների օրինական օգտագործման համար՝ խախտողի կողմից օգտագործվող եղանակով:

Պատասխանողն իրավունք ունի վիճարկել լիցենզային պայմանագրի հիման վրա հաշվարկված փոխհատուցման չափը՝ հիմնավորելով համապատասխան ապրանքանիշի օգտագործման իրավունքի այլ արժեք՝ ելնելով խախտման բնույթից, սույն պայմանագրի պայմաններից կամ այլ ապացույցներից, ներառյալ այլ լիցենզային պայմանագրերը և անկախ գնահատողի եզրակացությունը:

Որպես օգտագործման իրավունքի արժեքի ապացույց՝ կարող է ներկայացվել անկախ գնահատողի հաշվետվություն՝ կամ հայցվորի կողմից (ի պաշտպանություն նրա պահանջների), կամ պատասխանողի կողմից (ի պաշտպանություն նրա առարկությունների):

Հետևաբար, արբիտրաժային դատարանը կարող է տարբեր արժեք սահմանել ապրանքանիշի օգտագործման իրավունքի համար այն ձևով և չափով, որով այն օգտագործել է իրավախախտը, և, համապատասխանաբար, փոխհատուցման

այլ չափ՝ համեմատած հայցվորի կողմից պահանջվող գումարի հետ (Ռուսաստանի Ղաշնության Գերագույն դատարանի տնտեսական վեճերի № Ա48-7579/2019 գործով 26.01.2021 № 310-ԷԱ20-9768 որոշումը) :

Օրինակ, հայցվորը հայց է ներկայացրել 120 000 ռուբլու փոխհատուցում մտավոր սեփականության մեկ օբյեկտի նկատմամբ բացառիկ իրավունքի խախտման համար: Փոխհատուցման չափը հայցվորի կողմից հաշվարկվել է մտավոր սեփականության օգտագործման իրավունքի արժեքի կրկնակի չափով: Ի պաշտպանություն պահանջվող փոխհատուցման գումարի, հայցվորը ներկայացրել է լիցենզային պայմանագիր, ըստ որի իրավունքի արժեքը կազմում է 60 հազար ռուբլի: Ղատարանի կողմից գործի նյութերում և գործին մասնակցող անձանց փաստարկների հիման վրա իրավունքի արժեքը 10 հազար ռուբլի և այդ իրավունքի կրկնակի արժեքի (20 հազար ռուբլի) գանձումը չի հանդիսանում փոխհատուցման չափի նվազեցում:

Այսպիսով, եթե դատարանը սահմանում է այլ գին, որը համադրելի հանգամանքներում սովորաբար գանձվում է իրավախախտի կողմից օգտագործված մտավոր գործունեության համապատասխան արդյունքի կամ անհատականացման միջոցների օրինական օգտագործման համար, ապա դատարանը սահմանում է փոխհատուցման այլ չափ՝ հայցվորի բացառիկ իրավունքների խախտման համար: Տվյալ դեպքում պահանջների մասնակի բավարարումը ոչ թե փոխհատուցման չափի «նվազեցման» արդյունք է, այլ օգտագործման իրավունքի արժեքի սահմանված չափի հիման վրա փոխհատուցման գանձման:

Տվյալ դեպքում դատարանը փոխհատուցում է գանձում իր կողմից սահմանված օգտագործման իրավունքի արժեքից, որը տարբերվում է հայտարարագրված արժեքից, որը սահմանված է գործի նյութերում առկա ապացույցների և գործին մասնակցող անձանց փաստարկների հիման վրա հանդիսանում է պահանջների մասնակի բավարարում և անհիմն ներկայացված պահանջները բավարարելու մերժում հայցվորի պահանջած հատուցման և դատարանի կողմից նշանակված հատուցման չափի տարբերության առունով:

Եթե փոխհատուցման չափը հայցվորի կողմից հաշվարկվում է լիցենզային պայմանագրի հիման վրա, ապա դատարանը համեմատում է նշված պայմանագրի պայմանները և կատարված խախտման հանգամանքները. լիցենզային պայմանագրի ժամկետը. տրված իրավունքի շրջանակը. պայմանագրով նախատեսված իրավունքի իրականացման մեթոդները և կատարված խախտման եղանակը. ապրանքների և ծառայությունների ցանկ, որոնց նկատմամբ տրվել է օգտագործման իրավունք և որոնց նկատմամբ կատարվել է խախտում (ապրանքանիշերի հետ կապված). այն տարածքը, որտեղ թույլատրվում է օգտագործել (Ռուսաստանի Ղաշնություն, Ռուսաստանի Ղաշնության հիմնադիր սուբյեկտ կամ այլ տարածք). այլ հանգամանքներ:

Բավականին հաճախ իրավատերերի կողմից սկսվել է գանձվել փոխհատուցումը, որը հաշվարկվում էր կեղծ պատճենների (ապրանքների) արժեքի հիման վրա:

Պլենումի № 10 որոշման 6-րդ կետի 61-րդ պարբ. բացատրվում էր, որ եթե հեղինակային իրավատերը ներկայացրել է կեղծ պատճենների (ապրանքների) արժեքի կրկնապատիկի չափով փոխհատուցման պահանջ, ապա փոխհատուցման

չափը որոշելիս այդ օրինակների (ապրանքների) արժեքը, որով դրանք իրականում վաճառվում են կամ առաջարկվում են երրորդ անձանց: Այսպիսով, եթե խախտողի կողմից մեծածախ առքուվաճառքի պայմանագրերի հիման վրա վաճառվում կամ վաճառքի են հանվում կեղծ պատճենները (ապրանքները), ապա պետք է հաշվի առնել օրինակների (ապրանքների) մեծածախ գինը:

Ընդ որում կարևոր է հաշվի առնել, որ ապրանքանիշը ապօրինի տեղադրած ապրանքների արժեքի կրկնակի չափով փոխհատուցումը հաշվարկվում է ոչ թե օրիգինալ ապրանքի, այլ կեղծ ապրանքների արժեքի հիման վրա:

Նույնիսկ վերը բերված մոտեցումները բավական են հասկանալու համար, թե որքան բարդ են դարձել փոխհատուցման վերականգնման շուրջ վեճերը. ապացույցների բարդության և հաշվի առնելով գործոնների քանակի առունով դրանք գործնականում գերազանցել են վնասների վերականգնման վերաբերյալ վեճերը: Բացի այդ, շատ հիմնարար դիրքորոշումներ, որոնց վրա հիմնված է դատական պրակտիկան, հենվելով ՌԴ Սահմանադրական դատարանի որոշումների վրա, չեն արտացոլվել օրենքում՝ չնայած ՌԴ ՔՕ վերանայված նորմերը փոխելու անհրաժեշտության ուղղակի ցուցումներին:

Համեմատաբար վերջերս, ՌԴ ՍԴ դիտարկել է մեկ այլ իրավիճակ՝ կապված փոխհատուցման կիրառման հետ, երբ իրավախախտի դեմ հայցերը ներկայացվում են հարակից (փոխկապակցված) անձանց կողմից՝ վկայակոչելով նմանատիպ ապրանքանիշերի առկայությունը:

ՌԴ Սահմանադրական դատարանի № 57-Պ որոշմամբ հակասահմանադրական է ճանաչվել ՌԴ ՔՕ հ. 1252 կ. 3 և հ. 1515 կ. 4 ենթ. 2 այնքանով, որքանով դրանք գտնվում են գործող իրավական կարգավորման համակարգում, ներառյալ ՌԴ ՔՕ այլ դրույթները, երբ քննվում է դատարանի հայցը ապրանքանիշի նկատմամբ բացառիկ իրավունքի խախտման համար փոխհատուցում ստանալու համար՝ ապրանքի արժեքի կրկնապատիկի չափով, եթե ապրանքանիշն անօրինական կերպով փոխհատուցվել է ապրանքանիշի նկատմամբ շփոթեցնող նմանատիպ ապրանքանիշի նկատմամբ բացառիկ իրավունքի խախտման համար ապրանքների վրա նույն նշման տեղադրման հետ կապված, որը հաշվարկվում է նույն ապրանքի արժեքի կրկնակի չափով, թույլ չեն տալիս, ներառյալ հեղինակային իրավունքի այդպիսի սեփականատերերի փոխկապակցվածության դեպքում, նվազեցնել փոխհատուցման չափը կամ հրաժարվել այն գանձելուց:

Այսպիսով, ՌԴ ՔՕ հ. 1252 կ. 3 և հ. 1515 կ. 4, հաշվի առնելով ՌԴ Սահմանադրական դատարանի № 57-Պ որոշումը, թույլ չի տալիս փոխկապակցված իրավատերերին բազմիցս գանձել փոխհատուցում կեղծ ապրանքների արժեքի կրկնակի չափով այն անձից, ով խախտել է այդ անձանց բացառիկ իրավունքները, եթե այս ապրանքի վրա օգտագործվող նշումը միաժամանակ ստեղծում է այդ անձանց պատկանող մի քանի ապրանքանիշերի հետ շփոթվելու վտանգ:

Ղատարանը հեղինակային իրավատերերի պատկանելության հանգամանքները պարզում է բացառապես հաշվի առնելով պատասխանողի փաստարկները՝ գործի նյութերում նրա ներկայացրած ապացույցների հիման վրա: Այս հանգամանքը հաշվի է առնվում փոխհատուցման չափը նվազեցնելու հիմքերը գնահատելիս, իսկ հատուցման նվազեցումը հնարավոր է միայն պատասխանողի դիմումով:

Հաշվի առնելով դա, եթե պատասխանողն ապացուցել է հայցվոր-իրավատիրոջ պատկանելությունը շփոթեցնող նմանատիպ ապրանքանիշի իրավատիրոջ հետ, որի օգտին արդեն գանձվել է նախկինում լուծված վեճի շրջանակներում նույն ապրանքի կրկնակի արժեքի փոխհատուցում, որը ապօրինի կերպով շրջանառության մեջ է դրվել այս պատասխանողի կողմից, դատարանը կարող է հրաժարվել փոխհատուցում գանձելուց՝ Ռուսաստանի Դաշնության Սահմանադրական դատարանի № 57-Պ Պրոշման հիման վրա, եթե փոխհատուցումը պահանջվում է այլ գործի շրջանակներում:

Եթե փոխկապակցված հեղինակային իրավունքի սեփականատերերի կողմից նույն ապրանքի կրկնակի արժեքի փոխհատուցման պահանջները ներկայացվում են մեկ գործի շրջանակներում, ապա դատարանը որոշում է փոխհատուցման ընդհանուր գումարը ապրանքի արժեքը կրկնակի չգերազանցող չափով և այն բաշխում է իրավատերերի միջև հավասար չափաբաժիններով:

Ընդ որում չի կարող լինել մի քանի ապրանքանիշերի նկատմամբ իրավունքների միաժամանակյա խախտում, նախագծային աշխատանքը (փաթեթավորումը) ճանաչվում է որպես մտադրությունների միասնությամբ ծածկված մեկ խախտում, քանի որ մտադրությունների միասնության մասին № 10 որոշման 65-րդ կետը դիտարկում է իրավիճակը, երբ մի քանի նմանատիպ գործողություններ կատարվում են մտավոր գործունեության մեկ արդյունք կամ անհատականացման միջոց օգտագործելու համար:

Ռուսաստանի Դաշնության Սահմանադրական դատարանի № 57-Պ որոշումը կիրառվում է ոչ միայն փոխկապակցված անձանց բացառիկ իրավունքների խախտման դեպքերում, երբ պատասխանողը վաճառում է մեկ ապրանքանիշով, որը ստեղծում է այդ անձանց պատկանող մի քանի ապրանքանիշերի հետ շփոթելու վտանգ: Նմանատիպ մոտեցում պետք է կիրառվի նաև, եթե պատասխանողի կողմից օգտագործվող անվանումը պաշտպանված է մի քանի ռեժիմներով (որպես ապրանքանիշ և ստեղծագործություն) [13]:

Հաշվի առնելով ՌԴ Սահմանադրական դատարանի այս որոշումը, ապրանքի կրկնակի արժեքով փոխհատուցման չափը որոշելիս կարևոր է հաշվի առնել, որ մեկ կեղծ ապրանքի վաճառքի համար, որի վրա տեղադրված են մեկ կամ մի քանի անձանց պատկանող մի քանի ապրանքանիշեր և աշխատանքներ, փոխհատուցման ընդհանուր գումարը չի կարող գերազանցել ապրանքի կրկնակի արժեքը: Այս գումարը առավելագույնն է, և մեկ ապրանքի վրա մի քանի ապրանքանիշերի և/կամ աշխատանքների կիրառումը արդեն որոշել է այս ապրանքի արժեքը, որի հիման վրա էլ հաշվարկվում է փոխհատուցումը [14]:

Եթե մի քանի հեղինակային իրավունքի սեփականատերեր դիմում են դատարան՝ որպես համահայցվոր փոխհատուցման պահանջով, ապա դատարանը որոշում է նրանց օգտին գանձվող փոխհատուցման ընդհանուր գումարը (ապրանքի կրկնակի արժեքը):

Բարձրագույն ատյանների պարզաբանումները խրախուսում են դատարաններին ավելի մանրակրկիտ վերլուծել կոնկրետ վեճի փաստական հանգամանքները, ինչը, իր հերթին, հանգեցնում է փոխհատուցման գանձման վեճերի բարդացմանը: Արդյունքում, փոխհատուցման մեխանիզմը դադարում է լինել բացառիկ իրավունքների պաշտպանության «պարզ» միջոց՝ համեմատած

վնասի հատուցման պահանջների հետ, որտեղ օրենսդիրն նվազեցրել է ապացուցման չափանիշները:

Գործնականում փոխհատուցման չափը սահմանված նվազագույն չափից ցածր նվազեցնելու հնարավորությունը, մի կողմից, համապատասխանում է արդարադատության պահանջներին, մյուս կողմից՝ հանգեցնում է դատական արակտիկայում կոնկրետ խնդիրների առաջացմանը, ենթադրում է դատական ընթացակարգերի արժեքի բարձրացում և կողմերի համար դատական ծախսերի ավելացում:

Դատական արակտիկայում ծագած խնդիրները լուծելու և ՌԴ Սահմանադրական դատարանի № 28-Պ և № 40-Պ որոշումները կյանքի կոչելու համար 2023 թվականին Ռուսաստանի Դաշնության Պետական Դումա է ներկայացվել օրինագիծ, որը նախատեսում է փոփոխություններ ՌԴ ՔՕ [15] չորրորդ մասում, որն առաջարկում է ՌԴ ՔՕ ներառել հատուկ հոդված, նվիրված փոխհատուցմանը՝ որպես քաղաքացիական-իրավական պատասխանատվության միջոց (հոդված 12521), իսկ ՌԴ ՔՕ հ. 1252, կ. 3 բացառել:

Նոր հոդվածում առաջարկվում է սահմանել ընդհանուր կանոն, ըստ որի բացառիկ իրավունքների խախտում է համարվում որևէ միջոցով մտավոր գործունեության մեկ արդյունքի կամ անհատականացման միջոցների անօրինական օգտագործումը:

Միևնույն ժամանակ, առաջարկվում է սահմանել, որ փոխհատուցում հավաքելու նպատակով բացառիկ իրավունքի մեկ խախտում կարող է ճանաչվել որպես գործողությունների ամբողջություն, որը բաղկացած է մեկ անձի կողմից մեկ կամ մի քանի հեղինակային իրավատերերին պատկանող մտավոր գործունեության մեկ կամ մի քանի արդյունքների (անհատականացման միջոցների) անօրինական օգտագործումից՝ պայմանով, որ բոլոր այդ գործողությունները փոխկապակցված են և հանգեցնում են ընդհանուր տնտեսական արդյունքին: Տվյալ դեպքում, փոխհատուցման չափը որոշելիս դատարանը հաշվի է առնում արդյունքը կամ անհատականացման միջոցը խախտողի կողմից տարբեր ձևերով ապօրինի օգտագործումը, մտավոր գործունեության մի քանի արդյունքների (անհատականացման միջոցի), ինչպես նաև մի քանի իրավատերերին պատկանող արդյունքների (անհատականացման միջոցների) անօրինական օգտագործումը:

Այսպիսով, առաջարկվում է ապահովել բազմակի խախտումները որպես մեկ խախտում դիտարկելու հնարավորությունը փոխհատուցման որոշման նպատակով՝ օրենսդրական մակարդակում ապահովել մեկ տնտեսական նպատակի հայեցակարգը:

Օրինագծի հեղինակներն առաջարկում են շեղվել գործող կանոնից, ըստ որի իրավատերն է ընտրում փոխհատուցման հաշվարկման եղանակը: Փաստաթուղթը նախատեսում է դատարանի իրավունքը՝ որոշակի դեպքերում կոշտ չափով փոխհատուցում սահմանելու: Դա հնարավոր է, եթե.

- 1). հեղինակային իրավատիրոջ կողմից ընտրված փոխհատուցման տեսակը (հաշվարկի եղանակը) կիրառելի չէ բացառիկ իրավունքի խախտման հանգամանքների համար.
- 2). իրավատերը չի կարողացել հիմնավորել փոխհատուցման չափը՝ օգտագործելով իր ընտրած հաշվարկային մեթոդը ողջամիտ որոշակիությամբ: Ներկայումս նման դեպքերում դատարանը ստիպված է լինում մերժել հայտատուի հայցը:

Օրինագիծը սահմանում է նաև այն դեպքերը, երբ փոխհատուցման չափը կարող է կրճատվել նվազագույն սահմանաչափերից.

- 1). խախտողը չգիտեր և չպետք է իմանար, որ նա խախտում է բացառիկ իրավունք (այսինքն՝ խախտումը կատարվել է առանց մեղքի).
- 2). խախտումն առաջին անգամ է կատարվել իրավախախտի կողմից.
- 3). խախտումը իրավախախտի կողմից կատարվել է ոչ իր ձեռնարկատիրական գործունեության ընթացքում:

Այս դեպքում կոշտ չափով որոշված փոխհատուցման համար առաջարկվում է սահմանել 10-ից մինչև 100 հազար ռուբլի, իսկ փոխհատուցման համար, որը որոշվում է կեղծ պատճենների արժեքի կամ մտավոր գործունեության արդյունքի կամ անհատականացման միջոցների օգտագործման իրավունքի արժեքի բազմապատիկ չափով, առաջարկվում է սահմանել նման օրինակների արժեքի կամ իրավունքների արժեքի մեկից երկու անգամ:

Նշանակալի և կարևոր է այն առաջարկը, որ փոխհատուցման չափը սահմանում է դատարանը սույն օրենսգրքով սահմանված սահմաններում՝ հաշվի առնելով ողջամտության և արդարության պահանջները կախված խախտման ծավալից ու բնույթից և գործի այլ հանգամանքներից:

Ներկայումս օրինագիծը հավանության է արժանացել ՌԴ Պետական Դումայի կողմից առաջին ընթերցմամբ՝ 2023 թվականի հունիսի 27-ին:

ՌԴ Սահմանադրական դատարանի № 57-Պ որոշումը կատարելու համար «Ռուսաստանի Դաշնության Քաղաքացիական օրենսգրքի 4-րդ մասի չորրորդ մասի 1515-րդ հոդվածը փոփոխելու մասին» № 638828-8 դաշնային օրենքի նախագիծը (խմբ. ՌԴ ԴԻ ՊԴ կողմից, տեքստը 01.06.2024 դրությամբ) [16] : Միևնույն ժամանակ, դրա անկախ դիտարկումը դժվար թե նպատակահարմար լինի այն համաձայնեցնել նախկինում ներկայացված օրինագծի հետ՝ հնարավոր հակասությունները վերացնելու համար:

Մտավոր սեփականության իրավունքի առանձնահատկություններից ելնելով՝ դրանց ոչ նյութական բնույթից և ստեղծագործությունների, հնչյունագրերի, կեղծ ապրանքների կեղծ պատճենների չափազանց արագ վերարտադրման և տարածման հնարավորության, ինչպես նաև թաքնված խախտումների հսկայական թվով. մտավոր սեփականության պաշտպանության սահմանադրական պահանջն ապահովելու համար անհրաժեշտ է կիրառել հեղինակային իրավատերերի շահերի պաշտպանության հատուկ միջոցներ, որոնցից մեկը փոխհատուցումն է: Դրա մեխանիզմի անհաջող տարրերի վերացումը թույլ կտա այն պահպանել որպես մտավոր իրավունքների արդար և արդյունավետ պաշտպանության տարր:

Նորմատիվ-իրավական աղբյուրների ցանկ

1. ՌԴ Սահմանադրական դատարանի 24.07.2020 № 40-Պ որոշումը «Ռուսաստանի Դաշնության Քաղաքացիական օրենսգրքի 1515-րդ հոդվածի 4-րդ կետի 2-րդ ենթակետի սահմանադրականությունը ստուգելու գործի վերաբերյալ՝ կապված Տասնհինգերորդ արբիտրաժային վերաքննիչ դատարանի պահանջի հետ» // Օրենսդրական գործունեության ապահովման համակարգ՝ կայք՝ – URL: <https://sozd.duma.gov.ru/bill/348960-8?ysclid=m17uhsptle440967988> (հարցման ամսաթիվ՝ 02.08.2024) :

2. ՌԴ Սահմանադրական դատարանի 13.12.2016 № 28-Պ որոշումը «Ռուսաստանի Դաշնության Քաղաքացիական օրենսգրքի 1301-րդ հոդվածի 1-ին ենթակետի, 1311-րդ հոդվածի 1-ին ենթակետի և 1515-րդ հոդվածի 4-րդ կետի 1-ին ենթակետի սահմանադրականությունը ստուգելու գործի մասին՝ կապված Ալթայի երկրամասի արբիտրաժային դատարանի դիմումների կապակցությամբ» // ՏԻՀ «ԿոնսուլտանտՊլյուս»՝ կայք՝ – URL: https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_208711/?ysclid=m1907foo1c778552255 (հարցման ամսաթիվ՝ 02.08.2024):
3. ՌԴ Սահմանադրական դատարանի 13.12.2018 № 8-Պ որոշումը «Ռուսաստանի Դաշնության Քաղաքացիական օրենսգրքի 1252-րդ հոդվածի 4-րդ ենթակետի, 1487-րդ հոդվածի և 1515-րդ հոդվածի 1,2, 4-րդ կետի ենթակետի սահմանադրականությունը ստուգելու գործի մասին՝ կապված «ՊԱԳ» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերության բողոքի հետ «// ՏԻՀ «ԿոնսուլտանտՊլյուս»՝ կայք՝ – URL: https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_290909/?ysclid=m19098xo51942189043 (հարցման ամսաթիվ՝ 02.08.2024):
4. ՌԴ Սահմանադրական դատարանի 14.12.2023 թվականի № 57-Պ որոշումը «Մտավոր սեփականության իրավունքի դատարանի 1252-րդ հոդվածի 3-րդ կետի և 1515-րդ հոդվածի 4-րդ կետի 2-րդ ենթակետի սահմանադրականությունը ստուգելու գործի վերաբերյալ» // ՏԻՀ «ԿոնսուլտանտՊլյուս»՝ կայք՝ – URL: https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_464376/?ysclid=m190e7qcg4615595738 (հարցման ամսաթիվ՝ 02.08.2024) :
5. Ռուսաստանի Դաշնության քաղաքացիական օրենսդրության մշակման հայեցակարգ (հաստատված է ՌԴ Նախագահին առընթեր քաղաքացիական օրենսդրության կողմից և կատարելագործման համար 07.10.2009) // Ռուսաստանի Դաշնության Գերագույն արբիտրաժային դատարանի տեղեկագիր. – 2009. – № 11. – Էջ 20:
6. Ռուսաստանի Դաշնության Գերագույն արբիտրաժային դատարանի նախագահության 2007 թվականի դեկտեմբերի 13 № 122 տեղեկատվական նամակը «Արբիտրաժային դատարանների պրակտիկայի վերամայում մտավոր սեփականության օրենսդրության կիրառման հետ կապված գործերի քննարկման ժամանակ» // Ռուսաստանի Դաշնության Գերագույն արբիտրաժային դատարանի տեղեկագիր. – 2008. – № 2. – Էջ 79–99:
7. ՌԴ Սահմանադրական դատարանի № 28-Պ 13 դեկտեմբերի 2016 թ. որոշումը // ՏԻՀ «ԿոնսուլտանտՊլյուս»՝ կայք՝ – URL: https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_208711/?ysclid=m190fci2on233215956 (հարցման ամսաթիվ՝ 02.08.2024) :
8. ՌԴ Գերագույն դատարանի պլենումի 23.04.2019 № 10 «Ռուսաստանի Դաշնության Քաղաքացիական օրենսգրքի չորրորդ մասի կիրառման մասին» // Ռուսաստանի Դաշնության Գերագույն դատարան: կայք՝ – URL: <https://www.vsr.ru/documents/own/27773/?ysclid=m190g78o2p684064458> (հարցման ամսաթիվ՝ 02.08.2024) :
9. Ռուսաստանի Դաշնության Գերագույն արբիտրաժային դատարանի նախագահության 2010 թվականի նոյեմբերի

- 30 № 10521/10 որոշումը // Ղաշնային արբիտրաժային դատարաններ: կայք – URL: https://arbitr.ru/materials/32048?path=%2Farxiv%2Fpost_pres%2F&ysclid=m190i9aqaq664353602 (հարցման ամսաթիվ՝ 02.08.2024) :
10. № Ա53–39679/2023 գործով Մտավոր սեփականության դատարանի 24.06.2024թ. որոշումը // ՏԻՀ «ԿոնսուլտանտՊլյուս»՝ կայք – URL: <https://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=SIP&n=109760&ysclid=m190kvqrtz19362072#Yf32oOUzmQog4xl5> (հարցման ամսաթիվ 02.08.2024) :
11. Մտավոր սեփականության դատարանի՝ որպես վճռաբեկ դատարանի դատական պրակտիկայի ամփոփման արդյունքների հիման վրա կազմված տեղեկատվական հաշվետվություն՝ հաշվի առնելով Ռուսաստանի Ղաշնության Սահմանադրական դատարանի և ՌԴ Գերագույն դատարանի պրակտիկան հեղինակային և հարակից իրավունքների խախտման համար փոխհատուցման հավաքագրման վերաբերյալ, հաստատված է Մտավոր դատարանի նախագահության 05.04.2017 № СП-23/10 Մտավոր սեփականության դատարանում գիտական խորհրդատվական խորհրդի անդամների մասնակցությամբ քննարկման արդյունքների հիման վրա // Մտավոր սեփականության դատարան. կայք. – URL՝ https://ipc.arbitr.ru/storage/sites/ipc/files/288/spravka_compensation_copyright.pdf (հարցման ամսաթիվ՝ 02.08.2024):
12. № Ա32–36309/2020 գործով Մտավոր սեփականության դատարանի 05.04.2022 որոշումը // ՏԻՀ «ԿոնսուլտանտՊլյուս»՝ կայք – URL: <https://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=SIP&n=92085&ysclid=m190m83qd9659953773#EwJ2oOU8EhCUTbPp> (հարցման ամսաթիվ 02.08.2024) :
13. № Ա56–81463/2022 գործով Մտավոր սեփականության դատարանի 26.01.2024 որոշումը // ՏԻՀ «ԿոնսուլտանտՊլյուս»՝ կայք – URL: <https://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=SIP&n=109760&ysclid=m190nerdv1789540391#KLY2oOU7AtEDXt06> (հարցման ամսաթիվ 02.08.2024) :
14. № Ա40–121808/2023 գործով Մտավոր սեփականության դատարանի 09.04.2024 որոշումը // ՏԻՀ «ԿոնսուլտանտՊլյուս»՝ կայք – URL: <https://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=MARB&n=2562304&ysclid=m190o1mvgk250988433#V2g2oOUUnZNI0xeb> (հարցման ամսաթիվ 02.08.2024) :
15. «Ռուսաստանի Ղաշնության Քաղաքացիական օրենսգրքի չորրորդ մասում փոփոխություններ կատարելու մասին» № 348960–8 օրենքի նախագծի անձնագիր // Օրենսդրական գործունեության ապահովման համակարգ. կայք. – URL՝ <https://sozd.duma.gov.ru/bill/348960-8> (հարցման ամսաթիվ՝ 02.08.2024):
16. № 638828–8 «Ռուսաստանի Ղաշնության Քաղաքացիական օրենսգրքի 1515-րդ մասի չորրորդ մասի փոփոխության մասին» ղաշնային օրենքի նախագիծ // Օրենսդրական գործունեության ապահովման համակարգ. կայք. – URL՝ <https://sozd.duma.gov.ru/> (հարցման ամսաթիվ՝ 02.08.2024):.

Լյուդմիլա Ալեքսանդրի Նովոսյոլովա, իրավագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր, Մտավոր սեփականության դատարանի նախագահ (Մոսկվա, Օգորոդնի անցուղի, շ.5, շին 2), ORCID՝ 000-0001-8463-178X; sip.press@arbitr.ru

List of regulatory and legal sources

1. Resolution of the Constitutional Court of the Russian Federation dated 07/24/2020 No. 40-P «On the case of checking the constitutionality of subparagraph 2 of paragraph 4 of Article 1515 of the Civil Code of the Russian Federation in connection with the request of the Fifteenth Arbitration Court of Appeal», [Online], available at: <https://sozd.duma.gov.ru/bill/348960-8?ysclid=m17uhsptle440967988> (Accessed 2 Aug. 2024).
2. Resolution of the Constitutional Court of the Russian Federation dated December 13, 2016 No. 28-P «In the case of checking the constitutionality of subparagraph 1 of Article 1301, subparagraph 1 of Article 1311 and subparagraph 1 of paragraph 4 of Article 1515 of the Civil Code of the Russian Federation in connection with requests from the Arbitration Court of the Altai Territory», [Online], available at: https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_208711/?ysclid=m1907foo1c778552255 (Accessed: 02.08.2024).
3. Resolution of the Constitutional Court of the Russian Federation dated 02/13/2018 No. 8-P «On the case of checking the Constitutionality of the provisions of paragraph 4 of Article 1252, Article 1487 and paragraphs 1, 2 and 4 of Article 1515 of the Civil Code of the Russian Federation in connection with the complaint of the PAG Limited Liability Company», [Online], available at: https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_290909/?ysclid=m19098xo51942189043 (Accessed 2 Aug. 2024).
4. Resolution of the Constitutional Court of the Russian Federation dated 12/14/2023 No. 57-P «In the case of checking the constitutionality of paragraph 3 of Article 1252 and subparagraph 2 of paragraph 4 of Article 1515 of the Civil Code of the Russian Federation in connection with the request of the Intellectual Property Court», [Online], available at: https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_464376/?ysclid=m190e7qcg4615595738 (Accessed 2 Aug. 2024).
5. The concept of the development of civil legislation of the Russian Federation (approved by the decision of the Council under the President of the Russian Federation on Codification and Improvement of Civil Legislation dated 07.10.2009) (2009), *Vestnik Vysshego arbitrazhnogo suda Rossijskoj Federacii*, no 11, p. 20.
6. Information Letter of the Presidium of the Supreme Arbitration Court of the Russian Federation dated December 13, 2007 No. 122 «Review of the practice of arbitration courts in cases related to the application of intellectual property legislation» (2008), *Vestnik Vysshego arbitrazhnogo suda Rossijskoj Federacii*, no 2, pp. 79–99.
7. Resolution of the Constitutional Court of the Russian Federation dated December 13, 2016 No. 28-П, [Online], available at: https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_208711/?ysclid=m190fci2on233215956 (Accessed: 02.08.2024).

8. Resolution of the Plenum of the Supreme Court of the Russian Federation dated 04/23/2019 No. 10 «On the application of Part Four of the Civil Code of the Russian Federation», [Online], available at: <https://www.vsrfl.ru/documents/own/27773/?ysclid=m190g78o2p684064458> (Accessed 2 Aug. 2024).
9. Resolution of the Presidium of the Supreme Arbitration Court of the Russian Federation dated November 30, 2010 No. 10521/10, [Online], available at: https://arbitr.ru/materials/32048?path=%2Ffarxiv%2Fpost_pres%2F&ysclid=m190i9aqaq664353602 (Accessed 2 Aug. 2024).
10. Resolution of the Intellectual Property Rights Court dated 06/24/2024 in case no. A53-39679/2023, [Online], available at: <https://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=SIP&n=109760&ysclid=m190kvqrtz19362072#Yf32oOUzmQog4xl5> (Accessed 2 Aug. 2024).
11. An information note prepared based on the results of summarizing the judicial practice of the Intellectual Property Rights Court as a court of cassation, taking into account the practice of the Constitutional Court of the Russian Federation and the Supreme Court of the Russian Federation on certain issues arising when collecting compensation for copyright and related rights violations, approved by Resolution of the Presidium of the Intellectual Property Rights Court dated 04/05/2017 No. СП-23/10 based on the results discussions with the participation of members of the Scientific Advisory Council at the Intellectual Property Rights Court, [Online], available at: https://ipc.arbitr.ru/storage/sites/ipc/files/288/spravka_compensation_copyright.pdf (Accessed 2 Aug. 2024).
12. Resolution of the Intellectual Property Rights Court dated 04/05/2022 in case no. A32-36309/2020, [Online], available at: <https://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=SIP&n=92085&ysclid=m190m83qd9659953773#EwJ2oOU8EhCUTbPp> (Accessed 2 Aug. 2024).
13. Resolution of the Intellectual Property Rights Court dated 26/01/2024 in case no. A56-81463/2022, [Online], available at: <https://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=SIP&n=109760&ysclid=m190nerdv1789540391#KLY2oOU7AtEDXt06> (Accessed 2 Aug. 2024).
14. Resolution of the Intellectual Property Rights Court dated 09/04/2024 in case no. A40-121808/2023, [Online], available at: <https://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=MARB&n=2562304&ysclid=m190o1mvgk250988433#V2g2oOUUnZNI0xeb> (Accessed 2 Aug. 2024).
15. Passport of Draft Law No. 348960-8 «On Amendments to Part Four of the Civil Code of the Russian Federation», [Online], available at: <https://sozd.duma.gov.ru/bill/348960-8> (Accessed 2 Aug. 2024).
16. Draft Federal Law No. 638828-8 «On Amendments to Article 1515 of Part Four of the Civil Code of the Russian Federation», [Online], available at: <https://sozd.duma.gov.ru> (Accessed 2 Aug. 2024).

Information about the author

Ludmila A. Novoselova, Dr. Sci. (Law), Professor, President of the Intellectual Property Court (Moscow, Ogorodny dr-way, 5 bld. 2), ORCID: 0000-0001-8463-178X; sip.press@arbitr.ru

Հեղինակը հայտարարում են շահերի բախման բացակայության մասին:

The author declares no conflict of interests.

Ստացվել է խմբագրություն 02.08.2024

Վերանայվել է գրախոսությունից հետո 22.08.2024

Ընդունված է հրապարակման 28.08.2024

Ամփոփ հոդված

Review

ՈՒՏԴ 347.771

Մարկուշի կառույցներ պարունակող գյուտերի հայտերի քննարկման առանձնահատկությունները՝ հաշվի առնելով օտարերկրյա իրավասությունների փորձը (մաս 1)

Աննա Անատոլիի Պոլյակովա[✉], Նիկոլայ Բորիսի Լիսկով, Նիկոլայ Վադիմի Ջարյանով

Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտ

[✉]apolyakova@rupto.ru

Անտառացիա՝ Ազգային արտոնագրային գերատեսչություններն ունեն տարբեր գործիքներ Մարկուշ բանաձևերով հայտերը քննելու համար, ինչը պահանջում է նման հայտերի ուսումնասիրման համընդհանուր մոտեցումների ստեղծում։ Ուսումնասիրության նպատակն է վերլուծել ԱՄՆ արտոնագրային բյուրոյի, ինչպես նաև Եվրասիական և Եվրոպական արտոնագրային բյուրոների փորձաքննության մոտեցումները՝ կապված Մարկուշ կառույցների հետ հայտերի հետ։ Նշված արտոնագրային գերատեսչությունների փորձաքննությունների անցկացման ուղեցույցներն ուսումնասիրելով՝ կատարվել է հայտերի հետ կապված արտոնագրային գերատեսչությունների մոտեցումների վերլուծություն։ Հաստատվել է, որ ԱՄՆ արտոնագրային բյուրոն, ինչպես նաև Եվրասիական և Եվրոպական արտոնագրային գերատեսչությունները տարբեր գործիքներ ունեն՝ գնահատելու Մարկուշ կառույցների հետ պահանջների բացահայտման, արտոնագրման, հստակության և միասնության բավարարվածությունը, ինչը պահանջում է նրանց գործունեության ներդաշնակեցում։ Այլ արտոնագրային գերատեսչությունների կողմից փորձաքննության մոտեցումների վերլուծությունը, ինչպես նաև տարբեր արտոնագրային գերատեսչությունների կողմից նույն հայտերի քննարկման օրինակները կտրվեն այս աշխատանքի երկրորդ մասում։

Բանալի բառեր՝ Մարկուշի կառուցվածք, արտոնագիր, հայտ, գյուտ, արտոնագրելիություն, բացահայտման բավարարվածություն, գյուտի միասնություն։

Մեջբերման համար՝ Պոլյակովա, Ա. Ա. Մարկուշի կառույցներ պարունակող գյուտերի հայտերի քննարկման առանձնահատկությունները՝ հաշվի առնելով օտարերկրյա իրավասությունների փորձը (մաս 1) / Ա. Ա. Պոլյակովա, Ն. Բ. Լիսկով, Ն. Վ. Ջարյանով // ԱՍԴԻ Տեղեկագիր։ 2024։ Հ. 3, № 3 (9)։ Էջ 232-241։

Շնորհակալագրեր՝ հոդվածը պատրաստվել է ԱՍԴԻ գիտահետազոտական աշխատանքի նյութերի հիման վրա «Գյուտերը և օգտակար մոդելները բնութագրելիս ընդհանուր հայեցակարգով կամ պարամետրերի քանակական արժեքների միջակայքով արտահայտված հատկանիշների օգտագործման մեթոդաբանության մշակում»։

Features of invention application consideration containing Markush structures in the light of experience of foreign jurisdictions (part 1)

Anna A. Polyakova[✉], Nikolay B. Lyskov, Nikolay V. Zaryanov

Federal Institute of Industrial Property

[✉]apolyakova@rupto.ru

Abstract: national patent offices have various tools for examining applications with Markush claims, which necessitates the creation of universal approaches for the examination of such applications. The purpose of the study is to analyze approaches to examination by the US Patent Office, as well as the Eurasian and European Patent Offices in relation to applications with Markush structures. By studying the guidelines for conducting examinations of these patent offices, an analysis of the approaches of patent offices in relation to such applications was carried out. It has been established that the US Patent Office, as well as the Eurasian and European Patent Offices, have

different tools for assessing the sufficiency of disclosure, patentability, clarity and unity of claims with Markush structures, which requires harmonization of their activities. An analysis of approaches to examination by other patent offices, as well as examples of consideration of the same applications by different patent offices will be given in the second part of this work.

Keywords: Markush structure, patent, application, invention, patentability, sufficiency of disclosure, unity of the invention

For citation: Polyakova, A. A. Features of invention application consideration containing Markush structures in the light of experience of foreign jurisdictions (part 1) / A. A. Polyakova, N. B. Lyskov, N. V. Zaryanov // Bulletin of Federal institute of industrial property. 2024. Vol. 3, № 3 (9). P. 232–241.

Acknowledgements: the article is based on the materials of the research work of FIPS «Development of a methodology for using the features expressed by a general concept or an interval of quantitative parameter values in the characterization of inventions and utility models».

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Հայցադիմում կազմելիս հայտատուները հաճախ բախվում են գյուտի էությունը հակիրճ և միևնույն ժամանակ հակիրճ ձևաչափով ներկայացնելու դժվարությունների: Գյուտի բանաձևը մի կողմից պետք է ներկայացնի գյուտի բոլոր էական հատկանիշները, որոնք հնարավորություն են տալիս հասնել նշված տեխնիկական արդյունքին: Մյուս կողմից, «ավելորդ» և ավելի մանրամասն հատկանիշների ընդգրկումը նեղացնում է մտավոր սեփականության պաշտպանության շրջանակը, ինչը հետագայում կարող է հանգեցնել, օրինակ, արտոնագրի հրապարակումից հետո որոշակի ուսումնասիրության եզակիությունը կորցնելու վտանգի:

Քիմիայի և դեղագործության ոլորտում արտոնագրերում հազվադեպ չէ հանդիպել գյուտի պահանջներին, որոնք պարունակում են նոր նյութերի առանձին քիմիական բանաձևեր, դրանց վրա հիմնված բաղադրություններ կամ դրանց արտադրության կամ օգտագործման մեթոդներ: Եթե գյուտը վերաբերում է ոչ թե մեկ միացության, այլ մի ամբողջ շարքի, ապա դրա ներկայացման համար հարմար ձև է «Մարկուշի կառույցներ» (կամ «Մարկուշի բանաձևեր») [1]: Քիմիական միացությունների կառուցվածքին առնչվող բանաձևի առանձնահատկությունները արտահայտելու այս մեթոդը կոչվել է հայտատուի անունով, ով մասնակցել է Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում այս տեսակի բանաձևի վերաբերյալ նախադեպային դատական գործին (ԱՄՆ 1506316, 26.08.1924):

Մարկուշի բանաձևը ենթադրում է այլընտրանքային հատկանիշների ցանկի ներկայացում բանաձևի մեկ կետում, որից ընտրություն է կատարվում՝ օգտագործելով կոմբինատորիկայի մեթոդը՝ կոմբինետ իրականացման տարբերակներ ստանալու համար: Այլընտրանքների ցանկը կոչվում է Մարկուշի խումբ կամ խմբավորում: Մարկուշի խմբավորումը հաճախ օգտագործվում է գյուտերը սահմանելու համար ոչ միայն քիմիայի, այլև մետաղագործության և կենսաբանության բնագավառում: Մեխանիկայի հետ կապված և վերը նկարագրվածների հետ չկապված գյուտերը կարող են հայտարարվել նաև Մարկուշի բանաձևի տեսքով [1]:

Քանի որ Մարկուշի բանաձևը թույլ է տալիս հայտարարել ընդհանուր կառուցվածքային բանաձևով արտահայտված քիմիական միացությունների մեծ ցանկ, որտեղ յուրաքանչյուր փոխարինողի տակ հնարավոր են տարբեր այլընտրանքային տարբերակներ [1], այն ներկայացնում է բանաձևի առանձնահատկությունների արտահայտությունը ընդհանուր հասկացության (ֆունկցիոնալ միջուկ) տեսքով, որը լրացվում է այս ընդհանուր հայեցակարգի անհատական

Մարկուշի բանաձևն ընդունված է շատ երկրներում: Արտոնագրային գերատեսչությունները մշակում են առանձին մեթոդաբանություններ Մարկուշի կառույցներ պարունակող հայտերի ուսումնասիրության համար:

բնութագրերի համադրությամբ՝ արտահայտված առանձին այլընտրանքների տեսքով: Գյուտի առանձնահատկությունների այս արտահայտությունը զգալիորեն պարզեցնում է գյուտի մասին տեղեկատվության տրամադրումը և ունի մի շարք այլ առավելություններ, բայց միևնույն ժամանակ այն որոշակի դժվարություններ է առաջացնում ինչպես տեղեկատվության որոնման, այնպես էլ արտոնագրի տալու կամ տրամադրելուց հրաժարվելու որոշում կայացնելիս:

Այնուամենայնիվ, Մարկուշի բանաձևը ընդունվել է շատ երկրներում: Արտոնագրային գերատեսչությունները մշակում են առանձին մեթոդաբանություններ Մարկուշի կառույցներ պարունակող հայտերի ուսումնասիրության համար: «Մարկուշի կառույց» եզրույթն ինքնին չի հանդիպում այն օրենսդրական փաստաթղթերում, որոնց ներքո գործում են արտոնագրային գերատեսչությունները, այլ ներդրված է էական փորձաքննություն անցկացնելու ձեռնարկներում (Manuals, Guidelines): Նման ուղեցույցները սովորաբար նշում են Մարկուշի բանաձևի ստուգման ալգորիթմը և նախատեսում են խախտումների ճանաչման հիմքերը՝ համաձայն օրենսդրական փաստաթղթերով արդեն կարգավորվող դրույթների: Ինչպես ցույց է տալիս միջազգային հայտատուների պրակտիկան, ազգային փուլեր անցնելիս հաճախ անհրաժեշտ է լինում ճշգրտել գյուտի բանաձևը: Ավելին, տարբեր երկրների փորձագետներ հայտատուից պահանջում են փոփոխություններ կատարել տարբեր հիմքերով, օրինակ՝ միասնության պահանջի խախտման կամ բացահայտման բավարարության պայմանի խախտման պատճառով: Սա ոչ միայն մեծացնում է վարույթի համար պահանջվող ժամանակը, այլև ապակողմնորոշում է դիմողին, ով դառնում է «ապակողմնորոշված»՝ մի երկրում նրան արտոնագիր է տրվում, իսկ մեկ այլ երկրում՝ լրացուցիչ տեղեկատվություն:

Սույն աշխատանքի նպատակն է վերլուծել ԱՄՆ արտոնագրերի և ապրանքանիշերի գերատեսչության (USPTO) մոտեցումները, ինչպես նաև Եվրասիական և Եվրոպական արտոնագրային

Մարկուշի բանաձևերի օգտագործումը, անկասկած, ունի մի շարք առավելություններ, սակայն գյուտերի այլընտրանքային հատկանիշների այս տեսքով ներկայացումը նույնպես կապված է մի շարք խնդիրների հետ:

գերատեսչությունների փորձաքննության մոտեցումները՝ կապված Մարկուշի կառույցների տեսքով արտահայտված գյուտերի հայտերի հետ:

ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ՆՅՈՒԹԵՐ և ՄԵԹՈԴՆԵՐ

Մոտեցումների վերլուծությունն իրականացվել է ազգային արտոնագրային բյուրոների պաշտոնական կայքերում առկա համապատասխան արտոնագրային գերատեսչությունների էական փորձաքննության անցկացման ուղեցույցների ուսումնասիրությամբ: Հայտերի որոնումը և դրանց վերաբերյալ վարույթների վերլուծությունն իրականացվել է Espacenet, Patentscope, Patent Centre, Google Patents որոնողական համակարգերի միջոցով:

Մարկուշի բանաձևին առնչվող գիտական գրականության որոնումն իրականացվել է «Մարկուշի բանաձև», «Մարկուշի կառույց», «արտոնագրեր», «հայտեր», «խնդիրներ», «առավելություններ և թերություններ» հիմնաբառերի, դրանց համակցությունների, հոմանիշների և անգլալեզու անալոգների միջոցով:

ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ

Մարկուշ բանաձևերի առավելություններն ու թերությունները Մարկուշ բանաձևերի օգտագործումը, անկասկած, ունի մի շարք առավելություններ, սակայն այս տեսքով գյուտերի այլընտրանքային հատկանիշների ներկայացումը նույնպես կապված է մի շարք խնդիրների հետ, որոնք կարելի է բաժանել փորձաքննության շրջանակներում խնդիրների և արտոնագրի տրամադրումից հետո առաջացող խնդիրների:

Նախևառաջ, հարկ է նշել, որ Մարկուշի բանաձևերը հայտատուներին փրկում են նմանատիպ կառուցվածք ունեցող քիմիական միացությունների բազմաթիվ արտոնագրային հայտ ներկայացնելուց, քանի որ, օրինակ, դեղերի համար գոյություն ունի միացության կառուցվածքի և ցուցադրվող կենսագործունեության (SAR) միջև, և խելամիտ է ենթադրել, որ նմանատիպ ակտիվության առկայությունը ընդհանուր միջուկով և ռադիկալների կառուցվածքի փոքր փոփոխություններով [2]:

Հայտատուն պարտավոր է հայտի նյութերում ներկայացնել հայցվող գյուտը նկարագրող օրինակների բավարար քանակությամբ: Ո՞ր դեպքում կան բավարար օրինակներ: Նորմատիվ փաստաթղթերում հստակ ցուցումների բացակայությունը գյուտի իրականացման օրինակների անհրաժեշտ քանակի վերաբերյալ Մարկուշի կառույցներ պարունակող հայտերի վարույթի խնդիրներից մեկն է [3]:

Քանի որ Մարկուշի բանաձևեր պարունակող հայտերի արժանիքների ուսումնասիրություն կատարելիս ստուգվում է հայտարարված խմբից (շարքից) յուրաքանչյուր կոնկրետ միացության ստացման օրինակների առկայությունը, և խումբը

կարող է ներառել տարբեր քիմիական բնույթի ռադիկալներով միացություններ, կարող են լինել հսկայական քանակությամբ օրինակներ, որոնք բավարար են միացությունների ստացման հնարավորությունը հաստատելու համար, այսինքն՝ հայտարարված միացությունների օրինակներ ամբողջ բազմազանությամբ: Հաճախ Մարկուշի բանաձևը կարող է ներառել ավելի քան հազար միացություններ կամ միացությունների հարյուրավոր խմբեր [4]:

Չնայած Մարկուշի բանաձևերը պարունակող գյուտերը հաստատող օրինակների քանակի բավարարության հարցը պարբերաբար բարձրացվում է Մտավոր սեփականության համաշխարհային կազմակերպության (ՄՍՀԿ) ուսումնասիրություններում, մինչ այժմ այն լուծվել է միայն ընդհանուր առաջարկություններով [1]:

Սակայն այս հարցը միայն դիմողի առջև չէ դրված: Փորձագետի տեսանկյունից, Մարկուշի բանաձևով հայտ ներկայացնելիս, որը ներառում է գյուտի հսկայական թվով տատանումներ, տեղեկատվության որոնումն առավել հաճախ իրականացվում է միայն ներկայացված օրինակների ծավալով, այսինքն՝ գյուտի հատուկ մարմնավորումներով: Նման օրինակները կարող են լինել երեք հարյուր և ավելի, ինչը դժվարացնում է բոլոր բերված օրինակների մեջ որոնումը: Նախկին մակարդակից որոնումները ավելի բարդանում են նրանով, որ տարբեր արտոնագրերում Մարկուշի կառույցների համընկնումը հաճախ գրեթե անձանաչելի է, ինչը գրականության որոնումները դարձնում է անհամաչափ ժամանակատար և թանկ: Ավելին, երբեմն անհնար է որոշել, թե արդյոք նախկինում բացահայտված Մարկուշի կառույցում կա նոր հայտարկված գյուտի իրականացման որևէ տարբերակ, որը կարող է կասկածի տակ դնել ամբողջ հայտի արտոնագրելիությունը [2, 4, 5, 6]:

Այլընտրանքային հատկանիշների ներկայացումը լայն Մարկուշ բանաձևի տեսքով հայտատուին թույլ է տալիս պաշտպանել իր սեփական հետազոտությունը մրցակիցներից:

Հարկ է նշել, որ Մարկուշի բանաձևի տակ գտնվող բոլոր հնարավոր միացություններից կլինիկական փորձարկումներն իրականացվում են արտոնագրատիրոջ կողմից, որպես կանոն, լավագույն հատկություններով միայն մեկ կամ առավելագույնը երկու կոնկրետ միացությունների հետ կապված, որոնք հետազայում ստանում են գրանցման վկայագիր որպես դեղամիջոց [7]: Համապատասխանաբար, հայցվող շարքից մնացած միացությունները, ըստ էության, արտոնագրատիրոջ կողմից չեն նախատեսվում օգտագործել իրենց սկզբնական նպատակի համար, օրինակ՝ ավելի ցածր ակտիվության կամ այլ անցանկալի հատկությունների առկայության պատճառով: Այդ դեպքում օրինաչափ է արդյոք նման լայն պաշտպանություն տրամադրել Մարկուշի ամբողջ բանաձևին:

Մյուս կողմից, այլընտրանքային հատկանիշների ներկայացումը լայն Մարկուշի բանաձևի տեսքով թույլ է տալիս հայտատուին պաշտպանել իր սեփական հետազոտությունը մրցակիցներից, որի ընթացքում ուսումնասիրվող շարքի

ամենաակտիվ միացությունը չի կարող անմիջապես հայտնաբերվել [2, 4, 6, 8], քանի որ Մարկուշի կառույցների հետ կապված արտոնագրային հայտերը հաճախ ներկայացվում են դեղերի մշակման նախագծի սկզբում:

Հետազոտությունների ընթացքում ընկերությունները կընտրեն կոնկրետ միացություն ավելի մեծ շարքից և կարող են լրացուցիչ արտոնագրեր ներկայացնել այդ կոնկրետ միացությունների վերաբերյալ: Այս արտոնագրերը հայտնի են նաև որպես սելեկցիոն արտոնագրեր, քանի որ դրանք պաշտպանում են ավելի լայն հավաքածուից ընտրված կոնկրետ միացություն:

Ընկերությունները սովորաբար նաև երկրորդական արտոնագրեր են փնտրում դեղերի այլընտրանքային ձևերի վերաբերյալ՝ տարբեր բաղադրություններ, դեղաչափեր և ձևակերպումներ, ինչպես նաև նոր կիրառումներ, որոնք հայտնաբերվում են կլինիկական փորձարկումների տարբեր փուլերում դեղերի մշակման ընթացքում: Այս ռազմավարությունը սովորաբար կոչվում է «արտոնագրային ցանկապատում» կամ «նորացման ռազմավարություն» [9]: Պաշտպանության ժամկետի երկարաձգման համար արտոնագրային ռազմավարությունների մշակումը դեղագործական արդյունաբերության կյանքի ցիկլի կառավարման կարևոր ասպեկտ է, բայց դա ևս մեկ խնդիր է ստեղծում Մարկուշի բանաձևի արտոնագրերի համար: Պաշտպանության ժամկետի երկարաձգման համար արտոնագրային ռազմավարությունների մշակումը դեղագործական արդյունաբերության կյանքի ցիկլի կառավարման կարևոր ասպեկտ է, բայց դա ևս մեկ խնդիր է ստեղծում Մարկուշի բանաձևի արտոնագրերի համար: Երկրորդային արտոնագրերը սովորաբար ներկայացվում են ավելի ուշ, քան Մարկուշի հիմնական արտոնագիրը, որը կարող է պոտենցիալ երկարաձգել բացառիկության ժամկետը միացությունների համար, որոնք պահանջվում են որպես Մարկուշի բանաձևի տեսքով առաջնային արտոնագրում [9], այսինքն՝ Մարկուշի բանաձևերի օգտագործումը հնարավորություն է տալիս հայտատուին արհեստականորեն և անհիմն կերպով երկարաձգել արտոնագրի ժամկետը, ըստ էության, նույն նյութի համար, քանի որ նույնիսկ Մարկուշի բանաձևի շրջանակներում իրականում գործող նյութը, որպես կանոն, նույն նյութն է, որի համար իրավական պաշտպանությունը պահանջվում է երկրորդական արտոնագրով [2, 10, 11, 12, 13]: Այսպիսով, Մարկուշի բանաձևերը կարող են ազդել սոցիալական բարեկեցության վրա՝ երկարաձգելով օրիգինալ դեղամիջոցների շուկայական բացառիկության ժամկետը:

Մարկուշի բանաձևով գյուտը դիտարկելով որպես գիտական աշխատանքի արդյունք և գնահատելով նրա ներդրումը գիտական առաջընթացի մեջ՝ կարելի է նշել հետևյալ կետերը: Մի կողմից, Մարկուշի կառուցվածքով հայտերը պարունակում են չհիմնավորված պահանջներ միացությունների վերաբերյալ, որոնք իրականում ձեռք չեն բերվել և նախատեսված չեն եղել հայտի շրջանակներում: Նման «չհիմնավորված» միացություններ կարելի է ձեռք բերել Մարկուշի հայտարարված բանաձևի կոմբինատորիկայի միջոցով և դրանց առկայությունը բանաձևում «վարկաբեկում է» արտոնագրերն ու հայտերը՝ զրկելով նրանց իրական գիտական փաստաթղթի կարգավիճակից: Մարկուշի կառույցի միջոցով մեծ թվով մոլեկուլների ներկայացումը թույլ է տալիս հայտատուներին ստանալ արտոնագրեր, որոնք պաշտպանում են մի շարք միացություններ, որոնք կարող են ունենալ ցանկալի դեղաբանական հատկություններ: Եվ

միայն զգալի քանակությամբ հետազոտություններից հետո է Մարկուշի արտոնագրատերը որոշում, թե որ առանձին միացությունը պետք է անցնի կլինիկական փորձարկումների հաջորդ (և շատ թանկ) փուլին: Արդյունքում, իսկապես բարեխիղճ հետազոտողները կարող են դժվարություններ ունենալ իսկապես անհրաժեշտ, իրականում սինթեզված և փորձարկված միացությունների արտոնագրման հարցում՝ նույնիսկ հաշվի առնելով ընտրովի գյուտերի արտոնագրման հնարավորությունը [2, 14]: Սա կարող է հետագա մշակումները ավելի քիչ գրավիչ դարձնել մրցակիցների համար: Մրցակիցների կողմից ցանկալի դեղաբանական էֆեկտների համար Մարկուշի արտոնագրատիրոջ կողմից ընտրված մեկ բաղադրիչից բացի այլընտրանքային այլընտրանքներ ուսումնասիրելու ցանկացած փորձ սպառնում է խախտել սկզբնական Մարկուշի արտոնագիրը: Քանի որ Մարկուշի կառույցներով արտոնագրերը ենթադրում են պաշտպանության ավելի լայն շրջանակ, քան հատուկ մոլեկուլներ հավակնող արտոնագրերը, կարելի է ակնկալել, որ դրանք կխոչընդոտեն հետագա հետազոտություններն ու մշակումները՝ սահմանափակելով մեծ թվով միացությունների արտոնագրելիությունը:

Մարկուշի կառուցվածքով հայտերը պարունակում են չհիմնավորված պահանջներ միացությունների վերաբերյալ, որոնք իրականում ձեռք չեն բերվել և նախատեսված չեն եղել հայտի շրջանակներում:

Բացի այդ, ֆունկցիոնալ խմբերի փոխարինումը միացություններին տալիս է նոր SAR հատկություններ, և հաշվի առնելով Մարկուշի բանաձևի միացությունների իսկայական քանակությունը, անհնար է որոշել բոլոր նյութերի ակտիվությունը այս բանաձևում: Առաջինը, յուրաքանչյուր քիմիական միացության սինթեզը անհատական է և պահանջում է ռեակտիվների և պայմանների ընտրություն, իսկ Մարկուշի բանաձևով միավորված միացությունների ամբողջ ծավալը մեկ սխեմայով ստանալու մեթոդների ներկայացումը տեխնիկապես անհնարին խնդիր է: Երկրորդ, հայտատուն հաճախ ներկայացնում է իրականացման միայն լավագույն օրինակները ըստ Մարկուշի բանաձևի. այս դեպքում հիմքեր չկան ենթադրելու, որ բանաձևի մյուս կառույցները նույնպես կունենան հայտարարված տեխնիկական արդյունքին հասնելու համար անհրաժեշտ հատկություններ, և ընդհանրապես հայտարարված հատկությունները [13]: Քիմիական նյութի ֆիզիոլոգիական և թերապևտիկ ազդեցությունը մարմնի վրա կարելի է կանխատեսել՝ հիմնվելով նրա քիմիական կառուցվածքի վրա, բայց կարող է հաստատվել միայն իրական փորձարկման միջոցով: Քանի դեռ միացությունը չի արտադրվել և չի փորձարկվել, անհնար է ճշգրիտ իմանալ, թե այն ինչպես կազդի կենդանի օրգանիզմի վրա: Ընդ որում, կենսաբանական ակտիվության փորձարկման ընթացքում կարող են հայտնաբերվել ինչպես անսպասելի, այնպես էլ անցանկալի հատկություններ: Այնուամենայնիվ, եթե դա չի անում Մարկուշի բանաձևի արտոնագրի սեփականատերը, և արտաքին հետազոտողը համառ է և իրականում սինթեզում և փորձարկում է մոլեկուլը և առաջին անգամ հայտնաբերում

նման անսպասելի հատկություններ, ավելի վաղ ընդհանուր նկարագրության առկայությունը տեխնիկայի նախորդ մակարդակի արտոնագրում (Մարկուշի արտոնագիրը) չպետք է խանգարի այս գյուտարարին արտոնագիր ստանալուն [4, 15]:

Մյուս կողմից, լայն պաշտպանության ապահովումը խթան է հանդիսանում այլ տեսակի նորարարությունների համար [2]: Օրինակ, մրցակցող մշակողները կարող են դիմել միացությունների սկզբունքորեն նոր շարքի որոնման ռազմավարությանը, որոնք գործում են նույն մոլեկուլային թիրախի վրա, ինչ նախկին տեխնիկայի մակարդակի Մարկուշի բանաձևով միավորված միացությունները:

Բացի այդ, մշակվում են համակարգչային մեթոդներ և ալգորիթմներ, որոնք թույլ են տալիս կարգավորել պատկերներից և տեքստից՝ օգտագործելով Մարկուշի բանաձևը, ինչպես նաև համեմատել Մարկուշի բանաձևի բոլոր այլընտրանքներով, նույնիսկ նրանց, որոնք բացահայտորեն չեն բացահայտվում որպես առանձին միացություններ ընդհանուր կառուցվածքային բանաձևում [5, 6]:

Այսպիսով, Մարկուշի կառույցների արտոնագրային պաշտպանությունն ունի իր առավելություններն ու թերությունները: Արտոնագրային գերատեսչություններն աշխատում են վերջիններիս վերացման ուղղությամբ. որոնումների արդյունավետությունը բարձրացնելու համար մշակում են նոր տվյալների բազաներ և որոնման ալգորիթմներ՝ ըստ Մարկուշի բանաձևի բացահայտման բավարարության հարցերը լուծելու համար, տալիս են համապատասխան նյութեր և առաջարկություններ քիմիայի և մտավոր սեփականության ոլորտի մասնագետներից [16, 17]: Կատարվում են ձգտումներ արտոնագրերի երկարաձգման հարցերի վերաբերյալ գործող օրենսդրության մեջ: Այնուամենայնիվ, դժվարությունները, որոնք առաջանում են Մարկուշի բանաձևեր պարունակող հայտերի հետ աշխատելիս, դեռևս արդիական են և պահանջում են գտնել լուծում, որը կարող է իրականացվել տարբեր երկրների կողմից:

Ուսումնասիրության շրջանակներում վերլուծվել են ներքին կարգավորող փաստաթղթերը, որոնք ուղղորդում են փորձաքննությունը Մարկուշի կառույցներ պարունակող հայտերի վերլուծության ժամանակ: Այդպիսի փաստաթղթերի դերում, որպես կանոն, բոլոր իրավասություններում հանդես են գալիս ուղեցույցներ գյուտերի հայտերի որոնումների և փորձաքննության անցկացման համար:

USPTO

USPTO-ն ուղղակիորեն ներկայացնում է «improper Markush grouping» հասկացողությունը, այսինքն՝ «Մարկուշի սխալ խմբավորում», որը հիմք է հանդիսանում արտոնագրի տրամադրման մերժման համար¹: Այս հայեցակարգը ներառում է երկու ասպեկտ՝ «միատեսակ կառուցվածքային նմանություն» և «էական կառուցվածքային տարրի ընդհանուր օգտագործում»:

Մարկուշ խմբի անդամներն ունեն «մեկ կառուցվածքային նմանություն», եթե պատկանում են նույն ճանաչված ֆիզիկական կամ քիմիական դասին: Ճանաչված ֆիզիկական կամ քիմիական դասը դաս է, որտեղ տեխնիկայի գիտելիքների հիման վրա ակնկալվում է, որ դասի անդամները նույն կերպ վարվեն հայցվող

USPTO-ն ուղղակիորեն ներկայացնում է «improper Markush grouping» հասկացողությունը, այսինքն՝ «Մարկուշի սխալ խմբավորում», որը հիմք է հանդիսանում արտոնագրի տրամադրման մերժման համար:

գյուտի համատեքստում. Մարկուշի բանաձևի այլընտրանքային հատկանիշներից որևէ մեկը օգտագործելիս ակնկալվում է նույն արդյունքի ձեռք բերում: Այսպիսով, Մարկուշի խումբը սովորաբար թույլատրելի է, եթե խմբի բոլոր անդամները պատկանում են ճանաչված դասի (ֆիզիկական կամ քիմիական) և բացահայտվում են, որ ունեն առնվազն մեկ ընդհանուր հատկություն, որը կատարում է նույն գործառնությունը հայցվող գյուտի մեջ, և նրանց բնույթից կամ նախորդ տեխնիկայից պարզ է, որ շարքի բոլոր անդամներն ունեն այդ հատկությունը:

Եթե Մարկուշի խումբը նկարագրում է այլընտրանքային քիմիական միացություններ և բառերով, և քիմիական բանաձևերով, և այլընտրանքները չեն պատկանում ճանաչված դասին, ապա Մարկուշի խմբի անդամները կարող են դեռ հարմար համարվել, եթե այլընտրանքներն ունեն ընդհանուր օգտագործման համար պահանջվող մեկ էական կառուցվածքային հատկանիշ: Ընդ որում, USPTO-ի ուղեցույցների համաձայն, երբ փորձագետը որոշում է, որ Մարկուշի խմբերը չունեն կառուցվածքային նմանություն կամ ընդհանուր կիրառություն, որոշում է կայացվում մերժել դիմումը այն հիմքով, որ դիմումը պարունակում է «Մարկուշի սխալ խմբավորում»: Այս մերժումը հանդիսանում է ըստ էության մերժում և կարող է բողոքարկվել Արտոնագրային դատական-բողոքարկման խորհրդում:

Բացի այդ, USPTO-ն առանձին մոտեցում ունի Մարկուշի կառույցների միասնականության պահանջի գնահատման հարցում²: Մարկուշի բանաձևի համար, երբ այլընտրանքները (քիմիական կամ ոչ քիմիական) սահմանվում են մեկ գյուտի բանաձևով, միասնականության պահանջը համարվում է բավարարված, եթե այլընտրանքները նմանատիպ բնույթ են կրում (similar nature): Երբ Մարկուշի խումբը վերագրվում է այլընտրանքային քիմիական միացությունների, դրանք պետք է համարվեն նմանատիպ բնույթի, եթե բավարարված են հետևյալ չափանիշները.

բոլոր այլընտրանքներն ունեն ընդհանուր սեփականություն կամ գործունեություն.

կա ընդհանուր կառուցվածք, այսինքն՝ էական կառուցվածքային տարրը ընդհանուր է բոլոր այլընտրանքների համար. կամ այն դեպքերում, երբ ընդհանուր կառուցվածքը չի կարող միավորող չափանիշ լինել, բոլոր այլընտրանքները պատկանում են քիմիական միացությունների ճանաչված դասին այն տեխնիկական ոլորտում, որին վերաբերում է գյուտը: «Կառուցվածքային էական տարրը ընդհանուր է բոլոր այլընտրանքների համար» արտահայտությունը վերաբերում է այն դեպքերին, երբ միացություններն ունեն ընդհանուր քիմիական կառուցվածք, որը զբաղեցնում է պահանջվող կառուցվածքների մեծ մասը, կամ այն դեպքում, երբ միացություններն ունեն

¹ Manual of patent examining procedure United States Patent and Trademark Office, 2023, Chapter 2117 (II) // USPTO: կայք: URL: <https://www.uspto.gov/web/offices/pac/mpep/s2173.html> (հարցման ամսաթիվ՝ 02.03.2024) :

² Նույն տեղում Chapter 1850:

ընդհանուր կառուցվածքների միայն մի փոքր մասը, ապա այն պետք է լինի կառուցվածքային տարբերակիչ մաս՝ հաշվի առնելով տեխնոլոգիայի ներկա վիճակը և պետք է անհրաժեշտ լինի ամբողջ գործունեության դրսևորման համար: Կառուցվածքային տարրը կարող է լինել մեկ բաղադրիչ կամ միմյանց հետ կապված առանձին բաղադրիչների համակցություն:

Ավելին, եթե Մարկուշի խմբի այլընտրանքները կարելի է այլ կերպ դասակարգել, դա հիմք չի տալիս եզրակացնելու, որ գյուտի միասնությունը բացակայում է: Եթե այլընտրանքները դիտարկելիս կարելի է ցույց տալ, որ Մարկուշի այլընտրանքներից գոնե մեկը նոր չէ տեխնոլոգիայի հայտնի մակարդակի համեմատությամբ, փորձագետը պետք է վերանայի գյուտի միասնության հարցը (a posteriori):

USPTO ուղեցույցը պարունակում է նաև նշում, որ Մարկուշի պնդումները կարող են խախտում ստեղծել, որն արտահայտվում է որպես հայտի «անորոշություն»³: Մարկուշ խումբը կարող է ներառել մեծ թվով այլընտրանքներ, և արդյունքում, Մարկուշ հայտը կարող է ներառել մեծ թվով այլընտրանքային իրականացման տարբերակներ: Որոշակի հանգամանքներում «Մարկուշ» խումբը կարող է այնքան լայն լինել, որ տվյալ ոլորտի մասնագետները կարող են չկարողանալ որոշել հայցվող գյուտի սահմանները: Օրինակ, եթե հայտը սահմանում է քիմիական միացություն՝ օգտագործելով մեկ կամ մի քանի Մարկուշի խմբեր, և դիմումը ներառում է մեծ թվով տարբեր այլընտրանքներ, ապա կիրառումը կարող է անորոշ լինել, եթե տվյալ ոլորտի մասնագետի չի կարող որոշել գյուտի շրջանակը և սահմանները՝ Մարկուշի խմբի (խմբերի) կողմից սահմանված բոլոր միացությունները պատկերացնելու անկարողության պատճառով: Այս դեպքում USPTO փորձագետներն իրավունք ունեն հրաժարվել արտոնագիր տրամադրելուց:

Բացահայտման և արտոնագրման պայմանների բավարարության ստուգումը Մարկուշի բանաձևերի առնչությամբ առանձին չի կարգավորվում USPTO ուղեցույցների շրջանակներում և իրականացվում է ընդհանուր պահանջներին, ալգորիթմներին և առաջարկություններին համապատասխան այլընտրանքային հատկանիշներ և ընդհանուր հասկացություններ պարունակող բանաձևերի համար:

Եվրոպական արտոնագրային գերատեսչություն

Եվրոպական արտոնագրային գերատեսչության (EPO) փորձաքննության ուղեցույցները պարունակում են նաև հատուկ ալգորիթմներ Մարկուշի բանաձևը ստուգելու համար:

Միասնության պահանջի վերաբերյալ, EPO, ինչպես նաև USPTO ղեկավարությունը, համարում է այն բավարարված է, եթե այլընտրանքները նմանատիպ բնույթ ունեն (similar nature)⁴: Այս դեպքում, ինչ վերաբերում է էական կառուցվածքային տարրին, կարիք չկա, որ էական կառուցվածքային տարրը բացարձակ մեծությամբ նոր լինի: Ավելի շուտ, «էական» եզրույթը նշանակում է, որ ընդհանուր հատկության կամ գործունեության առնչությամբ պետք է լինի քիմիական կառուցվածքի ընդհանուր մաս, որը տարբերակում է հայտարարված միացությունները

նույն հատկությունը կամ ակտիվությունն ունեցող ցանկացած հայտնի միացությունից: Այլ կերպ ասած, էական կառուցվածքային տարրը սահմանում է այն տեխնիկական ներդրումը, որը հայտարարված գյուտը, որպես ամբողջություն դիտարկված, կատարում է առկա տեխնիկայի մեջ: Եթե կարելի է ցույց տալ, որ առնվազն մեկ Մարկուշի այլընտրանքը նոր չէ, ապա գյուտի միասնությունը պետք է վերանայվի, մասնավորապես, եթե հայտնի է Մարկուշի բանաձևով ընդգրկված միացություններից առնվազն մեկի կառուցվածքը, ինչպես նաև տվյալ հատկությունը կամ տեխնիկական էֆեկտը, ինչը վկայում է մնացած միացությունների (այլընտրանքների) հետ միասնության բացակայության մասին: Դա պայմանավորված է նրանով, որ Մարկուշի այլընտրանքները չեն պարունակում նույն (ընդհանուր կառուցվածքը) կամ համապատասխան (նույն գույքը կամ տեխնիկական ազդեցությունը) տեխնիկական բնութագրերը, որոնք հանդիսանում են «հատուկ»: Տարբեր հաջողակամությամբ սահմանված տարբեր այլընտրանքային նուկլեինաթթուներ կամ սպիտակուցներ պարունակող բանաձևերը հավասարապես համարվում են Մարկուշի խումբը և նույնպես վերլուծվում են վերը նշված սկզբունքներին համապատասխան:

Ինչ վերաբերում է պահանջի ձևակերպմանը ներկայացվող պահանջներին, անկախ կամ կախված պահանջը կարող է վերաբերել այլընտրանքներին, պայմանով, որ մեկ հայցի մեջ այլընտրանքների քանակը և ներկայացումը հայտարարությունը անհասկանալի կամ դժվար մեկնաբանելի չեն դարձնում⁵:

Միասնության պահանջի վերաբերյալ, EPO, ինչպես նաև USPTO ղեկավարությունը, համարում է այն բավարարված է, եթե այլընտրանքները նմանատիպ բնույթ ունեն:

Բացահայտման բավարարությունը գնահատելիս նշվում է. այն փաստը, որ գյուտի միայն տարբերակները, օրինակ՝ նրա բազմաթիվ մարմնավորումներից մեկը, չեն կարող իրականացվել, անմիջապես հիմք չի տալիս եզրակացնելու, որ գյուտի առարկան որպես ամբողջություն չի կարող իրականացվել, այսինքն՝ գյուտն ի վիճակի չէ լուծելու առաջացած խնդիրը և, հետևաբար, տեխնիկական ցանկալի արդյունքը: Նկարագրության այն մասերը, որոնք վերաբերում են գյուտի տարբերակներին, որոնք չեն կարող իրականացվել, և գյուտի համապատասխան բանաձևը կարող են ջնջվել ստորաբաժանման պահանջով կամ նշվել որպես գյուտի առարկայի հետ կապ չունեցող, եթե թերությունը վերացված չէ: Այս դեպքում բանաձևը պետք է ձևակերպվի այնպես, որ այն համապատասխանի նկարագրությանը և չվերաբերի իրականացման տարբերակներին, որոնք պարզվել է, որ անիրագործելի են: Որոշ մասնավոր դեպքերում (օրինակ՝ միջակայքերի համակցման հետ կապված հայցը կամ Մարկուշի պահանջը), հայցի շրջանակը կարող է ընդգրկել մեծ թվով այլընտրանքներ, որոնցից մի քանիսը համապատասխանում են ոչ աշխատանքային իրագործումներին:

³ Նույն տեղում Chapter 2117 (II) :

⁴ Guidelines for Examination in the European Patent Office European Patent Office, 2023, Chapter V-10 // European Patent Office: կայք: URL: կայք՝ https://link.epo.org/web/epo_guidelines_for_examination_2023_hyperlinked_en.pdf (հարցման ամսաթիվ՝ 02.03.2024) :

⁵ Նույն տեղում Chapter IV-8:

**Գյուտի բանաձևում
չաշխատող տարբերակների
առկայությունը որևէ վնաս
չի պատճառում, պայմանով,
որ բանաձևը պարունակում է
բավարար տեղեկատվություն
աշխատանքային տարբերակները
բացահայտելու համապատասխան
չափանիշների վերաբերյալ:**

Այդպիսի դեպքերում, գյուտի բանաձևում չաշխատող տարբերակների առկայությունը որևէ վնաս չի պատճառում, պայմանով, որ բանաձևը պարունակում է բավարար տեղեկատվություն աշխատանքային տարբերակները բացահայտելու համապատասխան չափանիշների վերաբերյալ⁶:

Մարկուշի բանաձևի հետ կապված արտոնագրման ստուգումը լրացուցիչ չի կարգավորվում EPO ուղեցույցների շրջանակներում և իրականացվում է այլընտրանքային հատկանիշներ և ընդհանուր հասկացություններ պարունակող բանաձևերի ընդհանուր պահանջներին և առաջարկություններին համապատասխան:

**Եվրասիական արտոնագրային
գերատեսչություն**

Եվրասիական արտոնագրային գերատեսչությունների (ԵԱԱԳ) ուղեցույցները, ի տարբերություն EPO և USPTO ուղեցույցների, հստակորեն պարունակում են տեղեկատվություն այն մասին, որ Մարկուշի բանաձևի վերաբերյալ հայտատուն պետք է ներկայացնի հավաստի տեղեկատվություն, որը հաստատում է տեխնիկական արդյունքի հասնելու հնարավորությունը գյուտն իրականացնելիս: Համաձայն ԵԱԱԳ ուղեցույցի՝ մման տվյալները սովորաբար տրվում են «Գյուտի իրականացման հնարավորությունը հաստատող տեղեկատվություն» նկարագրության բաժնում: Դրանք կարող են լինել կամ տեսական հիմնավորումներ՝ հիմնված գիտական գիտելիքների վրա (հողվածներ գիտական ամսագրերից, մենագրություններից և այլն), կամ օբյեկտիվ տվյալներ, որոնք ստացվել են փորձերի, թեստերի կամ գնահատումների արդյունքում, որոնք ընդունված են այն գործունեության ոլորտում, որին վերաբերում է գյուտը⁷ [18]:

ԵԱԱԳ ուղեցույցում նկարագրված գործողությունների ալգորիթմները՝ կապված Մարկուշի բանաձևի համաձայն միասնության պահանջի ստուգման հետ, համընկնում են EPO ուղեցույցում նկարագրված ալգորիթմների հետ⁸:

ԵԱԱԳ ուղեցույցները, ի տարբերություն EPO և USPTO ուղեցույցների, բացահայտորեն պարունակում են ալգորիթմներ՝ ստուգելու նորությունը Մարկուշի բանաձևի հետ կապված: Եթե գյուտը վերաբերում է X քիմիական միացությանը, որը պատկանում է ընդհանուր կառուցվածքային բանաձևին (Մարկուշի բանաձև), որը հայտնի է նախկին տեխնիկայի մակարդակից,

ապա գյուտի նորությունը կճանաչվի տեղեկատվության աղբյուրում տեղեկատվության բացակայության դեպքում, որը բացահայտորեն բացահայտում է պահանջվող միացությունը և/կամ դրա ստացման եղանակը: Հակառակ իրավիճակում X միացության իմացությունը տեխնիկայի մակարդակից նսեմացնում է գյուտի նորությունը, որը հայտարարված է Մարկուշի բանաձևով: Սակայն, եթե տեղեկատվության աղբյուրը չի նշում ընտրված միացությունը, բայց միևնույն ժամանակ բացահայտում է մեթոդ, որը ցույց է տալիս սկզբնական նյութերը և դրա իրականացման փուլերը, ինչի արդյունքում ընտրված միացությունն անխուսափելիորեն ստացվում է, ապա նման բացահայտումը նաև նվազեցնում է պահանջվող միացության նորությունը⁹:

Գյուտարարական մակարդակը ստուգելիս կարելի է հաշվի առնել նաև ընտրովի գյուտերի հետ կապված բնութագիրը: Ընտրովի գյուտերի գյուտարարական մակարդակը ճանաչելու հիմնական պայմանը հետևյալն է. ընտրովի գյուտը ունի գյուտարարական մակարդակ, եթե այն ապահովում է տեխնիկական արդյունքի ձեռքբերումը, որը չի հանդիսանում սպասելի հայտնի ավելի լայն շրջանակի պարամետրերի կամ տարրերի հայտնի խմբի համար: Օրինակ, անհատական քիմիական միացության համար սա կարող է լինել նոր հիվանդության բուժում (որակական բնույթի տեխնիկական արդյունք) կամ թերապևտիկ արդյունավետության դրսևորում, որը հայտնի է Մարկուշի բանաձևով միավորված միացությունների խմբի համար, այս խմբի հատուկ միացությամբ, բայց արտահայտված անսպասելի բարձր աստիճանով (քանակական բնույթի տեխնիկական արդյունք)¹⁰:

**Մարկուշի բանաձևի վերաբերյալ
հայտատուն պետք է տրամադրի
հավաստի տեղեկատվություն,
որը հաստատում է գյուտն
իրականացնելիս տեխնիկական
արդյունքի հասնելու
հնարավորությունը:**

Լրացուցիչ ԵԱԱԳ ուղեցույցները պարունակում են պարզաբանումներ Մարկուշի բանաձևի հայտի էական փոփոխությունը ստուգելու վերաբերյալ: Գյուտի բանաձևում հատկանիշների ընդգրկումը համարվում է բնօրինակ նյութերի շրջանակում միայն այն դեպքում, եթե կիրառման բնօրինակ նյութերը պարունակում են այդ հատկանիշների ուղղակի ցուցում կամ դրանք կարող են հստակորեն եզրակացվել գյուտի իրականացման հնարավորությունը հաստատող տեղեկատվության հիման վրա: Օրինակ՝ գյուտի սկզբնական բանաձևում Մարկուշի բանաձևի ռադիկալներից մեկի արժեքը ներկայացվել է որպես «C1-10 ալկիլ», իսկ լրացուցիչ նյութերում հայտատուն առաջարկում է այդ արժեքը պարզաբանել որպես «C5-10 ալկիլ»:

Նման պարզաբանումը կարող է ընդունվել միայն այն պայմանով, որ տվյալ հատկանիշը առկա է եվրասիական հայտի սկզբնական նկարագրության մեջ կամ միացություններից մեկի ստացման օրինակում նշված ռադիկալի արժեքը

⁶ Նույն տեղում Chapter III-3:

⁷ Եվրասիական արտոնագրային գերատեսչության գյուտերի եվրասիական արտոնագրերի տրամադրման հայտերի փորձաքննության ուղեցույցներ, գլուխ 2.3.3 // Եվրասիական արտոնագրային գերատեսչության՝ կայք: URL: <https://www.eapo.org/documents/voprosy-pravovoj-ohrany-izobretenij/rukovodstvo-po-ekspertize-zayavok-na-vydachu-evrazijskih-patentov-na-izobreteniya/> (հարցման ամսաթիվ՝ 02.03.2024) :

⁸ Նույն տեղում գլուխ 4.8:

⁹ Նույն տեղում գլուխ 10.3.3 և 10.3.4:

¹⁰ Նույն տեղում գլուխ 11.2:

համապատասխանում է հինգ ածխածնի ատոմներով ակիլին (պենտան): Հակառակ դեպքում առաջարկվող պարզաբանումը չի կարող ընդունվել, քանի որ «C5-ակիլ» հատկանիշը բացակայում էր եվրասիական հայտի սկզբնական նյութերում¹¹:

ԵԶՐԱՀԱՏՈՒՄ

Մարկուշի կառուցվածքը գյուտերի բանաձևերի իրավական պաշտպանության շրջանակն արտահայտելու համընդհանուր և տարածված միջոց է, որը միաժամանակ թույլ է տալիս նվազագույն քանակությամբ փորձարարական տվյալներով հասնել իրավական պաշտպանության համեմատաբար մեծ շրջանակի: Հայտատուների համար շատ առավելություններ կան Մարկուշի կառույցների տեսքով պահանջներ արտահայտելու հարցում, սակայն արտահայտման այս ձևը մի շարք խնդիրներ է առաջացնում գյուտի հայտերն ըստ էության քննելիս: USPTO, ինչպես նաև EPO և ԵԱԱԳ ունեն տարբեր գործիքներ՝ զննատելու Մարկուշի կառույցների բացահայտման, արտոնագրման, հստակության և միասնության բավարարվածությունը:

Գյուտի բանաձևում հատկանիշների ներառումը համարվում է բնօրինակ նյութերի շրջանակում միայն այն դեպքում, եթե հայտի սկզբնական նյութերը պարունակում են նման հատկանիշների ուղիղ նշում:

Այլ արտոնագրային գերատեսչությունների կողմից փորձաքննության մոտեցումների վերլուծությունը, ինչպես նաև տարբեր արտոնագրային գերատեսչությունների կողմից նույն հայտերի քննարկման օրինակները կտրվեն այս աշխատանքի երկրորդ մասում:

Գրականության ցանկ

1. WIPO, Summary: further study on the sufficiency of disclosure (Part II), 16–20 October 2023 // ՄԱՀԿ: կայք: URL: https://www.wipo.int/edocs/mdocs/scp/en/scp_35/scp_35_5_summ.pdf (հարցման ամսաթիվ՝ 04.04.2024):
2. Wagner, S. Mapping Markush / S. Wagner, C. Sternitzke, S. Walter // Research Policy. – 2022. – Vol. 51, № 10. – P. 1–14.
3. Կիրիյ, Լ. Լ. Առողջապահության ոլորտում գյուտերի արտոնագրման, օգտագործման և իրավունքների պաշտպանության հիմնախնդիրները / Լ. Լ. Կիրիյ // EXOPRIORITY-2016 Մտավոր սեփականության VIII ֆորում և Ռուսաստանի «Մտավոր սեփականություն՝ Ռուսաստանի նորարարական ներուժ» գիտական-գործնական համաժողով՝ ԿՑԿ Մոսկվա՝ «Էքսպոնենտ», Կրասնոպրեսնենսկայա ափ., 2016, էջ 14:
4. Holman, C. M. In Defense of Secondary Pharmaceutical Patents: A Response to the UN's Guidelines for Pharmaceutical Patent Examination / C. M. Holman // Indiana Law Review. – 2017. – Vol. 50, № 3. – P. 1–56.
5. Wang, P. – H. Intelligent pharmaceutical patent search on a near term gate based quantum computer / P. – H. Wang, J. – H. Chen, Y. J. Tseng // Scientific Reports. – 2022. – Vol. 12, № 175. – P 1–8.
6. Մարկուշի բանաձևերի կիրառումը ժամանակակից քիմիական տեղեկատվական համակարգերում. Մեթոդական և ծրագրային-տեխնոլոգիական գործիքներ/ Ա. Կ. Մարտիրոսով, Դ. Ի. Գոնչարենկո, Վ. Մ. Ջաքեային, Վ. Ա. Իվանչենկո // Գիտական-տեխնիկական տեղեկատվություն: Սերիա 2. – 2004. – № 4. – էջ 21–33:
7. Ջալետով, Ա. Վ. Մեկ դեղամիջոցի հետ կապված մի քանի արտոնագրերի երկարաձգման հակասության մասին / Ա. Վ. Ջալետով // Մտավոր սեփականություն: Արդյունաբերական սեփականություն – 2022. – № 5. – էջ 23–31:
8. Karshtedt, D. The death of the genus claim / D. Karshtedt, M. A. Lemley, S. B. Seymore, // Harvard Journal of Law & Technology. – 2021. – Vol. 35, № 1. – P 1–72.
9. Հայտնի նյութերի ածանցյալներին վերաբերող գյուտերի հայտերը. նոր հայացք / Վ. Գ. Գալկովսկայա, Ն. Բ. Լիսկով, Ա. Ա. Պոլյակովա, Տ. Ե. Կրիվորուչկո // Արտոնագրեր և լիցենզիաներ: Մտավոր իրավունքներ: – 2019. – № 8. – էջ 24–37:
10. Օսիպով, Կ. Վ. Ռուսաստանում դեղերի արտոնագրային պաշտպանության ժամկետի երկարացում (օրենսդրական փոփոխությունների ակնարկ) / Կ. Վ. Օսիպով // Դեղամիջոցների մշակում և գրանցում. – 2016. – No 2. – էջ 216–220:
11. Մեշերյակով, Վ. Ա. Ռուսաստանի արտոնագրային իրավունքի ճգնաժամը դեղագործության ոլորտում / Վ. Ա. Մեշերյակով // Մտավոր սեփականության իրավունքների դատարանի ամսագիր. – 2016. – № 13. – էջ 30–37:
12. Ջալետով, Ա. Վ. Ռուսաստանում դեղագործության ոլորտում արտոնագրային իրավունքների պաշտպանության առանձնահատկությունները / Ա. Վ. Ջալետով // Մտավոր սեփականության իրավունքներ. 21-րդ դարի մարտահրավերները. միջազգային կոնֆերանսի նյութեր, Տոմսկ, նոյեմբերի 14–16, 2019թ. / Խմբագրել է Է. Պ. Գավրիլովա, Ս. Վ. Բուտենկո. – Տոմսկ: Տոմսկի պետական համալսարանի հրատարակչություն, 2019. – էջ 52–65: – DOI 10.17223/9785946218559/8:
13. Լեոնիդով, Ն. Բ. Քիմիական նյութերի արտոնագրային պաշտպանության առանձնահատկությունները / Ն. Բ. Լեոնիդով, Ն. Վ. Սիխենև // Ռուսական քիմիական ամսագիր. – 2000. – Հ. XLIV, № 5. – էջ 34–41:
14. Միխայլով, Ա. Վ. Առասպել առասպելի մասին կամ թղթե փրփուրից ընտրովի գյուտերի ծնունդ / Ա. Վ. Միխայլով // Մտավոր սեփականության իրավունքների դատարանի ամսագիր. – 2016. – № 14. – էջ 58–70:
15. Susman, A. Million-card monte: reforming the markush claim post-aia to save synthetic chemical innovation / A. Susman // The John Marshall Review of Intellectual Property Law. – 2013. – № 12. – P 720–745.
16. Օրգանական միացությունների հետ կապված գյուտերի արտոնագրելիության որոշման առանձնահատկությունները / Ե. Ն. Լուբյանկո և ուրիշներ, Տեղեկ. – Ռուսաստանի հրատ. կենտրոն. – Մոսկվա: Ռուսաստանի Տեղեկ. – հրատ. կենտրոն, ՏՀՀԿ 2004. – 50 էջ:

¹¹ Նույն տեղում գլուխ 12:

17. Պոլյակովա, Ա. Ա. Քիմիայի և բժշկության բնագավառում գյուտի համապատասխանությունը արտոնագրման պայմաններին գնահատելու համար հայտի նյութերում ներկայացված տեղեկատվության բավարարությունը. մեթոդ. առաջարկություններ / Ա. Ա. Պոլյակովա, Ե. Ա. Ուսկինա. – Մ.: ՏՉՀԿ «Պատենտ», 2007. – 44 էջ: – Մատենագիտություն՝ էջ 41–43 (38 անվանում):
18. Իզմատով, Մ. Քիմիական միացությունների արտոնագրային պաշտպանության առանձնահատկությունները և դրանց արտադրության մեթոդները Եվրասիական արտոնագրային գերատեսչությունում / Մ. Իզմատով, Մ. Սերով // Մտավոր սեփականություն: Արդյունաբերական սեփականություն. – 2018. – № 4. – էջ 57–66:

Տեղեկատվություն հեղինակների մասին

Աննա Անատոլիի Պոլյակովա, «Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտ» ԴԴԲՀ փոխտնօրեն (Մոսկվա, Բերեժկովսկայա ափ., շ. 30, մ. 1); apolyakova@rupto.ru:

Նիկոլայ Բորիսի Լիսկով, «Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտ» ԴԴԲՀ քիմիայի, կենսատեխնոլոգիայի և բժշկության կենտրոնի ղեկավար (Մոսկվա, Բերեժկովսկայա ափ., շ. 30, մ. 1); otd1463@rupto.ru:

Նիկոլայ Վադիմի Ջարյանով, «Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտ» ԴԴԲՀ մտավոր սեփականության առաջատար պետական փորձագետ (Մոսկվա, Բերեժկովսկայա ափ., շ. 30, մ. 1); nikolai.zarianov@rupto.ru:

Համահեղինակների հայտարարված ներդրումները

Բոլոր համահեղինակները զգալի ներդրում են ունեցել գաղափարի մշակման, ուսումնասիրության անցկացման և հոդվածի պատրաստման գործում, և մինչև հրապարակումը կարդացել և հաստատել են վերջնական տարբերակը:

Ա. Ա. Պոլյակովա՝ արդյունքների ուսումնասիրության և մշակման պլանի և հայեցակարգի մշակում:

Ն.Բ.Լիսկով՝ հետազոտության և արդյունքների մշակման պլանի և հայեցակարգի մշակում:

Ն. Վ. Ջարյանով՝ տեղեկատվության որոնման և արդյունքների մշակման իրականացում:

References

1. WIPO (2023), Summary: further study on the sufficiency of disclosure (Part II), 16–20 October, available at: https://www.wipo.int/edocs/mdocs/scp/en/scp_35/scp_35_5_summ.pdf (Accessed: 4 April 2024).
2. Wagner, S., Sternitzke, C. and Walter, S. (2022), “Mapping Markush”, *Research Policy*, vol. 51, no 10. pp.1–14.
3. Kirij, L.L. (2016), “Problems of patenting, use and protection of invention rights in the field of healthcare”, *VIII Forum on intellectual property EXOPRIORITY-2016 and scientific and practical conference of Rospatent “Intellectual Property – the innovative potential of Russia”*, Moscow, Expocentre Fairgrounds, Krasnopresnenskaya emb.
4. Holman, C.M. (2017) “In Defense of Secondary Pharmaceutical Patents: A Response to the UN’s Guidelines for Pharmaceutical Patent Examination”, *Indiana Law Review*, vol. 50, no 3, pp. P. 1–56.
5. Wang, P. – H., Chen, J. – H. and Tseng, Y.J. (2022), “Intelligent pharmaceutical patent search on a near term gate based quantum computer”, *Scientific Reports*, vol. 12, no 175, pp. 1–8.
6. Martirosov, A. A. Martirosov, A.K., Goncharenko, D.I., Zachepin, V.M. and Ivanchenko, V. A. (2004), “Application of Markush formulas in modern chemical information systems: methodological and software-technological tools”, *Sci. – Tech.I. Series 2. Information processes and systems*, no 4, pp. 21–33.
7. Zalesov, A.V. (2022), “On the contradiction of extending several patents related to the same drug”, *Intellectual property. Industrial property*, no 5, pp. 23–31.
8. Karshtedt, D., Lemley, M.A. and Seymore, S.B. (2021), “The death of the genus claim”, *Harvard Journal of Law & Technology*, vol. 35, no 1, pp. 1–72.
9. Galkowskaya, V.G., Lyskov, N.B., Polyakova, A.A. and Krivoruchko, T.E. (2019), “Applications for inventions relating to derivatives of known substances: a new perspective”, *Patent and licenses. IP rights*, no 8, pp. 24–37.
10. Osipov, K.V. (2016), “Extension of the validity period of patent protection of medicines in Russia (review of legislative changes)”, *Razrabotka i registraciya lekarstvennyh sredstv*, no 2, pp. 216–220.
11. Meshcheryakov, V.A. (2016), “Crisis of russian patent law in pharmaceutical sphere”, *IPC Magazine*, no 13, pp. 30–37.
12. Zalesov, A.V. (2019), “Features of patent protection in the field of pharmaceuticals in Russia”, *Proceedings of the International Conference “Intellectual Property Rights: Challenges of the 21st Century”*, Tomsk, Publishing House of Tomsk State University, pp. 52–65. DOI 10.17223/9785946218559/8.
13. Leonidov, N.B. and Miheeva, N.V. (2000), “Features of patent protection of chemicals”, *Rossiiskij himicheskij zhurnal* [Russian Chemical Journal], no. 5, pp. 34–40.
14. Mikhailov, A.V. (2016), “The myth about the myth, or the birth of selective inventions from the paper foam”, *IPC Magazine*, no 14., pp. 58–70.
15. Susman, A. (2013), “Million-card monte: reforming the markush claim post-aia to save synthetic chemical innovation”, *The John Marshall Review of Intellectual Property Law*, no 12, pp.720–745.
16. Lubjanko, E. N. et al. (2004), “Osobennosti opredeleniya patentosposobnosti izobretenij, odnosyashchih k organicheskim soedineniyam” [Features of determining the patentability of inventions related to organic compounds], Inform. – izd. centr Rospatenta INIC, Moscow, Russia.
17. Polyakova, A.A. et al. (2007), “Dostatochnost” svedenij, predstavlyaemyh v materialah zayavki, dlya ocenki sootvetstviya izobreteniya v oblasti himii i mediciny usloviyam patentosposobnosti” [Sufficiency of the information provided in the application materials to assess the compliance of an invention in the field of chemistry and medicine with the conditions of patentability], INIC “Patent”, Moscow, Russia.

18. Ignatov, M. E. et al. (2018), "Features of patent protection of chemical compounds and methods of obtaining them in the Eurasian Patent Office", *Intellectual property. Industrial property*, no 4, pp. 57–66.

Information about the authors

Anna A. Polyakova, Deputy Director of the Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30 bld. 1); apolyakova@rupto.ru.

Nikolay B. Lyskov, Head of the Center for Chemistry, Biotechnology and Medicine of the Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30 bld. 1); otd1463@rupto.ru.

Nikolay V. Zaryanov, Leading State Expert on Intellectual Property of the Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30 bld. 1); nikolai.zaryanov@rupto.ru.

Contribution of the authors

All the authors made a significant contribution to the development of the concept, research and preparation of the article, read and approved the final version before publication.

A. A. Polyakova – development of a research plan and concept and processing of the results.

N. B. Lyskov – development of a research plan and concept and processing of the results.

N. V. Zaryanov – development of a research plan and concept and processing of the results.

Հեղինակները հայտարարում են չափերի բախման բացակայության մասին:

The authors declare no conflict of interests.

Ստացվել է խմբագրություն 11.04.2024

Վերանայվել է գրախոսությունից հետո 15.07.2024

Ընդունված է հրապարակման 17.07.2024

Գիտական հոդված

Original article

ՈՒՏԴ 347.77:338.24

Պետական գիտատեխնիկական քաղաքականության ազդեցությունը արտոնագրային և հրատարակչական ակտիվության աճի վրա

Դիանա Անդրեյի Ռոժնովա

Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտ
DRozhnova@rupto.ru

Անոտացիա՝ հոդվածում ուսումնասիրվում են հրապարակումների և արտոնագրային հայտերի համեմատական վերլուծության տվյալները՝ որպես բարձրագույն կրթության գիտական և կրթական կազմակերպությունների կողմից 2012 թվականից մինչև 2022 թվականն ընկած ժամանակահատվածում հետազոտության արդյունքների ներկայացման ամենատարածված եղանակները: Ուսումնասիրության նպատակն է բացահայտել գիտական աշխատանքի գնահատման համար կիրառվող գիտաչափական մոտեցման թերությունները: Ուսումնասիրության արդիականությունը պայմանավորված է գիտական հետազոտությունների և մշակումների արդյունավետության գնահատման ազգային համակարգի ներդրման անհրաժեշտությամբ: Գործնական արժեքը կայանում է նրանում, որ հոդվածը տրամադրում է կարգավորող փաստաթղթերի համապարփակ վերլուծություն և դրանց ազդեցությունը նշված ժամանակահատվածում արտոնագրային և հրապարակման գործունեության դինամիկայի վրա: Իրականացված ուսումնասիրության հիմնական մեթոդներն էին վերլուծությունը և համեմատությունը: Հետազոտությունը եզրակացություններ է անում գիտական հետազոտությունների և մշակման արդյունավետության գնահատման ազգային համակարգի ձևավորման կարևորության մասին, որն ազդում է երկրի գիտատեխնիկական անկախության ձեռքբերման վրա: Ուսումնասիրության արդյունքները կարող են օգտագործվել պետական գիտատեխնիկական քաղաքականության վերլուծության և դրա կատարելագործման գործիքների բացահայտման համար: Հետագա հետազոտությունների ուղղությունները ներառում են մոտ ապագայում ԳՀԻ և համալսարանների արդյունավետության գնահատման չափանիշների բարելավման վերլուծությունը:

Բանալիբառեր՝ մտավոր սեփականություն, ազգային նախագծեր, գիտատեխնիկական քաղաքականություն, պետական ծրագրեր, հրատարակչական գործունեություն, արտոնագրային գործունեություն, մտավոր գործունեության արդյունքներ, տեխնոլոգիաների փոխանցում:

Մեջբերման համար: Ռոժնովա, Դ. Ա. Պետական գիտատեխնիկական քաղաքականության ազդեցությունը արտոնագրային և հրատարակչական ակտիվության աճի վրա // ԱՍԴԻ Տեղեկագիր: 2024: Հ. 3, № 3 (9) էջ 242–251:

The impact of the state scientific and technical policy on the growth of academic publishing and patenting

Diana A. Rozhnova

Federal Institute of Industrial Property
DRozhnova@rupto.ru

Abstract: the article summarizes some of the comparative analysis results between academic publishing and patenting as the most common results of scientific researches performed by higher education institutions and scientific organizations for the 2012 to 2022 period. A critical overview of the primary scientometric indicators used for the evaluation of scientific work and their flaws are provided in the research. The relevance of the research is determined by the need to implement the national system for evaluating the effectiveness of scientific research and development. The practical value of the research lies in the fact that normative legal acts as well as

their impact on the patenting and publishing are analyzed during the period under review. The main methods of the study were analysis and comparison. The critical role of the national system which estimates the effectiveness of scientific researches and innovations that underpins the achievement of scientific and technological sovereignty is substantiated in the research. The results of the research can be used to analyze the state scientific and technical policy and its further advancements. The directions for further research can involve analyzing some structural changes in the measuring of the effectiveness of higher education institutions and scientific organizations in the short term.

Keywords: intellectual property, national projects, science and technology policy, government programs, patent activity, publication activity, result of intellectual activity, technology transfer.

For citation: Rozhnova D. A. The impact of the state scientific and technical policy on the growth of academic publishing and patenting // Bulletin of Federal institute of industrial property. 2024. Vol. 3, № 3 (9)2. P. 242–251.

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

2012-ից մինչև 2022 թվականն ընկած ժամանակահատվածում գիտակրթական գործունեության արդյունավետության հիմնական չափանիշը փաստացի դարձել է գիտական և մանկավարժական աշխատողի արդյունավետ պայմանագրի մեջ «կարված» հրատարակչական գործունեությունը: Web of Science և Scopus միջազգային շտեմարաններում ինդեքսավորվող ամսագրերում հրապարակումների քանակի ավելացման պահանջը դարձել է նաև հիմնականը՝ բարձրագույն կրթության գիտակրթական կազմակերպությունների կողմից պետական հանձնարարականների կատարման արդյունավետությունը որոշելու հարցում: Ասպիրանտուրայի և մագիստրատուրայի պետական ֆինանսավորումը, ատենախոսական խորհուրդների առկայությունը և բուհի գործունեության այլ ցուցանիշները կախված են եղել բուհերի հրապարակումների քանակից: Գիտական հրապարակումների քանակի առաջնահերթ պահանջի բացասական ազդեցությունը (հետազոտական ինստիտուտների և համալսարանների հետ կապված) պայմանավորված էր ոչ միայն արտասահմանյան ամսագրերում հոդվածների տպագրման գործընթացի աշխատատար բնույթով, այլ նաև հետազոտողների ռեսուրսների շեղմամբ՝ հիմնարար հետազոտությունների արդյունքները կիրառական գիտություն փոխանցելու հնարավոր հնարավորությունից:

Հիմնարար հետազոտությունների ոլորտում գիտական գործունեության արդյունավետությունը գնահատվում է հիմնականում մատենագիտական վերլուծության միջոցով՝ հիմնված գիտական արտադրողականության չափման քանակական մեթոդների վրա: Բիբլիոմետրիկ վերլուծությունը ներառում է բացարձակ և հարաբերական ցուցանիշներ,

2012-ից մինչև 2022 թվականն ընկած ժամանակահատվածում գիտակրթական գործունեության արդյունավետության հիմնական չափանիշը փաստացի դարձել է գիտական-մանկավարժական աշխատողի արդյունավետ պայմանագրի մեջ «կարված» հրատարակչական գործունեությունը:

որոնք հաշվարկվում են հրապարակումների քանակի, գիտական հոդվածների մեջբերումների հիման վրա և արտացոլում են ոչ միայն գիտական հրապարակումների արդյունավետությունը, այլև ամբողջ երկրի գիտական ներուժը: Սակայն, բիբլիոմետրիկ վերլուծության մեթոդների կիրառումը գիտական հետազոտությունների արդյունավետությունը գնահատելիս հաճախ հանգեցրել է հենց հետազոտության որակի նվազմանը և այնպիսի երևույթների, ինչպիսիք են խաչաձև մեջբերումը և salami slicing, որոնք հայտնի են գիտական համայնքում¹ [1]:

Կիրառական հետազոտությունների արդյունքներն արտահայտվում են այնպիսի բացարձակ ցուցանիշներով, ինչպիսիք են արտոնագրերի համար ներկայացված հայտերի քանակը, գյուտերի համար տրված արտոնագրերի քանակը և այլն: Կիրառական հետազոտությունների արդյունավետության գնահատման ժամանակ, ի թիվս այլ բաների, պետք է հաշվի առնել նաև «կիրառական արդյունքը», որը ենթադրում է գիտական մշակումների ներդրում տնտեսություն:

Չնայած այն հանգամանքին, որ 2012–2022 թվականների ծրագրային փաստաթղթերն ուղղված են երկրում հրապարակման և արտոնագրային ակտիվության բարձրացմանը, այնուամենայնիվ, հաճախ չի նկատվել ակտիվ աջակցություն գյուտերի և տեխնոլոգիաների իրական տնտեսություն արդյունավետ փոխանցելու և գիտահետազոտական ինստիտուտների և համալսարանների կողմից դրանց հաջող առևտրայնացման գործում: Կիրառական գիտական հետազոտությունների և մշակումների պետական աջակցության միջոցառումների մասնատումը, որը բաշխված է տարբեր պետական ծրագրերի և գերատեսչությունների միջև, չի նպաստել այս խնդիրների իրականացմանը:

Գիտական հրապարակումների քանակի առաջնահերթ պահանջի բացասական ազդեցությունը (հետազոտական ինստիտուտների և համալսարանների հետ կապված) պայմանավորված էր ոչ միայն արտասահմանյան ամսագրերում հոդվածների տպագրման գործընթացի աշխատատար բնույթով, այլ նաև հետազոտողների ռեսուրսների շեղմամբ՝ հիմնարար հետազոտությունների արդյունքները կիրառական գիտություն փոխանցելու հնարավոր հնարավորությունից:

¹ Մեկ հրապարակման վերացումը մի քանիսի:

Աղյուսակ 1:

Scopus ինդեքսավորված գիտական ամսագրերում հրապարակումների բաշխումն ըստ գիտության ոլորտների (ԳՀՀ «Տնտեսագիտության բարձրագույն դպրոցի «Գիտության ցուցիչներ. 2024» վիճակագրական հավաքածուից)

	2000	2010	2015	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ռուսաստան (Ռուսաստանի հրապարակումների ընդհանուր թվի %-ով)									
Բնական և ճշգրիտ գիտություններ	86,9	87,8	78,2	76,5	77,8	75,1	75,6	73,1	69,9
Տեխնիկական գիտություններ	41,0	34,5	35,1	33,6	36,3	32,5	34,2	29,2	33,8
Բժշկական գիտություններ	13,2	9,3	12,5	14,9	15,0	17,0	17,4	19,1	21,3
Գյուղատնտեսական գիտություններ	2,9	3,2	3,6	3,3	3,0	3,1	3,4	4,4	4,5
Հասարակական գիտություններ	1,7	3,2	9,8	10,9	10,8	11,7	11,0	10,6	12,5
Հումանիտար գիտություններ	0,4	1,3	5,2	4,5	5,0	6,4	5,9	6,5	7,1
Աշխարհը ընդհանուր (աշխարհում հրապարակումների ընդհանուր թվի %-ով)									
Բնական և ճշգրիտ գիտություններ	57,4	59,3	59,5	61,5	62,6	62,5	61,7	61,2	61,4
Տեխնիկական գիտություններ	28,6	30,0	31,0	32,2	32,9	33,3	31,9	30,7	32,8
Բժշկական գիտություններ	37,8	31,6	31,8	30,3	29,9	29,6	31,3	32,8	32,2
Գյուղատնտեսական գիտություններ	5,6	5,9	6,2	6,2	6,1	6,0	6,3	6,3	6,4
Հասարակական գիտություններ	10,0	11,8	12,2	12,9	13,1	13,8	14,1	13,7	14,1
Հումանիտար գիտություններ	9,8	4,7	2,7	2,3	2,0	1,8	1,6	1,5	0,9

* Սյունակի ընդհանուր թիվը գերազանցում է 100%-ը, քանի որ մեկ հրապարակումը կարող է առնչվել միաժամանակ գիտության մի քանի ոլորտների:

Մինչև 2020 թվականն ընկած ժամանակահատվածում Ռուսաստանի Դաշնության նորարարական զարգացման ռազմավարության մեջ նշված հիմնական նպատակը համաշխարհային ասպարեզում ռուսական հիմնարար գիտության առաջատար դիրքի վերականգնումն էր:

Կատարված ուսումնասիրության արդյունքների հիման վրա, որն արտացոլում է 2012–2022 թվականների 472 գիտակրթական (հիմնականում տեխնիկական բնութագիր) կազմակերպությունների արտոնագրային և հրատարակչական գործունեության դինամիկան, հողվածը վերլուծում է պետական գիտատեխնիկական քաղաքականության անմիջական ազդեցությունը այդ կազմակերպությունների գործունեության հիմնական ցուցանիշների դինամիկայի վրա:

Ռուսումնասիրության տեսական-մեթոդաբանական հիմքը կազմել են մենագրություններ և հրապարակումներ ռուս հետազոտողների՝ Օ. Պ. Ներետինի [2], Ա. Ի. Վիսլի [3], Ի. Ե. Իլյինա [4], ովքեր վերլուծել են հայրենական հետազոտությունների և մշակումների արդյունքների ներկայացման մեթոդները:

Ռուսաստանի պետական քաղաքականության ազդեցության վերլուծություն երկրում արտոնագրային և հրատարակչական գործունեության վրա

Պետական ծրագրերում հաստատված ցուցանիշների և միջոցառումների վերաբերյալ քննադատական մեկնաբանությունները, որոնք թույլ են տալիս մեզ հետևել այդ

ցուցանիշների փոփոխությունների դինամիկային, արտացոլված են Ռուսաստանի Դաշնության Դաշնային ժողովի Պետական դումայի 2012 թվականի տեղեկատվության-վերլուծական նյութերում: Այսպես, ուսումնասիրելով 2013–2020 թթ. «Գիտության և տեխնիկայի զարգացում»² հերթական պետական ծրագրի նախագիծը³, զեկույցի հեղինակները նշում են, որ չնայած 2004–2008 թթ. գիտության ֆինանսավորման բյուջետային ծախսերի զգալի աճին, ռուսական արդյունաբերության նորարարական ակտիվության աճ չի գրանցվել (միջին ցուցանիշը կազմել է 9,4–9,6%), իսկ միջազգային հանրության կողմից մեծ հետաքրքրություն չկար ռուսական հրապարակումների նկատմամբ: Ավելին, ակնհայտ չէ պետական ծրագրերում հաստատված հայրենական գիտության արդյունավետության ցուցանիշների ընտրությունը⁴:

2010 թվականից Ռուսաստանի պետական քաղաքականությունը կենտրոնացած էր արտոնագրերի թվի հետագա տարեկան աճի վրա 40 %-ով մինչև 2020 թվականը [5]: Այս ընթացքում ընդունվել են մի շարք կարևոր քաղաքականության

² Պետական դումայի տեղեկատվական-վերլուծական նյութեր: Թողարկում 3 «Ռուսաստանում գիտության զարգացման ծրագրերի մասին»: 2012 // Պետական դումա: պաշտոնական կայք: URL: <http://iam.duma.gov.ru/node/8/4919/19884> (հարցման ամսաթիվ՝ 16.10.2023):

³ Ռուսաստանի Դաշնության Դաշնային ժողովի Պետության գեկույցի համաձայն, Ռուսաստանի մասնաբաժինը գիտական ամսագրերում հրապարակումների համաշխարհային քանակում կազմում է 1,67%, մինչդեռ նրա մասնաբաժինը գիտական ամսագրերի համաշխարհային մեջբերումների մեջ 2004–2008 թթ. կազմել է ընդամենը 0,93%:

⁴ Չեկույցում ասվում է, որ, օրինակ, «Գիտության ցուցանիշներ. 2012» վիճակագրական ժողովածուն պարունակում է ավելի քան հազար ցուցիչ գիտության վիճակը նկարագրելու համար: Սակայն պաշտոնական ցուցանիշների շարքում միշտ չէ, որ հնարավոր է գտնել այն ցուցանիշները, որոնք օգտագործվում են, մասնավորապես, «Գիտության և տեխնոլոգիաների զարգացման» 2013–2020 թթ. պետական ծրագրի նախագծում:

Պատասխանների գնահատման մեխանիզմների կիրառումը, որոնք հիմնականում կենտրոնացված են հրատարակչական գործունեության ցուցանիշների վրա, բուհերում դարձել է նորմ՝ շնորհիվ 2012թ.-ին «արդյունավետ պայմանագրի» ներդրման, որը ֆինանսական խթաններ է տրամադրում գիտահետազոտական-դասախոսական անձնակազմին՝ հիմնվելով հետազոտական գործունեության արտադրողականության բարձրացման վրա:

փաստաթղթեր, որոնք ուղղված են երկրի գիտատեխնիկական զարգացմանը խոչընդոտող խնդիրների լուծմանը:

Մինչև 2020 թվականն ընկած ժամանակահատվածում Ռուսաստանի Ղաշնության նորարարական զարգացման ռազմավարության⁵ մեջ նշված հիմնական նպատակը համաշխարհային ասպարեզում ռուսական հիմնարար գիտության⁶ առաջատար դիրքի վերականգնումն էր (տե՛ս աղյուսակ 1): Ռազմավարության նպատակներին հասնելու հիմնական կատարողական ցուցանիշների թվում, բացի Quacquarelli Symonds World University Rankings վարկանիշային աղյուսակի 200 լավագույն բուհերի մեջ ներառված ռուսական բուհերի թվի ավելացումից, նշվում էին՝ համաշխարհային վարկանիշ ունեցող ամսագրերում հրապարակումների թվի աճ մինչև 2020 թվականը մինչև 3 % (2010-ին «2,08 %», մեջբերումների աճը, ինչպես նաև ԵՄ, ԱՄՆ և Ճապոնիայի արտոնագրային գերատեսչություններում Ռուսաստանի ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց կողմից տարեկան գրանցվող արտոնագրերի թվի աճը մինչև 2020 թվականը մինչև 2,5–3 հազար արտոնագիր (2009 թվականին՝ 63 արտոնագիր):

Այսպիսով, Ռազմավարության ցուցանիշների իրականացումը փաստացի ներմուծեց բուհերի պարբերաբար թարմացվող ոլորտային վարկանիշները, որոնք ուղղակիորեն բխում էին ֆակուլտետի միջազգային հրապարակման և արտոնագրային գործունեությունից և միջազգային պրակտիկայում ընդունված այլ չափանիշներից⁷:

2012 թվականին ընդունվել է «Ռուսաստանի Ղաշնությունում կրթության մասին» թիվ 273-ՂՕ դաշնային օրենքը, որը սահմանել է կրթական կազմակերպությունների հավատարմագրման մոնիթորինգ և ներմուծել ինքնագնահատման ընթացակարգ

(կ. 13, մ. 3, հոդված 28): Այսպիսով, բուհերին հանձնարարվել է իրականացնել հավատարմագրման ցուցանիշների կատարման համակարգված ստանդարտացված մոնիթորինգ (հոդված 97)⁸: Այդ թվում, 2013 թվականին Ռուսաստանի Ղաշնության կրթության և գիտության նախարարությունը հաստատել է գիտական պարբերականների հոդվածների և մեջբերումների քանակը, որոնք ինդեքսավորվում են Web of Science/Scopus մեջբերումների համակարգում⁹:

Ղաշախոսների գնահատման մեխանիզմների կիրառումը, որոնք հիմնականում կենտրոնացված են հրատարակչական գործունեության ցուցանիշների վրա, բուհերում դարձել է նորմ՝ շնորհիվ 2012թ. – ին «արդյունավետ պայմանագրի»¹⁰ ներդրման, որը ֆինանսական խթաններ է տրամադրում գիտահետազոտական-դասախոսական անձնակազմին՝ հիմնվելով հետազոտական գործունեության արտադրողականության բարձրացման վրա:

Գիտական գործունեության ոլորտում Ռուսաստանի կրթության և գիտության նախարարության ենթակայության բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների համար պետական հանձնարարություն ձևավորելու մասին 2013 թվականի կանոնակարգը կապալառուի համար սահմանեց Web of Science/Scopus-ում նվազագույն թվով հրապարակումներ, ինչպես նաև կատարողի պարտավորությունը ապահովել հրապարակումներ համաշխարհային գիտական ամսագրերում, ինդեքսավորված միջազգային տվյալների բազաներում¹¹: Փաստաթղթով սահմանվել է նաև արտոնագրային գործունեության աճը՝ որպես Կանոնակարգի նախագծի մասի իրականացման նպատակներից մեկը:

Պետական (մունիցիպալ) հաստատությունների մասին տեղեկատվության տեղադրման պաշտոնական կայքում (<https://bus.gov.ru>) (Պետական հանձնարարականների ռեեստր)¹²

⁸ 2012 թվականի դեկտեմբերի 29-Ն 273-ՂՕ «Ռուսաստանի Ղաշնությունում կրթության մասին» Ղաշնային օրենքը // ՏԻՀ «Կոնսուլտանտ Պլյուս» կայք: URL: <https://online.consultant.ru/nv/cgi/online.cgi?req=doc&base=LAW&n=451871&dst=100063#UZ4wU5UjMN6v2vct> (հարցման ամսաթիվ՝ 04.04.2024) : Մուտքի ռեժիմ՝ գրանցված օգտատերերի համար:

⁹ Ռուսաստանի Ղաշնության կրթության և գիտության նախարարության 2013 թվականի դեկտեմբերի 10 Ն 1324 «Ինքնագնահատման ենթակա ուսումնական կազմակերպության գործունեության ցուցանիշները հաստատելու մասին» հրամանը // ՏԻՀ «Կոնսուլտանտ Պլյուս» կայք: URL: <https://online.consultant.ru/riv/cgi/online.cgi?req=doc&base=LAW&n=214190#28yU5UX2TR3I2D7> (հարցման ամսաթիվ՝ 22.04.2024) : Մուտքի ռեժիմ՝ գրանցված օգտատերերի համար:

¹⁰ Առաջին անգամ աշխատավարձի բարձրացման չափանիշների ներդրման անհրաժեշտությունը՝ կախված մատուցվող ծառայությունների որակի և քանակի կոնկրետ ցուցանիշների ձեռքբերումից, սահմանվել է Ռուսաստանի Ղաշնության Նախագահի կողմից 2012 թվականի մայիսի 7-ի «Պետական սոցիալական քաղաքականության իրականացման միջոցառումների մասին» Ն 597 հրամանագրում: Հետագայում Ռուսաստանի Ղաշնության Կառավարության 2012 թվականի նոյեմբերի 26 Ն 2190-ժ կարգադրությամբ հաստատված պետական (մունիցիպալ) հաստատություններում վարձատրության համակարգի փոխարին բարելավման 2012–2018 թթ. ծրագրում հայտնվեց արդյունավետ պայմանագրի հայեցակարգը:

¹¹ Ռուսաստանի կրթության և գիտության նախարարությանը ենթակա բարձրագույն կրթության ուսումնական կազմակերպությունների համար գիտական գործունեության ոլորտում պետական հանձնարարություն ձևավորելու մասին կանոնակարգ (հաստ. Ռուսաստանի կրթության և գիտության նախարարություն 20.12.2013 Ն ԱՊ-125/14վ) // ՏԻՀ «Կոնսուլտանտ Պլյուս» կայք: URL: <https://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=EXP&n=667272&ysclid=lxvkmaygy450109150#34p4nGUc1VYfYMMw> (հարցման ամսաթիվ՝ 10.03.2024) : Մուտքի ռեժիմ՝ գրանցված օգտատերերի համար:

¹² Հաստատված է ՌԴ Ֆինանսների նախարարության 2011 թվականի հուլիսի 21 Ն 86Ն «Պետական (մունիցիպալ) հիմնարկի կողմից տեղեկատվության տրամադրման կարգը հաստատելու, համացանցում պաշտոնական կայքում տեղադրելու և նշված կայքի պահպանման կարգը հաստատելու մասին» հրամանի համաձայն:

⁵ Հաստատված է ՌԴ Կառավարության 2011 թվականի դեկտեմբերի 8 կարգադրությամբ:

⁶ Գիտության ցուցանիշներ. 2024. վիճակագրական հավաքածու / Լ. Մ. Գոլյբերգ, Կ. Ա. Դիտկովսկին, Մ. Ն. Կոցեմիրը և այլ. Ազգային հետազ. համալսարան «Բարձրագույն տնտեսագիտական դպրոց»: Մ.: ՎՇՏԳԻ ԲՏԴ, 2024: 412 էջ

⁷ Ռուսաստանի Ղաշնության Կառավարության 2011 թվականի դեկտեմբերի 8 Ն 2227-ժ «Ռուսաստանի Ղաշնության նորարարական զարգացման ռազմավարության մասին մինչև 2020 թվականը» կարգադրությունը // Ռուսաստանի կառավարության պաշտոնական կայք: URL: <http://government.ru/docs/9282/> (հարցման ամսաթիվ՝ 16.03.2024) :

Հնայած 2009 թվականից ի վեր պետական աջակցության միջոցառումներին, տնտեսության իրական հատվածում բուհերի, ԳՀԻ և կազմակերպությունների համագործակցության արդյունքում հասարակության և տնտեսության կողմից նորարարության պահանջարկը չի ապահովվել:

անցկացված տեխնիկական բուհերի կողմից պետական հանձնարարությունների կատարման վերլուծությունը ցույց է տվել, որ վերլուծված ժամանակահատվածում բուհերը ավելի շատ կենտրոնացել են ամսագրերում հրապարակումների քանակի ցուցանիշների վրա, որոնք ինդեքսավորվում են Web of Science/Scopus տվյալների բազայում (ըստ պետական հանձնարարականի կատարման հաշվետվությունների): Բացի այդ, զեկույցներն արտացոլում են բուհերի կենտրոնացումը տեղական կանոնակարգերով սահմանված տարբեր ցուցանիշների հասնելու վրա: Բուհերի շրջանում ամենահայտնի ցուցանիշները, բացի Web of Science/Scopus հրապարակումների քանակից, եղել են մասնակցությունը գիտական կոնֆերանսներին, պայմանագրային աշխատանքին և մտավոր գործունեության (ՄԳԱ) ստացված արդյունքների քանակը¹³: Վերջին չափանիշը, սկսած 2021 թվականից, գնալով փոխարինվում է «Արտոնագիր ստանալու կամ ՄԳԱ գրանցման համար ներկայացված հայտերի քանակը» ցուցանիշով:

2019 թվականին Ռուսաստանի կրթության և գիտության նախարարությունը վերլուծություն է անցկացրել Ռուսաստանի Դաշնության գիտական կազմակերպությունների հաշվետվության վերաբերյալ և եկել եզրակացության, որ ռուսական գիտնականների հրապարակման անբավարար գործունեությունը, ովքեր նախընտրում են տպագրել ռուսական ամսագրերում:

Արդյունքում գիտական կազմակերպությունների պետական հանձնարարականում ներդրվել է «Web of Science/Scopus միջազգային տվյալների բազաներում ինդեքսավորված ամսագրերի հրապարակումների քանակը» ցուցանիշը:

2021 թվականին «Ռուսաստանի Դաշնության գիտական և տեխնոլոգիական զարգացում» պետական ծրագրի փոփոխություններում արտացոլված տվյալների համաձայն, Ռուսաստանի մասնաբաժինը գիտական մեջբերումների տվյալների բազայում ինդեքսավորված հրապարակումների համաշխարհային քանակում 2012 թվականի 2,05%-ից աճել է մինչև 2,9% 2020 թվականին¹⁴: Ընդ որում, վերլուծելով բուհերի և գիտական կազմակերպությունների միջև արտոնագրման

ցածր մակարդակի պատճառները, փաստաթղթի հեղինակները մատնանշել են այդ կազմակերպությունների համար հրատարակությունների քանակի ավելացման առաջնահերթ պահանջի առկայությունը, ինչպես նաև կիրառական գիտական հետազոտությունների և մշակումների պետական աջակցության միջոցառումների 32 պետական ծրագրերում բաշխումը (այդ թվում՝ առանձին գերատեսչությունների միջև) :

Ավելին, չնայած 2009 թվականից ի վեր կառավարության աջակցության միջոցառումներին¹⁵, տնտեսության իրական հատվածում բուհերի, ԳՀԻ և կազմակերպությունների համագործակցության արդյունքում հասարակության և տնտեսության կողմից նորարարությունների պահանջարկը չի ապահովվել:

472 բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների ուսումնասիրությունը, որոնք ընտրվել են արտոնագրային և հրապարակման գործունեության չափանիշների հիման վրա¹⁶, ցույց է տվել 2012–2020 թթ. բուհերի և գիտական կազմակերպությունների կողմից գյուտերի հայտերի ներկայացման անհավասար դինամիկա, ինչպես նաև ներկայացված հայտերի թվի բազմակի աճ (4845՝ 2012 թվականին և 5052 և 2020 թվականին): Միևնույն ժամանակ, վերլուծված ժամանակահատվածում նկատվում է հրապարակումների թվի ակնհայտ կայուն աճ (2012թ. 11215 հրապարակումներից մինչև 2020թ.՝ 44176) [3] : Այսպիսով, 2012 թվականին արտոնագրային հայտերը կազմել են հրապարակումների թվի 43 %-ը, իսկ 2020 թվականին՝ ընդամենը 11 %-ը:

Հետազոտությունների վերը նշված արդյունքները ևս մեկ անգամ ցույց են տալիս նշված ժամանակահատվածում ԳՀԻ և բուհերի նկատմամբ հաստատված հրատարակչական գործունեության ցուցանիշի առաջնահերթությունը:

Ըստ Ռուսաստանի տվյալների՝ ԳՀԻ և համալսարանների կողմից դաշնային բյուջեից իրականացվող գիտական հետազոտությունների ֆինանսավորումը 2012–2022 թվականներին եղել է հետևողականորեն բարձր մակարդակի վրա (տե՛ս նկար 1): 2012 թվականին այն կազմել է 2,76 % (կամ 355,9 մլրդ ռուբլի), 2022 թվականին՝ 2,51 % (կամ 631,7 մլրդ ռուբլի, որից 60,8 %-ը բաժին է ընկնում կիրառական գիտական հետազոտություններին)¹⁷:

Տնտեսության իրական հատվածի համար գիտահետազոտական արդյունքների պահանջարկի մեծացման

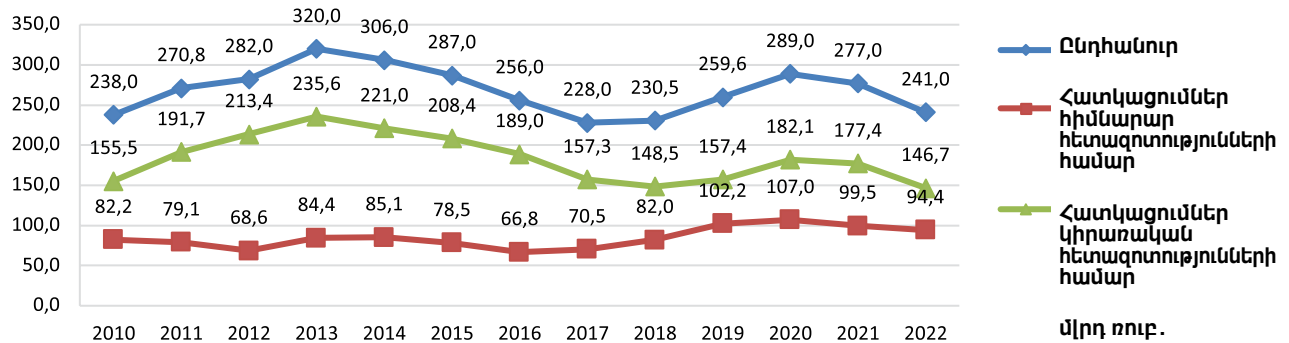
¹³ Ռուկավիշնիկովա Ի. Վ. Կնքված «արդյունավետ» պայմանագիր: Սենատորների բյուրո // Դաշնության խորհրդի պաշտոնական կայք: URL: <http://council.gov.ru/services/discussions/blogs/108965/> (հարցման ամսաթիվ՝ 15.03.2024) :

¹⁴ Ռուսաստանի Դաշնության Կառավարության 2021 թվականի հոկտեմբերի 22 № 1814 որոշումը «Ռուսաստանի Դաշնության «Ռուսաստանի Դաշնության գիտական և տեխնոլոգիական զարգացում» պետական ծրագրում փոփոխություններ կատարելու մասին // Ռուսաստանի կառավարություն՝ պաշտոնական կայք: URL: <http://government.ru/docs/all/137223/> (հարցման ամսաթիվ՝ 16.04.2024) :

¹⁵ Առաջին հերթին խոսքը գնում է 2009 թվականի օգոստոսի 2 № 217-ՂՕ «Բանակառության գործունեության արդյունքների գործնական կիրառման (իրականացման) նպատակով բյուջետային գիտական և կրթական հաստատությունների կողմից ձեռնարկատիրական սուբյեկտներին ստեղծման մասին Ռուսաստանի Դաշնության որոշ օրենսդրական ակտերում փոփոխություններ կատարելու մասին» Դաշնային օրենքին: Ռուսաստանի Դաշնության Կառավարության 2010 թվականի ապրիլի 9 № 218 որոշումը «Ռուսական բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների, պետական գիտական հաստատությունների և տնտեսության իրական հատվածի կազմակերպությունների միջև համագործակցության զարգացման ուղղված պետական աջակցության միջոցառումների մասին՝ բարձր տեխնոլոգիական արտադրության ստեղծման համապարփակ նախագծերի իրականացման նպատակով»:

¹⁶ Քանի որ ռուսաստանյան կազմակերպությունները ներկայումս մուտք չունեն Web of Science-ին, հրապարակումների քանակի վերաբերյալ տվյալներ ստանալու համար հիմք է ընտրվել Scopus տվյալների բազան:

¹⁷ Գիտության ֆինանսավորում դաշնային բյուջեից (2000 թվականից) // Պետական վիճակագրության դաշնային գիտություն՝ պաշտ. կայք: URL: <https://rosstat.gov.ru/folder/154849?print=1> (հարցման ամսաթիվ՝ 22.02.2024) :

Սղբյուրներ՝ 2010–2021 թթ — տարեկան հաշվետվություններ Ռուսաստանի Դաշնության համախմբված բյուջեի և պետական արտաբյուջետային միջոցների բյուջեների կատարման վերաբերյալ. 2022 — տարեկան հաշվետվություն դաշնային բյուջեի կատարման վերաբերյալ (budget.gov.ru) (ըստ Դաշնային զանձապետարանի):

Նկար 1:

Քաղաքացիական գիտություններին հատկացումները դաշնային բյուջեից 2010–2022թթ.

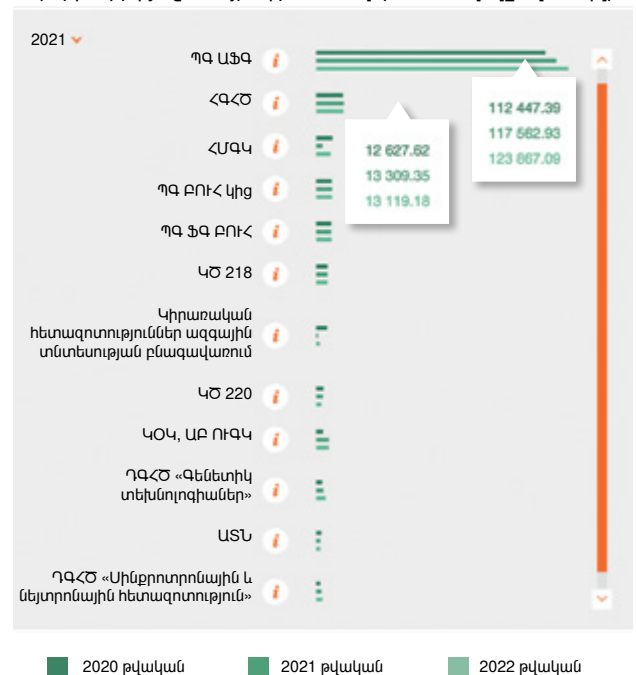
(ԱՀԻ Տնտեսագիտության բարձրագույն դպրոցի «Գիտության ցուցանիշներ. 2024» վիճակագրական հավաքածուից)

որոշումն ընդունվել է 2019թ.¹⁸: Համալիր ծրագրերի բյուջետային ֆինանսավորման ծավալը ակնկալվում էր 2019 թվականին հասցնել 2 միլիարդ ռուբլու, 2020 թվականին՝ 10 միլիարդի, իսկ 2021 թվականին՝ 9 միլիարդ ռուբլու, ինչի մասին հայտարարել է փոխվարչապետ Տատյանա Գոլիկովան¹⁹:

Կառավարությունն առաջարկել է, որ համալիր գիտատեխնիկական ծրագրերի (ՀԳՏԾ) ակտիվ ֆինանսավորումը կօգնի նման ծրագրերը արդյունավետ գործիքներ դարձնել Ռուսաստանի Դաշնության գիտատեխնոլոգիական զարգացման ռազմավարության իրականացման համար՝ ազդելով առաջին հերթին կիրառական գիտական հետազոտությունների և տեխնոլոգիաների փոխանցման վրա: Ենթադրվում էր, որ նման ծրագրերի իրականացման համակատարող դառնալով՝ տնտեսության իրական հատվածի ձեռնարկությունները ոչ միայն գիտական կազմակերպություններին և բուհերին կպատվիրեն հետազոտություններ, այլև կհամաֆինանսավորեն համալիր ծրագրեր:

«Ռուսաստանի Դաշնության գիտական և տեխնոլոգիական զարգացում» (НТР.рф) կայքում ներկայացված զեկույցի համաձայն, ՀԳՏԾ բյուջետային ֆինանսավորման ծավալը 2020–2022 թթ. զբաղեցրել է առաջին հորիզոնականը՝ հիմնարար գիտահետազոտական ծրագրի (ՊԳ ԱՖԳ) իրականացումն ապահովելուց հետո (նկար 2) 20²⁰: 2016 թվականից ի վեր հիմնարար հետազոտությունների վրա ծախսերի աճի վերլուծությունը, ընդհանուր առմամբ, փոխկապակցված է

Գործիքների բյուջետային ֆինանսավորման ծավալը, մլն ռուբլի:*

* Համաձայն 02.12.2019 № 380-ԴՕ դաշնային օրենքի (փոփոխվել է 18.03.2020 թ.) «2020 թվականի դաշնային բյուջեի և 2021 և 2022 թվականների պլանավորման ժամանակաշրջանի մասին»

Նկար 2:

Գործիքներ, որոնք ազդում են «Միասնական պետական տեղեկատվական համակարգում գրանցված մտավոր գործունեության արդյունքների մասնաբաժինը գիտական հետազոտությունների, փորձարարական նախագծման և քաղաքացիական նպատակներով տեխնոլոգիական աշխատանքների գրանցման համար» ցուցիչի արժեքի վրա, մտավոր գործունեության ստեղծված արդյունքների ընդհանուր ծավալում (աղբյուր՝ կայք НТР.рф)

¹⁸ Ռուսաստանի Դաշնության Կառավարության 2019 թվականի փետրվարի 19 № 162 որոշումը «Ռուսաստանի Դաշնության գիտատեխնոլոգիական զարգացման առաջնահերթությունների իրականացումն ապահովելու նպատակով ինովացիոն ամբողջական ցիկլի համապարփակ գիտական և տեխնիկական ծրագրերի մշակման, հաստատման, իրականացման, ձգձգումն և լրացման կանոնները հաստատելու մասին» // ՏԻՀ Գարանտ՝ կայք: URL: <https://base.garant.ru/72184148/> (հարցման ամսաթիվ՝ 27.02.2024):

¹⁹ «Նորարարական ցիկլի համալիր գիտատեխնիկական ծրագրերի բյուջեից ֆինանսավորման ծավալը կկազմի 21 միլիարդ ռուբլի», – ասել է Տ. Գոլիկովան // Ֆինմարկետ՝ կայք: URL: <http://www.finmarket.ru/news/4948779> (հարցման ամսաթիվ՝ 27.02.2024):

²⁰ Գիտական-տեխնոլոգիական զարգացման ցուցանիշներ: Ռուսաստանի Դաշնության գիտական և տեխնոլոգիական զարգացում // Ռուսաստանի Դաշնության գիտական և տեխնոլոգիական զարգացում. կայք: URL: <https://нтр.рф/indicators-and-ratings/indicator/cube13/#face5> (հարցման ամսաթիվ՝ 16.03.2024):

Աղյուսակ 2:

Համալիր ծրագրի ցուցանիշների ցանկ և տեղեկատվություն:
Աղյուսակը կազմվել է հեղինակի կողմից (ըստ ՀՀԾ № 10 Հավելվածի)

№ n/n	Համալիր ծրագրի ցուցանիշի անվանումը	Չափման միավոր	Ցուցանիշին հասնելու պատասխանատուն	Ցուցանիշի նշանակություն				
				2022	2023	2024	2025	2026
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Գրախոսվող գիտական ամսագրերում տպագրված հոդվածների քանակը	ընդհանուր, միավոր	Ռուսաստանի էներգետիկայի նախարարություն	75	89	101	42	21
2	Scopus և/կամ Web of Science տվյալների բազաներում ինդեքսավորված գիտական ամսագրերում հրապարակված հոդվածների քանակը	ընդհանուր, միավոր	Ռուսաստանի էներգետիկայի նախարարություն	53	68	70	35	17
3	Ռուսաստանում ներկայացված ՄԳԱ պաշտպանության փաստաթղթերի ստացման հայտերի քանակը	ընդհանուր, միավոր	Ռուսաստանի էներգետիկայի նախարարություն	-	35	39	11	-

ռուսական հեղինակների հրապարակումների մասնաբաժնի աճի հետ՝ Web of Science/Scopus միջազգային տվյալների բազայում ինդեքսավորված հրապարակումներում գիտատեխնոլոգիական զարգացման առաջնահերթ ոլորտների վերաբերյալ հոդվածների ընդհանուր քանակում²¹:

Մրցութային փաստաթղթերի և հետազոտությունների իրականացման համար սուբսիդիա տրամադրելու կանոնների վերլուծությունը նաև բացահայտեց հրապարակումների տարածվածությունը՝ որպես հետազոտության արդյունքների ներկայացման միջոց, ինչպես նաև դրամաշնորհային աջակցություն ստացողների ընտրության չափանիշ:

Որպես օրինակ կարող ենք բերել ՀՀԾ «Մաքուր ածուխ – Կանաչ Կուզբաս» ծրագրի²², որի ցուցանիշների վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ ՀՀԾ իրականացման ժամանակահատվածում հրապարակումների ընդհանուր թիվը պետք է կազմի 328 հոդված գրախոսվող գիտական ամսագրերում (որից 243-ը Scopus-ում և/կամ Web of Science-ում):

Ռուսպատենտի տվյալներով՝ 2022 թվականին բարձրագույն ուսումնական հաստատությունները գյուտերի հայտերի քանակով առաջատար են եղել (ռուսական հայտերի ընդհանուր թվի 32%-ը):

²¹ 21 Ռուսաստանի Դաշնության գիտական և տեխնոլոգիական զարգացում. ծրագրային փաստաթղթերի թիրախային և լրացուցիչ ցուցանիշներ / Ռուսաստանի Դաշնության Գիտության և բարձրագույն կրթության նախարարություն, Ռուսաստանի տնտեսագիտության, քաղաքականության և իրավունքի գիտության և տեխնիկայի գիտահետազոտական ինստիտուտ (ՈՂԲԻԻ): – Մոսկվա, 2021. – 52 էջ:

²² 22 Ամբողջական ինովացիոն ցիկլի համալիր գիտատեխնիկական ծրագիր «Տեխնոլոգիաների համալիրի մշակում և ներդրում պինդ օգտակար հանածոների որոնման և արտադրության, արդյունաբերական անվտանգության, կենսավերականգնման, ածխի հումքից նոր խորը վերամշակման արտադրանքի ստեղծման ոլորտներում շրջակա միջավայրի բերել և բնակչության կյանքին սպառնացող ռիսկերի հետևողական նվազեցմամբ», հաստ. Ռուսաստանի Դաշնության Կառավարության 2022 թվականի մայիսի 11 № 1144-Ք հրամանով // ՏԻՀ Փարանտ՝ կայք: URL: <https://base.garant.ru/404701149/> (հարցման ամսաթիվ՝ 12.03.2024) :

Հաճախ բարձրագույն ուսումնական հաստատությունները, մեծացնելով իրենց արտոնագրային պորտֆելները, անարդյունավետ են օգտագործում իրենց ստեղծած ՄԳԱ, մասնավորապես այն լիցենզային պայմանագրերով փոխանցելիս:

Ինչ վերաբերում է ՄԳԱ պաշտպանության փաստաթղթերի ձեռքբերման հայտերի քանակին, ապա մինչև 2026 թվականը դրանք պետք է լինեն առնվազն 85 (հոդվածների ընդհանուր ծավալի նկատմամբ 25,9 %) (տե՛ս աղյուսակ 2):

Հաշվի առնելով 2022 թվականի մարտի 19-ին Ռուսաստանի բուհերի և ԳՀԻ²³ համար արտասահմանյան ամսագրերում հրապարակումների գիտամետրական ցուցանիշների մոնիթորինգի ներդրումը, նպատակահարմար է թվում ձգարտել վերը նշված համալիր ծրագրի իրականացման ցուցանիշները²⁴:

Քանի որ նման համալիր ծրագրերի իրականացումն ուղղված է նոր տեխնոլոգիաների և ապրանքների շուկա դուրս բերելուն, գնալով ակնհայտ է դառնում գիտական հետազոտությունների արդյունավետության գնահատման նոր մեթոդաբանական պրոֆիլի մշակման և ներդրման հրատապ անհրաժեշտությունը [6], որն արտացոլում է ռուսական տնտեսության անցումը ներքին ՄԳԱ վրա հիմնված բարձր տեխնոլոգիական արդյունաբերությունների կառուցման և շահագործման ռեժիմի:

²³ 23 Ռուսաստանի Դաշնության Կառավարության 2022 թվականի մարտի 19 № 414 որոշումը «Ռուսաստանի Դաշնության Կառավարության իրավական ակտերի կիրառման որոշ հարցերի վերաբերյալ, որոնք սահմանում են պահանջներ, հրապարակման գործունեության ցուցանիշների թիրախային արժեքներ» // ՏԻՀ Փարանտ՝ կայք: URL: <https://base.garant.ru/403731094/> (հարցման ամսաթիվ՝ 12.03.2024) :

²⁴ 24 ՀՀԾ ցուցանիշները կարգավորելիս, նվազագույնը, անհրաժեշտ է հաշվի առնել այն փաստը, որ 2022թ. – ից ԿԳՆ միջգերատեսչական աշխատանքային խումբը հաստատել է այսպես կոչված «Սպիտակ ցուցակը»՝ հեղինակավոր գիտական հրապարակումների ցանկով, որոնք դարձել են Web of Science/Scopus-ի այլընտրանք:

Պաշտպանական և քաղաքացիական հետազոտությունների և մշակումների արդյունքների փոխանցման արդյունավետ մեխանիզմների բացակայությունը նշվել է դեռևս 2012 թվականին, երբ ընդունվեցին մինչև 2020 թվականը և դրանից հետո Ռուսաստանի Դաշնության քաղաքականության հիմունքները գիտության և տեխնիկայի զարգացման ոլորտում:

Այս անհրաժեշտությունը, ինչպես նաև Ռուսաստանի տեխնոլոգիական մասնագիտացման ոլորտի ընդլայնման և գյուտերի ռուսական հայտերի օգտին Ռուսաստանի տեխնոլոգիական կախվածության գործակիցը մինչև առնվազն 80% բարձրացնելու կարևորությունը իր «Ռուսական տնտեսության ինտելեկտուալ ինքնիշխանությունը» մենագրության մեջ նշել է Օ. Պ. Ներեսինը իր [2] :

Ռուսպատենտի տվյալներով՝ 2022 թվականին բարձրագույն ուսումնական հաստատությունները գյուտերի հայտերի քանակով առաջատար են եղել (ռուսական հայտերի ընդհանուր թվի 32 %-ը) [4] : Ընդ որում, ուսումնասիրությունը պարզել է, որ գյուտերի գրանցման հայտերի մեծ մասը ներկայացվել է դեկտեմբերին բարձրագույն կրթության գիտակրթական կազմակերպությունների կողմից, ինչը, ընդհանուր առմամբ, արտացոլում է բուհերի գործունեության պարտադիր մոնիթորինգի ցուցանիշների և գիտական կազմակերպությունների գործունեության գնահատման մեթոդաբանության բավարարման անհրաժեշտությունը:

Բացի այդ, հաճախ բարձրագույն ուսումնական հաստատությունները, մեծացնելով իրենց արտոնագրային պորտֆելները, անարդյունավետ են օգտագործում իրենց ստեղծած ՄԳԱ, մասնավորապես այն լիցենզային համաձայնագրերով փոխանցելիս:

Պաշտպանական և քաղաքացիական հետազոտությունների և մշակումների արդյունքների փոխանցման արդյունավետ մեխանիզմների բացակայությունը նշվել է դեռևս 2012 թվականին, երբ ընդունվեցին մինչև 2020 թվականը և դրանից հետո Ռուսաստանի Դաշնության քաղաքականության հիմունքները գիտության և տեխնիկայի զարգացման ոլորտում:

Հետագայում մի շարք ծրագրային փաստաթղթերում նշված էին նաև ՄԳԱ տեխնոլոգիաների փոխանցման և առևտրայնացման նպատակները: Այսպես, Ռուսաստանի Դաշնության Դաշնային ժողովին ուղղված 2013 թվականի դեկտեմբերի 12 ուղերձում Ռուսաստանի Դաշնության Նախագահ Վ. Վ. Պուտինը նշում է, որ միջինում ձեռք բերված 265 գիտական արդյունքներից միայն մեկն է դառնում իրավական պաշտպանության օբյեկտ²⁵, ինչի պատճառով անհրաժեշտ է կառուցել ավելի ակտիվ արտոնագրման և առևտրայնացման, ինչպես նաև

հետազոտության և մշակումների արդյունքները տնտեսության իրական սեկտոր փոխանցելու համակարգ:

Ավելին, մինչև 2022 թվականն ընկած ժամանակահատվածում, ի լրումն տեխնոլոգիաների փոխանցման համակարգի ստեղծման, ինչպես նաև մտավոր սեփականության ինստիտուտի արդյունավետության բարձրացման, ռազմավարական փաստաթղթերը խնդիր են դնում ՄԳԱ ակտիվ առևտրայնացման և ռեինժինիրինգի ոլորտում: Մասնավորապես, դա քննարկվել է Ռուսաստանի Դաշնության 2016 թվականի գիտատեխնոլոգիական զարգացման ռազմավարությունում և մինչև 2024 թվականն ընկած ժամանակահատվածում Ռուսաստանի Դաշնության կառավարության գործունեության հիմնական ուղղություններում (ԿՀԳՈԻ) 26²⁶:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Գիտական արդյունքների գնահատման ազգային համակարգ ձևավորելու կառավարության վերջին միջոցառումները, որոնք հաշվի կառնեն ոչ միայն հրապարակման էֆեկտը, այլև գիտական հետազոտությունների իրական ներդրումը ապագա տեխնոլոգիական մշակումներում, արտացոլում են պետության շարժումը դեպի տեխնոլոգիական ինքնիշխանության ձևավորում, որի երաշխավորը պաշտպանված ՄԳԱ պորտֆելն է տնտեսության բոլոր կարևոր ոլորտներում:

Մինչև 2022 թվականն ընկած ժամանակահատվածում, ի լրումն տեխնոլոգիաների փոխանցման համակարգի ստեղծման, ինչպես նաև մտավոր սեփականության ինստիտուտի արդյունավետության բարձրացման, ռազմավարական փաստաթղթերը խնդիր են դնում ՄԳԱ ակտիվ առևտրայնացման և ռեինժինիրինգի ոլորտում:

Զեռնարկվող միջոցառումներին համահունչ՝ Ռուսաստանի կրթության և գիտության նախարարության կողմից ՌԳԱ հետ համատեղ ծրագրում է 2025 թվականից սկսել ակադեմիական և համալսարանական գիտության պետական առաջադրանքների ձևավորման նոր համակարգի փորձնական նախագիծ, որը թույլ կտա լուծել առաջնահերթ խնդիրները՝ վերացնելով գոյություն ունեցող կախվածությունը օտարերկրյա կազմակերպությունների պահանջներից գիտական գործունեության արդյունավետությունը գնահատելու հարցում, ինչպես նաև ՌԳԱ նախագահ Գ. Յա. Կրասնիկովի կողմից ներկայացված պահանջարկի չափանիշ, որը կլրացնի հրատարակչական գործունեության չափանիշը և կօգնի

²⁵ 25 Նախագահի ուղերձը Դաշնային ժողովին 2013 թվականի դեկտեմբերի 12 // Ռուսաստանի նախագահ՝ պաշտ. կայք: URL: <http://www.kremlin.ru/events/president/transcripts/19825> (հարցման ամսաթիվ՝ 25.03.2024) :

²⁶ 26 Բացի ԿՀԳՈԻ հայտարարված նպատակի՝ աշխարհում հինգերորդ տեղը նվաճելու գիտական և տեխնոլոգիական զարգացման առաջնահերթ ոլորտներում արտոնագրերի հայտերի ընդհանուր քանակի առումով, նշվել է նաև ՄՍ ոլորտում պետական ծառայությունների համակարգի ձևավորման անհրաժեշտությունը, ՄԳԱ փոխանցման համակարգի ստեղծում, ներառյալ առնվազն 35 տեխնոլոգիաների փոխանցման կենտրոնների ձևավորում, որոնք իրականացնում են ՄԳԱ առևտրայնացումը գիտական և կրթական հաստատություններից:

Առևտրայնացման և տեխնոլոգիաների փոխանցման լավ կայացած համակարգը կարող է դառնալ գիտական կազմակերպությունների և բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների կողմից ՄԳԱ անբավարար օգտագործման խնդրի լուծման, ինչպես նաև այդ կազմակերպություններում կիրառական հետազոտական իրավասությունների զարգացման վրա ազդող հիմնական գործիք:

իրականացնել նոր տեխնոլոգիական շղթաներ ձևավորելու առաջադրանքը²⁷ [7] :

Գիտական հետազոտությունների և մշակումների արդյունավետության գնահատման ազգային համակարգի ներդրումը լիովին թույլ կտա ձևավորել գիտատեխնոլոգիական և նորարարական զարգացման կառավարման, պլանավորման և մոնիթորինգի միասնական մոտեցումներ, կնպաստի գիտության վրա կատարվող ծախսերի արդյունավետության աճին, գիտական արդյունքների թափանցիկությանը և գիտական փորձաքննության դերի ու որակի բարձրացմանը, ինչն իր հերթին դրական ազդեցություն կունենա այնպիսի ցուցանիշների աճի վրա, ինչպիսին է երկրի տնտեսության մեջ գիտական հետազոտությունների արդյունքների իրականացման մակարդակը:

Բացի այդ, գիտական կազմակերպությունների և բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների կողմից ՄԳԱ անբավարար օգտագործման խնդրի լուծման վրա ազդող առանցքային գործիք, ինչպես նաև այս կազմակերպություններում կիրառական հետազոտությունների իրավասությունների զարգացում, կարող է ստեղծվել առևտրայնացման և տեխնոլոգիաների փոխանցման լավ համակարգ:

Այս կազմակերպությունների և պոստեմպլայ պատվիրատուների՝ տնտեսության իրական հատվածի ներկայացուցիչների (ինչպես նաև այսօր ակտիվորեն զարգացող փոքր տեխնոլոգիական ընկերությունների²⁸) միջև փոխգործակցության արդյունավետ համակարգի ձևավորման վրա դրական ազդեցություն կարող է ունենալ ԳՀԻ և համալսարանների հիման վրա ձևավորված կոլեկտիվ օգտագործման ենթակառուցվածքի արդյունավետ օգտագործումը, համատեղ Գիտահետազոտական և փորձարարական-նախագծային աշխատանքներ իրականացումը, ինչպես նաև առևտրային և մեծ թվով իրավասությունների բնագավառի ձևավորումը:

Բուհական ՄԳԱ առևտրայնացման արդյունավետության վրա ազդող կարևոր գործոն կարող է լինել 1996 թվականի օգոստոսի 23 № 127-ՂՕ «Գիտության և պետական գիտատեխնիկական քաղաքականության մասին» Ղաշնային օրենքում փոփոխություններ կատարելու հնարավորությունը՝ բուհերի կողմից ստեղծված ՄԳԱ փոքր նորարարական ձեռնարկություններին փոխանցելու հնարավորության առումով (բուհերի կողմից ստեղծված տնտեսվարող սուբյեկտներ) ամբողջությամբ, ինչը կպարզեցնի իրական տնտեսության մեջ դրանց ներդրման գործընթացը:

Գրականության ցանկ՝

1. Պարչին, Ա. Ն. Գիտություն, թե՞ մատենագիտություն. ո՞վ կհաղթի: / Ա. Ն. Պարչին // Ռուսաստանի գիտությունների ակադեմիայի տեղեկագիր. – 2018. – P. 88, № 11. – Էջ 982–984: – DOI 10.31857/S086958730002330–1:
2. Ներետին, Օ. Պ. Ռուսաստանի տնտեսության մտավոր ինքնիշխանությունը / Օ. Պ. Ներետին, Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտ. – Մոսկվա: Ղաշնային պետական բյուջետային հաստատություն «Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտ», 2022 թ. – 166 էջ – ISBN 978–5–6042896–9–3:
3. Վիսլի, Ա. Ի. Հրապարակումները և արտոնագրերը որպես ժամանակակից պայմաններում գիտակրթական կազմակերպությունների հաջողության ցուցանիշ / Ա. Ի. Վիսլի, Մ. Ա. Բորիսովա // Մտավոր սեփականություն պետության և անհատի համար. Ռուսպատենտի XXVII միջազգային գիտական և գործնական համաժողովի զեկույցների ժողովածու, Մոսկվա, սեպտեմբերի 28–29, 2023 թ. – Մոսկվա: Ղաշնային պետական բյուջետային հաստատություն «Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտ», 2023: – էջ 19–23:
4. Ռուս հետազոտողների հրատարակչական գործունեության միտումները՝ ըստ Web of Science, Scopus / Ի. Ե. Իլյինա, Կ. Ա. Բորոդիկ, Ա. Ա. Լոբով, Լ. Ա. Պանով, Ս. Ս. Մարցինկովսկի Մ.: ՈՏԹԻ, 2022. – 56 էջ:
5. «Նորարարական զարգացում մտավոր սեփականության շուկայի միջոցով» վեցերորդ միջազգային ֆորումը: Փաստաթղթերի և նյութերի ժողովածու // Խմբագրվել է իրավագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Վ. Լոպատինի կողմից: Ն. – Մ. – Էլեկտրոնային հրատարակչություն. – 2014. – էջ 443: – URL: <https://biblio.rniis.ru/knigi/194-vimezhdunarodnyj-forum-innovatsionnoe-razvitie-cherez-rynok-intellektualnoj-sobstvennosti-sbornik-dokumentov-i-materialov> (հարցման ամսաթիվ 15.03.2024) :
6. Ներետին, Օ. Պ. Հայրենական հետազոտությունների և մշակումների արդյունքների ներկայացման մեթոդների ուսումնասիրություն / Օ. Պ. Ներետին, Ն. Վ. Լոպատինա // ԱՍԴԻ Տեղեկագիր. – 2022. – Հ. 1, № 1. – էջ 16–19:.

Տեղեկատվություն հեղինակի մասին

Դիանա Անդրեյի Ռոժնովա, Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտի կառավարական մարմինների հետ փոխգործակցության կենտրոնի ազգային նախագծերի և պետական ծրագրերի աջակցության բաժնի պետ (Մոսկվա, Բերեժկովսկայա ափ., 30, շենք 1);

DRozhnova@rupto.ru

²⁷ 27 ՌԳԱ նախագահի Գեմադի Կրասնիկովը խոսել է հայրենական գիտության զարգացման բեկումնային ուղղությունների մասին // Խորհրդարանական թերթ: URL <https://www.pnp.ru/social/akademiki-prizyvayut-zarane-zakonodatelno-zalatat-dyry-v-neyrosetyakh.html> (հարցման ամսաթիվ՝ 15.03.2024) :

²⁸ 28 2023 թվականի օգոստոսի 4 № 478-ՂՕ «Ռուսաստանի Ղաշնային տեխնոլոգիական ընկերությունների զարգացման մասին» Ղաշնային օրենքը // SHՀ «ԿոնսուլտանտՊլուս» կայք: URL: <https://online.consultant.ru/riv/cgi/online.cgi?req=doc&base=LAW&n=454055&dst=100001#ajg3cBU4aWDwEYJm1> (հարցման ամսաթիվ՝ 03.05.2024) : Մուտքի ռեժիմ՝ գրանցված օգտատերերի համար:

References:

1. Parshin, A. (2018), "Science or bibliometry: who will win?" *Vestnik RAS* 88 (11), pp.982–984 DOI: 10.31857/S086958730002330–1.
2. Neretin, O.P. (2022), Intellectual sovereignty of Russian economy, Federal Institute of Industrial Property, Moscow, Russia.
3. Vislij, A. and Borisova, M.S. (2023), Publications and patents as an indicator of the success of scientific and educational organizations in modern conditions. *XXVII International Scientific and Practical Conference "Intellectual Property for State and People"*. Federal Institute of Industrial Property, Moscow, pp.19–23.
4. Iljina, I.E., Borodik, K.A., Lobov, A.A., Panov, L.A. and Marcinkovskij, S. S. (2022), *Trendy publikacionnoj aktivnosti rossijskich issledovatelej po dannim Web of Science, Scopus* [Trends in the publication activity of Russian researchers according to Web of Science, Scopus]. RIEP, Moscow, Russia.
5. Lopatin, V.N. (2014) Shestoj mezhdunarodnij Forum "Innovaconnoe razvitie cherez rynek intellektualnoj sobstvennosti". *Sbornik dokumentov i materialov* [On the outcomes of the VI International Forum "Innovative Development through the Intellectual Property Market"], available at: <https://biblio.niis.ru/knigi/194-vi-mezhdunarodnyj-forum-innovatsionnoe-razvitie-cherez-rynok-intellektualnoj-sobstvennosti-sbornik-dokumentov-i-materialov> (Accessed 15 March 2024).
6. Neretin, O.P. and Lopatina, N.V. (2022), "Exploring ways to present the results of domestic research and developments", *Bulletin of Federal Institute of Industrial Property*, vol. 1, no 1 (1), pp.6–19.

Information about the author

Diana A. Rozhnova, Head of the department for the national project and government program support of the Center for Interaction with Authorities, Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30 bld. 1);
DRozhnova@rupto.ru

Հեղինակը հայտարարում են շահերի բախման բացակայության մասին:

The author declares no conflict of interests.

Ստացվել է խմբագրություն 28.02.2024

Վերանայվել է գրախոսությունից հետո 29.05.2024

Ընդունված է հրապարակման 03.06.2024

Գիտական հոդված

Original article

ՌԻՏԴ 347.77

Ռուսաստանում կանաչ տեխնոլոգիաների արտոնագրային հայտերի արագացված փորձաքննություն. կիրառման հեռանկարներ և պայմաններ

Գեննադի Անատոլիի Նեգուլյան

Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտ
GNegouliaev@rupto.ru

Անոտացիա՝ հոդվածում ներկայացված է օտարերկրյա գործակալությունների կողմից կիրառվող կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում հայտերի առաջնահերթ (արագացված) մշակման տարբեր մոտեցումների և ընթացակարգերի համակարգային վերլուծություն՝ ռուսական պրակտիկայի շրջանակներում հնարավոր իրականացման համար ամենաօպտիմալները բացահայտելու նպատակով: Քանի որ ռուսական օրենսդրությունը չի նախատեսում արագացված ընթացակարգ, հոդվածը վերլուծում է արտոնագրային հայտերի արագ քննարկման անուղղակի հնարավորությունները, որոնք ներկայումս տրամադրվում են ռուսական հայտատուներին (օրինակ՝ հայտերի էլեկտրոնային ներկայացում, փորձագիտական հանդիպումներին մասնակցություն, վճարովի որոնումների պատվիրում և այլն): Եզրակացվեց, որ դրանք անբավարար են, և առաջարկվում է մշակել արտոնագրային հայտերի արագացված քննության հատուկ ընթացակարգ, որը նախատեսված է հիմնականում տեխնոլոգիայի առաջնահերթ ոլորտներում, այդ թվում՝ կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում, և դրա հիման վրա անհրաժեշտ փոփոխություններ և լրացումներ կատարել Ռուսպատենտի առկա կարգավորող փաստաթղթերում: Նոր ընթացակարգ մշակելու համար առաջարկություններ են տրվում դրա հիմնական բնութագրերի և ստեղծման փուլերի վերաբերյալ: Ուսումնասիրության արդիականությունը պայմանավորված է ռուսական պրակտիկայում տեխնոլոգիայի առաջնահերթ ոլորտներում հայտերի վերանայման արագացված ընթացակարգի ընդունման անհրաժեշտությամբ, ներառյալ կանաչ տեխնոլոգիաները: Ուսումնասիրության մեթոդաբանական հիմքը ձևավորվում է համեմատական վերլուծության ընդհանուր համակարգային մեթոդներով:

Բանալի բառեր՝ էկոլոգիապես մաքուր (կանաչ) տեխնոլոգիաներ, փորձաքննության արագացում, արագացված հրապարակում, արտոնագրային բանաձևի պահանջներ, նախնական որոնման և փորձաքննության արդյունքների ներկայացում, վճարներից ազատումներ, առարկայի պատկանելիության որոշում:

Մեջբերման համար՝ Նեգուլյան, Գ. Ա. Ռուսաստանում կանաչ տեխնոլոգիաների արտոնագրային հայտերի արագացված փորձաքննություն. կիրառման հեռանկարներ և պայմաններ / Գ. Ա. Նեգուլյան // ԱՄԴԻ Տեղեկագիր: 2024: Հ. 3, № 3 (9). Էջ 252-265:

Շնորհակալագրեր՝ ուսումնասիրությունն իրականացվել է «Կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում գյուտի զարգացման կարգավորիչ, մեթոդաբանական և արտոնագրային-տեղեկատվական աջակցության հիմնախնդիրների ուսումնասիրություն» ՓՀԱ շրջանակներում:

Accelerated consideration of green patent applications in Russia: prospects and conditions of use

Gennadii A. Negouliaev

Federal Institute of Industrial Property
GNegouliaev@rupto.ru

Abstract: the article presents a systematic analysis of various approaches and procedures for priority (accelerated) processing of applications in the field of green technologies used by foreign patent offices, with the view of identifying the most optimal ones for possible implementation within the framework of Russian practice. Since the Russian legislation does not provide for any accelerated patent prosecution the article also analyzes the indirect

existing opportunities for accelerated consideration of patent applications that are currently available to Russian applicants (such as electronic filing of applications, participation in expert meetings, ordering paid searches, etc.). It is concluded that they are insufficient and in addition to them, it is proposed to develop a special procedure for accelerated examination of patent applications, intended mainly for applications in priority areas of technology, including in the field of green technologies and based on this procedure to make necessary amendments to the existing normative documents. For this purpose, recommendations are made regarding the main characteristics of the future procedure. The relevance of the study is due to the need to adopt in Russian practice an accelerated procedure for examination of applications in priority areas of technology, inter alia green technologies. The methodological basis of the study is system-based methods of comparative analysis.

Key-words: environmentally friendly (green) technologies, acceleration of examination, accelerated publication, requirements for patent claims, providing of preliminary search and examination results, fee reductions, determination of subject matter relationship.

For citation: Negouliaev, G. A. Accelerated consideration of green patent applications in Russia: prospects and conditions of use / G. A. Negouliaev // Bulletin of Federal institute of industrial property. 2024. Vol. 3, No 3 (9). P. 252–265.

Acknowledgements: the research is carried out within the framework of research work of FIPS «Research on issues of regulatory, methodological, patent and information support for the development of inventive activity in the field of green technologies»

Ներածություն

Վերջին տասնամյակների ընթացքում շրջակա միջավայրի պահպանության և կայուն տնտեսական ու էկոլոգիական զարգացման խնդիրները եղել են ուշադրության կենտրոնում ինչպես միջազգային համագործակցության, այնպես էլ երկրների մեծ մասի ազգային զարգացման ծրագրերի շրջանակներում: Կայուն զարգացման սկզբունքների ակտիվ իրականացման սկիզբը դրվեց 1992 թվականին Ռիո դե Ժանեյրոյում կայացած կայուն զարգացման համաժողովում, որից հետո ընդունվեց «Օրակարգ-21»¹ XXI դարում կայուն զարգացման ապահովման ծրագիր²: 2015 թվականի սեպտեմբերին Նյու Յորքում կայացած ՄԱԿ-ի Կայուն զարգացման բարձր մակարդակի հանդիպման ժամանակ ՄԱԿ-ի 193 անդամ երկրներ պաշտոնապես ընդունեցին կայուն զարգացման նոր գլոբալ ծրագիր՝ «Մեր աշխարհի փոխակերպումը. կայուն զարգացման օրակարգ մինչև 2030 թվականն ընկած ժամանակահատվածի համար»: Օրակարգը ներառում է կայուն զարգացման 17 նպատակ և 169 խնդիր³: Բացի այդ, 2015 թվականին Փարիզում ստորագրվել է կլիմայի մասին համաձայնագիր, որի արդյունքում բոլոր մասնակից երկրներն ունեն ընդհանուր, բայց տարբերակված պատասխանատվություն կլիմայի փոփոխության համար⁴:

Ի կատարումն ընդունված միջազգային որոշումների և առաջարկությունների՝ այս համաձայնագրերին մասնակից երկրների կառավարությունները համապատասխան լրացումներ և փոփոխություններ են կատարել իրենց օրենսդրական և կարգավորող փաստաթղթերում և ընդունել ազգային ծրագրեր՝ ուղղված ջերմոցային գազերի արտանետումների նվազեցմանն ու թափոնների վերամշակմանը, կենսազանգվածի, վերականգնվող

Ռուսաստանի համար առաջնահերթ նպատակներ են նաև երկրի կայուն զարգացման ապահովումը և շրջակա միջավայրի վրա մարդածին ազդեցության նվազեցումը, ինչպես մյուս պետությունների համար:

էներգիայի աղբյուրների (արևային, քամու, երկրաջերմային և հիդրոէլեկտրական էներգիա, կենսաակտիվ լիք և այլն) նվազեցմանն ուղղված գիտական հետազոտությունների իրականացմանն ու իրականացմանը:

Տարբեր երկրներում, հատկապես զարգացող տնտեսություններում ձեռնարկված միջոցառումների մանրամասն վերլուծությունը ներկայացված է ՄՍՀԿ-ի գլխավոր տնօրեն Դարեն Թանգի կողմից վերջերս հրատարակված ՄՍՀԿ մենագրության մեջ⁵:

Ռուսաստանի համար առաջնահերթ նպատակներ են նաև երկրի կայուն զարգացման ապահովումը և շրջակա միջավայրի վրա մարդածին ազդեցության նվազեցումը, ինչպես մյուս պետությունների համար: Ռուսաստանում իրականացվում է 2018 թվականին հաստատված «Էկոլոգիա» ազգային նախագիծը, որը ներառում է 10 դաշնային ծրագիր⁶: ՌԴ Նախագահի 2020 թվականի հուլիսի 21 № 474 հրամանագրով այս ազգային նախագծի գործողության ժամկետը երկարացվել է 2024 թվականից մինչև 2030 թվականը:

Բացի այդ, Ռուսաստանի Դաշնության Կառավարության 14.07.2021 № 1912-ժ կարգադրությունը հաստատել է Ռուսաստանի Դաշնության կայուն (այդ թվում՝ կանաչ)

¹ «Օրակարգ 21» կայուն զարգացումը XXI դարում, ՄԱԿ շրջակա միջավայրի և զարգացման կոնֆերանս (UNCED), Ռիո դե Ժանեյրո, Բրազիլիա, 3–14 հունիսի 1992թ. // Միավորված ազգերի կազմակերպություն՝ կայք: URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/agenda21.shtml (հարցման ամսաթիվ՝ 11.03.2024) :

² Կայուն զարգացման 2030 օրակարգ // Միավորված ազգերի կազմակերպություն՝ կայք: URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/ru/about/development-agenda/> (հարցման ամսաթիվ՝ 12.03.2024) :

³ Paris agreement on climate change // Միավորված ազգերի կազմակերպություն՝ կայք: URL: <https://www.un.org/en/climatechange/paris-agreement/> (հարցման ամսաթիվ՝ 12.03.2024) :

⁴ Green Technology Book, Solutions for climate change adaptation, 2022 // ՄՍՀԿ: կայք – URL: <https://www.wipo.int/green-technology-book-adaptation/en/> (հարցման ամսաթիվ՝ 11.03.2024) :

⁵ Ազգային նախագիծ «Էկոլոգիա» // EcoStandard.journal՝ կայք: URL: <http://journal.ecostandard.ru/eco/kolumnisty-ecostandard-journal/natsionalnyy-proekt-ekologiya-tseli-plany-rezultats/> (հարցման ամսաթիվ՝ 11.03.2024) :

Բնապահպանական խնդիրների լուծման հիմնական ուղիներից մեկը էկոլոգիապես մաքուր, կամ ավելի հաճախ կոչվում է «կանաչ» տեխնոլոգիաների օգտագործումն է, որն ուղղված է արտադրության թափոնների նվազեցմանը, սպառվող ռեսուրսների ծավալի կրճատմանը, մթնոլորտ և հիդրոսֆերա վնասակար արտանետումների նվազեցմանը, էներգիա արտադրելուն վերականգնվող աղբյուրներից և այլն:

զարգացման նպատակներն ու հիմնական ուղղությունները⁶: Շրջակա միջավայրի վրա դրական ազդեցության հետ կապված առաջնահերթ նպատակները ներառում են շրջակա միջավայրի պահպանումը, պաշտպանությունը կամ բարելավումը. աղտոտիչների արտանետումների և արտանետումների կրճատում, ջերմոցային գազերի արտանետումների կրճատում, էներգիայի խնայողություն և ռեսուրսների օգտագործման արդյունավետության բարձրացում և այլն:

Վերոնշյալ կարգավորող ակտի զարգացման ընթացքում ընդունվել է Կառավարության 21.09.2021 № 1587 «Ռուսաստանի Դաշնությունում կայուն (այդ թվում՝ կանաչ) զարգացման նախագծերի չափանիշները և Ռուսաստանի Դաշնությունում կայուն (այդ թվում՝ կանաչ) զարգացման նախագծերի ստուգման համակարգի պահանջները հաստատելու մասին» որոշումը⁷:

Բնապահպանական խնդիրների լուծման հիմնական ուղիներից մեկը էկոլոգիապես մաքուր, կամ ավելի հաճախ կոչվում է «կանաչ» տեխնոլոգիաների օգտագործումն է, որն ուղղված է արտադրության թափոնների նվազեցմանը, սպառվող ռեսուրսների ծավալի կրճատմանը, մթնոլորտ և հիդրոսֆերա վնասակար արտանետումների նվազեցմանը, էներգիա արտադրելուն վերականգնվող աղբյուրներից և այլն:

Համապատասխան տեխնոլոգիաների մշակումն ու արագ ներդրումը խթանելու համար աշխարհի շատ երկրների ազգային արտոնագրային և մտավոր սեփականության (ՄՍ) գերատեսչությունները ընդունում և իրականացնում են կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում գյուտերը խթանելու հատուկ ծրագրեր:

Նման ծրագրերի ստեղծման անհրաժեշտությունը պայմանավորված է ոչ միայն կանաչ տեխնոլոգիաների առաջնահերթությամբ, այլև այս ոլորտում ներկայացված հայտերի զգալի քանակով: Այդ մասին է վկայում կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում տարեկան ներկայացված արտոնագրային հայտերի մասնաբաժինը առաջատար

արտոնագրային գերատեսչությունների կողմից ստացված հայտերի ընդհանուր ծավալում: Այսպիսով, Մտավոր սեփականության դաշնային ծառայության (Ռոսպատենտ) կողմից իրականացված այս հարաբերակցության վիճակագրական հաշվարկը՝ հիմնված Patentscope ՄՍՀԿ ՏԲ և Rospatent Patsearch ՏԲ վրա, ըստ 2022 թվականի տվյալների, ցույց է տվել, որ տարեկան ստացված հայտերի ընդհանուր թվից կանաչ հայտերի մասնաբաժինը տատանվում է տարբեր երկրներում 8 %-ից մինչև 18 %: Տարեկան ծավալի համեմատ ներկայացված կանաչ հայտերի ամենամեծ տեսակարար կշիռը հայտնաբերվել է ՉԺՀ-ում, այն է՝ 18,8 % (279 567 կանաչ հայտ՝ 1 484 633 ընդհանուր ներկայացված ծավալից), նման հայտերի նվազագույն մասնաբաժինը հայտնաբերվել է ԱՄՆ-ում՝ 8,4 % (40 101 հայտ՝ 477 766 ընդհանուր ծավալից): Այնուամենայնիվ, այս երկու երկրներն էլ առաջատար են ներկայացված կանաչ հայտերի բացարձակ քանակով: Մյուս առաջատար երկրներում կանաչ հայտերի վիճակագրությունը հետևյալն է. Ճապոնիա՝ 10,5 % (30259՝ ընդհանուր 289229 ծավալից), Եվրոպական արտոնագրային գերատեսչություն (ԵԱԳ) ԵԱԳ՝ 11,5 % (32 508 ընդհանուր 282 101 ծավալից), Կորեայի Հանրապետություն՝ 15,8 % (30 222 ընդհանուր 289 229 ծավալից) : Ռուսաստանի վիճակագրությունն առայժմ շատ ավելի համեստ է թվում՝ 9,0 % (1574 ընդհանուր 17499 ծավալից):

Կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում Ռուսաստանի Դաշնության Կառավարության կողմից ընդունված ծրագրերի իրականացմանը դյուրացնելու նպատակով Ռոսպատենտը 2023–2024 թվականների իր ծրագրերում նախատեսել է նաև մի շարք միջոցառումներ՝ ուղղված կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում գյուտերի կարգավորիչ, մեթոդական և արտոնագրային աջակցության ուսումնասիրմանը և կատարելագործմանը: Քանի որ պլանավորված գործողությունների մշակումը սկսվել է ավելի ուշ, քան մյուս գերատեսչություններում, իրականացվել է կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում հայտերի առաջնահերթ (արագացված) մշակման տարբեր մոտեցումների և ընթացակարգերի համեմատական ուսումնասիրություն՝ դրանց արդյունավետ իրականացման համար օտարերկրյա գերատեսչությունների կարգավորող փաստաթղթերի համակարգային վերլուծության վրա հիմնված:

Տվյալ հոդվածի նպատակն է բացահայտել ռուսական պրակտիկայի շրջանակներում հնարավոր իրականացման առավել օպտիմալ մոտեցումները և դրա հիման վրա առաջարկներ մշակել կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում հայտերի արագացված քննարկման ապագա ընթացակարգի հիմնական բնութագրերի վերաբերյալ:

Ռուսական պրակտիկայի համար արտասահմանյան փորձի կարևորության մասին

Կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում հայտերի արագ հետապնդման և այս ոլորտում գյուտերի խթանման ուղղված հատուկ ծրագրեր գրեթե միաժամանակ ընդունվեցին 2009 թվականին այնպիսի զարգացած երկրների արտոնագրային գերատեսչությունում, ինչպիսիք են, օրինակ, Ավստրալիան, Մեծ Բրիտանիան, Իսրայելը, Կորեայի Հանրապետությունը, Ճապոնիան և ԱՄՆ [1]: Այնուհետև 2011–2012 թվականներին նմանատիպ ծրագրեր են ընդունվել Բրազիլիայի, Կանադայի և Չինաստանի գերատեսչությունների կողմից [2] : Ներկայումս

⁶ ՌԴ Կառավարության 14.07.2021 1912-ք «Ռուսաստանի Դաշնության կայուն (ներառյալ կանաչ) զարգացման նպատակներն ու հիմնական ուղղությունները հաստատելու մասին» կարգադրությունը // URL: <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001202107200045?index=2> (հարցման ամսաթիվ՝ 11.03.2024):

⁷ ՌԴ Կառավարության 21.09.2021 № 1587 «Ռուսաստանի Դաշնությունում կայուն (այդ թվում՝ կանաչ) զարգացման նախագծերի չափանիշները հաստատելու մասին և Ռուսաստանի Դաշնությունում կայուն (այդ թվում՝ կանաչ) զարգացման նախագծերի ստուգման համակարգի պահանջները» // URL: <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001202109240043> (հարցման ամսաթիվ՝ 11.03.2024) :

կանաչ տեխնոլոգիաների հատուկ ծրագրեր են գործում նաև զարգացող երկրների շատ գերատեսչություններում (Արգենտինա, Չիլի և այլն): Նման ծրագրերի ընդունումը նվազեցրել է արտոնագիր ստանալու համար պահանջվող ժամանակը մի քանի տարիներից մինչև մի քանի ամիս:

Օրինակ՝ Ավստրալիայի, Կանադայի, Մեծ Բրիտանիայի, Չինաստանի, Ճապոնիայի և ԱՄՆ գերատեսչություններում, որտեղ դիմումների վերանայման ժամկետը սովորաբար կազմում է 3–4 տարի և ավելի, արդյունավետ միջոց է համարվում այդ ժամկետի կրճատումը մինչև մեկ տարի: ՉժՀ այդ ժամկետը 6–7 ամիս է:

Այս ծրագրերի իրականացման փորձը վերլուծված է օտարերկրյա հեղինակների մի շարք հրապարակումներում [3]: Դրանցից շատերում, օրինակ՝ սկզբնաղբյուրում [4], հեղինակները հիմնավորում են արտոնագրերի նշանակալի դերը կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում նորարարական տեխնոլոգիաների պաշտպանության և առաջնորդման գործում: Դրանցից ոմանք [5] ընդգծում են, որ կանաչ տեխնոլոգիաներին վերաբերող արտոնագրերը, հաշվի առնելով դրանց հատուկ սոցիալական և հասարակական նշանակությունը, պետք է օգտագործվեն առանց Մտավոր սեփականության իրավունքների առևտրի հետ կապված ասպեկտների մասին համաձայնագրով սահմանված սահմանափակումների, ինչպիսիք են լիցենզավորման միջոցները և այլ պրակտիկաները, որոնք կարող են սահմանափակել մրցակցությունը, բացասական ազդեցություն ունենալ առևտրի վրա և խոչընդոտել տեխնոլոգիաների փոխանցմանը և տարածմանը: Այլ ուսումնասիրությունները նկարագրում են հատուկ բաժանմունքների պրակտիկան, մասնավորապես, կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում հայտերի քննության Բրազիլիայի բաժնի հատուկ ծրագրի բնութագրերը [6] կամ դրանց ընդգրկումը ընդհանուր արագացված քննական ծրագրում, որի շրջանակներում կանաչ տեխնոլոգիաների հայտերը քննվում են տեխնոլոգիայի այլ ոլորտների հայտերի հետ միասին, բայց լրացուցիչ արտոնյալ պայմաններով, ինչպես, օրինակ, ՉժՀ բաժնում [7]: Արտասահմանյան արտոնագրմամբ զբաղվող հայտատուներին տեղեկացնելու համար հրապարակվել են մի շարք վերլուծական ակնարկներ, օրինակ՝ հրապարակում [8], որը պարունակում է արագացման ծրագրերից յուրաքանչյուրի համառոտ նկարագրությունը, բայց առանց համեմատական վերլուծության, այսինքն՝ բացահայտելու ընդհանուր բնութագրերն ու տարբերությունները: Հարկ է նշել, որ աշխատության մեջ կիրառվել է նկարագրության համեմատական մոտեցում [9], սակայն այն հիմնականում նվիրված է եղել զարգացող երկրների փորձի վերլուծությանը:

Սա նկատի ունենալով, մանրամասն ուսումնասիրություն է իրականացվել հետևյալ 10 երկրների՝ Ավստրալիայի, Բրազիլիայի, Մեծ Բրիտանիայի, Կանադայի, Չինաստանի, Կորեայի Հանրապետության, ԱՄՆ, Չիլիի, Ճապոնիայի և ԵԱԳ արտոնագրային գերատեսչությունների պրակտիկայի վերաբերյալ: Կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում այս գերատեսչությունների հատուկ ծրագրերը, որպես կանոն, ուղղված են հետևյալ միջոցառումների իրականացմանը [10].

- արտոնագրային հայտերի արագացված քննություն, ներառյալ արտոնագրային փաստաթղթերի արագացված (հրատապ) հրապարակումը՝ արտոնագրային իրավունքները հնարավորինս շուտ շնորհելու նպատակով.

- լրացուցիչ արտոնություններ տրամադրել հայտատուներին, ներառյալ տուրքերի վճարման զեղչերը.

- օգտագործողների համար լրացուցիչ և նպատակային տեղեկատվություն առանձին գրանցամատյանների, արտոնագրային ակնարկների և կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում կարևորագույն գյուտերի նույնականացման տեսքով.

- լրացուցիչ որոնման գործիքների ստեղծում, որոնք հնարավորություն են տալիս նույնականացնել արտոնագրային փաստաթղթերը կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում և հեշտացնել ավանդական արտոնագրային դասակարգումների օգտագործումը:

Կանաչ հայտերի արագացված փորձաքննության տարբեր մոտեցումներն ու ընթացակարգերը, որոնք բացահայտվել են վերոհիշյալ գործակալությունների պրակտիկայի վերլուծության արդյունքում [11] կարող են կրճատվել մինչև մի քանի բնորոշ դեպքեր, որոնք ընդհանրացված են հետևյալ կատեգորիաներում.

(1) Կանաչ հայտերի փորձաքննությունն իրականացվում է գործող ընդհանուր արագացման ընթացակարգի շրջանակներում՝ նախատեսված ցանկացած թեմայի, այդ թվում՝ կանաչ տեխնոլոգիաների հայտերի համար: Միևնույն ժամանակ, կանաչ տեխնոլոգիաների վերաբերյալ հայտերը որևէ առավելություն չունեն այլ թեմաներով հայտերի համեմատ: Այս մոտեցումը բնորոշ է ԵԱԳ և Ճապոնիայի պրակտիկային (այն դեպքում, երբ հայտատուն օգտագործում է արագացման ընդհանուր ընթացակարգը [12]):

(2) Կանաչ հայտերի արագացված փորձաքննությունը, ինչպես առաջին դեպքում, իրականացվում է գործող ընդհանուր արագացման ընթացակարգի շրջանակներում, սակայն կանաչ հայտերի նկատմամբ կիրառվում են լրացուցիչ պահանջներ և դրույթներ, այսինքն՝ այն դեպքում, երբ կանաչ հայտերը ներառվում են ընդհանուր արագացման ընթացակարգում, կանաչ հայտերի համար լրացուցիչ պահանջներ և դրույթներ են մտցվում, ինչպիսիք են ավելի կարճ վերանայման ժամկետները, հայտատուների լրացուցիչ արտոնյալ խմբերը և այլն: Ավելին, դրանք վերաբերում են միայն կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում և չեն վերաբերում այլ ոլորտների հայտերին (մանրամասների համար տե՛ս ստորև): Տվյալ մոտեցումը կիրառվում է Ավստրալիայի և ՉժՀ գերատեսչությունների պրակտիկայում:

(3) Կանաչ հայտերի արագացված փորձաքննությունը կարող է իրականացվել հայտատուի ընտրությամբ երկու ընթացակարգերից մեկի համաձայն՝ ընդհանուր արագացված ընթացակարգ (տե՛ս կատեգորիա 1) կամ հատուկ գերարագացված ընթացակարգ, որն օգտագործվում է տեխնիկայի առաջնահերթ ոլորտներում ամենակարևոր հայտերի կամ հայտերի համար, այսինքն, բոլոր հայտերի, ներառյալ կանաչ հայտերի ընդհանուր արագացման ընթացակարգին զուգահեռ, կիրառվում է լրացուցիչ տարբերակ՝ հատուկ ընթացակարգի տեսքով, որը նախատեսված է այն դեպքերում, երբ պահանջվում է առավել հրատապ քննարկում ամենակարևոր կամ առաջնահերթ հայտերը (օրինակ՝ պլանավորված կամ իրականացման ենթակա, արտասահմանյան արտոնագրում, լիցենզիայի վաճառք, կանաչ տեխնոլոգիաների ընթացիկ կամ առաջնահերթ ոլորտներին առնչվող հայտեր, այդ թվում՝ կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտին): Տվյալ մոտեցումը կիրառվում է Կանադայի, Ճապոնիայի (այսպես

կոչված գերարագացված քննության տեսքով⁸) և Կորեայի Հանրապետության բաժինների պրակտիկայում:

(4) Կանաչ հայտերի արագացված փորձաքննությունն իրականացվում է հատուկ արագացման ընթացակարգի շրջանակներում, որն օգտագործվում է միայն կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում կիրառությունների համար: Գերատեսչությունում որևէ ընդհանուր արագացման ընթացակարգի բացակայության դեպքում ստեղծվում է հատուկ արագացման ընթացակարգ, որն օգտագործվում է միայն կանաչ տեխնոլոգիաների համար: Տվյալ մոտեցումը կիրառվում է Բրազիլիայի, Մեծ Բրիտանիայի և Չիլիի գերատեսչությունների պրակտիկայում:

(5) Կանաչ հայտերի արագացված փորձաքննությունն իրականացվում է միայն կանաչ տեխնոլոգիաների համար նախատեսված հատուկ ժամանակավոր արագացման ընթացակարգի շրջանակներում: Ընդհանուր արագացման ընթացակարգի, ինչպես նաև արագացման այլ հատուկ ընթացակարգերի առկայության դեպքում լրացուցիչ ստեղծվում է հատուկ ժամանակավոր արագացման ընթացակարգ, որն օգտագործվում է միայն կանաչ տեխնոլոգիաների համար, մինչդեռ ժամանակավոր ընթացակարգը հասկացվում է որպես ընթացակարգ, որը գործում է միայն ֆիքսված ժամկետով՝ դիտարկվող հայտերի սահմանափակում սահմանելով: Այս մոտեցումը երկու անգամ կիրառվել է ԱՄՆ գերատեսչության պրակտիկայում (2009–2012թթ. և 2022թ. – ից առ այսօր): 2022 թվականից այս մոտեցումն օգտագործվում է Չիլիի գերատեսչության կողմից:

Զնայած վերը նշված մոտեցումների միջև զգալի տարբերությունների առկայությանը, դրանց իրականացման ընթացքում կարելի է առանձնացնել մի շարք ընդհանուր հատկանիշներ, դրույթներ և պահանջներ: Քննության արագացումն ապահովող կամ նպաստող ընդհանուր դրույթներից և պահանջներից առավել նշանակալից են՝

- հայտի բոլոր նյութերը, ներառյալ արագացման խնդրանքը, միայն էլեկտրոնային ձևով ներկայացնելու պահանջը.
- արագացված ընթացակարգով հայտի վաղ (վաղաժամ) հրապարակման անհրաժեշտությունը.
- կլիմայի մեղմացման կամ պաշտպանության հետ կապված ակնկալվող արդյունքի վերաբերյալ հայտարարության (կամ բացատրության) պարտադիր ներկայացում.
- բացառելով դիմողի կողմից քննությամբ սահմանված ժամկետների հետաձգում կամ հետաձգում պահանջելու հնարավորությունը.
- նախնական հետախուզման և փորձաքննության արդյունքների ներկայացման պահանջը.
- արագացման միջնորդության համար տուրքի բացակայություն:

Մյուս կողմից, վերոնշյալ հինգ մոտեցումների շրջանակներում իրականացվող արագացման ընթացակարգերում արտոնագրային օրենքների ներդաշնակեցման բացակայության պատճառով կարելի է առանձնացնել նաև մի շարք էական տարբերություններ:

Այս տարբերությունները կարող են վերաբերել ինչպես արագացման ընթացակարգում ընդգրկվելու համար դիմումների ընտրության չափանիշներին, այնպես էլ դրանց քննարկման ժամկետներին և հայտատուներին տրամադրվող արտոնություններին:

Մասնավորապես, որպես արագացման ընթացակարգում ընդգրկվելու համար հայտերի ընտրության չափորոշիչներ են օգտագործվում հետևյալ հիմքերը.

- հայտերի տեսակը կամ ՄՍ օբյեկտի տեսակը, դրա նշանակությունը երկրի տնտեսության համար.
- հայտատուի իրավունքը՝ պահանջելու փորձաքննության արագացում (օրինակ՝ նման իրավունքի տրամադրումը միայն տվյալ երկրի ռեզիդենտներին,
- միայն ազգային հայտատուների համար՝ ազգային նախագծերի և պետական ծրագրերի մասնակիցներ, բացառություններ կամ սահմանափակումներ ոչ ռեզիդենտ հայտատուների համար)։

տարբեր մեթոդներ գյուտի առարկայի պատկանելիությունը կանաչ տեխնոլոգիաների թեմային որոշելու համար:

Ինչ վերաբերում է արագացման պահանջի և քննության տարբեր փուլերի անցկացման ժամկետներին, ապա հնարավոր են հետևյալ տարբերակները.

- արագացման պահանջը հնարավոր է մինչև փորձաքննության մեկնարկը կամ փորձաքննության ցանկացած փուլում.
 - առաջին փորձագիտական եզրակացության տրամադրման ժամկետները (1 ամսից մինչև 1 տարի) .
 - փորձաքննությունն ամբողջությամբ ավարտելու ժամկետը (1 տարուց մինչև 3 և ավելի տարի):
- Ինչ վերաբերում է հնարավոր օգուտների տրամադրմանը, ապա հնարավոր են հետևյալ դեպքերը.
- նույն առավելությունները, ինչ ցանկացած այլ թեմայով դիմումների համար.
 - լրացուցիչ արտոնություններ, որոնք որոշվում են՝ ելնելով հայտատուների կատեգորիայից, համապատասխան մշակման կամ պետական ծրագրի ֆինանսավորման աղբյուրներից, տնտեսության համար նշանակությունից և այլն:

Դիտարկենք վերը նշված տարբերությունները ավելի մանրամասն:

Այսպիսով, հետևյալ հիմքերը կարող են օգտագործվել որպես կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտի օբյեկտների արագացման ընթացակարգում հայտերի ընդգրկման վերաբերյալ որոշում կայացնելու համար:

Հայտարարված ՄՍ օբյեկտի տեսակը կամ տիպը, մասնավորապես՝

- թույլատրվում են միայն գյուտերի հայտատուներ (Ավստրալիայի, Մեծ Բրիտանիայի, Կանադայի, Կորեայի Հանրապետության, Ճապոնիայի բաժինների պրակտիկա) .
- բացի գյուտերի հայտատուներից, ներառված են նաև օգտակար մոդելների հայտերը (Բրազիլիայի, Չինաստանի, ԱՄՆ, Չիլիի գերատեսչությունների պրակտիկա) .

⁸ Outline of Super Accelerated Examination // Ճապոնիայի արտոնագրային գերատեսչություն՝ պաշտոնական կայք: URL: https://www.jpo.go.jp/e/system/patent/shinsa/jp-super_soki/ (հարցման ամսաթիվ՝ 06.03.2024) :

- թույլատրվում են բոլոր տեսակի արտոնագրերի հայտերը՝ գյուտերի, օգտակար մոդելների և արդյունաբերական մոնուշների համար (ՉԺՀ գերատեսչությունների պրակտիկա)։
- իրենց քննարկման փուլով որոշված հայտերը բացառվում են արագացման ընթացակարգից (օրինակ, ԱՄՆ գերատեսչությունում բոլոր այն հայտերը, որոնք առաջնային չեն (օրիգինալ), այսինքն՝ շարունակական, մասամբ շարունակված և բաժանված, բացառվում են արագացված քննարկումից)։

Հայտատուների ընտրության չափանիշները՝ հայտատուների տարբեր իրավասության վրա հիման վրա.

- ներառվում են հայտերը, որոնք ներկայացված են հիմնականում տվյալ երկրի բնակիչների կողմից, օրինակ՝ Միացյալ Թագավորություն, Բրազիլիա (առաջին փորձնական ծրագրի ընթացքում)։
- ներառվում են միայն այն բնակիչների հայտերը, ովքեր դիմում են ներկայացնում ազգային կարևոր նախագծերին իրենց մասնակցության, պետական ծրագրով օբյեկտի մշակման կամ պետական ֆինանսավորման հիման վրա, ինչպես նաև հաշվի առնելով թեմայի արդիականությունը երկրի տնտեսության և պաշտպանության կուլտուրայի համար և այլն (օրինակ՝ Կորեայի Հանրապետության գերատեսչության պրակտիկան)։
- ոչ ռեզիդենտների կողմից ներկայացված հայտերը ներառված են նաև, եթե նրանք ունեն կորպորատիվ կազմակերպություն տվյալ երկրում որևէ մասնաճյուղի հետ միասին (օրինակ՝ Կորեայում) կամ պայմանով, որ նրանց մասնաճյուղերը առանձին կորպորատիվ ստորաբաժանումներ են ընդունող երկրում (ՉԺՀ) կամ հայտը ներկայացված է տվյալ երկրի ռեզիդենտ հայտատուների հետ համատեղ [7]։
- ոչ ռեզիդենտների կողմից ներկայացված հայտերը նույնպես ներառված են, եթե հայտը ներկայացվել է միջազգային պայմանագրերի (օրինակ՝ տարածաշրջանային համաձայնագրեր, PCT ընթացակարգ, PPH ծրագիր և այլն) (օրինակ՝ Բրազիլիա, ԱՄՆ) ։
- ներառվում են ցանկացած հայտեր, ներկայացված ցանկացած երկրից հայտատուների կողմից (օրինակ՝ Բրազիլիա, Կանադա, Ճապոնիա, ԵԱԳ) ։

Կանաչ տեխնոլոգիաների հետ կապված հայտի պատկանելիությունը որոշելու տարբեր չափանիշներ.

- գյուտի առարկայի հարաբերակցությունը շրջակա միջավայրի պաշտպանության շրջանակի որոշ լայն սահմանման հետ։ Տվյալ մոտեցումը կիրառվում է, օրինակ, Մեծ Բրիտանիայի, Կանադայի, Բրազիլիայի, Չինաստանի, Չիլիի գերատեսչություններում։ Հայտը ներառվում է արագացված քննության ընթացակարգում, եթե հայտատուն հայտարարություն է անում, որ գյուտի առարկան իր հայտում վերաբերում է կանաչ տեխնոլոգիաների հիմնական թեմատիկ բաժիններից մեկին, մասնավորապես մթնոլորտում ջերմոցային գազերի նվազեցմանը, շրջակա միջավայրի բարելավմանը, էներգիայի սպառման

պահպանմանը կամ նվազեցմանը (ավանդական էներգիայի աղբյուրների օգտագործման դեպքում), վերականգնվող էներգիայի աղբյուրների ստեղծմանը կամ օգտագործմանը և այլն։

- գյուտի առարկայի հարաբերակցությունը պետական ծրագրերով սահմանված երկրի տնտեսության զարգացման առաջնահերթ ուղղություններից մեկի հետ։ Այս մոտեցումը սովորաբար կիրառվում է ի լրումն այն պահանջի, որ գյուտի առարկան առնչվի լայն սահմանմանը և այս կամ այն ձևով առկա է Ավստրալիայի, Բրազիլիայի, Կորեայի և Ճապոնիայի գերատեսչությունների կարգավորող փաստաթղթերում՝ հղում անելով երկրի զարգացման առաջնահերթ ոլորտներին վերաբերող պետական ծրագրերի համապատասխան դրույթներին։ Այսպիսով, Ավստրալիայի դեպարտամենտի կարգավորող փաստաթղթերը հղում են կատարում համապատասխան կառավարության ակտերին, որոնք ուղղված են շրջակա միջավայրի պաշտպանության տեխնոլոգիաների ներդրման արագացմանը⁹, ինչպես, օրինակ, վերջերս ընդունված Վերամշակման և թափոնների նվազեցման ակտը (Recycling and Waste Reduction Act)¹⁰։ Բրազիլիայի և Կորեայի գերատեսչություններում կանաչ տեխնոլոգիաներին առնչվող հայտերն ընդգրկելիս հաշվի են առնվում նախևառաջ նրանք, որոնք վերաբերում են կառավարության ծրագրերում սահմանված տվյալ երկրի զարգացման առաջնահերթ ոլորտներին։ Բացի այդ, հայտերի առարկան որոշելիս Կորեայի Հանրապետության գերատեսչությունն օգտագործում է կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում իր ազգային դասակարգման 8 հատուկ կատեգորիաները, որոնք լիովին չեն համընկնում միջազգային դասակարգումների առարկայական բաժանման հետ [14]։ Իսրայելի գերատեսչությունը նաև հետևում են խստորեն սահմանված դասերի ցանկին.
- հիմնված գյուտի առարկայի դասակարգման վրա կանաչ տեխնոլոգիաներին վերաբերող միջազգային դասակարգումների մեկ կամ մի քանի վերնագրերի։ Այս մոտեցումն օգտագործվում է ԱՄՆ-ի, Չիլիի և ԵԱԳ գերատեսչությունների կողմից։ ԵԱԳ և ԱՄՆ գերատեսչություններում գյուտի առարկան, ի լրումն Միջազգային արտոնագրային դասակարգման (ՄԱԴ) վերնագրերի, պետք է անպայման համապատասխանի կանաչ տեխնոլոգիաներին նվիրված հատուկ դասի Y2 վերնագրերից մեկին։ Այս դասը լրացուցիչ ներառվել է Համատեղ արտոնագրային դասակարգման մեջ (ՀԱԴ), որը ստեղծվել է ՄԱԴ ընդլայնելու համար։ ԱՄՆ կանաչ տեխնոլոգիաների կիրառման վերջին նախագծում գյուտի առարկայի թեմատիկ համապատասխանության պահանջը պարզաբանվել է հետևյալ կերպ. «այն

⁹ David Boy, Australia developing criteria to accelerate examination for selected applications, June 9, 2001 // Madderns: կայք: URL: <https://madderns.com.au/ip-australia-trialling-machine-learning-model/> (հարցման ամսաթիվ՝ 03.04.2024) ։

¹⁰ Australia, Recycling and Waste Reduction Act 2020 (№ 119, 2020) – SECT 319 // Australasian Legal Information Institute` կայք: URL: http://classic.austlii.edu.au/au/legis/cth/num_act/rawra2020287/ (հարցման ամսաթիվ՝ 11.03.2024) ։

փաստը, որ հայցվող գյուտը վերաբերում է կլիմայի մեղմացմանն ուղղված հողվածին կամ գործընթացին», համարվում է բավարարված միայն այն դեպքում, որը համապատասխանում է երբ հայտը ներառում է առնվազն մեկ պահանջ, որը բովանդակությամբ համապատասխանում է Համատեղ արտոնագրային դասակարգման ենթադասերում արտացոլված մեկ կամ մի քանի տեխնիկական հասկացություններին՝ Y02A, Y02B, Y02C, Y02D, Y02E, Y02P, Y02T կամ Y02W: Օրինակ, մեթանի բռնման կամ հեռացման հետ կապված հայցը պետք է համապատասխանի Y02 դասի Y02C 20/20 վերնագրին [15]:

Հայտերի ընտրության լրացուցիչ չափանիշներ՝ երկրի տնտեսության համար հայտարարված օբյեկտի նշանակությունը կամ նշանակությունը որոշելու հիման վրա

Գյուտի առարկայի նշանակության վրա հիմնված չափանիշներն օգտագործվում են ԶԺՀ, Կորեայի Հանրապետության, ԱՄՆ և ԵԱԳ գերատեսչությունների պրակտիկայում: Դրանց կիրառում է ուղղված է արագացման համար ընտրելուն, առաջին հերթին, ամենահեռանկարային գյուտերը և օգտակար մոդելները երկրի տնտեսության մեջ դրանց հնարավոր կիրառման տեսանկյունից և, երկրորդ, խուսափելու փորձագետների ավելորդ ծանրաբեռնվածությունից, որը կարող է առաջանալ հայտերի քննարկման ժամկետի կրճատման պատճառով:

Ընդ որում գյուտի առարկայի նշանակությունը գնահատելու համար սովորաբար պահանջվում է դրա կարևորության փաստաթղթային ապացույցներ տարբեր իրավասու մարմինների կողմից տրված տարբեր եզրակացությունների և վկայագրերի հիման վրա: Բացի այդ, կարող է օգտագործվել փորձագետի դատողությունը (գնահատումը):

Արագացման ընթացակարգում օբյեկտի ընդգրկման համար փաստաթղթային ապացույցների պահանջի տիպիկ օրինակ է Կորեայի գերատեսչության պրակտիկան: Այսպիսով, արագացման ծրագրում առաջին հերթին ենթակա են ներառման՝

- հայտեր, որոնք վերաբերում են տեխնոլոգիային, որը հավաստագրված է որպես կանաչ տեխնոլոգիա Աժխածնի նվազեցման հիմնական ակտով (մինչև 2021 թվականը) և ածխածնի չեզոքության և կանաչ աճի ակտով (սկսած 2021 թվականի հոկտեմբերից) .
- կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում որպես մասնագետ հավաստագրված ընկերության կողմից ներկայացված հայտեր.
- կանաչ տեխնոլոգիական արդյունաբերական պարկի մաս կազմող ընկերության կողմից վերը նշված ակտի համաձայն ներկայացված հայտեր.
- վերը նշված ակտին համապատասխան սուբսիդավորում ստացած հայտատուների կողմից ներկայացված հայտերը.
- վերը նշված ակտին համապատասխան ներդրում ստացած դիմողի կողմից ներկայացված հայտերը.
- պետական այլ ծրագրերի հետ կապված ֆինանսական աջակցություն կամ հավաստագրում ստացած հայտեր:

ԶԺՀ գերատեսչության պրակտիկայում թույլատրվում է միայն ամենակարևոր գյուտերը ներառել արագացված ընթացակարգի ծրագրում [13] :

Ընդ որում հայտատուն պետք է նաև տրամադրի անհրաժեշտ ապացույցներ՝ ցույց տալու համար, որ հայտը պատկանում է նշված կատեգորիաներին: Օրինակ՝ Պեկինի մասնաճյուղի ուղեցույցը պահանջում է, որ հայտատուն ներկայացնի համապատասխան օժանդակ նյութեր, որոնք տրվել են Պեկինում գտնվող համապատասխան ազգային նախարարությունների և հանձնաժողովների կամ գերատեսչությունների վարչակազմների կողմից:

Կարևոր գյուտերի ընտրությունն իրականացվում է ԶԺՀ արտոնագրային գերատեսչությունում տարածաշրջանային մասնաճյուղերի փորձագետների կողմից՝ հաշվի առնելով հետևյալ պահանջները՝

- արտոնագրային հայտերի ընտրություն, որը պարունակում է գյուտեր, որոնք էական ներդրում ունեն շրջակա միջավայրի պաշտպանության գործում, ինչպիսիք են CO2 ցածր արտանետումները և էներգիայի պահպանումը.
- այն ազգային հայտերի արագացման ծրագրում ներառելը, որոնք նույնպես նախատեսված են օտարերկրյա արտոնագրման համար (բայց նախքան այլ երկրներում ներկայացումը).
- արտոնագրային հայտերի նույնականացում, որոնք առանձնահատուկ նշանակություն ունեն երկրի կամ նրա որևէ տարածաշրջանի ազգային և հանրային շահերի համար:

Ընդ որում հայտատուն պետք է նաև տրամադրի անհրաժեշտ ապացույցներ՝ ցույց տալու համար, որ հայտը պատկանում է նշված կատեգորիաներին: Օրինակ՝ Պեկինի մասնաճյուղի ուղեցույցը պահանջում է, որ հայտատուն ներկայացնի համապատասխան օժանդակ նյութեր, որոնք տրվել են Պեկինում գտնվող համապատասխան ազգային նախարարությունների և հանձնաժողովների կամ գերատեսչությունների վարչակազմների կողմից: Բացի այդ, Զժեցյան (Zhejiang) և Խեյլոնցյան (Heilongjiang) մասնաճյուղերի ուղեցույցները ներառում են նաև հայտեր, որոնք վերաբերում են կեղծ ապրանքների ուտիլիզացմանը, տեխնոլոգիաների փոխանցմանը կամ իրականացվում են կարևոր նախագծերի շրջանակներում այս նախաձեռնում կարևոր արտոնագրային հայտերի սահմանման մեջ:

ԱՄՆ, Չինի և ԵԱԳ գերատեսչությունները առաջնորդվում են փորձագիտական ծանրաբեռնվածության նկատառումներով, երբ ընտրում են կանաչ տեխնոլոգիաների հայտերն արագացման ընթացակարգում ընդգրկվելու համար: Այդ նպատակով նշված գերատեսչությունները սահմանել են ընդունվող հայտերի տարեկան սահմանափակում: Բացի այդ, կարող են օգտագործվել գյուտերի նշանակության անուղղակի չափանիշներ: Այսպիսով, ԱՄՆ գերատեսչությունում արագացման ընթացակարգը հիմնականում վերաբերում է այն գյուտերին, որոնք, փորձագետի

կարծիքով, ավելի մեծ նշանակություն ունեն՝ ելնելով իրենց հնարավոր ներդրման էականությունից հետևյալ երեք կատեգորիաներում՝

(1) նոր վերականգնվող էներգիայի աղբյուրների հայտնաբերում կամ զարգացում.

(2) առկա էներգիայի աղբյուրների ավելի արդյունավետ օգտագործումը կամ պահպանումը. կամ

(3) ջերմոցային գազերի արտանետումների կրճատում¹¹:

ԵԱԳ պաշտոնապես չունի որևէ սահմանափակում PACE (Programme for accelerated prosecution of European patent applications) ծրագրի շրջանակներում ընդգրկված հայտերի քանակի վերաբերյալ¹²: Սակայն գործնականում այս թիվը կախված է որոնումներ և փորձաքննություններ իրականացնող ստորաբաժանումների իրական ծանրաբեռնվածությունից, ինչպես նաև արագացման համար ստացված հայտերի քանակից: Հետևաբար, մեկ տարվա ընթացքում մեծ թվով հայտերի արագացում փնտրող հայտատուներին սովորաբար խնդրում են ընտրել դրանցից ամենակարևոր կամ նշանակալից գյուտերը և մնացած հայտերը տեղափոխել սովորական ընթացակարգ:

Միաժամանակ, հարկ է նշել, որ արագացված ընթացակարգի հնարավոր չարաշահումների վերաբերյալ մտահոգությունները՝ կապված կանաչ հայտերի համար նախատեսված արտոնությունների հետ, որպես կանոն, անհիմն են: Օրինակ՝ Մեծ Բրիտանիայի գործակալության վիճակագրությունը, որն ապահովում է այսպես կոչված «կանաչ ալիքով» կանաչ հայտերի արագացման ավելի բարենպաստ ընթացակարգ, ցույց է տալիս, որ տարեկան մոտ 300 հայտ է ներկայացվում «կանաչ ալիքով», ինչը կազմում է դիմումների ընդհանուր թվի 1 %-ը: 2020 թվականին ներկայացվել է հայտերի առավելագույն քանակը՝ ավելի քան 400 (կանաչ թեմաներով բաժին ներկայացված բոլոր հայտատուների մոտավորապես 20 %) : Մնացած հայտերի համար հայտատուները նպատակահարմար չեն համարել արագացման հայտ ներկայացնել, թեև հայտատուների մասնակցությունը կանաչ ալիք ծառայությանը տրամադրվում է անվճար¹³:

Գերատեսչությունների մեծամասնությունը նաև դասակարգում է որպես կարևոր կամ նշանակալի հայտեր բոլոր ազգային հայտերը, պայմանով, որ նմանատիպ հայտը ներկայացվել է կամ նախատեսվում է ներկայացնել արտասահմանում, ինչպես նաև PCT միջազգային հայտերը: Միաժամանակ կիրառվում են տարբեր մոտեցումներ՝ կապված PCT միջազգային հայտերի արագացման ընթացակարգում ներառելու հետ՝ նախատեսելով էական սահմանափակումներ և լրացուցիչ պահանջներ:

ԵԱԳ պրակտիկայում արագացման ընթացակարգին թույլատրվում են միայն այն PCT հայտերը, որոնք մտել են եվրոպական փուլ և որոնց համար ԵԱԳ նախկինում գործել

է որպես Միջազգային որոնողական մարմին կամ լրացուցիչ որոնում իրականացնելու համար նշանակված մարմին¹⁴:

Ճապոնիայի գերատեսչությունը թույլ է տալիս ներառել ցանկացած ազգային հայտի արագացված և գերարագացված ընթացակարգերում, եթե նմանատիպ հայտը ներկայացվել է արտասահմանում, և 1996 թվականի հուլիսից ընդգրկվել են նաև միջազգային հայտերը, պայմանով [16], որ դրանք.

- ներկայացվել է Ճապոնիայի գերատեսչությունում՝ որպես PCT Ստացող գերատեսչություն (ՍԳ) և փոխանցվել ազգային փուլ Ճապոնիայում.
- ներկայացվել է Ճապոնիայի գերատեսչությունում՝ որպես ազգային հայտ, ինչպես նաև միջազգային հայտ այդ գերատեսչությունում՝ PCT շրջանակներում ընդունող գերատեսչությունների գործառնությունների կատարման համար:

Հետագայում, PCT ցանկացած հայտ, որտեղ Ճապոնիան նշվում էր որպես նշանակված երկիր, նույնպես թույլատրվեց ընդգրկվել արագացման ընթացակարգում:

Կորեայի արտոնագրային գերատեսչության պրակտիկայի համաձայն, արագացված փորձաքննության են ընդունվում միայն այն PCT միջազգային հայտերը, որոնց համար Կորեայի արտոնագրային գերատեսչությունը միջազգային հետախուզում է իրականացրել՝ որպես PCT համաձայն իրավասու միջազգային որոնողական մարմին Կորեայի արտոնագրային ակտի 198-2 հոդվածի համաձայն:

ԱՄՆ գերատեսչությունը, ի լրումն ազգային հայտերի, կընդունի ցանկացած միջազգային հայտ, որը ներկայացված է օտարերկրյա հայտատուների կողմից, որոնք մտել են ազգային փուլ (բացառությամբ շարունակական կամ ժամանակավոր հայտերի): Հիշտ է, էական սահմանափակում է այն փաստը, որ կանաչ հայտերի արագացված քննության կարգը սահմանվում է գործակալության կողմից որոշակի ժամկետով (1-2 տարի) և ֆիքսված ծավալի համար (3-ից 5 հազար)¹⁵:

Ռուսպատենտի պրակտիկայում փորձաքննության արագացման առկա հնարավորությունների վերլուծություն

Ներկայումս Ռուսաստանի օրենսդրությունը չի նախատեսում արտոնագրային հայտերի վերանայումն արագացնելու որևէ պաշտոնական ընթացակարգ: Բացառություն է կազմում 2020 թվականին Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտի 2020 թվականի մարտի 24 № 164 հրամանով ներդրված հատուկ ընթացակարգը, մասնավորապես՝ Ռուսաստանի Դաշնության պետական ծրագրերով սահմանված զարգացման առաջնահերթ ոլորտներում գյուտերի հայտերի արագացված քննարկման կարգը: Հարկ է նշել, սակայն, որ այս ընթացակարգը, չնայած վերնագրով նախատեսված իր լայն շրջանակին, վերաբերում է միայն երկու համապատասխան թեմաներով հայտերին, այն է՝ տեխնոլոգիական ռոբոտներ, մանիպուլյատորներ (ՄԱԴ բաժին B25) և էլեկտրոնային նալիզացիոն համակարգեր (ՄԱԴ բաժին G01C և G01S):

¹¹ Advancement of examination petitions // USPTO: կայք՝ URL: <https://www.uspto.gov/patents/apply/petitions/timeline/advancement-examination-petitions> (հարցման ամսաթիվ՝ 11.03.2024) :

¹² PACE (Programme for accelerated prosecution of European patent applications), Guidelines for Examination [Էլեկտրոնային ռեսուրս] // EPO՝ կայք: URL: https://www.epo.org/law-practice/legal-texts/html/guidelines/e/e_viii_4.htm (հարցման ամսաթիվ՝ 11.03.2024) :

¹³ Patents: accelerated processing: The Intellectual Property Office offers different methods of accelerating the processing of your patent application // URL: [https://www.google.com/search?q=UK+Green+channel+patents&aqs=chrome..69j57j69i60.39538j0j15&sourceid=chrome&ie=UTF-](https://www.google.com/search?q=UK+Green+channel+patents&aq=UK+Green+channel+patents&aqs=chrome..69j57j69i60.39538j0j15&sourceid=chrome&ie=UTF-) (հարցման ամսաթիվ՝ 11.03.2024) :

¹⁴ PACE (Programme for accelerated prosecution of European patent applications), Guidelines for Examination // EPO՝ կայք: URL: https://www.epo.org/law-practice/legal-texts/html/guidelines/e/e_viii_4.htm (հարցման ամսաթիվ՝ 11.03.2024) :

¹⁵ USPTO, Climate Change Mitigation Pilot Program // USPTO՝ կայք: URL: http://www.uspto.gov/patents/init_events/green_tech.jsp (հարցման ամսաթիվ՝ 11.03.2024) :

Ինչ վերաբերում է օգտակար մոդելներին, ապա համապատասխան ցուցանիշները, ըստ էության, մոտ են օպտիմալին: Այսպիսով, օգտակար մոդելի հայտերի քննարկման միջին տևողությունը 2022 թվականին նվազել է մինչև 1,22 ամիս, մինչդեռ 2016 թվականին այն կազմել է 2,62 ամիս:

Ցավոք, չի նախատեսվում, որ այս ընթացակարգը կկիրառվի առաջնահերթ այլ ոլորտների հայտերի համար:

Ռուսական հայտատուների հայտերի արագացված քննարկման մեկ այլ հնարավորություն է միջազգային PPH ծրագրի օգտագործումը¹⁶: Սակայն դա վերաբերում է միայն ռուսական հայտատուների հայտերի քննարկման միջազգային փուլին: Ավելի վաղ ազգային հայտը, որի վրա հիմնված է նմանատիպ օտարերկրյա հայտը, քննվում է սովորական ընթացակարգի շրջանակներում: Միևնույն ժամանակ, հարկ է նշել, որ արտասահմանյան գերատեսչությունների մեծ մասը, հայտատուի կողմից իր գյուտը արտասահմանում արտոնագրելու մտադրության դեպքում, հայտատուին հնարավորություն է տալիս արագացված քննարկել համապատասխան ազգային հայտը:

Ռոսպատենտի պրակտիկայում որևէ ընդհանուր պաշտոնական արագացման ընթացակարգի բացակայության պատճառներից մեկը կարելի է համարել այն փաստը, որ Ռոսպատենտը մինչ այժմ կանոնավոր կերպով վարել է բոլոր մուտքային հայտերի մշակման ժամանակի կրճատման քաղաքականություն, ինչը հատուկ հրատապություն չի ավելացրել հատուկ արագացման ընթացակարգի ներդրման հարցում:

Այսպիսով, 2013 թվականի ԱՄԴԻ ԴԴԲՀ աշխատանքների կատարման պետական հանձնարարության կողմից սահմանված ժամկետների նախնական պահանջները և հետագա ժամանակաշրջանները նախատեսված են հետևյալ միջին ժամկետների համար¹⁷.

- պաշտոնական փորձաքննություն՝ ոչ ավելի, քան 2 ամիս,
- ըստ էության փորձաքննություն՝ ոչ ավելի, քան 12 ամիս գյուտի և արդյունաբերական նմուշի համար և ոչ ավելի, քան 6 ամիս՝ օգտակար մոդելի համար:

Այնուամենայնիվ, ավտոմատացման գործիքների օգտագործման և հայտատուների, հատկապես արտասահմանյան հայտերի ծավալի որոշակի նվազման պատճառով, Ռուսաստանում արտոնագրային հայտերի պետական քննության անցկացման միջին ժամանակը այժմ զգալիորեն կրճատվել է, ինչը երևում է 2022 և 2016 թվականների թվերի համեմատությունից: Ըստ

Ռոսպատենտի 2022¹⁸ և 2016¹⁹ թվականների տարեկան հաշվետվությունների՝ գյուտի համար հայտատուների քննարկման միջին տևողությունը 2022 թվականի վերջին կազմել է 4,2 ամիս, մինչդեռ 2016 թվականին այդ ցուցանիշը կազմել է 9,24 ամիս: Առաջին փորձագիտական գործողության ընդունման միջին ժամկետը 2022 թվականի վերջին կազմել է 3,98 ամիս, մինչդեռ 2016 թվականին՝ 8,95 ամիս:

Ինչ վերաբերում է օգտակար մոդելներին, ապա համապատասխան ցուցանիշները, ըստ էության, մոտ են օպտիմալին: Այսպիսով, օգտակար մոդելի հայտերի քննարկման միջին տևողությունը 2022 թվականին նվազել է մինչև 1,22 ամիս, մինչդեռ 2016 թվականին այն կազմել է 2,62 ամիս:

Հարկ է նաև հատկապես ընդգծել, որ ռուսական պրակտիկայի շրջանակներում փորձաքննությունների արագացման ընդհանուր, պաշտոնապես ընդունված ընթացակարգի բացակայությունը մասամբ փոխհատուցվում է նրանով, որ ռուս հայտատուներն ունեն մի շարք գործնական հնարավորություններ՝ արագացնելու իրենց հայտի դիտարակումը:

Այս հնարավորությունները հիմնված են Ռոսպատենտի կամ Ռոսպատենտի կողմից հավատարմագրված կազմակերպությունների կողմից տրամադրվող համապատասխան ծառայությունների և հարմարությունների վրա: Այս հնարավորությունները ներառում են.

- հայտերի էլեկտրոնային ձևակերպում և գործավարական աշխատանք.
- փորձագիտական հանդիպումների (բանակցությունների) անցկացում.
- Ռոսպատենտում (ԱՄԴԻ) հայտի թեմայի վերաբերյալ վճարովի (առևտրային) որոնումների պատվիրում.
- Ռոսպատենտի կողմից հավատարմագրված կազմակերպությունների կողմից տրամադրվող արտոնագրերի նախնական որոնման ծառայություններ.
- ոչ պաշտոնական գրավոր հարցում ուղարկելով Ռոսպատենտին՝ համապատասխան հիմնավորումով հայտի քննարկումն արագացնելու համար:

Վերոնշյալ տարբերակներից յուրաքանչյուրի օգտագործումը առանձին կամ համակցված, իսկապես կարող է նպաստել արտոնագրման ժամկետների որոշակի կրճատմանը:

Այսպիսով, անձնական հաշվի միջոցով դիմումի էլեկտրոնային ներկայացումը և էլեկտրոնային գործավարական աշխատանքը, համեմատած փաստաթղթերի ներկայացման և արտոնագրային գերատեսչության հետ սովորական փոստի միջոցով նամակագրության ավանդական, թղթային մեթոդի հետ, թույլ է տալիս զգալիորեն կրճատել գերատեսչությունից հարցումներ (ծանուցումներ) ստանալու և դրանց պատասխաններ ուղարկելու համար պահանջվող ժամանակը, հատկապես, եթե հայտատուն գտնվում է արտոնագրային գերատեսչության գտնվելու վայրից հեռու: Բացի այդ, սա թույլ է տալիս խուսափել փոստի կորստի հնարավոր դեպքերից, ինչը նույնպես հանգեցնում է ժամանակի լրացուցիչ կորուստների:

¹⁶ «Արագացված արտոնագրային գործավարություն» (Patent Prosecution Highway, կամ PPH) // Մտավոր սեփականության դաշնային ծառայություն՝ կայք: URL: [https://rospatent.gov.ru/activities/inter/bicop/pph#:~: text \(հարցման ամսաթիվ 11.03.2024\):](https://rospatent.gov.ru/activities/inter/bicop/pph#:~:text=(հարցման ամսաթիվ 11.03.2024):)

¹⁷ ԱՄԴԻ ԴԴԲՀ աշխատանքների կատարման պետական հանձնարարություն 2013 թվականի և 2014 և 2015 թվականների պլանավորման ժամանակաշրջանի համար: // Մտավոր սեփականության դաշնային ծառայություն՝ կայք: URL: https://rospatent.gov.ru/content/uploadfiles/docs/prikaz_27_12_12_169.pdf (հարցման ամսաթիվ՝ 11.03.2024):

¹⁸ Ռոսպատենտի տարեկան հաշվետվություն 2022 թ. // Մտավոր սեփականության դաշնային ծառայություն՝ կայք: URL: <https://rospatent.gov.ru/content/uploadfiles/otchet-2022-ru.pdf> (հարցման ամսաթիվ՝ 11.03.2024)

¹⁹ Ռոսպատենտի տարեկան հաշվետվություն 2016 թ. // Մտավոր սեփականության դաշնային ծառայություն՝ կայք: URL: https://rospatent.gov.ru/content/uploadfiles/docs/otchet_2017_ru.pdf (հարցման ամսաթիվ՝ 11.03.2024):

էլեկտրոնային ներկայացման ընթացակարգից օգտվելու լրացուցիչ առավելությունը արտոնագրային որոշ տուրքերի 30 % զեղչն է:

Փորձագիտական հանդիպումների (բանակցությունների) անցկացում

Այս հնարավորությունից օգտվելու համար հայտատուն պետք է հայտ ներկայացնի հայտի քննարկման համար՝ հայտատուի մասնակցությամբ: Միջնորդությունում հայտի համարից բացի, անհրաժեշտ է նշել՝

- հայտատուի կողմից քննարկման համար առաջարկված հարցերը.
- հայտատուի մասնակցությամբ հայտի քննարկման ցանկալի ամսաթիվը և ժամը.
- կոնտակտային հեռախոսահամար՝ հայտի համատեղ քննարկման օրվա և ժամի վերաբերյալ վերջնական համաձայնության համար:

Փորձագետների հանդիպումները կարող են անցկացվել նաև առցանց՝ տեսակոնֆերանսների տեսքով:

Բացի այդ, արտակարգ իրավիճակներում հայտատուն կարող է կապ հաստատել Ռոսպատենտի հետ ոչ պաշտոնական խնդրանքով իր հայտի քննարկումն արագացնելու համար՝ ներկայացնելով համապատասխան հիմնավորում (մշակման կարևորությունը երկրի համար, պետական պայմանագիր, օտարերկրյա արտոնագրման անհրաժեշտություն և այլն): Նման խնդրանքները կարող են բավարարվել բացառիկ հիմունքներով:

Արտոնագրային որոնման նախնական արդյունքների ներկայացում գերատեսչություն

Այս հնարավորությունը, որը պահանջում է հայտատուից նախնական արտոնագրային որոնման արդյունքները ներկայացնել գերատեսչություն, թույլ է տալիս խուսափել փորձագետի հետ անհարկի նամակագրությունից, քանի որ որոնման արդյունքում հաստատված տեխնիկայի օբյեկտիվ վիճակը, ինչպես նաև հայտի համար հայտնաբերված ամենամոտ անալոգները օգնում են հայտատուին հայտի նյութերը հնարավորինս լիարժեք և զրազետ պատրաստել: Նախնական արտոնագրային որոնման արդյունքները ստանալու համար հայտատուն ունի հետևյալ տարբերակները:

Առաջինը՝ Ռոսպատենտը (ԱՄԴԻ) առաջարկում է վճարովի ծառայություն՝ 10 օրվա ընթացքում հայտի արագացված թեմատիկ որոնում իրականացնելու համար: Գյուտերի և օգտակար մոդելների նման որոնման արժեքը կազմում է առնվազն 94 400 ռուբլի, իսկ օգտակար մոդելների (և արդյունաբերական մոդելների) համար՝ 47 200 ռուբլից: Նշված որոնման արդյունքները նախատեսված են փորձաքննության կողմից արտոնագրման հնարավորությունը գնահատելու համար: Ինչպես ցույց է տալիս պրակտիկան, վճարովի որոնումը կարող է նվազեցնել հայտի վերանայման ժամկետը մինչև երկու ամիս: Այնուամենայնիվ, պետք է նշել, որ նույնիսկ այս չափազանց թանկ ծառայությունը միշտ չէ, որ երաշխավորում է գործավարության իրական արագացում:

Երկրորդ, հայտատուն կարող է կապ հաստատել ութ հավատարմագրված կազմակերպություններից մեկի հետ, որը 2024 թվականի հունվարի 1-ից կարող է իրականացնել նախնական տեղեկատվական որոնում և գյուտերի և օգտակար մոդելների արտոնագրման նախնական գնահատում Ռուսաստանի Դաշնության Քաղաքացիական օրենսգրքի (ՌԴ ՔՕ) 1246-րդ հոդվածի 3-րդ կետի 2-րդ կետի համաձայն:

Փորձաքննության հնարավոր արագացման առկա պոտենցիալ միջոցներն ու մեթոդները, որոնք քննարկվել են վերևում (հայտի էլեկտրոնային ներկայացում, անձնական հաշվի օգտագործում, հայտատուի մասնակցություն փորձագիտական հանդիպումներին, նախնական որոնումներ և այլն), օգտակար են, բայց շատ սահմանափակ են ձեռք բերված ազդեցության աստիճանով, և դրանցից մի քանիսը բավականին թանկ են՝ լրացուցիչ նախնական որոնման ընթացակարգի համար վճարելու անհրաժեշտության պատճառով:

Գիտական և կրթական կազմակերպությունների ցանկը, որոնք հավատարմագրված են որպես կազմակերպություններ, որոնք կարող են իրականացնել նախնական տեղեկատվական որոնումներ և գյուտերի և օգտակար մոդելների արտոնագրման նախնական գնահատումներ, ինչպես նաև ԱՄԴ վերնագրերի ցանկը, որոնց ներքո այդ կազմակերպությունները առաջարկում են իրենց ծառայությունները, ներկայացված է Ռոսպատենտի կայքում²⁰:

Ի վերջո, հայտատուն, եթե նա ներկայացված է խոշոր ֆիրմայի կամ ձեռնարկության կողմից, կարող է ունենալ արտոնագրային բաժին իր կառուցվածքում, որն ի վիճակի է ինքնուրույն կատարել նախնական որոնումներ արտոնագրային հետազոտության շրջանակներում՝ օգտագործելով բաց (անվճար) և վճարովի տվյալների բազաները, որոնց ցանկը ներկայացված է ԱՄԴԻ կայքում²¹:

Ինչ վերաբերում է օտարերկրյա արտոնագրային փաստաթղթերի որոնմանը տեխնոլոգիայի մակարդակը որոշելու համար (գյուտեր և օգտակար մոդելներ), ապա դա կարող է իրականացվել անվճար որոնման համակարգերում ռուսալեզու ինտերֆեյսով (տե՛ս ru.espacenet.com, patentscope.eapatis.com):

Ռուսական պրակտիկայի շրջանակներում արագացված ընթացակարգ կիրառելու անհրաժեշտության մասին

Ռուսական հայտատուների համար արտոնագրային հայտերի վերանայման գործընթացն արագացնելու՝ մասնավորապես կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում առկա հնարավորությունների վերը նշված վերլուծությունը թույլ է տալիս կատարել հետևյալ նախնական եզրակացությունները և առաջարկությունները:

Փորձաքննության հնարավոր արագացման առկա պոտենցիալ միջոցներն ու մեթոդները, որոնք քննարկվել են վերևում (հայտի էլեկտրոնային ներկայացում, անձնական հաշվի

²⁰ Գիտական և կրթական կազմակերպությունների, հավատարմագրված կազմակերպությունների ցանկ // Մտավոր սեփականության դաշնային ծառայություն՝ կայք: URL: <https://rospatent.gov.ru/ru/activities/akkreditovannye-nauchnoye-obrazovatelnye-organizatsii> (հարցման ամսաթիվ 11.03.2024) :

²¹ Ռոսպատենտի տեղեկատվական ռեսուրսներ // Մտավոր սեփականության դաշնային ծառայություն՝ կայք: URL: <https://rospatent.gov.ru/ru/sources> (հարցման ամսաթիվ՝ 11.03.2024) :

օգտագործում, հայտատուի մասնակցություն փորձագիտական հանդիպումներին, նախնական որոնումներ և այլն), օգտակար են, բայց շատ սահմանափակ են ձեռք բերված ազդեցության աստիճանով, և դրանցից մի քանիսը բավականին թանկ են՝ լրացուցիչ նախնական որոնման ընթացակարգի համար վճարելու անհրաժեշտության պատճառով:

Ինչ վերաբերում է տեխնիկայի բոլոր ոլորտներում հայտերի քննարկման ընդհանուր ժամկետների հետագա կրճատման վերոնշյալ միտումի շարունակությանը, ապա այն ունի նաև գործնական սահմանափակումներ՝ պայմանավորված ինչպես հայտերի թվի մշտական աճով, այնպես էլ Ռոսպատենտի փորձագիտական անձնակազմի սահմանափակ թվով:

Մյուս կողմից, հաշվի առնելով երկրի տնտեսության զարգացման, նրա անվտանգության և ինքնաբավության ապահովման, ազգային նախագծերի իրականացման և միջազգային պարտավորությունների կատարման համար կարևոր գյուտերի և օգտակար մոդելների արտոնագրային հայտերի արագ քննարկման օրեցօր աճող անհրաժեշտությունը, ինչպես, օրինակ, շրջակա միջավայրի պահպանության ոլորտում, գնալով կարևորվում է տեխնիկայի համապատասխան (առաջնահերթ) ոլորտներում հայտերի արագացված քննարկման հատուկ ընթացակարգի կամ կարգի ստեղծման հարցը²²: Դա է վկայում տեխնիկայի առաջնահերթ ոլորտներում հայտերի արագացված վերանայման ընթացակարգի կիրառման սահմանափակ, բայց դրական փորձը, որը վերաբերում է տեխնիկայի միայն երկու նեղ ոլորտներին: Չնայած իր սահմանափակ շրջանակին, այն կարող է դիտվել որպես կարևոր առաջին քայլ այս ճանապարհին, մասնավորապես՝ կապված փորձագետների միջև գործառնությունների բաշխման և առաջնահերթ նեղ թեմատիկ ոլորտներում հայտերի ուսումնասիրության ժամանակ նրանց փոխազդեցության հետ:

Նոր արագացված փորձաքննության ընթացակարգ ստեղծելիս, որը նախատեսված է, բացի կանաչ տեխնոլոգիաներից, ընդգրկելու է նաև տեխնոլոգիայի այլ առաջնահերթ ոլորտներ, ինչպիսիք են, օրինակ, նոր սերնդի տեղեկատվական տեխնոլոգիաները, բարձր ձգարտության սարքավորումների արտադրությունը, նոր նյութերի արդյունաբերությունը, կենսաբանական արդյունաբերությունը, էներգիայի նոր տեսակների օգտագործմամբ մեքենաների արտադրությունը, էներգիայի նոր աղբյուրների օգտագործումը, արհեստական բանականությունը և այլն²³, անհրաժեշտ է, որ այս ընթացակարգը հաշվի առնի ինչպես ընդհանուր, այնպես էլ հայտերին հատուկ պահանջները:

Առաջինը՝ հաշվի առնելով, որ Ռոսպատենտում բոլոր արտոնագրային հայտերի քննարկման ժամկետների ընդհանուր կրճատման միտումը, ըստ երևույթին, կշարունակվի ապագայում, պետք է ընդունել, որ ակնհայտորեն կարիք չկա որևէ առարկայի վերաբերյալ հայտերի փորձաքննության արագացման ընդհանուր կամ համընդհանուր ընթացակարգ ստեղծելու, ինչպես դա տեղի է ունենում հետաձգված փորձաքննություն ունեցող առանձին գերատեսչություններում (տե՛ս վերը նշված

մոտեցումը 1): Ավելին, գերատեսչությունների մեծամասնության պրակտիկան ցույց է տալիս, որ կա հայտատուների մի զգալի խումբ, ովքեր շահագրգռված չեն իրենց հայտերի ընդհանուր արագացված վերանայմամբ, հատկապես այն դեպքերում, երբ դա կապված է հայտարարված օբյեկտի հետագա իրականացման համար տարբեր նախապատրաստական գործողություններ իրականացնելու անհրաժեշտության հետ (արտասահմանյան արտոնագրման նախապատրաստում, լիցենզիայի վաճառք, վերջնական տեխնոլոգիայի մշակում և այլն): Այս առումով հարկ է հիշել ԱՄՆ գերատեսչության պլանները՝ ապագայում ներդնելու քննության երեք տարբերակով ընթացակարգ, որով հայտատուն, կախված հանգամանքներից, կարող է ընտրել իրեն հարմար քննական տարբերակը՝ արագացված, կանոնավոր կամ հետաձգված²⁴:

Երկրորդ՝ քանի որ արագացված ընթացակարգի նոր տարբերակը պետք է ընդգրկի նաև տեխնիկայի նոր ձևավորվող առաջնահերթ ոլորտները, դրա համար կարևորագույն պահանջներից մեկը պետք է լինի դրա բաց լինելը, ինչը թույլ կտա անհրաժեշտության դեպքում ներառել տեխնիկայի նոր ոլորտներ:

Հաշվի առնելով արդյունաբերական զարգացած երկրների պրակտիկան, որոնց օրենսդրությունը նախատեսում է արտոնագրային հայտերի արագացված փորձաքննություն տեխնիկայի առաջնահերթ ոլորտներում, տեղին է թվում նաև անհրաժեշտ փոփոխություններ կատարել Ռոսպատենտում հայտերի ներկայացումն ու քննարկումը կարգավորող գործող կարգավորող իրավական ակտերում (ՌԴ ՔՕ 4-րդ մասում, հայտի փաստաթղթերի պատրաստման, ներկայացման և քննարկման կանոններ, Վարչական կանոնակարգ և այլն) ընտրված առաջնահերթ ոլորտներում հայտերի արագացված քննարկման ընթացակարգի լրացուցիչ կարգավորում ապահովելու նպատակով, հիմնականում՝ պաշտպանական արդյունաբերության, ներմուծմանը փոխարինող տեխնոլոգիաների և շրջակա միջավայրի պահպանության տեխնոլոգիաների հետ կապված:

Միևնույն ժամանակ, օտարերկրյա փորձը ցույց է տալիս, որ կարգավորող իրավական ակտերը, որպես կանոն, չեն կարող հաշվի առնել բոլոր հատուկ պահանջները՝ կապված բոլոր առաջնահերթ ոլորտներում հայտերի ներկայացման և արագացված քննարկման հետ, օրինակ՝ կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում: Ուստի, բացի կարգավորող փաստաթղթերի վերանայումից, անհրաժեշտ է դառնում նաև նախապատրաստել նման հայտերի քննարկման ավելի մանրամասն ընթացակարգ:

Ե լ ն ե լ ո վ կ ա ն ա չ տ ե խ ն ո լ ո գ ի ա ն ե ռ ի առանձնահատկություններից՝ կարգավորող փաստաթղթերի առաջարկվող վերանայումը և լրացուցիչ ընթացակարգի ստեղծումը պետք է ապահովեն կիրառական նյութերի ինչպես ընդհանուր, այնպես էլ հատուկ պահանջների կատարումը: Ընդհանուր պահանջները ներառում են այն պահանջները, որոնք պետք է բավարարվեն առաջնահերթ տեխնիկական ոլորտում հայտ ներկայացնելիս, մինչդեռ հատուկ պահանջները ներառում են միայն այն պահանջները, որոնք պետք է բավարարվեն կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում հայտեր ներկայացնելիս:

²² Գնիպ, Վ. «Կանաչ» արտոնագրեր Ռուսաստանում՝ զարգացման չորս հիմնական միտումներ // ՌԲԿ՝ կայք: URL: <https://trends.rbc.ru/trends/green/5ffec4449a7947cbec418575> (հարցման ամսաթիվ՝ 01.03.2024) :

²³ Որպես ակտուալ տեխնիկական ոլորտների ընտրության սկզբնական հիմք կարելի է օգտագործել «Ռուսաստանի Դաշնության կայուն (այդ թվում՝ կանաչ) զարգացման նպատակներն ու հիմնական ուղղությունները հաստատելու մասին» ՌԴ կառավարության 14.07.2021 № 1912-ք կարգադրությունում սահմանված ուղղությունների ցանկը:

²⁴ USPTO Patent examination acceleration programs and proposals // USPTO: կայք – URL: https://www.uspto.gov/sites/default/files/patents/process/file/accelerated/comp_chart_dom_accel.pdf (հարցման ամսաթիվ՝ 11.03.2024) :

Հաշվի առնելով օտարերկրյա փորձի արդյունքների վերոնշյալ վերլուծությունը, ընդհանուր պահանջներից առաջին հերթին անհրաժեշտ է նշել դրանք, որոնք ապահովում են փորձաքննության գործընթացի արագացումը որպես ամբողջություն, ներառյալ հայտի բոլոր նյութերը, ներառյալ արագացման խնդրանքը, միայն էլեկտրոնային ձևով, ակնկալվող արդյունքի վերաբերյալ հայտարարության (բացատրության) ձևով հիմնավորման պարտադիր ներկայացումը (օրինակ՝ էներգիայի սպառման կրճատում, վնասակար արտանետումների կրճատում և այլն), հայտատուների կողմից քննությամբ սահմանված ժամկետների հետաձգում կամ երկարաձգում պահանջելու հնարավորության վերացում, արագացման հայտի համար վճարի բացակայություն և այլն:

Բացի վերը նշված ընդհանուր պահանջների, նպատակահարմար է նաև նախատեսել մի շարք սահմանափակումներ, որոնք կարգավորում են արագացման ընթացակարգում ընդգրկվելու համար հայտերի ընտրությունը՝ հիմնված ռուսական պրակտիկայի բնութագրերի և ներկայիս պայմանների վրա:

(ա) Այսպիսով, որոշելիս, թե որ տեսակի արտոնագրային հայտերը (գյուտերի, օգտակար մոդելների կամ արդյունաբերական նմուշների) պետք է թույլատրվի ներառել արագացման ընթացակարգում, անհրաժեշտ է սահմանափակվել միայն գյուտերի հայտերով, քանի որ օգտակար մոդելների հայտերի վերանայման ժամկետները բավականին օպտիմալ են (մեկ ամիս), իսկ արդյունաբերական նմուշների հետ կապված, ինչպես ցույց է տալիս պրակտիկան, կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում այդ օբյեկտների համար ներկայացված հայտերի թիվը նվազագույն է:

(բ) Ինչ վերաբերում է փորձաքննության արագացում պահանջելու իրավունք ունեցող հայտատուների տարբեր կատեգորիաների որոշմանը, ապա նպատակահարմար է թվում տնտեսական նպատակահարմարության և Ռուսպատենտի փորձագիտական ռեսուրսների հիման վրա նախատեսել հետևյալ ընդունելի տարբերակները՝

- ազգային հայտատուների, այսինքն՝ ռեզիդենտների կողմից ներկայացված հայտեր.
- ոչ ռեզիդենտների կողմից ներկայացված հայտեր, եթե նրանք ունեն կորպորատիվ կազմակերպություն Ռուսաստանում որևէ մասնաճյուղի հետ միասին, կամ հայտեր, որոնք համատեղ ներկայացված են ազգային հայտատուների և ոչ ռեզիդենտների կողմից:

Միայն կանաչ տեխնոլոգիաներին բնորոշ առանձնահատկությունները հաշվի առնելու համար անհրաժեշտ է դիտարկել հետևյալ հատուկ պահանջների ընդունման նպատակահարմարությունը:

(գ) Կանաչ տեխնոլոգիաներին վերաբերող հայտի թեմայի որոշման հետ կապված՝ հաշվի առնելով օտարերկրյա գերատեսչությունների (ԵԱԳ և ԱՄՆ) դրական փորձը, նպատակահարմար է օգտագործել համակցված չափանիշ [15].

- գյուտի առարկայի փոխկապակցումը շրջակա միջավայրի պահպանությանը վերաբերող թեմայի որոշակի լայն սահմանման հետ (օրինակ՝ շրջակա միջավայրի բարելավում, մթնոլորտում ջերմոցային գազերի կրճատում, էներգիայի խնայողություն, վերականգնվող էներգիայի աղբյուրների ստեղծում և այլն),

- ինչպես նաև գյուտի առարկայի պարտադիր համապատասխանության պահանջը միջազգային արտոնագրային դասակարգումների (ՄԱԴ և ՀԱԴ դասի Y02 վերնագրեր) վերնագրերից մեկին՝ կապված կանաչ տեխնոլոգիաների հետ [16]: Անհրաժեշտ է նաև հաշվի առնել տնտեսական զարգացման ուղղությունների անվանակարգը, որոնք սահմանված են պետական պաշտոնական փաստաթղթերում [17]:

(դ) Ինչ վերաբերում է հայտերի ընտրության լրացուցիչ չափանիշին՝ կախված հայտարարագրված օբյեկտի նշանակությունից կամ կարևորությունից, ապա դրա օգտագործումը կարող է պահանջվել այն դեպքերում, երբ հայտը չի պատկանում որևէ առաջնահերթ թեմայի, սակայն դրա նշանակությունը երկրի տնտեսության համար ակնհայտ է և կարելի է հաստատել: Հայտի նշանակությունը կարող է որոշվել հետևյալ հանգամանքներից ելնելով՝

- հայտը ներկայացնում է հայտատուն, ով ստացել է սուբսիդավորում կամ ներդրում» համաձայն որևէ պետական ծրագրի իրականացման.
- հայտատուն կամ նրա լիցենզավորված անձը սկսել է իրագործել կամ նախատեսում է սկսել իրագործել գյուտը հաջորդ երկու տարվա ընթացքում.
- մնամատիպ հայտ է նախատեսվում արտասահմանյան արտոնագրման համար.
- միջազգային հայտը ներկայացվել է ռուսական հայտատուի կողմից PCT ընթացակարգով:

(ե) Ինչ վերաբերում է տուրքերի և այլ վճարների վճարման արտոնություններին, հաշվի առնելով արագացման ընթացակարգում ընդգրկված հայտերի արդիականությունն ու կարևորությունը, ինչպես նաև դրանց արագ իրականացման հանրության և պետության շահագրգռվածությունը (միջազգային պարտավորությունների կատարում, համապատասխան զարգացումների պետական ֆինանսավորման դեպքում հավելյալ ծախսերի կրճատում և այլն), տեղին է թվում նախատեսել առնվազն հետևյալ միջոցները.

- հայտատուին լրացուցիչ վճարներից (մասնավորապես՝ արագացման միջոցառության, վաղ հրապարակման խնդրանքի և այլն) ազատում.
- տեխնիկայի առաջնահերթ ոլորտներում հայտ ներկայացրած հայտատուներին հնարավորություն տալով, բովանդակային քննության շրջանակներում, պահանջել արագացված տեղեկատվության որոնում և որոնման հաշվետվություն ուղարկել նրանց՝ նախքան դրա հրապարակումը Ռուսպատենտի Տեղեկագրում: Սա թույլ կտա հայտատուին որոշել իր գյուտի հնարավոր պաշտպանունակությունը և ներկայացված հայտի հետագա քննարկման նպատակահարմարությունը: Նման որոնման արագացված իրականացումը չպետք է հանգեցնի փորձաքննության ընդհանուր վճարի բարձրացման.

վճարովի նախնական որոնումների գոյություն ունեցող ընթացակարգի օգտագործումը, որը թույլ է տալիս հայտատուին որոշել իր գյուտի պոտենցիալ պաշտպանունակությունը միայն այն հավելվածների առնչությամբ, որոնք չեն վերաբերում տեխնիկայի առաջնահերթ ոլորտներին:

Եզրափակելով, հարկ է նշել, որ այստեղ ներկայացված առաջարկները նախնական են և նախատեսվում են քննարկել

տարբեր ֆորումներում: Ուսաստանի Դաշնության պետական ծրագրերով սահմանված զարգացման առաջնահերթ ոլորտներում գյուտերի հայտերի արագացված քննարկման կարգի նոր ընդլայնված տարբերակի մշակումից բացի, ըստ երևույթին, անհրաժեշտ կլինի որոշ փոփոխություններ և լրացումներ կատարել Տնտեսական զարգացման նախարարության «Գյուտերի պետական գրանցման մասին» 21.02.2023 № 107 հրամանի հավելվածներում²⁵, մասնավորապես, հավելված թիվ 2 «Գյուտի արտոնագրի տրամադրման հայտի փաստաթղթերի պահանջները» ներառում են կանաչ տեխնոլոգիաների հայտերի մի շարք հատուկ ձևեր, օրինակ՝ արագացման միջնորդություն:

Գրականության ցանկ

1. Dechezlepretre, A. Fast tracking green patents: an empirical analysis / A. Dechezlepretre // February 2013. Report, Center for Climate Change Economics and Policy, Grantham Institute on Climate Change and the Environment – ՄԱՀԿ: կայք – URL: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2013/03/article_0002.html (հարցման ամսաթիվ՝ 03.05.2023)։
2. Sanaz, J. Green Technologies, Intellectual Property Regime and Climate Change / J. Sanaz. // Researchgate: կայք – URL: https://www.researchgate.net/publication/337211204_Green_Technologies_Intellectual_Property_Regime_and_Climate_Change (հարցման ամսաթիվ՝ 11.03.2024)։
3. Silvestri, M. Moeller IP analysis: Global Climate Change and Green Patents, December 2021 / M. Silvestri, N. Zanzottera, V. Martinez // Moeller: կայք – URL: <https://moellerip.com/the-moeller-blog/global-climate-change-and-green-patents/> (հարցման ամսաթիվ՝ 11.03.2024)։
4. Khan, Z. Intellectual Property Rights Regime in Green Technology: Way Forward to Sustainability / Z. Khan, S. Singh // Nature Environment and Pollution Technology. – 2023. – № 22. – PP. 2145–2152. – 10.46488/NEPT.2023.v22i04.040.
5. Միխեևա, Ե. «Կանաչ» տեխնոլոգիաներ և մտավոր սեփականության իրավունքներ, 2022 / Ե. Միխեևա // ՀԱԿ՝ կայք – URL: <https://www.wto.ru/our-blog/zelenye-tekhnologii-i-prava-intellektualnoy-sobstvennosti/?ysclid=lujmucvc2r93738215> (հարցման ամսաթիվ՝ 06.06.2022)։
6. Moreira, P. Updated landscape on expedited protection of «green» inventions in Brazil / P. Moreira // WIPO magazine. – May 2021. – Տպագիր հրատ. էլեկտրոնային տարբերակ. – URL: https://www.wipo.int/wipo_magazine_digital/en/2021/article_0003.html (հարցման ամսաթիվ՝ 11.03.2024)։
7. Wang, Ye. Has China Established a Green Patent System? / Ye Wang // Implementation of Green Principles in Patent Law. Sustainability. – 14.11152.10.3390/su141811152.
8. Rollason, A. Green IPOs: Accelerating Prosecution of Green Tech Patent Applications Part I 30th August 2023 / A. Rollason // HLK: կայք – URL: <https://www.hlk-ip.com/green-ipos-accelerating-prosecution-of-green-tech-patent-applications-part-i/> (հարցման ամսաթիվ՝ 11.03.2024)։
9. Dietterich, A. WIPO GREEN: supporting green innovation and technology transfer / A. Dietterich // WIPO: կայք – URL: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2020/01/article_0003.html (հարցման ամսաթիվ՝ 07.03.2024)։
10. Նեգուլյան, Գ.Ա. Կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում գյուտարարության խթանման պրակտիկայի մասին / Գ. Ա. Նեգուլյան // Քոպիրայտ (Մտավոր սեփականության ակադեմիայի տեղեկագիր)։ – 2023. – № 3. – էջ 108–127։
11. Ժուրավլև, Ա. Լ. Կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում գյուտի զարգացման արտոնագրային-տեղեկատվական աջակցության հարցերի ուսումնասիրություն / Ա. Լ. Ժուրավլև, Օ. Ն. Դարինա, Գ. Ա. Նեգուլյան [և այլն] // PREPRINTS. RU: կայք – URL: <https://doi.org/10.24108/preprints-3112943> (հարցման ամսաթիվ՝ 07.03.2024)։
12. Jackman, P. A. Options for Accelerating Examination of Renewable Technology Patent Applications / P. A. Jackman, H. Bal // Pratt's Energy Law Report. – 24 March 2023. – URL: <https://www.sternekessler.com/news-insights/publications/options-accelerating-examination-renewable-technology-patent/> (հարցման ամսաթիվ՝ 11.03.2024)։
13. Wininger, A., Tips For Accelerating Patent Prosecution In China / A. Wininger, // China IP Law. – URL: – <https://www.natlawreview.com/article/tips-accelerating-patent-prosecution-china> (հարցման ամսաթիվ՝ 03.04.2024)։
14. Միխայլով, Ս. Գ. «Կանաչ» տեխնոլոգիաների արտոնագրեր. օրենսդրության բարելավման ուղիներ / Ս. Գ. Միխայլով, Ն. Ս. Միխայլովա // Exjure. – 2023. – № 3. – էջ 132–144. – DOI: 10.17072/2619-0648-2023-3-132-144:
15. Angelucci, S. Supporting global initiatives on climate change: The EPO's «Y02-Y04S» tagging scheme / S. Angelucci, F. Hurtado-Albir, A. Volpe // World Patent Information. – 2018. – № 54. – S. 85-S92.
16. Rollason, A., Green IPOs: Accelerating Prosecution of Green Tech Patent Applications Part II / A. Rollason // HLK: կայք – URL: <https://www.hlk-ip.com/green-ipos-accelerating-prosecution-of-green-tech-patent-applications-part-ii/> (հարցման ամսաթիվ՝ 11.03.2024)։
17. Կորոբկով, Ռ. Ս. «Կանաչ» տեխնիկական լուծումները՝ որպես կայուն զարգացման ոլորտում նորարարական գործունեության ցուցիչներից մեկը / Ռ. Ս. Կորոբկով, Ս. Յու. Ֆիլիմոնով, Ա. Ս. Նիկոլաև // Էկոնոմիկա: Իրավունք: Նորարարություններ. – 2022. – № 4. – էջ 12–20. – DOI: <http://dx.doi.org/10.17586/2713-1874-2022-4-12-20>:

Տեղեկատվություն հեղինակի մասին

Գենադի Անատոլիի Նեգուլյան, բանասիրական գիտությունների թեկնածու, Միջազգային համագործակցության կենտրոնի առաջատար գիտաշխատող, ՂԴԲՀ «Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտ» կայք՝ URL: <https://www.fips.ru/documents/npa-rf/prikaz-minekonomrazvitiya-rf/prikaz-minekonomrazvitiya-107-21022023.php> (հարցման ամսաթիվ՝ 11.03.2024)։

References

1. Dechezleprêtre, A. (2013) Fast tracking green patents: an empirical analysis, Report, Center for Climate Change Economics and Policy, Grantham Institute on Climate

²⁵ Տնտեսական զարգացման նախարարության «Գյուտերի պետական գրանցման մասին» 21.02.2023 № 107 (փոփոխվել է 2024 թվականի մարտի 15-ին) // ՂԴԲՀ «Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտ» կայք՝ URL: <https://www.fips.ru/documents/npa-rf/prikaz-minekonomrazvitiya-rf/prikaz-minekonomrazvitiya-107-21022023.php> (հարցման ամսաթիվ՝ 11.03.2024)։

- Change and the Environment, available at: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2013/03/article_0002.html (Accessed 3 May 2023).
2. Javadi, Sanaz. Green Technologies, Intellectual Property Regime and Climate Change, available at: https://www.researchgate.net/publication/337211204_Green_Technologies_Intellectual_Property_Regime_and_Climate_Change (Accessed 11 March 2024).
 3. Silvestri, M., Zanzottera, N. and Martinez, V. (2021), MoellerIP analysis: Global Climate Change and Green Patents, December, available at: <https://moellerip.com/the-moeller-blog/global-climate-change-and-green-patents/> (Accessed 11 March 2024)
 4. Khan, Z. and Singh, S. (2023). "Intellectual Property Rights Regime in Green Technology: Way Forward to Sustainability", *Nature Environment and Pollution Technology*, no 22, pp. 2145–2152. 10.46488/NEPT.2023.v22i04.040.
 5. Mikheeva, E. (2022), "Green" technologies and intellectual property rights, available at <https://www.wto.ru/our-blog/zelenye-tehnologii-i-prava-intellektualnoy-sobstvennosti/?ysclid=lujmucvc2r93738215> (Accessed 6 June 2022).
 6. Moreira, P. (2021), "Updated landscape on expedited protection of "green" inventions in Brazil", *WIPO magazine*, May, available at: https://www.wipo.int/wipo_magazine_digital/en/2021/article_0003.html (Accessed 11 March 2024).
 7. Wang, Ye. (2022), Has China Established a Green Patent System? Implementation of Green Principles in Patent Law. Sustainability. 14. 11152. 10.3390/su141811152.
 8. Rollason, A. (2023), Green IPOs: Accelerating Prosecution of Green Tech Patent Applications Part I30th, August, available at: <https://www.hlk-ip.com/green-ipos-accelerating-prosecution-of-green-tech-patent-applications-part-i/> (Accessed 11 March 2024).
 9. Dietterich, A. WIPO GREEN: supporting green innovation and technology transfer, available at: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2020/01/article_0003.html (Accessed 7 March 2024).
 10. Negouliaev, G.A. (2023) "On the practice of stimulating the inventive activity in the field of green technologies", *Copyright*, no 3, pp.108–127.
 11. Zhuravlev, A.L., Darina, O.N., Negouliaev, G.A., Fedjaeva, I.A., Vojcekhovskaja, Z.E., Tjurina, O.D., Shpikalov, A.M., Khinskij, S.N., Saratovskij, F.A., Maslennikov A. V. and Kopilova, L.E. (2023), Research on the issues of patent and information support for the development of invention in the field of green technologies, available at: <https://doi.org/10.24108/preprints-3112943> (Accessed 7 March 2024).
 12. Jackman, P.A. and Bal H. (2023) "Options for Accelerating Examination of Renewable Technology Patent Applications", *Pratt's Energy Law Report*, March 24, available at: <https://www.sterneckessler.com/news-insights/publications/options-accelerating-examination-renewable-technology-patent/> (Accessed 11 March 2024).
 13. Wininger, A. (2020), "Tips For Accelerating Patent Prosecution In China", *China IP Law Update*, July 16, available at: <https://www.natlawreview.com/article/tips-accelerating-patent-prosecution-china> (Accessed 3 April 2024).
 14. Mikhailov, S.G. and Mikhailova, N.S. (2023), "Patents for "green" technologies: ways to improve legislation", *Exjure*, no 3, pp. 132–144, 17072/2619–0648–2023–3–132–144.
 15. Angelucci, S., Hurtado-Albir, F. and Volpe, A. (2018). "Supporting global initiatives on climate change: The EPO's "Y02-Y04S" tagging scheme". *World Patent Information*, no 54, pp. S85-S92. 10.1016/j.wpi.2017.04.006.
 16. Rollason, A. (2023), Green IPOs: Accelerating Prosecution of Green Tech Patent Applications Part II, 6th September, available at: <https://www.hlk-ip.com/green-ipos-accelerating-prosecution-of-green-tech-patent-applications-part-ii/> (Accessed 11 March 2024).
 17. Korobkov, D.S., Filimonov, S. Yu. and Nikolaev A. S. (2022) "Green" Technical Solutions as One of the Indicators of Innovation Activity in the Field of Sustainable Development", *Ekonomika. Pravo. Innovacii*, no 4, pp. 12–20, <http://dx.doi.org/10.17586/2713-1874-2022-4-12-20>.

Information about the author

Gennadii A. Negouliaev, Cand. Sci. (Philology), leading researcher of the Center for International Cooperation of the Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya nab., 30, bld. 1); GNegouliaev@rupto.ru

Հեղինակը հայտարարում են շահերի բախման բացակայության մասին:

The author declares no conflict of interests.

Ստացվել է խմբագրություն 29.03.2024

Վերանայվել է գրախոսությունից հետո 08.07.2024

Ընդունված է հրապարակման 10.07.2024

Գիտական հոդված

Original article

ՌԻՏԴ 338.24:504.05:347.77

Ռուսական ընկերությունների կողմից կանաչ տեխնոլոգիաների կիրառման պրակտիկայի վերլուծություն

Լարիսա Եվգենիի Կոպիլովա*, Ալեքսանդր Վլադիմիրի Մասլեննիկով*,

Անդրեյ Լևի Ժուրավլև**, Օլգա Նիկոլայի Դարինա**

* ԴՊԲԲՀ ԲԿ «ՌԵՏՀ Դ. Ի. Մենդելևի անվան»

** Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտ

✉ otd3226@rupto.ru

Անոտացիա՝ ուսումնասիրում է կանաչ տեխնոլոգիաների կիրառման առանձնահատկությունները, վերլուծում է կանաչ տեխնոլոգիաների ստեղծման և ներդրման ոլորտում միջազգային մակարդակի վերջին միտումները, մասնավորապես՝ վերլուծում է կանաչ տեխնոլոգիաների մշակողների գործունեության արդյունքները ատենախոսությունների պաշտպանության, հրատարակչական գործունեության և մտավոր գործունեության արդյունքների պաշտպանության առումով: Օգտագործված նյութերը ներառում են միջպետական համաձայնագրեր կլիմայի օրակարգի վերաբերյալ, Ռուսաստանի օրենսդրությունը երկրի կայուն, այդ թվում՝ կանաչ զարգացման ոլորտում: Կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում հետազոտական գործունեության վերլուծության ժամանակ օգտագործվել են էմպիրիկ և վիճակագրական մեթոդներ, համակարգերի վերլուծության մեթոդ, ինչպես նաև հարցումների անցկացման մեթոդ՝ կանաչ տեխնոլոգիաների օգտագործման ռուսական ձեռնարկությունների փորձի ընդհանրացումով: Հոդվածի արդիականությունը պայմանավորված է կանաչ տեխնոլոգիաների համատարած կիրառմամբ շրջակա միջավայրի պահպանության և վնասների նվազեցման հիմնախնդիրների նկատմամբ հանրային ուշադրության աճով: Հոդվածում ներկայացված են ռուսական ընկերությունների կողմից կանաչ տեխնոլոգիաների հետ աշխատելու փորձի ուսումնասիրության արդյունքները, վերլուծության արդյունքների հիման վրա բացահայտվում են խնդիրները և առաջարկվում են խոչընդոտները հաղթահարելու միջոցներ:

Բանալի բառեր՝ կանաչ տեխնոլոգիաներ, նորարարություններ, մտավոր գործունեության արդյունքներ, WIPO GREEN արտոնագրեր:

Մեջբերման համար՝ Կոպիլովա, Լ. Ե. Ռուսական ընկերությունների կողմից կանաչ տեխնոլոգիաների կիրառման պրակտիկայի վերլուծություն / Լ. Ե. Կոպիլովա, Ա. Վ. Մասլեննիկով, Ա. Լ. Ժուրավլև, Օ. Ն. Դարինա // ԱՍԴԻ Տեղեկագիր 2024: Հ. 3, № 3 (9). Էջ 266-275:

Շնորհակալագրեր. հոդվածը պատրաստվել է «Կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում գյուտի զարգացման կարգավորիչ, մեթոդաբանական և արտոնագրային-տեղեկատվական հարցերի ուսումնասիրություն» հետազոտական զեկույցի հիման վրա, որը կազմվել է գիտահետազոտական աշխատանքի արդյունքների հիման վրա, իրականացվել է Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտի (ԱՍԴԻ) հեղինակների կողմից՝ «Աբսելերատոր Մենդելև» ՍՊԸ հեղինակների հետ, որոնք ներկայացնում են Ռուսաստանի Քիմիական տեխնոլոգիական համալսարանը (ՌԲՈՀ) Դ. Ի. Մենդելևի անվան:

Analysis of the practices of using green technologies by Russian companies

Larisa E. Kopylova*, Alexander V. Maslennikov*, Andrey L. Zhuravlev**, Olga N. Darina**

*Federal State Budgetary Educational Institution of Higher Education

«Russian Chemical Technology University named after. D. I. Mendeleev»

** Federal Institute of Industrial Property

✉ otd3226@rupto.ru

Abstract: the article discusses the features of the use of green technologies, analyzes the latest trends at the international level in the field of creation and implementation of green technologies, namely, provides an analysis of the results of the activities of developers of green technologies in terms of dissertation defenses, publication activity and activity in terms of protecting the results of intellectual activity. The materials used are interstate agreements on the climate agenda, Russian legislation in the field of sustainable, including green, development of the country. The relevance of the article is due to the growing public attention to the problems of environmental protection and harm reduction through the widespread use of green technologies. The article presents the results of a study of the experience of working with green technologies of Russian companies, identifies problems based on the results of the analysis, and proposes measures to overcome barriers.

Keywords: green technologies, innovations, results of intellectual activity, WIPO GREEN patents.

For citation: Kopylova, L. E. Analysis of the practices of using green technologies by Russian companies / L. E. Kopylova, A. V. Maslennikov, A. L. Zhuravlev., O. N. Darina // Bulletin of Federal institute of industrial property. 2024. Vol. 3, № 3 (9). P. 266–275.

Acknowledgement: the article was prepared on the basis of the Report «Study of issues of regulatory, methodological and patent information support for the development of invention in the field of green technologies». The Report has been compiled based on the results of the research done by the authors from the Federal Institute of Industrial Property (FIPS) together with the authors from Accelerator LLC Mendelev, representing the Russian Chemical-Technological University named after. D. I. Mendelev (RHTU).

Հոդվածը գրելիս օգտագործվել են միջպետական համաձայնագրերից նյութեր՝ կլիմայի օրակարգի և Ռուսաստանի օրենսդրության վերաբերյալ երկրի կայուն, այդ թվում՝ կանաչ զարգացման ոլորտում: Կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում գիտահետազոտական գործունեության վերլուծության ժամանակ օգտագործվել են էմպիրիկ, վիճակագրական, համակարգային վերլուծության մեթոդներ, ինչպես նաև հարցումների անցկացման մեթոդ՝ կանաչ տեխնոլոգիաների օգտագործման ռուսական ձեռնարկությունների փորձի ընդհանրացումով:

Շրջակա միջավայրի պահպանության, կայուն զարգացման (այդ թվում՝ տնտեսական զարգացման) խնդիրները և կլիմայական մարտահրավերներին արձագանքելու գլոբալ ռազմավարության ձևավորումը միայն վերջին տասնամյակների ընթացքում ավելի արդիական են դարձել: Հարկ է նշել, որ չնայած շրջակա միջավայրի պաշտպանության ասպեկտների մշտական քննարկմանը և կայուն զարգացման թեմայի նկատմամբ ամենաբարձր մակարդակով հանրային ուշադրության արագ աճին (ՄԱԿ Շրջակա միջավայրի կոնֆերանս, 1972 [1], Կայուն զարգացման կոնֆերանս Ռիո դե Ժանեյրոյում, 1992 [2], Փարիզի համաձայնագիր, 2015 թ.), տնտեսության իրական հատվածի ներկայացուցիչների շրջանում ESG-օրակարգի ընդլայնումը [3], կանաչ նախագծերի ֆինանսավորման գործիքների արագ զարգացումը [4], և իրավական դաշտում դեռևս չկա «կանաչ տեխնոլոգիաներ» տերմինի հստակ մեկնաբանություն: «Կանաչ տեխնոլոգիաներ», կամ Environmental technology, green technology, greentech՝ տեխնոլոգիաներ, որոնց արտադրական գործընթացները և մատակարարման շղթաները էկոլոգիապես մաքուր են կամ ավելի քիչ վնասակար՝ համեմատած ավանդական արտադրության մեթոդների [5]: Եվրամիությունում կանաչ տեխնոլոգիաները սահմանվում են որպես «լավագույն հասանելի տեխնոլոգիաներ», որոնք նպատակ ունեն նվազագույնի հասցնել շրջակա միջավայրի աղտոտումը նման տեխնոլոգիաների ներդրման միջոցով:

Ռուսաստանում տեխնոլոգիաների զարգացման հետ կապված ներկայիս իրավիճակը պետության և բիզնեսի ուշադրությունը հրավիրում է ինտենսիվ զարգացման և արտադրանքի զարգացման և արտադրության հետ կապված ինքնիշխանության ձեռքբերման վրա: Տարբեր

մակրոտեխնոլոգիաների արտադրական իզոթությունների ընդլայնումը կհանգեցնի կանաչ տեխնոլոգիաների ներուժի իրացմանը, այդ թվում՝ [6]: Բնապահպանական, ռեսուրսների խնայողության և էներգախնայողության ոլորտներում ներդրումների աճ կա ինչպես ռուսական բիզնեսների, այնպես էլ նորարարական տնտեսությունների զարգացման հաստատությունների կողմից¹:

Կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում գիտահետազոտական գործունեության վերլուծությունը² ապացուցում է բազմաթիվ հետազոտական խմբերի զգալի հետաքրքրությունը դիտարկվող ոլորտում. 2021 թվականին պաշտպանվել է 275 թեկնածուական ատենախոսություն և 41 դոկտորական ատենախոսություն «Շրջակա միջավայրի վիճակի մոնիթորինգի և կանխատեսման, դրա աղտոտումը կանխելու և վերացնելու տեխնոլոգիաներ» ոլորտում. 107 թեկնածուական ատենախոսություն և 21 դոկտորական ատենախոսություն «էներգիայի փոխադրման, բաշխման և օգտագործման էներգախնայողության համակարգերի ստեղծման տեխնոլոգիաներ» մասնագիտությամբ:

Այնուամենայնիվ, այս հետազոտական տարածքի քանակական վերլուծությունը բարդ է միջառարկայականությամբ և կանաչ տեխնոլոգիաների դասակարգմամբ տարբեր թեմատիկ հատվածների: Այսպիսով, ռուսական հեղինակների հրապարակումների քանակը վերլուծելիս հնարավոր չէ նշել հրապարակումների ճշգրիտ թիվը, քանի որ կանաչ տեխնոլոգիաները ներկայացված են ոչ միայն «էներգետիկայի և բնական ռեսուրսների ռացիոնալ օգտագործման» և «գիտությունների երկրի մասին և հարակից բնապահպանական գիտությունների» հատվածներում, այլև ներկայացված են «քիմիական տեխնոլոգիաներ», «նյութերագիտություն» և այլն: Ներկայումս Ռոսստատը մշտադիտարկում է գիտության ավանդական ոլորտները, ինչպիսիք են բնական կամ տեխնիկական գիտությունները, առանց հատուկ ուշադրության

¹ Կանաչ պարտատուներ BՅԵ.Փ կայքում, Կանաչ տեխնոլոգիաների ֆինանսավորում ստանալու վերաբերյալ առաջարկություններ // BՅԵ. Փ՝ կայք: URL: <https://xn-90ab5f.xn-p1ai/investoram/zelenye-obligatsii/> (հարցման ամսաթիվ՝ 12.05.2024) :

² Գիտության ցուցանիշներ. 2023. Վիճակագրական հավաքածու / Վ. Վ. Վլասովա, Լ. Մ. Գոխբերգ, Վ. Ա. Դիտկովսկին և այլք, Ազգ. հետազ. համալսարան «Տնտեսագիտության բարձրագույն դպրոց». – Մ.: ԱՀՀ ՏԲԴ, 2023. – 280 էջ:

Աղյուսակ 1:
Ռուսաստանում ներկայացված հայտերի քանակը

ՌԴ արտոնագրային գերատեսչություն՝ Ռուսաստանում (գյուտերի հայտերի ներկայացում)									
Տարեկան հայտերի քանակ	2000	2005	2010	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ընդամենը ներկայացված է Ռուսաստանում	32 337	32 253	42 500	36 883	37 957	35 511	34 984	30 977	26 924
• ռեզիդենտների կողմից	23 377	23 644	28 722	22 777	24 926	23 337	23 759	19 569	18 970
• ոչ ռեզիդենտների կողմից	8960	8609	13 778	14 106	13 031	12 174	11 225	11 408	7954
Շրջակա միջավայրի պահպանության տեխնոլոգիաների վերաբերող կիրառություններ (բնապահպանության տեխնոլոգիաներ)	492	706	764	1061	935	886	712	938	215
• ռեզիդենտներ	474	600	611	862	803	741	631	878	215
• ոչ ռեզիդենտներ	18	106	153	199	132	145	81	60	0

(Աղբյուրը՝ կազմվել է հեղինակների կողմից՝ ՄՍՀԿ վիճակագրության հիման վրա)

Կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում Ռուսաստանի արտոնագրերի մասնաբաժինը աշխարհի կանաչ արտոնագրերի ընդհանուր թվում 1%-ից պակաս է:

Կանաչ գիտահետազոտական և փորձարարական-նախագծային աշխատանքների վրա (ԳՀՓՆԱ): ԳՀՓՆԱ վիճակագրությունը ներառում է կանաչ տեխնոլոգիաների հետ անմիջականորեն առնչվող հետևյալ ոլորտները՝ բնական ռեսուրսների ռացիոնալ օգտագործում, ինչպես նաև էներգախնայողություն, էներգիայի պահպանում և միջուկային էներգիա: Սակայն, այս ոլորտների համար տվյալներ են ներկայացվում միայն ԳՀՓՆԱ ծախսերի վերաբերյալ ընդհանուր առմամբ (ներառյալ հիմնական հետազոտությունները), այլ ոչ թե տեխնոլոգիաների զարգացման ծախսերի վերաբերյալ: Ընդ որում, կանաչ տեխնոլոգիաները կարող են զարգանալ գիտության և տեխնիկայի այլ ոլորտներում՝ քիմիա, ֆիզիկա, էլեկտրոնիկա, տեղեկատվական տեխնոլոգիաներ, նանոտեխնոլոգիա, կենսագիտություն և այլն [7] :

Շրջակա միջավայրի պահպանության ոլորտում գիտական հետազոտությունների ֆինանսավորումը (որպես կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում հետազոտությունների առավել ակնհայտ ոլորտ) ԳՀՓՆԱ ներքին ծախսերի ընդհանուր ծավալում բավականին ցածր է և 2021 թվականին կազմել է նման ծախսերի ընդհանուր ծավալի (1,301 տրլն ռուբլի) 0,61 % (8,011 միլիարդ ռուբլի) : Քաղաքացիական գիտության համար դաշնային բյուջեի հատկացումների ընդհանուր ծավալի մեջ շրջակա միջավայրի պաշտպանության ոլորտում հետազոտությունների ծախսերն էլ ավելի ցածր են՝ ծախսերի ընդհանուր գումարի 0,2 %-ը (որը կազմում է 1,14 մլրդ ռուբլի ընթացիկ գներով 569 մլրդ ռուբլու ընդհանուր ծավալից)³:

Կանաչ տեխնոլոգիաներ մշակողների գործունեությունը կարելի է գնահատել մտավոր գործունեության գրանցված արդյունքների քանակով:

Մտավոր սեփականության համաշխարհային կազմակերպությունը (ՄՍՀԿ) իր կայքում հրապարակում է վիճակագրություն տեխնոլոգիայի տարբեր ոլորտներում արտոնագրային հայտերի ներկայացման վերաբերյալ՝ հիմնված Միջազգային արտոնագրային դասակարգման (ՄԱԴ) ցուցանիշների վրա⁴: Մասնավորապես, ներկայացված են տվյալներ աշխարհի արտոնագրային գերատեսչություն, այդ թվում՝ Ռուսաստանում, ներկայացված հայտերի քանակի վերաբերյալ տեխնոլոգիայի 35 ոլորտների համար, ներառյալ շրջակա միջավայրի պահպանության տեխնոլոգիաները (Ռուսաստանի տվյալները ներկայացված են աղյուսակ 1-ում):

Ինչպես երևում է աղյուսակից, 2021 և 2022 թվականներին արտոնագրային հայտերի բացարձակ թվի ավելի դանդաղ աճի միտում կա: Բայց դիտարկվող «բնապահպանական տեխնոլոգիաներ» հատվածում պարզ է, որ 2021 թվականին ներկայացված հայտերի թիվը 31,7 % գերազանցել է 2020 թվականին ներկայացված հայտերի թիվը: Բնապահպանական տեխնոլոգիաներին առնչվող հայտերի մեծամասնությունը տարեկան ներկայացվում էր ռուսական ծրագրավորողների կողմից (ՌԴ ռեզիդենտներ):

Ընդհանուր առմամբ, Ռուսաստանը շատ ոլորտներում զիջում է արդյունաբերապես զարգացած երկրներին կանաչ տեխնոլոգիաների զարգացման մակարդակով: Կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում Ռուսաստանի արտոնագրերի մասնաբաժինը աշխարհի կանաչ արտոնագրերի ընդհանուր թվում 1 %-ից պակաս է: Կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում հետազոտությունների և մշակման ծախսերի, ինչպես նաև առանցքային «բնապահպանական» ոլորտներում արտոնագրերի քանակով (օդի և ջրի աղտոտվածություն, թափոնների կառավարում) Ռուսաստանը զիջում է ԱՄՆ-ին, Չինաստանին, Եվրամիությանը, ինչպես նաև Հարավային Կորեային և Հնդկաստանին: Համաձայն ՄԱԿ տեխնոլոգիաների և նորարարության 2023 զեկույցի, որը պատրաստվել է Միավորված ազգերի կազմակերպության Առևտրի և զարգացման համաժողովի

³ Գիտության ցուցանիշներ. 2023. վիճակագրական հավաքածու: էջ 281:

⁴ ՄՍ ՄՍՀԿ վիճակագրական տվյալների կենտրոն, ՌԴ ԱԳ արտոնագրերի ներկայացման վիճակագրություն 2000–2022 թթ. // ՄՍՀԿ՝ կայք: URL: <https://www3.wipo.int/ipstats/key-search/indicator> (հարցման ամսաթիվ՝ 12.05.2024) :

(UNCTAD) կողմից, կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում արտոնագրերի հիմնական բաժինը պատկանում է Չինաստանից՝ 56 %, ԱՄՆ-ից՝ 9 % և 35 % բոլոր մյուս երկրներին [8]:

Սակայն, եթե համեմատենք հայտերի քանակը Համատեղ արտոնագրային դասակարգման Y02 ինդեքսի հետ [9] (ցուցանիշը դրվում է արտոնագրային փաստաթղթի վրա՝ նշելու համար կանաչ տեխնոլոգիաները, որոնք ներառում են ոչ միայն բնապահպանական տեխնոլոգիաները, որոնց մասին տվյալները տրված են աղյուսակ 1-ում), ապա արդյունաբերական զարգացած արտասահմանյան երկրներում և Ռուսաստանում 2021 թվականի ցուցանիշներն այնքան էլ էապես չեն տարբերվում և կազմում են՝ 10,3 %՝ ԱՄՆ, 13,1 %՝ Եվրոպական արտոնագրային գերատեսչություն (ԵԱԳ), 12,7 %՝ Հարավային Կորեա, 14,0 %՝ Չինաստան, 9,6 %՝ Ճապոնիա, 9,0 %՝ Ռուսաստան:

Սակայն, վերջին տարիներին ռուսական գյուտարարների ընդհանուր արտոնագրային գործունեության լճացման միտումը նկատվում է նաև կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում գյուտերի առնչությամբ, ինչը բացասաբար է անդրադարձնում երկրի տեխնոլոգիական անվտանգության վրա⁵:

2021 թվականի վիճակագրական մոնիթորինգի համաձայն՝ ռուսական կազմակերպություններն օգտագործում են ավելի քան երեք հազար կանաչ տեխնոլոգիաներ, մինչդեռ տեխնոլոգիաների միայն 1,4 %-ն է գտնվում օգտագործման փորձարարական փուլում: Տեխնոլոգիաների մեծ մասը՝ 58,7 %-ը, ուսումնասիրության ժամանակ օգտագործվել է ավելի քան վեց տարի:

Տվյալների վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ ընկերությունները բավականին հասուն շահագրգռվածություն ունեն կանաչ տեխնոլոգիաների ներդրման հարցում, սակայն նոր լուծումների թարմացման և ներդրման տեմպերը բավականին ցածր են, ինչը, անշուշտ, խոչընդոտում է ձեռնարկությունների մրցունակության բարձրացմանը և շրջակա միջավայրի վրա մարդածին ազդեցության նվազեցմանը: Ընդ որում, մոնիթորինգին մասնակցող կազմակերպություններում մշակվել է կանաչ տեխնոլոգիաների միայն 14,4 %, ընդհանուր թվի 55,7 % ձեռք է բերվել ռուսական ծրագրավորողներից, իսկ 29,7 %՝ օտարերկրյա ծրագրավորողներից: Օգտագործված կանաչ տեխնոլոգիաներից միայն 193 են մշակվել արտոնագրված գյուտերի հիման վրա: Կարելի է եզրակացնել, որ կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում արտոնագրերը վատ են առևտրայնացվում և փոխանցվում արդյունաբերություն: Ընդհանուր առմամբ առաջադեմ արտադրության տեխնոլոգիաների ներդրման հետևանքների թվում կազմակերպությունները նշել են, որ տեխնոլոգիաների 59,5 % հնարավորություն է տվել նվազեցնել ծախսերը (նյութի ինտենսիվություն, էներգիայի ինտենսիվություն), իսկ տեխնոլոգիաների 29,5 % կրճատել է շրջակա միջավայրի վրա ազդեցությունը⁶:

Եթե դիտարկենք բնապահպանական նորարարություններ մշակող և իրականացնող կազմակերպությունների թվի փոփոխության դինամիկան, ապա ակնհայտ է բացասական միտումը: Այսպիսով, բնապահպանական նորարարություններ

2021 թվականի վիճակագրական մոնիթորինգի համաձայն՝ ռուսական կազմակերպություններն օգտագործում են ավելի քան երեք հազար կանաչ տեխնոլոգիաներ, մինչդեռ տեխնոլոգիաների միայն 1,4% է գտնվում օգտագործման փորձարարական փուլում: Տեխնոլոգիաների մեծ մասը՝ 58,7%-ը, ուսումնասիրության ժամանակ օգտագործվել է ավելի քան վեց տարի:

իրականացնող ընկերությունների թիվը 2010 թվականին 4,7 %-ից նվազել է մինչև 1 % 2021 թվականը [10]: Միևնույն ժամանակ, 2021 թվականին ամենաակտիվ բնապահպանական նորամուծություններն իրականացրել են ծխախոտի արտադրանք արտադրող ձեռնարկությունները, կոքսի և նավթամթերքների վերամշակման ոլորտի ձեռնարկությունները և մետալուրգիական ձեռնարկությունները: Հատկանշական է, որ տնտեսության այնպիսի խոշոր ոլորտները, ինչպիսիք են գյուղատնտեսությունը և շինարարությունը, շատ աննշան ռեսուրսներ են ներդրում բնապահպանական նորարարությունների մեջ (համապատասխանաբար՝ 0,4 % և 0,04 %, բոլոր կազմակերպությունների ընդհանուր ներդրումների գումարի մեջ): Այս իրավիճակը վկայում է երկրում կանաչ տեխնոլոգիաների զարգացման զգալի ներուժի մասին, սակայն այդ ներուժն իրացնելու համար անհրաժեշտ է պայմաններ ստեղծել բնապահպանական գործունեության ստեղծման, իրականացման և աջակցության ակտիվացման համար:

Ռուսական ձեռնարկությունների կանաչ տեխնոլոգիաների հետ աշխատելու խնդիրներն ու առանձնահատկություններն ուսումնասիրելու համար հեղինակները հարցում են անցկացրել ընկերությունների վերաբերյալ՝ առցանց հարցաշարի ձևաչափով [11]:

Հարցաթերթիկը ներառում էր «անձնագրային» բլոկ՝ ընկերության պրոֆիլի ձևավորման համար, կանաչ տեխնոլոգիաների զարգացման վերաբերյալ հարցերի բլոկն, կանաչ տեխնոլոգիաների ներդրման վերաբերյալ հարցերի բլոկն ու կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում համագործակցության գնահատման հարցերը: Հարցաշարը ներառում էր ինչպես փակ տեսակի, այնպես էլ բաց տեսակի հարցեր:

Ռուսումնասիրությանը մասնակցել է ընդհանուր առմամբ 17 ընկերություն, որոնք ներկայացնում են տնտեսական ոլորտների լայն շրջանակ՝ մեքենաշինություն, տեքստիլ արդյունաբերություն, կահույքի արտադրություն, մետաղամշակում, շինարարություն և այլն: Չնայած ընտրանքի փոքր չափին, ստացված արդյունքները ընդհանուր պատկերացում են տալիս կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում ընկերությունների գործունեության և հարակից խնդիրների վերաբերյալ:

Հարցված ընկերությունների պրոֆիլը.

• Ըստ եկամտի՝

- մինչև 120 մլն ռուբ. տարեկան՝ 29,4 % (5 ընկերություն)
- 120–800 մլն ռուբ. տարեկան՝ 23,5 % (4 ընկերություն)
- 800–2000 մլն ռուբ. տարեկան՝ 23,5 % (4 ընկերություն)
- 2 մլրդ ռուբ. ավելի տարեկան՝ 23,5 % (4 ընկերություն)

⁵ Ղաշնային պետական վիճակագրական ծառայություն: Գիտություն, նորարարություն և տեխնոլոգիա // Պետական վիճակագրության ղաշնային ծառայություն՝ պաշտ. կայք: URL: <https://rosstat.gov.ru/statistics/science> (հարցման ամսաթիվ: 12.05.2024) :

⁶ Ռուսական արդյունաբերական սեկտորի ընկերությունների ESG-ռեֆինգ: Տարբերակ 2.0 // Ազգային վարկանիշային գործակալություն՝ կայք: URL: https://www.ra-national.ru/wp-content/uploads/2023/02/ranking_prom_2023.pdf (հարցման ամսաթիվ՝ 12.05.2024) :

Ամենից հաճախ ընկերությունները օգտագործում են կանաչ տեխնոլոգիաներ՝ մթնոլորտ արտանետումները նվազեցնելու, էներգաարդյունավետությունը և ռեսուրսների արդյունավետությունը բարձրացնելու համար:

- Ըստ աշխատակիցների քանակի՝
 - ° մինչև 15: 5,9 % (1 ընկերություն) .
 - ° 16–50: 41,2 % (7 ընկերություն) .
 - ° 51–100: 5,9 % (1 ընկերություն) .
 - ° 101–250: 23,5 % (4 ընկերություն) .
 - ° 251–2000: 23,5 % (4 ընկերություն) :
- Ընդհանուր վաճառքի մեջ ԵԱՏՄ-ից դուրս արտահանման մասնաբաժինը՝
 - ° 0 %: 47,1 % (8 ընկերություն) .
 - ° 0–20 %: 41,2 % (7 ընկերություն) .
 - ° 20–50 %: 11,8 % (2 ընկերություն) .
 - ° 50 % ավելի: 0 %:
- Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նվազեցման ոլորտում նպատակների առկայության առումով.
 - ° 9 ընկերություններ նպատակներ ունեն էներգաարդյունավետության բարձրացման ոլորտում.
 - ° ռեսուրսների արդյունավետության բարձրացման ոլորտում՝ 6 ընկերություն.
 - ° մթնոլորտային արտանետումների նվազեցման ոլորտում՝ 2 ընկերություն.
 - ° թափոնների կրճատման ոլորտում՝ 4 ընկերություն .
 - ° կեղտաջրերի արտանետման ծավալների կրճատման ոլորտում՝ 2 ընկերություն.
 - ° ցուցանիշներ չկան՝ 6 ընկերության մոտ:
- Ըստ ISO 14001 ստանդարտին բնապահպանական կառավարման համակարգի համապատասխանության ռուսական կամ արտասահմանյան վավեր վկայագրերի առկայության՝ ընկերությունների 29,4 % (5) ունի այս սերտիֆիկատը:

Հարցման վերլուծության առավել նշանակալից արդյունքները ներառում են հետևյալը: Ընկերությունների կեսից ավելին (հետազոտված ընկերությունների 64,7 %) նորարարական գործունեություն է իրականացնում ԳՀՓՆԱ և նոր արտադրանքի մշակման ոլորտում, մինչդեռ ընկերությունների 41,2 % նորարարություններ է մշակում կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում: Ընկերությունների 20 %-ից մի փոքր ավելին ստացել

է ռուսական արտոնագրեր, իսկ 11,8 %՝ արտասահմանյան արտոնագրեր իրենց մշակած կանաչ տեխնոլոգիաների համար: Ամենից հաճախ ընկերությունները օգտագործում են կանաչ տեխնոլոգիաներ՝ մթնոլորտ արտանետումները նվազեցնելու, էներգաարդյունավետությունը և ռեսուրսների արդյունավետությունը բարձրացնելու համար: Կանաչ տեխնոլոգիաների ներդրման հաճախականությունը համապատասխանում է Ռոսստատի վերլուծական տվյալներին. վերջին երեք տարիների ընթացքում ընդամենը վեց ընկերություն է կիրառել կանաչ տեխնոլոգիաներ:

Հատկանշական է, որ ընտրանքում ընդգրկված ընկերությունները կանաչ տեխնոլոգիաներ ստեղծելու համար հիմնականում հիմնվում են սեփական ստորաբաժանումների վրա: Միաժամանակ, այլ աղբյուրների դերը գնահատելիս ընկերություններն առանձնացրել են գիտական կազմակերպություններն ու համալսարանները: 17 ընկերություններից միայն երեքն են որպես աղբյուր նշել այլ ընկերություններ (ներառյալ մատակարարներ, հաճախորդներ և գործընկերներ): Կարելի է եզրակացնել, որ ընկերությունները դեռևս չեն տեսնում Ռուսաստանում կանաչ տեխնոլոգիաների բավարար չուկա, ուստի որպես լուծումների աղբյուր նրանք մատնանշում են ակադեմիական միջավայրից ավանդական մշակողներին: Բացի այդ, շուկայում այս իրավիճակը պայմանավորում է նաև լուծումների ցածր առևտրայնացումը. մի կողմից՝ առաջարկների լայն շրջանակ չկա, մյուս կողմից, սպառողները համեմատաբար թույլ հնարավորություններ ունեն կանաչ տեխնոլոգիաների ներդրման համար և պատրաստ չեն վճարել այս տեսակի մշակումների իրականացման համար:

Կանաչ տեխնոլոգիաների զարգացման այլ սահմանափակումների թվում ընկերությունները նշել են անձնակազմի հետ կապված խնդիրներ՝ մասնագետների պակաս և աշխատողների ոչ բավարար որակավորում:

Ընկերություններում կանաչ տեխնոլոգիաների ներդրման ամենակարևոր սահմանափակումները ներդրումների վերադարձի անորոշության և կադրերի պակասի հետ կապված խնդիրներն են:

Սահմանափակումների բաշխումն ըստ առաջնահերթության ընկերությունների համար (ըստ այն ընկերությունների մասնաբաժնի, որոնք համապատասխան սահմանափակումներ են շնորհիվ բարձր վարկանիշ՝ 4 կամ 5)՝

- կանաչ տեխնոլոգիաների ներդրման մեջ ներդրումների վերադարձի անորոշությունը՝ 64,7 % (11 ընկերություն) .
- որակավորված կադրերի պակաս՝ 64,7 % (11 ընկերություն) .
- առաջարկվող լուծումների ցածր տնտեսական արդյունավետությունը՝ 58,8 % (10 ընկերություն) .
- տեխնոլոգիական սահմանափակումներ ընկերության արտադրական գործընթացներում՝ 58,8 % (10 ընկերություն) .
- անհրաժեշտ տեխնոլոգիական լուծումների անբավարար հասանելիություն՝ 53 % (9 ընկերություն) .
- առաջարկվող լուծումների ցածր տեխնոլոգիական արդյունավետությունը՝ 53 % (9 ընկերություն) .
- օրենսդրության և կարգավորող մարմինների պահանջների բացակայությունը՝ 53 % (9 ընկերություն) .
- կանաչ տեխնոլոգիաների ներդրման համար ներդրումային չափազանց երկար վերադարձի ժամկետներ՝ 53 % (9 ընկերություն) .

Ընկերություններում կանաչ տեխնոլոգիաների ներդրման ամենակարևոր սահմանափակումները ներդրումների վերադարձի անորոշության և կադրերի պակասի հետ կապված խնդիրներն են:

Ընկերության գործընթացներում կանաչ տեխնոլոգիաների ինտեգրմանն աջակցելու խթանների թվում նշվել են հետևյալ գործոնները՝ մարդածին ազդեցությունը նվազագույնի հասցնելու կառավարման նախաձեռնություն, ընկերության հեղինակության բարձրացում (շուկայի իմիջ, գործատուի ապրանքանիշ), նոր տեխնոլոգիաների ի հայտ գալը, որոնք ապահովում են տնտեսական արդյունավետության բարձրացում՝ միաժամանակ նվազեցնելով շրջակա միջավայրի բեռը:

- ֆինանսական ռեսուրսների պակաս՝ 47 % (8 ընկերություն) .
- արտաքին շահագրգիռ կողմերի (պետական մարմիններ, գիտակրթական կազմակերպություններ, ասոցիացիաներ, փորձագիտական կառույցներ և այլն) ուսուցման և մեթոդական աջակցության բացակայությունը՝ 47 % (8 ընկերություն) .
- կանաչ տեխնոլոգիաների վերաբերյալ անհրաժեշտ տեղեկատվության անբավարար հասանելիություն՝ 41,1 % (7 ընկերություն) .
- թույլ բնապահպանական կառավարման համակարգ՝ 35,2 % (6 ընկերություն) .
- կանաչ տեխնոլոգիաների ներդրման համար պոտենցիալ գործընկերների մասին տեղեկատվության պակասը՝ 29,4 % (5 ընկերություն) .
- թույլ համագործակցություն գործընկերների հետ կանաչ տեխնոլոգիաների ներդրման գործում՝ 29,4 % (5 ընկերություն) :

Ընկերության գործընթացներում կանաչ տեխնոլոգիաների ինտեգրմանն աջակցելու խթանների թվում նշվել են հետևյալ գործոնները՝ մարդածին ազդեցությունը նվազագույնի հասցնելու կառավարման նախաձեռնություն, ընկերության հեղինակության բարձրացում (շուկայի իմիջ, գործատուի ապրանքանիշ), նոր տեխնոլոգիաների ի հայտ գալը, որոնք ապահովում են տնտեսական արդյունավետության բարձրացում՝ միաժամանակ նվազեցնելով շրջակա միջավայրի բեռը: Դրանցից են նաև ապրանքների վերջնական սպառողների բնապահպանական բարեկեցության աճող պահանջները, որոնց պահանջներն են առաջադրվում մշակողների ողջ շղթայի նկատմամբ:

Ընկերությունների մեծ մասը շահագրգռված է ռուսական (հարցված ընկերությունների 88,2 %) կամ արտասահմանյան գործընկերների (հարցված ընկերությունների 64,7 %) համագործակցությամբ կանաչ տեխնոլոգիաների մշակման և/կամ ներդրման գործում: Միևնույն ժամանակ, ընկերությունների շատ ավելի փոքր մասնաբաժինը (58,8 %) տեղեկատվություն է փնտրում կանաչ տեխնոլոգիաների և նման տեխնոլոգիաների հնարավոր մատակարարների և/կամ դրանց զարգացման գործընկերների մասին: Կանաչ տեխնոլոգիաների մասին

տեղեկատվության առավել առաջնահերթ աղբյուրները և ընկերությունների համար դրանց զարգացման և ներդրման հնարավոր գործընկերները մատակարարներն են և տեխնիկական գրականությունը:

Տեղեկատվության բաշխումն ըստ առաջնահերթության ընկերությունների համար (ըստ այն ընկերությունների մասնաբաժնի, որոնք համապատասխան սահմանափակումներ են չնորհել բարձր գնահատական՝ 4 կամ 5)՝

- մատակարարներ՝ 70,6 % (12 ընկերություններ) .
- տեխնիկական գրականություն՝ 64,7 % (11 ընկերություններ) .
- ներդրողներ՝ 53 % (9 ընկերություններ) .
- այլ ընկերություններ՝ 53 % (9 ընկերություններ) .
- ցուցահանդեսներ՝ 53 % (9 ընկերություններ) .
- փորձագիտական կառույցներ՝ 47 % (8 ընկերություններ) .
- գիտական կազմակերպություններ՝ 47 % (8 ընկերություններ) .
- ինտերնետ՝ 47 % (8 ընկերություններ) .
- սպառողներ՝ 47 % (8 ընկերություններ) .
- առևտրաարդյունաբերական պալատներ՝ 47 % (8 ընկերություններ) .
- ձեռնարկատերերի ասոցիացիաներ և այլ միություններ՝ 41,1 % (7 ընկերություններ) .
- խորհրդատվական ընկերություններ՝ 41,1 % (7 ընկերություններ) .
- համալսարաններ՝ 35,2 % (6 ընկերություններ) .
- կլաստերներ՝ 35,2 % (6 ընկերություններ) .
- նորարարություններին և բիզնեսին աջակցող կազմակերպություններ (տեխնոլոգիական պարկեր, բիզնես ինկուբատորներ, բիզնեսի աջակցության կենտրոններ և այլն)՝ 35,2 % (6 ընկերություններ) .
- պետական մարմիններ՝ 35,2 % (6 ընկերություններ) .
- ֆինանսական կառույցներ (բանկեր և այլն)՝ 29,4 % (5 ընկերություններ) :

Ընդ որում, ընկերությունները չեն օգտվում հասանելի զարգացումների մասին տեղեկատվության համախմբման ծառայություններից. օրինակ, բոլոր հարցված ընկերությունները նշել են, որ չգիտեն WIPO GREEN ՄՍՀԿ համակարգի մասին: Ընկերությունների միայն 29,4 % է շահագրգռված կանաչ տեխնոլոգիաների շտեմարանների օգտագործման միջոցով գործընկերների հետ համագործակցության զարգացմամբ կանաչ տեխնոլոգիաների ներդրման հարցում: Ընդ որում, 17,6 % շահագրգռված է արտաքին տվյալների բազաներում կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում տեխնոլոգիական հարցումների տեղադրմամբ, իսկ ընկերությունների 29,4 % շահագրգռված է կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում պատրաստի լուծումների առաջարկներ տեղադրել նման շտեմարաններում:

Զարգացումների և տեխնոլոգիաների շարքում, որոնք ընկերությունները արդեն պատրաստ են առաջարկել արտաքին գործընկերներին տվյալների բազաների միջոցով, առանձնանում են հետևյալը՝

- սեղմված գազի օգտագործումը հատուկ նշանակության մեքենաների սնուցման համար.
- տեքստիլ ձեռնարկությունների շրջանառվող ջրամատակարարման մոդուլային համակարգ.
- ջրի և նստվածքի հավաքման և գտման համակարգ.

Կանաչ տեխնոլոգիաների զարգացման և ներդրմանն ուղղված աջակցության միջոցառումների շարքում ընկերությունները կարևորում են կանաչ տեխնոլոգիաների ներդրման մոտիվացիայի ուժեղացումը շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցությունը նվազեցնելու արդյունաբերական ծրագրերի մշակման միջոցով:

- աերոբիկ տիպի կենսաբանական կեղտաջրերի մաքրման համակարգ, հորիզոնական դիրքավորում.
- մթնոլորտային ջրի հավաքման համակարգ.
- ադիտիվ շինարարական տպագրության տեխնոլոգիա, տպիչ և սեփականություն ունեցող թեթև բետոնե խառնուրդ.
- հիբրիդային էլեկտրակայանով անիվավոր ամենագնաց մեքենաներ (բենզինային, դիզելային գեներատորների կայանքներ, էլեկտրամեխանիկական փոխանցում, լիթիում-իոնային մարտկոցներ).
- անիվներով ամենագնաց մեքենաներ, որոնք աշխատում են ջրածնով և հագեցած են վառելիքային տարրերի համակարգով.
- քարշակային համաժամանակյա էլեկտրական շարժիչներ մինչև 100 կՎտ և դրանց կառավարման համակարգեր.
- ռեզուկտորներ էլեկտրամեխանիկական փոխանցման համար.
- լիցքավորման կայաններ տրանսպորտի համար.
- լիցքավորման հանգույցներ.
- էկոլոգիական հողանցումներ.
- մետաղական կոնստրուկցիաների կոռոզիայից պաշտպանության համակարգեր.

Հարցման շրջանակներում հարցվածները նաև կիսվել են իրենց կարծիքներով կանաչ տեխնոլոգիաների զարգացման և ներդրման ամենակարևոր խնդիրների վերաբերյալ:

1. Երկար ցիկլի ժամանակ և մշակման բարձր ծախսեր, ինչը հատկապես կարևոր է փոքր և միջին ընկերությունների համար: Ընդ որում, կան օրինակներ, երբ ընկերությունը, բախվելով կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում ռեսուրսների արդյունավետ լուծման անհրաժեշտությանը, ստիպված է ինքնուրույն ստեղծել նման լուծում՝ աութսուրսին ծառայությունների բարձր արժեքի հետ կապված գումար խնայելու համար:
2. Կադրերի պակաս. տեխնոլոգիական լուծումներ մշակողների անբավարար քանակ, այդ թվում՝ մշակվող լուծումների միջոցառումները բնույթի պատճառով, լուծումներ ստեղծող և գործարկող աշխատակիցների որակավորումը բարելավելու անհրաժեշտությունը:
3. Կանաչ տեխնոլոգիաների ներդրման պատճառով ապրանքի կամ ծառայության արժեքի ակնթաթային աճ՝ կանաչ տեխնոլոգիաներ չօգտագործող մրցակիցների համեմատ:

4. Կանաչ տեխնոլոգիաների վերաբերյալ ժամանակակից գիտելիքների բազայի և միասնական նորմատիվ փաստաթղթերի բացակայություն:

Կանաչ տեխնոլոգիաների զարգացման և ներդրմանն ուղղված աջակցության միջոցառումներից ընկերությունները առանձնացնում են հետևյալը՝

- կանաչ տեխնոլոգիաների ներդրման մոտիվացիայի ամրապնդում շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցությունը նվազեցնելու արդյունաբերական ծրագրերի մշակման միջոցով.
- բնապահպանական օրենսդրության խախտման համար պատասխանատվության (ներառյալ ղեկավարների անձնական պատասխանատվության) ուժեղացումը, արտադրողի ընդլայնված պատասխանատվության պրակտիկայի ընդլայնումը.
- ֆինանսական մեխանիզմների մշակում զարգացումների սուբսիդավորման, կանաչ տեխնոլոգիաների զարգացման և ներդրման համար հարկային արտոնությունների առումով.
- կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում մասնագետների պատրաստման և վերապատրաստման ծրագրերի մշակում և տարածում:

2023 թվականին Ազգային վարկանիշային գործակալությունը ուսումնասիրություն է կատարել ESG-ռենկինգում ընդգրկված 90 խոշոր ընկերությունների ESG-պրակտիկների վերաբերյալ⁷: Վերանայված ընկերությունների ճնշող մեծամասնությունը (91 %) մշակել է ռազմավարություններ և բարձր մակարդակի նպատակադրման փաստաթղթեր շրջակա միջավայրի պահպանության ոլորտում, իսկ ընկերությունների 64 % ունի ISO 14001 բնապահպանական մենեջմենթի համակարգի վավեր սերտիֆիկատ: Ընկերությունների մեծ մասը մշակել է էներգաարդյունավետության (67 %) կամ դրա առանձին տարրերի (20 %) բարելավման ծրագրեր, 35 ընկերություններ ունեն վավեր ISO 50001 սերտիֆիկատ:

Չնայած պետական մակարդակով կլիմայի օրակարգի արդիականության մասին հայտարարություններին, ձեռնարկությունների միայն կեսն է համարում կլիմայական ռիսկերը որպես իրենց բիզնեսի համար կարևոր:

Ընդ որում, վարկանիշի մասնակիցների կեսից պակասը ցույց է տվել շրջակա միջավայրի վրա մարդածին ազդեցության նվազեցման արդյունքներ. ընկերությունների 26 % 2019–2021 թթ. ցույց է տվել մթնոլորտ աղտոտիչների տեսակարար արտանետումների նվազում, իսկ ընկերությունների 22 %՝ CO₂ համարժեք ջերմոցային գազերի տեսակարար արտանետումների նվազում: Ջրի տեսակարար սպառումը

⁷ Արդյունաբերական սեկտորի ռուսական ընկերությունների ESG-ռենկինգը 2021–2022 թթ., փետրվար 2023 թ. // Ազգային վարկանիշային գործակալություն ESG՝ կայք: URL: https://www.ra-national.ru/wp-content/uploads/2023/02/ranking_prom_2023.pdf (հարցման ամսաթիվ՝ 12.05.2024) :

Փաստաթղթերն առավելապես կենտրոնացնում են շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության խնդիրների վրա, և հաշվի առնելով արդյունաբերության և գյուղատնտեսության զգալի ներդրումը այդ ազդեցությանը, անհրաժեշտ է զարգացնել և լայնորեն կիրառել տեխնոլոգիաներ, որոնք նվազեցնում են առկա գործընթացների բացասական ազդեցությունը կամ վերացնում արդեն կուտակված վնասը, այսինքն՝ կանաչ տեխնոլոգիաները:

կրճատվում է ընկերությունների մեկ քառորդում, իսկ տեսակարար էներգիայի սպառումը կրճատվում է ընկերությունների 21 % մոտ: Խախտված հողերի վերականգնումը և վերականգնված տարածքների շրջակա միջավայրի մոնիթորինգը ամենադժվար բնապահպանական նպատակներն են՝ իրականացնելու համար. ընկերությունների միայն 6 % է հայտնում նման հողերի տարածքի կրճատում: Մյուս թույլ կետը թափոնների կառավարումն է. ընկերությունների միայն 17 % է ունեցել վերամշակված և վերամշակված թափոնների 80 %-ից ավելի մասնաբաժին:

Ընկերությունները շարունակում են աշխատել էկոլոգիապես մաքուր մատակարարման շղթաներ ստեղծելու ուղղությամբ: Ընտրանքի մասնակիցների երկու երրորդը նշել է, որ պահանջներ ունի մատակարարների և կապալառուների համար, սակայն լավագույն փորձի կիրառումը աուդիտի տեսքով՝ նշված պահանջներին համապատասխանելու համար, իրականացվում է միայն առանձին դեպքերում: Չնայած պետական մակարդակով կլիմայի օրակարգի արդիականության մասին հայտարարություններին, ձեռնարկությունների միայն կեսն է համարում կլիմայական ռիսկերը որպես իրենց բիզնեսի համար կարևոր և միայն մեկ երրորդը մշակել է կլիմայի փոփոխության հարմարվողականության ծրագիր կամ մտադիր է դա անել:

Այսպիսով, կարելի է եզրակացնել, որ ռուսական ընկերությունների ներսում կանաչ տեխնոլոգիաների ստեղծման և ներդրման պրակտիկայի ընդլայնումը պահանջում է ենթակառուցվածքային ծառայությունների ձևավորում և օժանդակ միջոցառումներ: Համաշխարհային պրակտիկայի վերլուծությունը թույլ է տալիս բացահայտել նման միջոցառումների իրականացման մի քանի հիմնական վեկտորներ. մատչելի տեխնոլոգիաների վերաբերյալ հանրային իրազեկության բարձրացում և տեխնոլոգիաների փոխանցման դյուրացում, այդ թվում՝ արտոնագրման պարզեցված և արագացված ընթացակարգերի միջոցով. ֆինանսական աջակցության միջոցներ՝ պահանջների բավականին լայն շրջանակի համար. զարգացումների սուբսիդավորումից մինչև արտադրության վերափոխման ծախսերի փոխհատուցում. պետական և մունիցիպալ ադմինիստրացիայի աշխատակիցների որակավորման բարձրացում՝ տեղական և տարածաշրջանային

մակարդակներում տեխնոլոգիաների ներդրման գործում ծրագրավորողների աջակցության զարգացումը հեշտացնելու նպատակով: Հոդվածի հեղինակների կարծիքով՝ այս փորձը, անշուշտ, տեղին է ռուսական պրակտիկայի համար:

Հարկ է ընդգծել, որ մեր երկրում վերջին տասնամյակում օրենսդիր և գործադիր մակարդակներում զգալի ջանքեր են գործադրվել կանաչ օրակարգի զարգացումը խթանելու համար, մասնավորապես, ընդունվել են հետևյալ նորմատիվ ակտերն ու ծրագրային փաստաթղթերը իրականացման համար [11].

- «Շրջակա միջավայրի պահպանության մասին» 10.01.2002 № 7-ՂՕ Դաշնային օրենքը.
- ՌԴ Նախագահի հրամանագիրը «Ռուսաստանի Դաշնության շրջակա միջավայրի զարգացման ոլորտում պետական քաղաքականության հիմունքների մասին մինչև 2030 թ. ժամանակահատվածի համար» հաստատված է 30.04.2012.
- ազգային նախագիծ «Էկոլոգիա», անձնագիր հաստատված է 24.12.2018.
- «Ջերմոցային գազերի արտանետումների սահմանափակման մասին» 02.07.2021 № 296-ՂՕ դաշնային օրենքը.
- «Ռուսաստանի Դաշնության որոշ բաղկացուցիչ սուբյեկտներում ջերմոցային գազերի արտանետումները սահմանափակելու փորձ անցկացնելու մասին» 06.03.2022 № 34-ՂՕ դաշնային օրենքը.
- ՌԴ Կառավարության «ՌԴ կայուն (ներառյալ կանաչ) զարգացման նպատակներն ու հիմնական ուղղությունները հաստատելու մասին» 14.07.2021 № 1912-Ք կարգադրությունը.
- ՌԴ Կառավարության 21.09.2021 № 1587 որոշումը, փոփոխություններով և լրացումներով, որոնք ներկայացվել են Կառավարության 11.03.2023 № 373 «Ռուսաստանի Դաշնությունում կայուն (այդ թվում՝ կանաչ) զարգացման նախագծերի չափանիշները հաստատելու և կայուն զարգացման ֆինանսավորման ստուգման համակարգի պահանջները հաստատելու մասին» որոշմամբ:

Փաստաթղթերն առավելապես կենտրոնացնում են շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության խնդիրների վրա, և հաշվի առնելով արդյունաբերության և գյուղատնտեսության զգալի ներդրումը այդ ազդեցությանը, անհրաժեշտ է զարգացնել և լայնորեն կիրառել տեխնոլոգիաներ, որոնք նվազեցնում են առկա գործընթացների բացասական ազդեցությունը կամ վերացնում արդեն կուտակված վնասը, այսինքն՝ կանաչ տեխնոլոգիաները:

Այս առումով, կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում գյուտի և նորարարության տեղեկատվական աջակցության համակարգված աշխատանքը, ներառյալ այս ոլորտում տաքսոնոմիայի զարգացումը, արտոնագրային փաստաթղթերի վրա հիմնված նոր տեղեկատվական ռեսուրսների ստեղծումը և շրջակա միջավայրի պաշտպանության խնդիրների լուծման ոլորտում շուկայի մասնակիցների կանոնավոր տեղեկացումը տեխնոլոգիական վերջին ձեռքբերումների մասին, չափազանց արդիական է թվում [12]:

Տվյալ հոդվածում ներկայացված խնդիրներին ավելի մանրամասն ծանոթանալու համար կարող եք դիտել ինտերնետում

հրապարակված «Կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում գյուտի զարգացման նորմատիվային, մեթոդաբանական և արտոնագրային-տեղեկատվական աջակցության հարցերի ուսումնասիրություն» հետազոտական աշխատանքի վերաբերյալ զեկույցը⁸:

Գրականության ցանկ

1. Մարդու շրջակա միջավայրի վերաբերյալ ՄԱԿ կոնֆերանս, 5-16 հունիսի 1972թ., Ստոկհոլմ, Շվեդիա. կայք: – URL: <https://www.un.org/ru/conferences/environment/stockholm1972> (հարցման ամսաթիվ՝ 12.05.2024) :
2. Շրջակա միջավայրի և զարգացման ՄԱԿ կոնֆերանս, Ռիո դե Ժանեյրո, Բրազիլիա, 3-14 հունիսի 1992 թ. կայք: – URL: <https://www.un.org/ru/conferences/environment/rio1992> (հարցման ամսաթիվ՝ 12.05.2024) :
3. Yeoh, P Environmental, Social and Governance (ESG) Laws, Regulations and Practices in the Digital Era / Netherlands: Kluwer Law International, 2022. – 424 էջ – ISBN: 978-9-4035-4175-4, 978-9-4035-4180-8:
4. Sustainable Finance and ESG. Risk, Management, Regulations, and Implications for Financial Institutions / C. Gaganis, F. Pasiouras, M. Tasiou, C. Zopounidis Springer International Publishing. 2023. – 200 էջ – ISBN: 978-3-031-24282-3. – DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-031-24283-0/>.
5. Wang, M. Green process innovation, green product innovation and its economic performance improvement paths: A survey and structural model / M. Wang, Y. Li, J. Li, Z. Wang // Journal of Environmental Management. – 2021. – № 297. – էջ 113-282. – DOI: 10.1016/j.jenvman.2021.113282.
6. Եզորովա, Մ. Ս. Ռուսաստանում «կանաչ» տեխնոլոգիաների պահանջարկի վերլուծություն / Մ. Ս. Եզորովա, Յա. Ա. Ցուբրովիչ // Կիրառական և հիմնարար հետազոտությունների միջազգային հանդես. – 2015. – № 5-2. – էջ 305-307:
7. Տեխնոլոգիաների և նորարարության ՄԱԿ զեկույց 2023 թ. // UNtrade&development: կայք – URL: https://unctad.org/system/files/official-document/tir2023overview_ru.pdf (հարցման ամսաթիվ՝ 12.05.2024) :
8. Դարինա, Օ. Ն. Միջազգային արտոնագրերի դասակարգումները որպես որոնման գործիք կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում / Օ. Ն. Դարինա // Նորարարություններ և «կանաչ» տեխնոլոգիաներ. IV համառուսական գիտական և գործնական կոնֆերանս. նյութերի և զեկույցների ժողովածու, Սամարա, 09 նոյեմբերի, 2023 թ. – Սամարա: Սամարայի մարզային ունիվերսալ գիտական գրադարան, 2024. – էջ 53-60: – DOI 10.34830/SOUNB-conf.2023.11.75.010:
9. Նեգույան, Գ. Ա. Ռուսաստանի Դաշնությունում կանաչ տեխնոլոգիաների զարգացման մասին / Գ. Ա. Նեգույան, Ի. Ա. Ֆեդյակա, Օ. Ն. Դարինա // Մտավոր սեփականություն: Արդյունաբերական սեփականություն – 2023. – № 6. – էջ 51-58:
10. Աստաֆիևա, Օ. Վ. Ռուսաստանի Դաշնությունում բնապահպանական կառավարման համակարգերի ներդրում. խնդիրներ և միտումներ / Օ. Վ. Աստաֆիևա // Մենեջմենթ Ռուսաստանում և արտերկրում. – 2021. – № 3. – էջ 72-80:
11. Ժուրավլև, Ա. Լ. Կանաչ տեխնոլոգիաներ կայուն զարգացման համար: Մտավոր սեփականություն և բնապահպանական խնդիրների լուծումներ. ներկայացում // Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտ. կայք: – URL: https://www.fips.ru/upload/medialibrary/lmg_Content/zelenaya-moskva.pdf (հարցման ամսաթիվ՝ 12.05.2024) :
12. Մակարով, Ի. Ն. Կորպորատիվ պատասխանատվություն. բիզնեսի բնապահպանական պատասխանատվությունը կանաչ տնտեսության համատեքստում / Ի. Ն. Մակարով, Ի. Վ. Օսիպովա // Ստեղծագործական տնտեսություն: – 2022. – Հ. 16, № 2. – էջ 449-462. – DOI 10.18334/ce.16.2.114224:

Տեղեկատվություն հեղինակների մասին

Լարիսա Եվգենիի Կոպիլովա, տեխնիկական գիտությունների թեկնածու, «Մենդելեև աքսելերատոր» տեխնոլոգիական ընկերությունների աջակցության և զարգացման կենտրոնի ղեկավարի տեղակալ, ԲԿ ԴԴԲՈՒՀ «ՌԲՏԻ Դ. Ի. Մենդելեևի անվան» (Մոսկվա, Միուսկայա հրապարակ, շ. 9); Kopylova.l.e@muctr.ru

Ալեքսանդր Վլադիմիրի Մասլեննիկով, նորարարական ենթակառուցվածքների զարգացման վարչության տնօրեն ԲԿ ԴԴԲՈՒՀ «ՌԲՏԻ Դ. Ի. Մենդելեևի անվան» (Մոսկվա, Միուսկայա հրապարակ, շ. 9); a.maslennikov@mendeleeev.vc Անդրեյ Լևի Ժուրավլև, իրավաբանական գիտությունների թեկնածու, «Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտ» ԴԴԲՀ միջազգային համագործակցության կենտրոնի ղեկավար (Մոսկվա, Բերեժկովսկայայի ափ., շ. 30, մ. 1); AZhuravlev@rupto.ru

Օլգա Նիկոլայի Դարինա, ավագ գիտաշխատող, Արտոնագրային իրավունքի օբյեկտների բնագավառում որոնումների միջազգային դասակարգման և տեղեկատվական աջակցության բաժին, «Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտ» ԴԴԲՀ (Մոսկվա, Բերեժկովսկայայի ափ., շ. 30, մ. 1); otid3226@rupto.ru <https://orcid.org/0000-0003-2845-7013>

Համահեղինակների հայտարարված ներդրումը

Լ. Ե. Կոպիլովա` հետազոտական մոդելի ստեղծում, արդյունքների մշակում, հետազոտական գործընթացի անցկացում, հետազոտության տվյալների հավաքագրում, հետազոտության արդյունքների վերարտադրելիության մոնիթորինգ, հետազոտության մեթոդի կիրառումը կանաչ տեխնոլոգիաների օգտագործման ռուսական ձեռնարկությունների փորձի ընդհանրացումով:

Ա. Վ. Մասլեննիկով` հետազոտական մոդելի ստեղծում, արդյունքների մշակում, հետազոտական գործընթացի անցկացում, հետազոտության տվյալների հավաքագրում, հետազոտության արդյունքների վերարտադրելիության մոնիթորինգ, հետազոտության մեթոդի կիրառումը կանաչ տեխնոլոգիաների օգտագործման ռուսական ձեռնարկությունների փորձի ընդհանրացումով:

⁸ Կանաչ տեխնոլոգիաների ոլորտում գյուտի զարգացման կարգավորող, մեթոդական և արտոնագրային-տեղեկատվական աջակցության հարցերի վերաբերյալ հետազոտություն. ԳՀԱ մասին զեկույց (եզրափակիչ) / Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտ, ղեկ. Ա. Լ. Ժուրավլև, Մ. 2024. – 448 էջ – Գր. № ԳՀՓՆՍԱ 123031700028-9 Գր. № ՌՍՏՏՔ224012800001-8. – URL: <https://doi.org/10.24108/preprints-3112943>:

Ա. Լ. Ժուրավլև՝ գաղափարների, նպատակների և խնդիրների ձևակերպում, հետազոտության արդյունքների վերարտադրելիության մոնիթորինգ:

Օ. Ն. Դարինա՝ վիճակագրական տվյալների կուտակում, վերլուծության վիճակագրական մեթոդների կիրառում, համակարգի վերլուծության մեթոդ:

References

1. United Nations Conference on the Human Environment, June 5–16, 1972, Stockholm, Sweden, available at: <https://www.un.org/ru/conferences/environment/stockholm1972> (Accessed 12 May 2024).
2. United Nations Conference on Environment and Development, June 3–14, Rio de Janeiro, Brazil, available at: <https://www.un.org/ru/conferences/environment/rio1992>; (Accessed 12 May 2024).
3. Yeoh, P. (2022), Environmental, Social and Governance (ESG) Laws, Regulations and Practices in the Digital Era. Kluwer Law International, Netherlands.
4. Gaganis, C., Pasiouras, F., Tasiou, M. and Zopounidis, C. (2023), Sustainable Finance and ESG. Risk, Management, Regulations, and Implications for Financial Institutions. Springer International Publishing. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-031-24283-3>.
5. Wang, M., Li, Y., Li, J. and Wang, Z. (2021), "Green process innovation, green product innovation and its economic performance improvement paths: A survey and structural model", *Journal of Environmental Management*, no 297, pp. 113–282. DOI: 10.1016/j.jenvman.2021.113282.
6. Egorova, M. S. and Tsubrovich, Y. A. (2015), "The analysis of the demand of "green" technologies in Russia", *Mezhdunarodnyj zhurnal prikladnyh i fundamentalnyh issledovaniy*, no 5–2, pp. 305–307.
7. UN Technology and Innovation Report 2023, available at: https://unctad.org/system/files/official-document/tir2023overview_ru.pdf (Accessed 12 May 2024).
8. Darina, O. N. (2024), About patent search tools in the field of green technologies, Innovations and "Green" Technologies: IV All-Russian scientific and practical conference, Samara, Russia. DOI 10.34830/SOUNB-conf.2023.11.75.010.
9. Negouliaev, G. A., Fediaeva, I. A. and Darina, O. N. (2023), "On the development of green technologies in the Russian Federation", *Intellektualnaya sobstvennost. Promyshlennaya sobstvennost*, no 6, pp. 51–58.
10. Astafieva, O.V. (2021), "Implementation of environmental management systems in the russian federation: issues and trends", *Management v Rossii i za rubezhom*, no 3, pp. 72–80.
11. Zhuravlev, A. L. (2023), Zelenye tekhnologii dlya ustojchivogo razvitiya. Intellektualnaya sobstvennost i puti resheniya ekologicheskikh problem: presentation, available at: https://www.fips.ru/upload/medialibrary/lmg_Content/zelenaya-moskva.pdf (Accessed 12 May 2024).
12. Makarov, I. N. and Osipova, I. V. (2022), "Corporate responsibility: entrepreneurs' environmental responsibility in a green economy", *Kreativnaya ekonomika*, vol. 16, no 2, pp. 449–462. DOI 10.18334/ce.16.2.114224.

Information about the authors

Larisa E. Kopylova, Cand. Sci. (Technology), Deputy Head of the Center for Support and Development of Technology Companies "Accelerator Mendeleev", Federal State Budgetary Educational Institution of Higher Education "Russian Chemical Technology University named after. D. I. Mendeleev" (Moscow, Miusskaya square, 9); Kopylova.l.e@muctr.ru

Alexander V. Maslennikov, Director of the Department for Development of Innovation Infrastructure, Federal State Budgetary Educational Institution of Federal State Budgetary Educational Institution of Higher Education "Russian Chemical Technology University named after. D. I. Mendeleev" (Moscow, Miusskaya square, 9); e-mail: a.maslennikov@mendeleev.vc

Andrey L. Zhuravlev, Cand. Sci. (Law), Head of the International Cooperation Center of the Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30 bld. 1); AZhuravlev@rupto.ru

Olga N. Darina, Senior Researcher, Division for International Classifications and Search Information Support in the field of Patent Law Object of the International Cooperation Center of the Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30 bld. 1); otd3226@rupto.ru <https://orcid.org/0000-0003-2845-7013>

Contribution of the authors

L. E. Kopylova – creating a research model, conducting results processing, conducting a research process, collecting survey data, tracking the reproducibility of survey results, applying a survey method summarizing the experience of Russian enterprises in the use of green technologies.

A. V. Maslennikov – creating a research model, conducting results processing, conducting a research process, collecting survey data, tracking the reproducibility of survey results, applying a survey method summarizing the experience of Russian enterprises in the use of green technologies.

A. L. Zhuravlev – formulation of ideas, goals and objectives, tracking the reproducibility of research results.

O. N. Darina – accumulation of statistical data, application of statistical methods of analysis, method of system analysis.

Հեղինակները հայտարարում են շահերի բախման բացակայության մասին:

The authors declare no conflict of interests.

Ստացվել է խմբագրություն 22.04.2024

Վերանայվել է գրախոսությունից հետո 01.08.2024

Ընդունված է հրապարակման 06.08.2024

Գիտական հոդված

Original article

ՈՒՏԴ 347.77

Աշխարհագրական նշումների, ապրանքների ծագման վայրերի անվանումների և ապրանքանիշերի օգտագործման առանձնահատկությունները ապրանքների ռուսական արտադրողների կողմից

Ալեքսեյ Եվգենի Սիլվա[✉], Մարիա Միխայիլ Ռոզոթինա

Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտ

[✉]otd3005@rupto.ru

Անոտացիա՝ հոդվածում բացահայտվում են որոշ հարցեր այսպես կոչված տարածաշրջանային ապրանքանիշերի կապված՝ որպես անհատականացման տարբեր միջոցների (ապրանքանիշեր, ապրանքների ծագման վայրերի անվանումներ և աշխարհագրական նշումներ) գրանցման և շուկայում դրանց փաստացի օգտագործման հետ: Ուսումնասիրության արդիականությունը պայմանավորված է նրանով, որ այսօրվա պայմաններում խնդիր է դրված աջակցել (վերականգնել) ռուսական տարածաշրջանների համար ավանդական ապրանքների արտադրությունը: Նման ապրանքների համար օգտագործվող անվանումների հուսալի իրավական պաշտպանությամբ հետաքրքրված են և արտադրողները, և թե տեղական իշխանությունները: Միևնույն ժամանակ, տարածաշրջանային ապրանքներ արտադրողները հաճախ ունենում են որոշակի դժվարություններ՝ ընտրելու իրավական պաշտպանություն իրենց նշանակման համար որպես անհատականացման այս կամ այն միջոց: Ուսումնասիրության նպատակն է՝ վերլուծել անհատականացման այս միջոցները, բացահայտել դրանց միջև եղած տարբերությունները և դիտարկել դրանց համատեղ օգտագործման և արտադրանքի վրա տեղադրման հետ կապված խնդիրները: Հետազոտության հիմնական մեթոդներն են վերլուծությունը, ընդհանրացումը, դասակարգման մեթոդը, համեմատական և նորմատիվ մեթոդները: Հետազոտության նորությունն ու գործնական արժեքն այն է, որ կատարված վերլուծության հիման վրա հեղինակները բացահայտում են համապատասխան ապրանքների արտադրողների կողմից տարածաշրջանային ապրանքանիշերի օգտագործման առավելությունները, ինչպես նաև տալիս են առաջարկություններ՝ որպես անհատականացման այս կամ այն միջոցի գրանցման, դրանց համատեղ օգտագործման օգտին: Հեղինակներն անդրադառնում են ապրանքանիշի մեջ ապրանքների ծագման վայրերի գրանցված անվանումների և աշխարհագրական նշումների ներառման հետ կապված խնդիրներին: Ուսումնասիրվող խնդիրների առավել ամբողջական ընկալման համար բերված են օրինակներ համապատասխան դիմումների քննության պրակտիկայից և դատական պրակտիկայից: Կատարված հետազոտության արդյունքում եզրակացություն է արվել աշխարհագրական նշման իրավական պաշտպանության առաջնահերթ ձևի, ինչպես նաև ապրանքանիշի և ապրանքի ծագման վայրի աշխարհագրական նշումով կամ անվանման եզակի ապրանքանիշի ստեղծման հնարավորության մասին, ինչը, ի թիվս այլ բաների, թույլ կտա առավելագույնս պաշտպանել այն: Սույն հոդվածի որոշ թեզեր փորձարկվել են ԱՍԴԻ փորձագետների կողմից անցկացված «Ռուսաստանի տարածաշրջանային ապրանքանիշեր՝ նոր աճի կետեր» կրթական սեմինարների շրջանակներում և ստացել բարձր գնահատականներ:

Բանալի բառեր՝ տարածաշրջանային ապրանքանիշ, ապրանքանիշ, ծագման վայրի անվանում, աշխարհագրական նշում, նշման օգտագործում:

Մեջբերման համար՝ Սիլվա Ա. Ե., Ռոզոթինա Մ. Մ. Աշխարհագրական նշումների, ապրանքների ծագման վայրերի անվանումների և ապրանքանիշերի օգտագործման առանձնահատկությունները ապրանքների ռուսական արտադրողների կողմից / Ա. Ե. Սիլվա, Մ. Մ. Ռոզոթինա // ԱՍԴԻ տեղեկագիր: 2024. Հ. 3, № 3 (9). Էջ 276–287:

Շնորհակալագրեր՝ հոդվածը պատրաստվել է ԱՍԴԻ «ապրանքանիշերի կիրառման ազդեցությունը Ռուսաստանում սպառողական շուկայի զարգացման վրա» գիտահետազոտական աշխատանքի շրջանակներում:

Features of use of geographical indications, appellations of origin and trademarks by russian manufacturers of goods

Alexey E. Sychev[✉], Mariia M. Rogozhina

Federal Institute of Industrial Property

[✉]otd3005@rupto.ru

Abstract: the article discusses some issues related to the registration of so-called «regional brands», which are various means of individualization such as trademarks, appellations of origin, and geographical indications. The relevance of this study stems from the fact that, in today's context, it is essential to support and restore the production of traditional products in the Russian regions. The significance of this study lies in the fact that, in contemporary circumstances, the challenge is to sustain (or recover) the production of traditional products in the Russian regions. Manufacturers and local authorities alike are keen on ensuring robust legal safeguards for the designation employed for such products. However, manufacturers of regional products frequently encounter certain obstacles when it comes to selecting appropriate legal protection for their designation as a means of product identification. The objective of this study is to delve into these modes of product identification, discern their distinctions, and explore the intricacies associated with their joint utilization and application to products. The primary methodologies employed in this research encompass analysis, synthesis, categorization, comparative analysis, and normative analysis. The novelty and significance of this study lie in the fact that it provides a comprehensive analysis that allows us to identify the benefits of using regional brands by manufacturers of similar products. The authors also offer recommendations on registering designations as means of individualization and their joint use. The study raises important questions regarding the inclusion of registered appellations of origin and geographical indications in trademarks. To fully understand the issues under consideration, examples are provided from the practice of examining relevant applications and court decisions. As a result of this research, it is concluded that the optimal form of legal protection for a geographical indication is to create a unique brand that combines a trademark, geographical indication, and appellation of origin. This approach provides the highest level of protection and allows for maximum differentiation in the market. Some abstracts from this article were tested as part of educational seminars titled «Regional Brands of Russia – New Growth Points», which were conducted by experts from FIPS, and received positive feedback.

Keywords: regional brand, trademark, appellation of origin, geographical indication, use of the designation.

For citation: Sychev, A. E. Features of use of geographical indications, appellations of origin and trademarks by Russian manufacturers of goods / A. E. Sychev, M. M. Rogozhina // Bulletin of FIPS. 2024. Vol. 3, No. 3 (9). p. 276–287.

Acknowledgements: the article was prepared within the framework of the research work of FIPS «The impact of the use of trademarks on the development of the consumer market in Russia».

Խոսելով բիզնեսի զարգացման մասին, ապրանքների անհատականացման միջոցները դառնում են հիմք և նույնիսկ այն հիմնական տարրը, որի շուրջ հետագայում կառուցվում է ձեռնարկատիրոջ ապրանքանիշը՝ նրա իմիջը, հեղինակությունը և սպառողների վստահությունը:

Վերջին շրջանում տարածված են դարձել տարածաշրջանային ապրանքանիշերը, և ինչպես արտադրողները, այնպես էլ տեղական և տարածաշրջանային իշխանությունները գնալով հետաքրքրված են դրանց կիրառմամբ:

Արտադրողները ցանկանում են տարբերակել իրենց արտադրանքը տարածաշրջանային ապրանքանիշի հետ՝ դրա

ճանաչումը մեծացնելու և սպառողների ուշադրությունը գրավելու համար: Տարածաշրջանային ապրանքանիշեր օգտագործող արտադրողի կողմից նման մակնշման նպատակահարմարությունը պայմանավորված է շուկայում եզակի արտադրանքի ընդգծման անհրաժեշտությամբ, որի ծագումը որոշվում է աշխարհագրական ծագմամբ:

Տարածաշրջանային ապրանքանիշի օգտագործումը մի շարք առավելություններ ունի մի քանի սուբյեկտների համար.

արտադրանքի արտադրողը շահագրգռված է օգտագործել տարածաշրջանային ապրանքանիշ, քանի որ դա նրան հնարավորություն է տալիս տարբերակել ապրանքը մրցակիցների արտադրանքից, ինչը, իր հերթին, նպաստում է շուկայում այդպիսի ապրանքների հաջող առաջխաղացմանը.

սպառողը շահագրգռված է տարածաշրջանային ապրանքանիշով պիտակավորված ապրանքներ գնելով, քանի որ այդպիսի ապրանքները համապատասխանում են նրա ակնկալիքներին հատուկ հատկությունների կամ բնութագրերի վերաբերյալ, որոնց վրա նա հույս է դնում.

տարածաշրջանային ապրանքանիշի օգտագործումը նաև հետաքրքրություն է առաջացնում տեղական իշխանությունների

Արտադրողները ցանկանում են տարբերակել իրենց արտադրանքը տարածաշրջանային ապրանքանիշի հետ՝ դրա ճանաչումը մեծացնելու և սպառողների ուշադրությունը գրավելու համար:

Ապրանքանիշ ըստ վկ. № 377200 Չպաշտպանվող տարրեր՝ բոլոր բառերը ԱԾՄՐ դասեր՝ 29, 35	Ապրանքանիշ ըստ վկ. № 899840 Չպաշտպանվող տարրեր՝ «ՊԵՐՄ» բառը ԱԾՄՐ դասեր՝ 06, 09, 16, 18, 20, 21, 24, 25, 26
Ապրանքանիշ ըստ վկ. № 555509 Չպաշտպանվող տարրեր՝ «Մուրմանսկ» բառը ԱԾՄՐ դասեր՝ 35, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44	Ապրանքանիշ ըստ վկ. № 624308 Չպաշտպանվող տարրեր՝ «Մուրմանսկ» բառը ԱԾՄՐ դասեր՝ 20, 22, 28, 29, 30, 31, 35, 39, 42, 43, 44
Ապրանքանիշ ըստ վկ. № 874243 Չպաշտպանվող տարրեր՝ «ԿՈՍՏՐՈՄԱ» բառը ԱԾՄՐ դասեր՝ 28, 35	Ապրանքանիշ ըստ վկ. № 896241 Չպաշտպանվող տարրեր՝ «ԿՈՍՏՐՈՄԱ» բառը ԱԾՄՐ դասեր՝ 19
Ապրանքանիշ ըստ վկ. № 581236 Չպաշտպանվող տարրեր՝ «ՎՈԼՈԳԴԱՅԻ ՄԱՐԶ» բառեր ԱԾՄՐ դասեր՝ 01, 03, 05, 06, 12, 14, 16, 18, 19, 20, 21, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 38, 39, 40, 41, 43, 44	Ապրանքանիշ ըստ վկ. № 305022 Չպաշտպանվող տարրեր՝ «Չիշմինսկոե» ԱԾՄՐ դասեր՝ 04, 20, 29, 30, 31, 32

Նկար 1:

Գրանցված ապրանքանիշների օրինակներ «աշխարհագրությամբ»

մոտ, քանի որ այն բարձրացնում է քաղաքապետարանի և/կամ շրջանի վարկանիշն ու հեղինակությունը, ինչի արդյունքում զարգանում է նրա տնտեսությունը, աճում է մրցունակությունը, համապատասխան ապրանքները գրավում են նոր շուկաներ և մեծանում է զբոսաշրջային բիզնեսի գրավչությունը:

«Տարածաշրջանային բրենդ» հասկացությունը գործող օրենսդրությունից բացակայում է:

Սակայն այս տերմինը լայնորեն օգտագործվում է Ռոսպատենտում գրանցման ենթակա անհատականացման միջոցներ նշանակելու համար, որոնց տարրերը սպառողի կողմից ուղղակի կամ անուղղակիորեն կապված են այն աշխարհագրական տարածքի հետ, որտեղ կենտրոնացած է ապրանքների արտադրությունը¹:

Անհատականացման նման միջոցները ներառում են ապրանքանիշերը, ապրանքների ծագման վայրերի անվանումները (այսուհետ՝ ԱԾՎԱ) և աշխարհագրական նշումները (այսուհետ՝ ԱՆ) [1]:

Անկասկած, ապրանքներ արտադրողների համար ապրանքի պիտակավորման մեջ անհատականացման ամենատարածված և օգտագործված միջոցը ապրանքանիշ է:

Նշման՝ որպես ապրանքանիշի իրավական պաշտպանության ընտրությունը հեղինակային իրավունքի սեփականատիրոջը տալիս է դրա օգտագործման մենաշնորհ, այդ թվում՝ դրա նկատմամբ բացառիկ իրավունքը:

Ընդ որում, ապրանքանիշերը կարող են գրանցվել ինչպես ապրանքների, այնպես էլ ծառայությունների առնչությամբ, որոնց ցանկը համակարգված է Ապրանքների և ծառայությունների միջազգային դասակարգման մեջ (այսուհետ՝ ԱԾՄԴ):

Պարզության համար մենք կներկայացնենք գրանցված ապրանքանիշերի մի քանի օրինակներ «աշխարհագրությամբ» (տե՛ս նկար 1):

Օրենսդիրը սահմանափակում է աշխարհագրական նշումների մոնոպոլիզացումը, քանի որ միայն մեկ անձի կողմից նման նշման օգտագործումը կարող է անհնարին դարձնել նույն տարածաշրջանի մեկ այլ արտադրողի կողմից այն օգտագործել սպառողներին համապատասխան արտադրության վայրի մասին ծանուցելու նպատակով:

Շատ դեպքերում աշխարհագրական նշումները չեն կարող պաշտպանվել որպես ապրանքանիշեր (ապրանքանիշի պաշտպանված տարրեր): Օրենսդիրը սահմանափակում է աշխարհագրական նշումների մոնոպոլիզացումը, քանի որ միայն մեկ անձի կողմից նման նշման օգտագործումը կարող է անհնարին դարձնել նույն տարածաշրջանի մեկ այլ արտադրողի կողմից այն օգտագործել սպառողներին համապատասխան

Նշման իրավական պաշտպանության առաջնահերթ ձևը, որը որոշակի տեղանքի կամ դրա ածանցյալի անվանումն է և ճանաչելի է դարձել որոշակի ապրանքի առնչությամբ, հանդիսանում է ԱԾՎԱ կամ ԱՆ:

արտադրանքի արտադրության վայրի մասին ծանուցելու նպատակով:

Աշխարհագրական նշումների՝ որպես ապրանքանիշերի պաշտպանության հիմնական պահանջները նշված են Ռուսաստանի Դաշնության Քաղաքացիական օրենսգրքի 1483-րդ հոդվածում (այսուհետ՝ ՌԴ ՔՕ):

Որպես ընդհանուր կանոն, ՌԴ ՔՕ 1483-րդ հոդվածի 1-ին կետի 3-րդ ենթակետի հիման վրա չի թույլատրվում պետական գրանցումը որպես ապրանքանիշեր, որոնք բաղկացած են միայն ապրանքների արտադրության վայրն ու եղանակը կամ դրանց իրացումը նշող տարրերից [2]:

Վերոնշյալ տարրերը կարող են ներառվել ապրանքանիշի մեջ, բայց միայն որպես չպաշտպանվող տարրեր, եթե դրանք գերիշխող դիրք չեն զբաղեցնում դրանում: Այս նորմի կիրառումն արտացոլված է վերը նշված նկար 1-ում:

Ընդ որում օրենսդիրը թույլ է տալիս աշխարհագրական նշումների որպես ապրանքանիշեր պետական գրանցման հնարավորությունը, որոնք իրենց օգտագործման արդյունքում ձեռք են բերել տարբերակիչ հնարավորություն ՌԴ ՔՕ 1483-րդ հոդվածի 1-ին կետի 1.1 ենթակետի դրույթներին համապատասխան:

Սակայն ապրանքների արտադրության վայրը (որոնք, որպես կանոն, առավելագույն հետաքրքրություն է առաջացնում) ապրանքների արտադրության վայրը (որոնք, որպես կանոն, առավելագույն հետաքրքրություն է առաջացնում) արտահայտությունների համատարած օգտագործման պատճառով, այս կամ այն տարածաշրջանի մի քանի արտադրողների կողմից, նման նշումների մեծ քանակ չի կարող լինել:

Այդ պատճառով նշման իրավական պաշտպանության առաջնահերթ ձևը, որը որոշակի տեղանքի կամ դրա ածանցյալի անվանումն է և ճանաչելի է դարձել որոշակի ապրանքի առնչությամբ, հանդիսանում է ԱԾՎԱ կամ ԱՆ:

Այս առումով գործնական տեսանկյունից հետաքրքրական է № 440–237872/2018 գործով արբիտրաժային դատարանների դատական պրակտիկայից մի դեպք²:

«Լիդսկոյե Պիվո» ԲԲԸ (Բելառուսի Հանրապետություն) հայց է ներկայացրել Մոսկվայի արբիտրաժային դատարան «Էկոպրոդուկտ» ՍՊԸ և «Լիդսկի Կվաս» ՍՊԸ ընդդեմ՝ ԱԾՄԴ 32-րդ դասի «Կվաս» ապրանքների նկատմամբ գրանցված ապրանքանիշերի նկատմամբ բացառիկ իրավունքների պաշտպանության մասին՝ ըստ Ռուսաստանի Դաշնության № 578569 վկայագրի և միջազգային գրանցման № 1344289, որում բոլոր բառերը, ներառյալ «ԿՎԱՍ ԼԻԴՍԿԻ» արտահայտությունը

¹ Տե՛ս նաև՝ Ապրանքանիշերի, ծագման տեղանվան և աշխարհագրական նշումների իրավական պաշտպանությունը. դասագիրք: Ուսուցիչ / Օ. Լ. Տերեշենկո, Ա. Ե. Սիչև, ընդհ. խմբ. Ա. Օ. Առաքելովա: Մ.: ԴՊԲՈՒՀ ԲԿ ՄՍՈՊԱ, 2024: 76 էջ

² Տե՛ս արբիտրաժային դատարանների և դատական վարույթների մասնակիցների էլեկտրոնային փաստաթղթերի կառավարման համակարգի «Էլեկտրոնային արդարադատություն» կայքը՝ <https://kad.arbitr.ru/Card/75fb3020-5cb1-4b6a-8560-619768abff03>:

ՀԱՅՅՎՈՐԻ ԱՊՐԱՆՔԱՆԻՇ	ՊԱՏԱՍԽԱՆՈՐԻ ԿՈՂՄԻՑ ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՂ ՆՇԱՆԱԿՈՒՄ
Ապրանքանիշ ըստ վկ. № 5578569 	
Ապրանքանիշ ըստ մ.գ. № 1344289 	

Նկար 2:

Հայցվորի ապրանքանիշերի պատկերները և պատասխանողների կողմից օգտագործված նշումների պատկերները

(նշելով բուն արտադրանքը և դրա արտադրության վայրը), չպաշտպանված տարրեր են:

Նշված ապրանքանիշերը, ըստ հայցվորի, պատճենահանվել են պատասխանողների կողմից և ապօրինի օգտագործվել՝ ապրանքի փաթեթավորման վրա հայցվորի ապրանքանիշերին նման մակնշումներ կիրառելով և համապատասխան ապրանքը ռուսական շուկայում վաճառքի առաջարկելով:

Հայցվորի ապրանքանիշերի պատկերները և պատասխանողների կողմից օգտագործված նշումների պատկերները ներկայացված են նկար 2-ում:

Ղատավարության ընթացքում պատասխանողները, առարկելով նշված պահանջների բավարարման դեմ, նշեցին, որ հայցվորի ապրանքանիշերը բաղկացած են բոլորովին անպաշտպան տարրերից, ինչը, իր հերթին, բացառում է այդ տարրերը պատասխանողների անունների հետ համեմատելու հնարավորությունը:

Մոսկվայի արբիտրաժային դատարանի 18.06.2019 թվականի որոշմամբ հայցապահանջները մերժվել են: Ընդ որում առաջին ատյանի դատարանը եկել է այն եզրակացության, որ պատասխանողների ապրանքների փաթեթավորումը նման չէ հայցվորի վերը նշված ապրանքանիշերի հետ շփոթության կետին, այդ թվում նաև այն պատճառով, որ հայցվորի ապրանքանիշերում բանավոր տարրերը չունեն իրավական պաշտպանություն:

Վերաքննիչ իններորդ արբիտրաժային դատարանի 28.10.2019 որոշմամբ առաջին ատյանի դատարանի որոշումը բեկանվել է և հայցերը բավարարվել են մասնակի:

Մտավոր սեփականության դատարանի 15.07.2020 թվականի որոշմամբ, որը գործը քննել է որպես վաճառքի դատարան, վերաքննիչ դատարանի որոշումը թողնվել է անփոփոխ, իսկ վաճառքի բողոքը՝ առանց բավարարման:

Գործը որպես վաճառքի դատարան քննելիս Մտավոր սեփականության դատարանը պաշտպանել է վերաքննիչ դատարանի եզրակացությունը համեմատվող անվանումների նմանությունը գնահատելու անհրաժեշտության մասին, այդ թվում՝ ընդհանուր տպավորության հիման վրա և հաշվի առնելով չպաշտպանվող տարրերը: Նմանություն հաստատելիս դատարանը գնահատել է կոմպոզիցիոն կառուցվածքը և գունային լուծումը, որոնք որոշում են ընդհանուր տեսողական տպավորությունը, ինչպես նաև կոմպոզիցիայի գերիշխող տարրերը, որոնք որոշում են նշանակումների առավել նշանակալի տարրերը:

Միևնույն ժամանակ, կարելի է ենթադրել, որ պատասխանողների կողմից «Լիդսկի կվաս» արտահայտության հնարավոր օգտագործումը հայցվորի ապրանքանիշերից տարբերվող գրաֆիկայում կարող է հանգեցնել նրան, որ դատարանները հակադիր դատական որոշումներ ընդունեն հենց «Լիդսկի կվաս» արտահայտության իրավական պաշտպանության բացակայության պատճառով:

Մեր կարծիքով, «Լիդսկի կվաս» անվանման հնարավոր գրանցումը որպես ԱԾՎԱ կամ ԱՆ և համապատասխան բացառիկ իրավունքի ստացումը կուժեղացնեի հայցվորի դիրքերը դատարանում:

Ի դեպ, ռուսական շուկայում «ԼԻՂՍԿԻ ԿՎԱՍ» անվանման իրավական պաշտպանությունն ապահովելու նպատակով «Լիդսկո Կիվա» ԲԲԸ ներկայացրել է № 2020718646 հայտը «ԼԻՂՍԿԻ ԿՎԱՍ» անվանման պետական գրանցման և նման ԱԾՎԱ անվանման բացառիկ իրավունք տալու համար:

ԱԾՎԱ «ԼԻՂՍԿԻ ԿՎԱՍ» գրանցված է Ռոսպատենտի կողմից № 239 համարով, և ԲԲԸ «Լիդսկո Կիվո» տրվել է նման նշում օգտագործելու իրավունք (վկայական № 239/1):

«Լիդսկո Կիվո» ԲԲԸ գործել է նույն կերպ՝ ռուսական շուկայում օգտագործվող մեկ այլ անվանումով՝ «ԼԻՂՍԿՈՇ ԿԻՎՈ»: ԱԾՎԱ «ԼԻՂՍԿՈՇ ԿՎԱՍ» գրանցված է Ռոսպատենտի կողմից № 238 համարով, և ԲԲԸ «Լիդսկո Կիվո» տրվել է նման նշում օգտագործելու բացառիկ իրավունք (վկայական № 238/1):

Այսպիսով, աշխարհագրական նշումների պաշտպանության առաջնահերթ ձևը (անհրաժեշտ պահանջներին համապատասխանելու դեպքում) հանդիսանում է ԱԾՎԱ կամ ԱՆ: Տվյալ դեպքում, ի տարբերություն գրանցված ապրանքանիշերի վերը նշված օրինակների՝ իրավական պաշտպանությունից համապատասխան բանավոր տարրերը բացառելով, պաշտպանվելու է հենց բանավոր մասը:

Այս առումով կարևոր է կենտրոնանալ ԱՆ և ԱԾՎԱ հետ կապված, ինչպես նաև դրանց հիմնական հատկանիշների վրա:

ՈՂ ԲՕ 1516-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն, ԱՆ, որին տրվում է իրավական պաշտպանություն, նշանակում է, որը նույնականացնում է աշխարհագրական օբյեկտի տարածքից ծագող ապրանքը, որի որոշակի որակը, համբավը կամ այլ բնութագրերը մեծապես կապված են դրա աշխարհագրական ծագման հետ (ապրանքի բնութագրերը):

Որպես մտավոր սեփականության իրավունքի օբյեկտ, ԱՆ ներկայացվել է «Ռուսաստանի Դաշնության Քաղաքացիական օրենսգրքի 4-րդ մասում փոփոխություններ կատարելու մասին» 26.07.2019 № 230-ՂՕ դաշնային օրենքով և 27.07.2020 ուժի մեջ մտած «Էթիկային սպիրտների, ալկոհոլային և ալկոհոլ պարունակող արտադրանքի արտադրության և շրջանառության պետական կարգավորման և ալկոհոլային արտադրանքի օգտագործումը (խմելու) սահմանափակման մասին» Դաշնային օրենքի 1-ին և 23 (1) մասը [3]:

- ԱՆ նշանները ներառում են՝
- իրենից ներկայացնում է ցանկացած նշում.
- նշման մեջ պետք է նշվի, որ ապրանքը ծագում է որոշակի աշխարհագրական միավորի տարածքում.
- արտադրանքի բնութագրերը, ինչպիսիք են որոշակի որակը, հեղինակությունը և այլն, պետք է մեծապես, բայց ոչ պարտադիր բացառապես, կապված լինեն դրա աշխարհագրական ծագման հետ.
- ապրանքի արտադրության փուլերից առնվազն մեկը, որը էական ազդեցություն ունի դրա բնութագրերի ձևավորման վրա, պետք է իրականացվի նշման միջոցով որոշված աշխարհագրական օբյեկտի տարածքում:

ՈՂ ԲՕ 1516-րդ հոդվածի 1-ին կետի 2-րդ կետի համաձայն, ԱԾՎԱ, որին տրվում է իրավական պաշտպանություն, նշանակում է, որը ներկայացնում է երկրի, քաղաքային կամ գյուղական բնակավայրի, տեղանքի կամ այլ աշխարհագրական օբյեկտի ժամանակակից կամ պատմական, պաշտոնական կամ ոչ պաշտոնական, լրիվ կամ կրճատ անվանումը, որը ներառում է այդպիսի անվանումը կամ նման անվան ածանցյալը և որը հայտնի է դարձել արտադրանքի նկատմամբ դրա օգտագործման

արդյունքում, որի հատուկ հատկությունները որոշվում են բացառապես տվյալ աշխարհագրական օբյեկտին բնորոշ բնական պայմաններով և (կամ) մարդկային գործոններով:

Վերլուծելով ՈՂ ԲՕ 1516-րդ հոդվածի 1-ին կետում տրված ԱԾՎԱ սահմանումը, կարելի է առանձնացնել ԱԾՎԱ հետևյալ հատկանիշները՝

- հանդիսանում է բանավոր նշանակում.
- նշանակումը հանդիսանում է աշխարհագրական օբյեկտի (կամ դրա ածանցյալ նշում) անվանում.
- նշանակումը պետք է հայտնի լինի դրա օգտագործման արդյունքում.
- ապրանքը պետք է ունենա հատուկ հատկություններ.
- առկա են որոշակի աշխարհագրական օբյեկտին բնորոշ բնական պայմաններ և (կամ) մարդկային գործոններ.
- առկա է ապրանքի հատուկ հատկությունների կախվածություն տվյալ աշխարհագրական օբյեկտին բնորոշ բնական պայմաններից և (կամ) մարդկային գործոններից.
- ապրանքների արտադրության բոլոր փուլերը, որոնք էական ազդեցություն ունեն ապրանքների հատուկ հատկությունների ձևավորման վրա, պետք է իրականացվեն աշխարհագրական օբյեկտի տարածքում:

Իր իրավական բնույթով ԱՆ նման է ԱԾՎԱ, սակայն, կան մի շարք տարբերություններ մտավոր սեփականության իրավունքների այս երկու սերտորեն կապված օբյեկտների կարգավորման մեջ [4].

ԱԾՎԱ՝ միշտ բանավոր նշանակում է, որը ներկայացնում է աշխարհագրական օբյեկտի անվանումը:

ԱՆ ներկայացնում է ցանկացած նշում (օրինակ՝ համակցված նշանակում, որը բաղկացած է բանավոր և պատկերային տարրերից), որը թույլ է տալիս նույնականացնել ապրանքը որպես աշխարհագրական օբյեկտի տարածքից ծագող ապրանք.

ԱԾՎԱ մականանշված ապրանքն այնքան եզակի է, որ այն չի կարող արտադրվել որևէ այլ տեղ: Նման ապրանքներն ունեն հատուկ հատկություններ, որոնք որոշվում են բացառապես տվյալ աշխարհագրական օբյեկտին բնորոշ բնական պայմաններով և (կամ) մարդկային գործոններով:

ԱՆ համար բավական է, որ ապրանքն ունենա որակ, համբավ կամ այլ բնութագրեր, որոնք սպառողի մոտ ստեղծում են ապրանքի ծագման որոշակի տարածքի հետ կապեր.

ԱԾՎԱ՝ նշանակում է, որը հայտնի է դարձել արտադրանքի հետ կապված դրա օգտագործման արդյունքում:

ԱՆ նշանակում է, որը թույլ է տալիս ապրանքը նույնականացնել որպես աշխարհագրական օբյեկտի տարածքից ծագող: Նշանի հայտնի լինելու համար պահանջներ չկան.

ՈՂ ԲՕ 1516-րդ հոդվածի 1-ին կետի դրույթների համաձայն ԱԾՎԱ համար աշխարհագրական օբյեկտի տարածքում ապրանքանիշի համար պետք է իրականացվեն ապրանքների արտադրության բոլոր փուլերը, որոնք ազդում են դրա հատուկ հատկությունների ձևավորման վրա:

ԱՆ համար ապրանքի արտադրության առնվազն մեկ փուլ, որն ազդում է դրա որակի, հեղինակության կամ այլ բնութագրերի ձևավորման վրա, պետք է իրականացվի աշխարհագրական օբյեկտի տարածքում.

ԱԾՎԱ պետական գրանցման համար անհրաժեշտ է լիազոր մարմնի համապատասխան եզրակացություն այն մասին, որ

տվյալ աշխարհագրական օբյեկտի սահմաններում հայտատուն արտադրում է ապրանքներ, որոնք համապատասխանում են ՌԴ ՔՕ 1516-րդ հոդվածի կետի պահանջներին³ [5]:

ԱՆ պետական գրանցման համար նման եզրակացություն ներկայացնելու անհրաժեշտություն չկա: Հայտատուն ինքնուրույն հավաքում և հայտում ներկայացնում է ԱՆ փաստաթղթեր, որոնք, նրա կարծիքով, հաստատում են, որ նա արտադրում է ապրանքներ, որոնք ունեն որոշակի որակ, համբավ կամ ապրանքների այլ բնութագրեր, որոնք մեծապես պայմանավորված են դրանց աշխարհագրական ծագմամբ:

Հաշվի առնելով ԱՆ և ԱԾՎԱ բնորոշ առանձնահատկությունները՝ տարածաշրջանային արտադրանք արտադրողը, ով որոշում է պաշտպանել նշումը, պետք է ընտրի, թե ինչ ձևով կարող է իրավական պաշտպանություն տրամադրվել նրան:

ԱՆ և ԱԾՎԱ իրավական պաշտպանությունը տրամադրվում է Ռոսպատենտի կողմից Ռուսաստանի Դաշնության ապրանքների աշխարհագրական նշումների և ծագման տեղանվանումների պետական գրանցամատյանում (այսուհետ՝ ԱՆ և ԱԾՎԱ պետական ռեգիստր) պետական գրանցման հիման վրա՝ ՌԴ ՔՕ 1518-րդ հոդվածի 1-ին կետի հիման վրա:

Անհրաժեշտ է նաև հաշվի առնել ԱՆ և ԱԾՎԱ պետական գրանցման ընթացակարգի առանձնահատկությունը, որը կայանում է նրանում, որ այն բանից հետո, երբ Ռոսպատենտը որոշում է կայացնում ԱՆ և ԱԾՎԱ պետական գրանցման և ԱՆ և ԱԾՎԱ նկատմամբ բացառիկ իրավունք տալու մասին, ԱՆ և ԱԾՎԱ ինքը նախ գրանցվում է, այնուհետև տրամադրվում է ԱՆ և ԱԾՎԱ բացառիկ իրավունքը տրվում է ԱՆ և ԱԾՎԱ բացառիկ իրավունքի վկայականի տեսքով պահպանվող փաստաթղթով:

Գոյություն ունի նաև ԱՆ և ԱԾՎԱ նկատմամբ բացառիկ իրավունքներ տրամադրելու կարգ, որոնք արդեն գրանցված են ԱՆ և ԱԾՎԱ պետական ռեգիստրում:

Ամփոփելով վերը նշվածը, ինչպես նաև հաշվի առնելով վերը նշված իրավական վեճը, կարող ենք եզրակացնել, որ տարածաշրջանային ապրանքանիշի առավել ամբողջական իրավական պաշտպանությունը կլինի բանավոր մասի գրանցումը որպես ԱՆ և ԱԾՎԱ (հաշվի առնելով վերը նշված հատկանիշները), իսկ գրաֆիկական մասը՝ որպես ապրանքանիշ:

ՌԴ ՔՕ 1483-րդ հոդվածի 7-րդ կետի համաձայն, նշանակումները, որոնք ներառում են, վերարտադրում կամ ընդօրինակում են ԱՆ և ԱԾՎԱ, ինչպես նաև այն նշումները, որոնք գրանցվել են որպես այդպիսին մինչև ապրանքանիշի առաջնահերթության ամսաթիվը նմանատիպ ապրանքների հետ կապված, չեն կարող գրանցվել որպես ապրանքանիշներ, բացառությամբ այն դեպքի, երբ նման նշումը ներառված է որպես չպաշտպանվող տարր ապրանքանիշի մեջ, որը գրանցված է այնպիսի անձի անունով, ով իրավունք ունի օգտագործել այդպիսի ԱՆ և ԱԾՎԱ:

Այս առումով ԱՆ և ԱԾՎԱ օգտագործելու բացառիկ իրավունք ունեցող անձինք, իրավունք ունեն իրենց արտադրանքի վրա

տեղադրել միաժամանակ ԱՆ և ԱԾՎԱ կամ ապրանքանիշը (ապրանքանիշերը):

Այսպիսով, օրենսդրությունը, ինչպես նաև բիզնես պրակտիկան թույլ է տալիս մեկ ապրանքի (դրա պիտակի, փաթեթավորման) վրա տեղադրել անհատականացման մի քանի միջոցներ (ԱՆ և ԱԾՎԱ և ապրանքանիշ):

Եթե տարածաշրջանային արտադրանք արտադրողը պետական գրանցման է ներկայացնում ապրանքանիշը, որը ներառում է ԱՆ և ԱԾՎԱ տարրեր, ապա այդպիսի տարրերը կբացառվեն իրավական պաշտպանությունից: Միևնույն ժամանակ, նման տարրերի որոշակի ոճը և դրանց տարածական դիրքը կմնան իրավական պաշտպանության ներքո:

Որպես օրինակ՝ մենք կբերենք որպես ապրանքանիշեր գրանցված համակցված անվանումները, որոնց սեփականատերերը հանդիսանում են «ՏՈՒՄԿԻ ՊՐՅԱՆԻԿ» ԱԾՎԱ (գր. № 32), «ԵՍՍԵՆՏՆՈՒԿԻ» հանքային ջրի ԱԾՎԱ (գր. № 23) բացառիկ իրավունքի իրավատերեր և այդ ԱԾՎԱ տեղադրում են ապրանքանիշերի կազմում (տե՛ս նկար 3,4):

Հայտնի է, որ օրենսդիրը թույլ է տալիս որպես ապրանքանիշ գրանցել, մասնավորապես, բանավոր, պատկերավոր, համակցված (տարբեր տարրերի համակցությունից բաղկացած) նշումներ, որոնք կարող են ներկայացվել ցանկացած գույնի կամ գունային համադրությամբ (ՌԴ ՔՕ 1482-րդ հոդված):

Միևնույն ժամանակ, ինչպես նշվեց ավելի վաղ, միայն բանավոր նշանակումները կարող են գրանցվել որպես ԱԾՎԱ:

Թեև օրենսդիրը հնարավորություն է ընձեռել գրանցել ցանկացած ԱՆ որպես պետական հիմնարկ, այնուամենայնիվ, ԱՆ տեղանքի հետ ամուր ասոցիացիայի անհրաժեշտությունից ելնելով, պետական ինստիտուտը չի կարող լինել երևակայական և բազմատեսակ:

Նշենք, որ առ այսօր ԱՆ և ԱԾՎԱ պետական գրանցամատյանում որպես ԱՆ և ԱԾՎԱ գրանցվում են միայն բանավոր անվանումները:

Հետևաբար, արտադրանքի վրա բանավոր նշանակումները ընդգծելու համար, որոնք պաշտպանված են որպես ԱՆ և ԱԾՎԱ, արտադրողը կարող է, օգտագործելով ապրանքանիշը, տեղադրել և տեղակայել (ինչպես ցույց է տրված նկար 3, 4-ում) նման բառային նշանակումները որոշակի ոճական կատարման մեջ, որոշակի գույնով:

Ընդ որում, քանի որ ԱՆ ԱԾՎԱ և ապրանքանիշերը ապրանքների անհատականացման միջոցներ են, կարելի է խոսել շուկայում ապրանքները տարբերելու նրանց ընդհանուր գործառնության մասին: Նշենք, որ ԱՆ կամ ԱԾՎԱ և ապրանքանիշերն ունեն այս գործառնության տարբեր ծավալ: Ապրանքանիշը բնութագրվում է շուկայում կոնկրետ արտադրողի արտադրանքի տարբերությամբ: Միևնույն ժամանակ, ԱՆ կամ ԱԾՎԱ օգնությամբ հնարավոր է նույնացնել ապրանքն ինքնին որոշակի բնութագրերով կամ հատուկ հատկություններով, օրինակ՝ համային կամ այլ որակներով, որոնք առաջացել են որոշակի տարածքի պայմանների ազդեցության տակ:

Ինչպես ասվում է «Մտավոր սեփականության ներածություն», Մտավոր սեփականության համաշխարհային կազմակերպության (ՄՄՀԿ) կողմից պատրաստված հրապարակման մեջ, «... քանի որ ապրանքանիշը նույնականացնում է մի ձեռնարկություն, որը շուկայում վաճառքի է առաջարկում որոշակի ապրանքներ կամ ծառայություններ, աշխարհագրական նշումը նույնականացնում է աշխարհագրական տարածքը, որտեղ գտնվում է մեկ կամ մի

³ 3 Ռուսաստանի Դաշնության Կառավարության 08.08.2020 № 1195 «Ապրանքների ծագման վայրի անվան պետական գրանցման և ապրանքների ծագման վայրի գրանցված անվանման հետ կապված իրավական նշանակություն ունեցող գործողություններ իրականացնելու և Ռուսաստանի Դաշնության կառավարության որոշ ակտերի անվավեր ձևաչափեր համար անհրաժեշտ եզրակացությունները տալու լիազորված դաշնային գործադիր մարմինների մասին» (փոփոխություններով) որոշումը:

Ապրանքանիշ ըստ վկ. № 240993 Չպաշտպանվող տարրեր. բոլոր տառերը, բառերը, բացառությամբ «Յասնայա Պոլյանա»	Ապրանքանիշ ըստ վկ. № 233820 Չպաշտպանվող տարրեր. բոլոր տառերը, բառերը, բացառությամբ «Յասնայա Պոլյանա»	Ապրանքանիշ ըստ վկ. № 206566 Չպաշտպանվող տարրեր. բոլոր տառերը, բառերը, բացառությամբ «Յասնայա Պոլյանա»
--	--	--

Նկար 3:

Համակցված անվանումներ, որոնք գրանցված են որպես ապրանքանիշեր, որոնց սեփականատերերը հանդիսանում են «ՏՈՒՆՍԿԻ ՊՐՅԱԿ» ԱԾՎԱ բացառիկ իրավունքի սեփականատերերը

Ապրանքանիշ ըստ վկ. № 301571 Ապրանքանիշի չպաշտպանվող տարրեր՝ «Եսսենտուկի»	Ապրանքանիշ ըստ վկ. № 375839 Ապրանքանիշի չպաշտպանվող տարրեր՝ «Եսսենտուկի»	Ապրանքանիշ ըստ վկ. № 407462 Ապրանքանիշի չպաշտպանվող տարրեր՝ բոլոր բառերը բացառությամբ «Premium springs»
Ապրանքանիշ ըստ վկ. № 617096 Ապրանքանիշի չպաշտպանվող տարրեր՝ «Եսսենտուկի» բառ, «1811» թիվ	Ապրանքանիշ ըստ վկ. № 617097 Ապրանքանիշի չպաշտպանվող տարրեր՝ «Եսսենտուկի» բառ, «1811» թիվ	Ապրանքանիշ ըստ վկ. № 619161 Ապրանքանիշի չպաշտպանվող տարրեր՝ «Եսսենտուկի» բառ, «1811» թիվ

Նկար 4:

Համակցված անվանումներ, որոնք գրանցված են որպես ապրանքանիշեր, որոնց սեփականատերերը հանդիսանում են «Եսսենտուկի» հանքային ջրի ԱԾՎԱ բացառիկ իրավունքի սեփականատերերը

Ապրանքանիշ ըստ վկ. № 710268 Չպաշտպանվող տարրեր՝ բոլոր թվերը ու բառերը	Ապրանքանիշ ըստ վկ. № 325694 Չպաշտպանվող տարրեր՝ բոլոր թվերը ու բառերը, բացառությամբ «Ստարի իստոչնիկ»
Ապրանքանիշ ըստ վկ. № 914222 Չպաշտպանվող տարրեր՝ «ՆԱԳՈՒՏԱԿԱՅԱ-26» և «ԿԱՎԿԱԶՍԿԻԷ ՄԻՆԵՐԱԼՆԻԷ ՎՈՂԻ» բառեր	Ապրանքանիշ ըստ վկ. № 873738 Չպաշտպանվող տարրեր՝ բոլոր բառերը, թվերը, տառերը, նշանները, համապատասխանության նշանները և սպառողի մասին տեղեկությունները, շտրիխ կոդի պատկերը

Նկար 5:

«ՆԱԳՈՒՏԱԿԱՅԱ» ԱԾՎԱ հեղինակային իրավունքի տարբեր սեփականատերերի անունով գրանցված ապրանքանիշերը

քանի ձեռնարկություն, որն արտադրում է ապրանքի որոշակի տեսակի վերամշակում»⁴:

Այսպիսով, ապրանքանիշների հետ միաժամանակ ապրանքի վրա տեղադրելով ԱՆ կամ ԱԾՎԱ, մենք կարող ենք խոսել եզակի ապրանքանիշի ստեղծման մասին, որը ճանաչում է ոչ միայն ապրանքի, այլև արտադրողի կողմից՝ ուղղակիորեն ազդելով սպառողների վստահության վրա ապրանքը ընտրելիս:

Մարքետինգային տեսանկյունից ապրանքի փաթեթավորման վրա աշխարհագրորեն նշված նշումների և ճիշտ ընտրված դիզայնի (գրավիչ գույն, դիզայնի էսթետիկա և փաթեթավորման ընդհանուր ընկալում) օգտագործումը մեծացնում է սպառողների վստահությունը ապրանքանիշի նկատմամբ:

Խոսելով դրանց անվանումը որպես ԱՆ կամ ԱԾՎԱ գրանցելու մասին, տարածաշրջանային արտադրանքի արտադրողը պետք է իմանա, որ ԱՆ կամ ԱԾՎԱ առնչությամբ թույլատրվում են իրավական պաշտպանության նույն օբյեկտի նկատմամբ ինքնուրույն իրավունքներ ունեցող բազմաթիվ իրավատերեր, ովքեր նույն աշխարհագրական օբյեկտի սահմաններում արտադրում են հատուկ հատկություններով ապրանքներ (ԱԾՎԱ համար) կամ բնութագրերով (ԱՆ համար):

Այսպիսով, ՌԴ ՔՕ 1518-րդ հոդվածի համաձայն, ԱՆ կամ ԱԾՎԱ կարող են գրանցել մեկ կամ մի քանի քաղաքացիներ, մեկ կամ մի քանի իրավաբանական անձինք, ինչպես նաև ասոցիացիա (միություն) կամ անձանց այլ միություն, որոնց ստեղծումը և գործունեությունը չեն հակասում ապրանքների ծագման երկրի օրենսդրությանը:

Նույն ԱՆ կամ ԱԾՎԱ նկատմամբ ԱՆ կամ ԱԾՎԱ բացառիկ իրավունքը կարող է տրվել ՌԴ ՔՕ սահմանված կարգով ցանկացած անձի, ով նույն աշխարհագրական օբյեկտի

⁴ 4 Մտավոր սեփականության ներածություն. ՄՍՀԿ իրապարակում ՄՍՀԿ № 478 (R): Ժենևա՝ ՄՍՀԿ, 1998: էջ 238–239:

սահմաններում արտադրում է ապրանքներ, որոնք ունեն ԱՆ կամ ԱԾՎԱ պետական ռեգիստրում նշված բնութագրերը կամ հատուկ հատկությունները:

Հաշվի առնելով ՌԴ ՔՕ այս դրույթը, ապրանքանիշերի և ապրանքանիշերի սեփականատերերը հաճախ հարց ունեն, թե ինչպես կարող են սպառողները տարբերակել մեկ արտադրողի ապրանքները այլ արտադրողների ապրանքներից, որոնք նույնպես իրենց ապրանքները մականանշում են որպես գրանցված ԱՆ կամ ԱԾՎԱ:

Որպես այս դիրքորոշման իրականացում և վերը նշված հարցի պատասխան՝ կարելի է բերել հետևյալ օրինակը: ԱՆ կամ ԱԾՎԱ պետական ռեգիստրը «հանքային ջուր» ապրանքի համար գրանցել է «ՆԱԳՈՒՏԱՎԱՅԱ» (գր. № 61) ԱԾՎԱ: Ստորև բերված են ապրանքանիշերը, որոնք գրանցված են ՌԴ ՔՕ 1483-րդ հոդվածի 7-րդ կետի պահանջներին համապատասխան այս ԱԾՎԱ հեղինակային իրավունքի տարբեր սեփականատերերի անունով (տե՛ս նկար 5):

Վերոնշյալ օրինակները հստակ ցույց են տալիս հեղինակային իրավունքի սեփականատերերի կարողությունը տարբերելու իրենց ապրանքները մրցակիցների ապրանքներից, մինչդեռ սպառողները հնարավորություն ունեն տարբերել ապրանքները տարբեր արտադրողներից, ովքեր իրենց ապրանքները նշում են մեկ գրանցված ԱՆ կամ ԱԾՎԱ:

Ավելին, նման ապրանքանիշերը արտադրողներին թույլ են տալիս շուկայում մրցակցել միմյանց հետ հետևյալի պատճառով.

- ապրանքանիշերն ունեն փոփոխականություն՝ ի տարբերություն ԱՆ կամ ԱԾՎԱ.
- օրենսդրությունը թույլ է տալիս գրանցել անսահմանափակ թվով ապրանքանիշեր, ինչը արտադրողին հնարավորություն է տալիս իրականացնել, մասնավորապես, իր արտադրանքի շերտերից:

Հետաքրքիր է նաև ԱՆ կամ ԱԾՎԱ և ապրանքանիշերի սպառողների ընկալման վրա ազդեցության աստիճանի հարցը, երբ դրանք օգտագործվում են միաժամանակ: Մտավոր սեփականության ո՞ր օբյեկտն է այս դեպքում առաջնահերթություն սպառողի տեսանկյունից:

Այս հարցը պետք է դիտարկել՝ կախված սպառողի նպատակից:

Եթե սպառողի նպատակն է գնել ապրանք, որը ծագում է որոշակի վայրից կամ որի բնութագրերը (հատուկ հատկությունները) ազդում են դրա արտադրության վայրի առանձնահատկություններից, ապա ԱՆ կամ ԱԾՎԱ սպառողի համար առաջնահերթ նշումներն են ապրանքն ընտրելիս:

Այս դեպքում ապրանքանիշը սպառողի համար կկատարի օժանդակ գործառնություն, որը կարևոր է անմիջապես հենց արտադրողի համար, որպեսզի սպառողը նկատի իր արտադրանքը դարակում:

Ցավոք, կան դեպքեր, երբ արտադրողները, իրենց արտադրանքն ավելի հաջող գովազդելու համար, փորձում են օգտվել տարածաշրջանային հայտնի ապրանքանիշի հեղինակությունից՝ չունենալով դրա համապատասխան իրավունքը (օրինակ, տե՛ս նկար 6):

Ապրանքանիշը գրանցված է Ռուսաստանի Դաշնության ապրանքանիշերի և սպասարկման նշանների պետական ռեգիստրում № 712023 վկայականով (հայտ № 2018702596), որի սեփականատերն է ԲԸ «Գրուպա Կոմպանի «Ռոսսիյսկոե

մոլոկո», 454091, ք. Չելյաբինսկ, փող. Տիմիրյազևա, 5: № 712023 վկայականի ներքո ապրանքանիշը գրանցված է, մասնավորապես, ապրանքների և ԱԾՄԴ 29-րդ դասի ապրանքների նկատմամբ: Ընդ որում, «պանիրներ» ապրանքը ներառված չէ ԱԾՄԴ 29-րդ դասի ապրանքների ցանկում:

Ինչպես հետևում է № 2018702596 հայտի նյութերից, սկզբնական իրավական պաշտպանությունը որպես սկզբնապես փնտրվել է «Ադիգե» և «ՄՅԱԳԿԻ ԿԱՎԿԱՋՍԿԻ ՍԻՐ» բառային տարրեր պարունակող համակցված նշումի վերաբերյալ ապրանքանիշ, այդ թվում՝ ԱԾՄԴ 29-րդ դասի «պանիրներ» ապրանքի առնչությամբ (տե՛ս նկար 7):

Հայտարարված նշանակման օրենսդրության պահանջներին համապատասխանության փորձաքննության արդյունքներով քննության շրջանակներում հայտատուին ուղարկվել է ծանուցում, որով սահմանվել է հետևյալը.

Հայտարարված նշումը նման է շփոթության կետին «ՍԻՐ ԱԴԻԳԵՅՍԿԻ» ԱԾՎԱ (գր. № 74) հետ, որի կապակցությամբ հայտարարված նշումը չի կարող գրանցվել որպես ապրանքանիշ ԱԾՄԴ 29-րդ դասի որոշ ապրանքների նկատմամբ՝ ՌԴ ՔՕ 1483-րդ հոդվածի 7-րդ կետի դրույթների հիման վրա.

«ՄՅԱԳԿԻ ԿԱՎԿԱՋՍԿԻ ՍԻՐ» բառային տարրերը ցույց են տալիս ԱԾՄԴ 29-րդ դասի հայտարարված որոշ ապրանքների (պանիրների) տեսակը, գույքը, արտադրության վայրը, հետևաբար դրանք առանձնահատուկ չեն և չնպաշտպանվող տարրեր են՝ ՌԴ ՔՕ 1483-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն, իսկ ԱԾՄԴ 5-րդ, 29-րդ, 31-րդ, 32-րդ, 35-րդ, 39-րդ, 43-րդ դասերի այլ ապրանքների և ծառայությունների առնչությամբ, հայտարարված անվանումը կարող է մոլորեցնել սպառողին ապրանքների տեսակի վերաբերյալ՝ ՌԴ ՔՕ 1483-րդ հոդվածի 3-րդ կետի դրույթների հիման վրա:

Ի պատասխան հայտարարված անվանման՝ օրենսդրության պահանջներին համապատասխանության ստուգման արդյունքների ծանուցմանը, հայտատուն ներկայացրել է վերանայված նշում՝ բացառելով «ՄՅԱԳԿԻ ԿԱՎԿԱՋՍԿԻ ՍԻՐ» բառային տարրերը (տե՛ս նկար 6):

Հայցվող անվանման փորձաքննության արդյունքների հիման վրա Ռոսպատենտը որոշում է կայացրել հայտավորված նշումը որպես ապրանքանիշ փոփոխված ձևով գրանցելու մասին՝ միաժամանակ բացառելով ապրանքների «պանիրներ» ապրանքների և ծառայությունների ԱԾՄԴ 29-րդ դասի ապրանքների ցանկից, քանի որ հայտանիշի համեմատական վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ դրանք պարունակում են «ՍԻՐ ԱԴԻԳԵՅՍԿԻ» և «Ադիգե» բառակային տարրերը, մինչդեռ հայտատուն իրավունք չունի օգտագործելու ԱԾՎԱ «ՍԻՐ ԱԴԻԳԵՅՍԿԻ» (գր. № 74):

Չնայած այն հանգամանքին, որ փորձաքննությամբ պարզվել է «Ադիգե» բառային տարրի նմանությունը ԱԾՎԱ «ՍԻՐ ԱԴԻԳԵՅՍԿԻ» (գր. № 74) հետ, № 712023 վկայականով ապրանքանիշի իրավատերը քաղաքացիական շրջանառության մեջ առաջարկում է «պանիր» ապրանքատեսակը, որի փաթեթավորման վրա դրված է «Ադիգե» բառային տարրը № 712023 (տե՛ս նկար 6):

Ենթադրվում է, որ «պանիր» ապրանքի փաթեթավորման վրա № 712023 ապրանքանիշի «Ադիգե» տարրը տեղադրելու նման գործողությունները փորձ են՝ օգտագործելու ԱԾՎԱ «ՍԻՐ ԱԴԻԳԵՅՍԿԻ» (գր. № 74) համբավը անձի կողմից, ով

Ապրանքանիշ ըստ վկ. № 712023 Իրավատեր՝ ԲԸ «Գրուպա Կոմպանի «Ռոսսիյսկոե Մոլոկո», 454091, ք. Չելյաբինսկ, փ. Տիմիրյազևա, 5 Դաս ԱԾՄԴ՝ 29, 30, 31, 32, 35, 39, 43	Օգտագործվող նշանակում ԲԸ «Գրուպա Կոմպանի «Ռոսսիյսկոե Մոլոկո», 454091, ք. Չելյաբինսկ, փ. Տիմիրյազևա,^{1, 2} ¹ URL: https://sbermarket.ru/products/20269216-syr-myagkiy-pervyy-vkus-adyge-kopchenyy-45-235-g (հարցման ամսաթիվ՝ 27.06.2024): ² URL: https://lenta.com/product/syr-prochie-tovary-adyge-kopchinyj-mdzh-45-bez-zmzh-rossiya-235g-657321/ (հարցման ամսաթիվ՝ 27.06.2024):
--	---

Նկար 6:

Նշումը գրանցված է որպես ապրանքանիշ (հայտի № 2018702596) և փաստացի օգտագործվող

Նկար 7:

Նշումն ի սկզբանե ներկայացվել է գրանցման համար որպես ապրանքանիշ (հայտի № 2018702596)

չունի դրա համապատասխան իրավունք, ինչպես նաև կարող է մոլորեցնել սպառողին ապրանքի ծագման վայրի վերաբերյալ: Ամփոփելու համար վերը նշված բոլորը, մենք անհրաժեշտ ենք համարում առաջարկել տարածաշրջանային ապրանքների արտադրողներին, եթե նրանց կողմից օգտագործվող անվանումը համապատասխանում է ԱՆ կամ ԱԾՎԱ բնութագրերին, գրանցել այն սահմանված կարգով Ռոսպատենտում⁵: Ընդ որում, ավելի լայն իրավական պաշտպանության և ձեր իրավունքների հնարավոր պաշտպանության համար, ձեր նշման գրաֆիկական մասը պետք է գրանցվի որպես ապրանքանիշ (ապրանքանիշեր):

Գրականության ցանկ՝

⁵ Տվյալ օբյեկտների գրանցման վերաբերյալ մանրամասն տեղեկություններ կարելի է գտնել Ռոսպատենտի պաշտոնական կայքում՝ համապատասխան բաժնում: URL՝ <https://rospatent.gov.ru/ru/sources/regional-brands> (հարցման ամսաթիվ՝ 21.06.2024):

1. Սալնիկովա, Ա. Վ. Տարածաշրջանային ապրանքանիշերի գրանցման մոդելներ. առավելություններն ու թերությունները / Ա. Վ. Սալնիկովա // Մտավոր սեփականություն: Արդյունաբերական սեփականություն – 2023. – № 6. – էջ 67–76:
2. Կրատյուկ, Ա. Վ. Աշխարհագրական տարրով ապրանքանիշեր. գրանցման առանձնահատկություններ / Ա. Վ. Կրատյուկ // Արտոնագրային հավատարմատար՝ գիտագործնական ամսագիր. – 2023. – № 1. – էջ 5–14:
3. Ռուզակովա, Օ. Ա. Ապրանքանիշերի պաշտպանության և ապրանքների արտադրության վայրի ցուցումների միջև հարաբերությունները Ռուսաստանի Դաշնության օրենսդրության մեջ / Օ. Ա. Ռուզակովա, Ե. Վ. Գրիգորովիչ // Արտոնագրեր և լիցենզիաներ: Մտավոր իրավունքներ: – 2022. – № 7. – էջ 18–22:
4. Սիչև, Ա. Ե. Ապրանքների ծագման տեղանվան և աշխարհագրական նշումների հայտերի քննություն / Ա. Ե. Սիչև // Արտոնագրեր և լիցենզիաներ: Մտավոր սեփականության իրավունքներ: – 2020. – № 11. – էջ 2–9:
5. Սամոխվալովա, Ի. Ն. Հիմնական փոփոխություններ ապրանքների ծագման վայրի անվան իրավական պաշտպանության մեջ / Ի. Ն. Սամոխվալովա, Ա. Ե. Սիչև // Արտոնագրեր և լիցենզիաներ: Մտավոր սեփականության իրավունքներ: – 2021. – № 6. – էջ 6–12:
1. Salnikova, A. V. (2023), «Models of registration of regional brands: advantages and disadvantages», *Intellectual property. Industrial property*, no. 6, pp. 67–76.
2. Kratyuk, A. V. (2023), «Trademarks with a geographical element: registration features», *Patentnyj poverennyj*, no. 1, pp. 5–14.
3. Ruzakova, O. A. and Grigorovich E. V. (2022), «Correlation of protection of trademarks and indications of places of manufacture of goods in the legislation of the Russian Federation», *Patenty i licenzii. Intellektualnye prava*, no. 7, pp. 18–22.
4. Sychev, A. E. (2020), «Examination of applications for appellations of origin and geographical indications», *Patenty i licenzii. Intellektualnye prava*, no. 11, pp. 2–9.
5. Samokhvalova, I. N. and Sychev, A. E. (2021), «Key changes in the legal protection of the appellation of origin», *Patenty i licenzii. Intellektualnye prava*, no. 6, pp. 6–12.

Information about the author

Aleksey E. Sychev, Cand. Sci. (Law), Head of the Department of Examination of Applications for Appellations of Origin and Geographical Indications, Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30, bld. 1); otd3005@rupto.ru
Mariia M. Rogozhina, State Expert on Intellectual Property of the 2nd category, Department of Examination of Applications for Appellations of Origin and Geographical Indications, Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30, bld. 1); mariia.rogozhina@rupto.ru

Contribution of the authors

Հեղինակը հայտարարում է նաև չափերի բախման բացակայության մասին:

The author declares no conflict of interests.

Ստացվել է խմբագրություն 19.07.2024

Վերանայվել է գրախոսությունից հետո 08.08.2024

Ընդունված է հրապարակման 12.08.2024

Տեղեկատվություն հեղինակների մասին

Սիչև Ալեքսեյ Եվգենիի, իրավաբանական գիտությունների թեկնածու, ԱՆ կամ ԱԾՎԱ հայտերի փորձաքննության բաժնի վարիչ «Արդյունաբերական սեփականության պետական ինստիտուտ» ԴՊԲՀ (Մոսկվա, Բերեժկովսկայա ափ, շ.30, մ 1); otd3005@rupto.ru

Ռոգոժինա Մարիա Միխայիլի, ԱՆ կամ ԱԾՎԱ հայտերի փորձաքննության բաժնի 2-րդ կարգի մտավոր սեփականության պետական փորձագետ «Արդյունաբերական սեփականության պետական ինստիտուտ» ԴՊԲՀ (Մոսկվա, Բերեժկովսկայա ափ, շ.30, մ 1); mariia.rogozhina@rupto.ru

References

Օգնություն

Роспатент

Федеральная служба
по интеллектуальной
собственности

ԻՆՉՊԵՍ ԳՐԱՆՅԵԼ ԱՊՐԱՆՔԱՆԻՇԸ

ՊԱՏՐԱՍՏԵՔ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐ

- 1 ԴԻՄՈՒՄ ԱՊՐԱՆՔԱՆԻՇԻ ԳՐԱՆՑՄԱՆ
ՀԱՄԱՐ ՀԱՅՏԱՏՈՒԻ, ՆՐԱ ԲՆԱԿՈՒԹՅԱՆ
ՎԱՅՐԻ ՆՇՈՒՄՆԵՐՈՎ
- 2 ՀԱՅՏԱՐԱՐՎԱԾ
ՆՃԱՆԱԿՈՒՄ
- 3 ԸՍՏ ԱՃՄԴ ԴԱՄԵՐԻ ԴԱՍԱԿԱՐԳՎԱԾ
ՆՃԱՆՆԵՐԻ ԳՐԱՆՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ
ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ/ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՑԱՆԿ
- 4 ՀԱՅՏԱՐԱՐՎԱԾ ՆՃԱՆԱԿՄԱՆ
ՆԿԱՐԱԳՈՒԹՅՈՒՆ

ՎՃԱՐՆԵՔ ՏՈՒՐՔԵՐ

3 500 ռուբ.

Հայտի գրանցումը ներկայացված փաստաթղթերի ստուգումից հետո

+ 1 000 ռուբ.

ԱՃՄԴ յուրաքանչյուր դասի համար,
որի համար գրանցում է պահանջվում 5 շաբաթ

30% զեղչ

Էլեկտրոնային
գործառնություն
համար

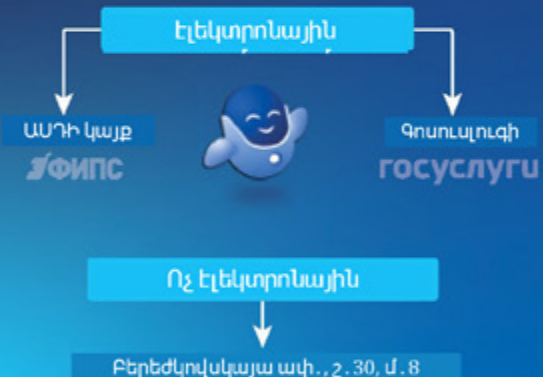
11 500 ռուբ.

Հայտարարված նշանակման փորձագիտություն

+ 2 500 ռուբ.

ԱՃՄԴ յուրաքանչյուր դասի համար,
որոնց համար գրանցում է պահանջվում 1 շաբաթ

ՆԵՐԿԱՅԱՏՐԵՔ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐԸ ՈՒՈՒՊՈՒՏԻՄԸ

ՓՈՐՁԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՁևակաՆ

- Առավելագույն ժամկետ **1 ամիս**
- Տուրքերի վճարման ստուգումներ
- Փաստաթղթերի առկայության և դրանց վրա դրված պահանջների համապատասխանության ստուգում

Ըստ էության փորձաքննություն

- Առավելագույն ժամկետ **12 ամիս**
- Որպես ապրանքանիշի գրանցման համար հայտի համապատասխանության ստուգում Ուսաստանի Դաշնության օրենսդրության պահանջների համաձայն

ՎՃԱՐՆԵՔ ՏՈՒՐՔԵՐ

16 000 ռուբ.

Ապրանքանիշի գրանցում և էլեկտրոնային վկայականի տրամադրում

+ 1 000 ռուբ.

ԱՃՄԴ յուրաքանչյուր դասի համար,
որոնց համար գրանցում է պահանջվում 5 շաբաթ

30% զեղչ

Էլեկտրոնային
գործառնության
համար

2 000 ռուբ.

Թղթային գրանցման վկայականի
տրամադրում (ըստ ցանկության)

Роспатент

Федеральная служба
по интеллектуальной
собственности

ԻՆՉՊԵՍ ԳՐԱՆՑԵԼ ՖՐԱՆԶԱՅԻՆԳԻ ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐԸ

ՊԱՏՐԱՍՏԵՔ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐ

Роспатент

- 1 ԴԻՄՈՒՄ ՈՌԻՍԵՐԵՆ ԼԵԶԿՈՎ
- 2 ԼԻԱԶՈՐԱԳԻՐ, ԵԹԵ ԴԻՄՈՒԻ
ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻԶԸ ԱՐՏՈՆԱԳՐԱՅԻՆ
ՀԱՎԱՏԱՐՄԱՏԱՐԸ ԶԻ
- 3 ՕՏԱՐ ԼԵԶԿՈՎ ՆԵՐԿԱՅԱԳՎՈՐ
ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐԻ ՀԱՎԱՏԱՏՎԱԾ
ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՎՃԱՐՏԵՔ ՏՈՒՐՔԵՐ

Роспатент

3 300 ռուբ.
Հայտի գրանցումը ներկայացված
փաստաթղթերի ստուգումից հետո

+ 11 500 ռուբ.
յուրաքանչյուր ապրանքանիշի համար

+ 3 300 ռուբ.
պայմանագրի առարկան ընդլայնող
յուրաքանչյուր արտոնագրի, վկայագրի համար

ПОДАЙТЕ ДОКУМЕНТЫ В РОСПАТЕНТ

Роспатент

Էլեկտրոնային տեսքով

ՊԾՄՊ

Անձնակ

Մոսկվա, Բերեժկովսկայա ափ., շ. 30, մ. 1

Փոստով

Ռոսպատենտ, Բերեժկովսկայա ափ., շ. 30, մ. 1
Մոսկվա, Գ-59, ԳՍՊ-3, 125993, Ռուսաստանի Դաշնություն

Ռուսպատենտի և Ռուսաստանի ԴՀԾ լիազորություններ

ՌՈՍՊԱՏԵՆՏ

Ապրանքանիշի գրանցում

ԴՀԾ

Ապրանքանիշի անօրինական օգտագործման դեպքում անբարեխիղճ մրցակցության

* Մրցակցության պաշտպանության մասին օրենքի 2.1 գլուխ

Ապրանքանիշ

Նրա հիմնական խնդիրն է օգնել սպառողին տարբերակել մեկ արտադրողի արտադրանքը մյուսի նմանատիպ արտադրանքներից:

Ապրանքանիշի օգտագործման բացառիկ իրավունքները պատկանում են դրա սեփականատիրոջը և պաշտպանված են օրենքով:

Ոչ ոք իրավունք չունի օգտագործել սեփականաձեռքը ապրանքանիշը առանց նրա

Այն կարող է գրանցվել որպես ապրանքանիշ

• РИЗ*	• БУДВЕР	• УСЛУЖИТЕЛЬ*
• АНТИКОРРУПЦИЯ	• АНТИТЕР	• МУСЫЛЬМАН
• ЗАКОНОВЕД	• СЕРВИСНО-УСЛУЖИТЕЛЬ	• СЛУЖИТЕЛЬ УСЛУЖИТЕЛЬ

Որո՞նք են առանց գրանցված ապրանքանիշի շուկա մուտք գործելու

- Անձի կողմից «խթանումից»* օգտագործած նշանակման իրավունքները կարող են ձեռք բերել շուկայի այլ խաղացող, ով **արգելելու է** դրա հետագա օգտագործումը:
- Ընտրված անվանումը կարող է **նման** լինել գրանցված ապրանքանիշին, և դրա օգտագործումը կհանգեցնի հեղինակային իրավունքի սեփականատիրոջ կողմից **պահանջների** ներկայացմանը:
- Պահանջների դեմ պաշտպանությունը կամ իրավունքների վերականգնումը դատարանում և հակամենաջնորդային մարմիններում կպահանջի ժամանակ և \$ինանսական ծախսեր:

* Տարբերակիչ հնարավորության ձեռքբերում

Պատասխանատվություն

- Ապրանքանիշի **ապօրինի օգտագործման համար** ապրանքների, պիտակների, ցուցանակների վրա և գովազդում* **տուգանք մինչև 200 հազար ռուբլի****:

Ապրանքների արտադրության և իրացման համար* տուգանք ապրանքի արժեքի երկուսից հեղաքատիկի չափով՝ բռնազրավմամբ*:

- Ապրանքները **չըջանառության մեջ** մտցնելու համար՝ շրջանառության տուգանք այդպիսի ապրանքների (աշխատանքի, ծառայությունների) վաճառքից ստացված հասույթի 1%-ից մինչև 15%-ի չափով**:

Դրանց չափսը կարող է կազմել՝

- 10 հազարից մինչև 5 միլիոն ռուբլի
- Ապրանքանիշի օգտագործման իրավունքի կրկնապատիկ արժեքը
- Այն ապրանքների կրկնապատիկ արժեքը, որոնց վրա ապրանքանիշը տեղադրված է անօրինական կերպով

* ՌԴ ՎԿՍ 34.10 հոդված
** ՌԴ ՎԿՍ 34.33 հոդվածի մաս 2
*** ՌԴ ՎԿՍ 34.15 հոդված

Ո՞ր դեպքում կարող եք կապվել ԴՀԾ հետ:*

- Ապրանքանիշի նկատմամբ բացառիկ իրավունքի ձեռքբերման և օգտագործման հետ կապված անբարեխիղճ մրցակցության նշանների առկայության դեպքում
- Եթե մրցակիցը շրջանառության մեջ է մտցնում ձեր ապրանքանիշին նույնական կամ նման նշանակությամբ ապրանքներ

* Մրցակցության պաշտպանության մասին օրենքի 14.4, 14.6 հոդվածներ

2. ՏԱՐԱԾԱՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Գիտական հոդված

Original article

ՌԻՏԴ 332.14:338.2

Ռուսաստանի Դաշնության հիմնադիր սուբյեկտներում մտավոր սեփականության կառավարման նոր մոտեցումներ

Մարինա Գերմանի Իվանովա

Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտ
egor8199@mail.ru

Անոտացիա՝ տվյալ հոդվածը ուսումնասիրում է Ռուսաստանի Դաշնության հիմնադիր սուբյեկտներում մտավոր սեփականության կառավարման վերաբերյալ գերակշռող տեսակետները: Բացահայտվել է տարածաշրջանային մակարդակում մտավոր սեփականության (ՄՍ) կառավարման համակարգի զարգացման նկատմամբ կիրառվող մոտեցումների մեթոդական անհասունությունը, տարածաշրջանի գիտատեխնոլոգիական զարգացման ձևավորման գործընթացում ՄՍ կարևորությունը: Այս առումով այս ուսումնասիրության նպատակն էր գտնել նոր մոտեցումներ մարզերում տեղեկատվական անվտանգության արդյունավետ կառավարման համակարգի ձևավորման ուղղությամբ՝ հաշվի առնելով նրանց տնտեսությունների առանձնահատկությունները: Այս աշխատանքում օգտագործվում են համակարգային մոտեցում և տարրալուծման մոտեցում , ինչպես նաև մետատեսական մակարդակի մեթոդներ: Ձևավորվել են այն հիմնական տարրերը, որոնք պետք է պարունակի ՄՍ համակարգի կառավարման համակարգը Ռուսաստանի Դաշնության բաղկացուցիչ սուբյեկտի մակարդակով:

Բանալի բառեր՝ կառավարում, մտավոր սեփականություն, տարածաշրջանային տնտեսություն, միջարդյունաբերական հավասարակշռություն, համերաշխ տնտեսություն:

Մեջբերման համար՝ Իվանովա, Մ. Գ. Ռուսաստանի Դաշնության բաղկացուցիչ սուբյեկտներում մտավոր սեփականության կառավարման նոր մոտեցումներ / Մ. Գ. Իվանովա // ԱՄԴԻ Տեղեկագիր: 2024: Հ. 3, № 3 (9). Էջ 292-298:

New approaches to intellectual property management in the subjects of the Russian Federation

Marina G. Ivanova

Federal Institute of Industrial Property
egor8199@mail.ru

Abstract: article examines the prevailing views on the management of intellectual property in the constituent entities of the Russian Federation. The methodological immaturity of approaches applied to the development of the intellectual property (IP) management system at the regional level is revealed, insufficient consideration of the importance of IP in the process of forming the scientific and technological development of the region is noted. In this regard, the purpose of this study was to search for new approaches to the formation of an effective IP management system in the regions, taking into account the specifics of their economies. In this work, the system approach and the decomposition approach, as well as metatheoretical level methods, are used. The key elements that an effective IP management system at the level of a constituent entity of the Russian Federation should contain have been formed.

Key words: intellectual property, management, regional economics, inter-sectoral balance, solidarity economy.

For citation: Ivanova, M. G. New approaches to intellectual property management in the subjects of the Russian Federation / M. G. Ivanova // Bulletin of Federal institute of industrial property. 2024. Vol. 3, No 3 (9). P. 292–298.

Ներածություն

Չնայած լայն լուսաբանմանը, տարբեր տարածաշրջաններում մտավոր սեփականության կառավարման համակարգերի զարգացման նկատմամբ կիրառվող մեթոդաբանական մոտեցումները և ՄՍ կարևորությունը դրանց գիտական և տեխնոլոգիական զարգացման ձևավորման գործընթացում գործնականում հաշվի չեն առնվում: Շատ հեղինակներ, օրինակ Վ. Ի. Բիվշևա, Ի. Վ. Պիսարևա, Դ. Վ. Գուբենկո [1], Ա. Վ. Ալեքսանդրովա [2], մարզերում մտավոր սեփականության կառավարման համակարգերի զարգացման գնահատման համար մշակող ցուցանիշները պատշաճ ուշադրություն չեն դարձնում տարածաշրջանային խնդիրների առանձնահատկություններին, ինչպես նաև այս ոլորտում միջտարածաշրջանային համագործակցության սոցիալական նշանակությանը:

Մտավոր սեփականության կառավարման փորձերի, ավելի ճիշտ՝ մարզերում մտավոր իրավունքների կառավարման համակարգ ձևավորելու փորձերի պատմությունը զալիս է ավելի քան մեկ տասնամյակ: Միայն Թաթարստանի Հանրապետությունում է մշակվել մեթոդաբանորեն ճիշտ մոտեցում տարածաշրջանային մակարդակով մտավոր սեփականության կառավարման խնդրի լուծման համար: Միայն 2018 թվականին Ռուսաստանի Դաշնության Տնտեսական զարգացման նախարարությունը տարածաշրջանային մակարդակով ՄՍ կառավարման մեթոդական մոտեցումներ է մշակել Ռուսաստանի Դաշնության մարզերում մտավոր գործունեության արդյունքների և անհատականացման միջոցների իրավունքների կառավարման վերաբերյալ հանձնարարականներում (այսուհետ՝ Առաջարկություններ), «Ռուսաստանի Դաշնության սուբյեկտին պատկանող ՄԳԱ իրավունքների կառավարում» 5-րդ կետ¹: Սակայն, ինչպես ցույց տվեց պրակտիկան, սա ակնհայտորեն բավարար չէր մարզերում արդյունավետ աշխատանք կազմակերպելու համար: Ներկայումս մտավոր սեփականության ակտիվ շուկա չկա:

Գիտական հրապարակումների շարքում քիչ են հոդվածները՝ նվիրված մտավոր սեփականության համակարգի տարածաշրջանային կառավարման խնդիրներին: Այս թեման հիմնականում բնորոշ է Ռոսպատենտի և Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտի (ԱՍԴԻ) մասնագետների աշխատանքներին: Ռոսպատենտի ղեկավար Յու. Ա. Սուբոլայի և Օ. Պ. Ներետինի ԱՍԴԻ տնօրենի հոդվածները նվիրված են վերոհիշյալ հանձնարարականների իրականացման խնդիրներին և այս ոլորտում մարզերի ձեռքբերումներին: Հոդվածում [3] գնահատվում է Ռոսպատենտի, Ռուսաստանի Դաշնության տնտեսական զարգացման նախարարության և տարածաշրջանների ղեկավարների միջև եռակողմ համաձայնագրերի իրականացման արդյունավետությունը մարզերում մտավոր սեփականության կառավարման համակարգի ստեղծմանը նպաստելու հարցում: [3] և [4] հոդվածներում գնահատվում են վարկանիշի առավելություններն ու թերությունները՝ որպես տարածաշրջանի ինովացիոն և արտոնագրային գործունեությունը գնահատելու գործիք՝ միաժամանակ նշելով, որ մշակված ազգային վարկանիշը

Այս ուսումնասիրությունը կբացահայտի մարզերում մտավոր սեփականության կառավարման արդյունավետ համակարգի ձևավորման մոտեցումները՝ հաշվի առնելով նրանց տնտեսությունների զարգացման առանձնահատկությունները:

պատկերացում չի տալիս մարզերում մտավոր սեփականության շուկայի զարգացման մասին:

Տվյալ ուսումնասիրությունը կսահմանի մարզերում մտավոր սեփականության կառավարման արդյունավետ համակարգի ձևավորման մոտեցումները՝ հաշվի առնելով նրանց տնտեսությունների զարգացման առանձնահատկությունները, ինչպես նաև կտրամադրի տարբեր տարբերակներ մարզերում այս ոլորտի զարգացումը գնահատելու համար:

Աշխատանքում օգտագործվում են գործող նորմատիվ-իրավական ակտեր, օրենսդրական ակտերի նախագծեր և Ռուսաստանի Դաշնության Դաշնային ժողովի Դաշնության խորհրդի նախագահին առընթեր մտավոր սեփականության խորհրդի առավել համապատասխան որոշումներ:

Հետազոտության մեթոդաբանական մոտեցումներ

Հոդվածում օգտագործվում են համակարգային մոտեցում և տարրալուծման մոտեցում, ինչպես նաև մետատեսական մակարդակի մեթոդներ: Տարածաշրջանային տնտեսության, ներառյալ մտավոր սեփականության, կառավարման արդյունավետ համակարգի ձևավորման հիմնարար նոր մոտեցումները նկարագրելու համար աշխատությունն առաջարկում է օգտագործել համերաշխ տնտեսության մեթոդաբանությունը, որը բավական մանրամասն ներկայացված է Վ. Ա. Լեպեխինա [5] և Ի. Վ. Մուխինա [6], իսկ միջարդյունաբերական հավասարակշռությունը՝ Վ. Ա. Լեոնովա [7]:

Մարզերում մտավոր սեփականության կառավարման համակարգերի կառուցման հետ կապված իրավիճակի զարգացումը հետևյալն էր 2019 թվականին երեք շրջաններ (Թաթարստանի Հանրապետություն, Ուլանովսկի և Պենզայի մարզեր) սկսեցին աշխատել՝ համաձայն Առաջարկությունների, խորհրդակցեցին Ռոսպատենտի հետ և աստիճանաբար կարգավորեցին աշխատանքը: Մյուս մարզերում աշխատանքները դանդաղ ու դժվարությամբ են ընթանում: Դա առաջին հերթին պայմանավորված էր մտավոր սեփականության կառավարման ոլորտում համապատասխան որակավորում ունեցող մասնագետների բացակայությամբ:

Խնդիրն առաջ է գնացել, երբ աշխատանքի արագացմանը խթան տրվեց Ռուսաստանի Դաշնության Դաշնային ժողովի Դաշնության խորհրդի նախագահի առընթեր Մտավոր սեփականության հարցերով խորհրդի որոշումը Վ. Ի. Մատվիենկո² ակտիվացնել տվյալ աշխատանքը՝ նշելով արդյունքների հասնելու կոնկրետ ժամկետներ:

¹ Ռուսաստանի Դաշնության մարզերում մտավոր գործունեության արդյունքների և անհատականացման միջոցների իրավունքների կառավարման վերաբերյալ առաջարկություններ // Ռուսաստանի Դաշնության տնտեսական զարգացման նախարարություն՝ կայք: URL: <http://economy.gov.ru> (հարցման ամսաթիվ՝ 20.05.2024) :

² 23 ապրիլի 2023 թ. – Դաշնային խորհրդի նախագահին առընթեր մտավոր սեփականության խորհրդի նիստ «Մտավոր սեփականության օբյեկտների իրավունքների պաշտպանության արդի հիմնախնդիրները» թեմայով // Մտավոր իրավունքի տեղեկագիր՝ կայք: URL: <https://vestnikip.ru/news/3752/> (հարցման ամսաթիվ՝ 20.05.2024) :

Մտավոր սեփականության կառավարման բարելավման բոլոր առաջարկները հանգում էին այս գործընթացը բացառապես ուղղահայաց կարգավորելու փորձերին:

Արդյունքում արդեն 2024 թվականին կազմավորվել է Ռուսաստանի Դաշնության Դաշնային ժողովի Դաշնության խորհրդի նախագահ առնչությամբ Մտավոր սեփականության հարցերով խորհրդի որոշումը Վ. Ի. Մատվիենկո Ռուսաստանի Դաշնության հիմնադիր սուբյեկտներում մտավոր սեփականության կառավարման աշխատանքների կազմակերպման մասին³, որն ամփոփեց հանձնարարականների կատարման արդյունքները և սահմանեց մարզերում մտավոր սեփականության ոլորտի զարգացման ուղղությունները:

Սակայն մտավոր սեփականության կառավարման բարելավման վերաբերյալ բոլոր առաջարկները հանգում էին այս գործընթացը բացառապես ուղղահայաց կարգավորելու փորձերին: Միևնույն ժամանակ կորել է նպատակադրման արժեքը, այն է՝ ընթերցել մտավոր սեփականության կառավարմամբ զբաղվող տարածաշրջանի նպատակը, տարածաշրջանի տնտեսական և սոցիալական արդյունքն այս աշխատանքում: Սակայն մտավոր սեփականության համակարգը չի կարող կառավարվել միայն ուղղահայաց՝ առանց տարածաշրջանի ղեկավարների գիտակցելու գործադրվող ջանքերի կարևորությունը:

Հարկ է նաև նշել, որ մտավոր սեփականության համակարգի տարածաշրջանային զարգացմանն առնչվող ոչ պաշտոնական փաստաթղթերում, ոչ էլ գիտական հոդվածներում չեն կենտրոնանում միջտարածաշրջանային համագործակցության սոցիալական նշանակությունը մտավոր սեփականության շուկայի ձևավորման գործում:

Ռուսաստանի ղեմ կոշտ պատժամիջոցների ներդրումը զգալի ներդրում է ունեցել տարածաշրջանային տնտեսությունների կառուցվածքի փոփոխության և լոգիստիկ հոսքերի վերակոդման գործում: Առանցքային ցուցանիշներից էր ներմուծման փոխարինման գործընթացի կազմակերպումը: Ռուսաստանի Դաշնության հիմնադիր սուբյեկտների տնտեսություններում կառուցվածքային փոփոխությունները, որոնք կապված են ներմուծման փոխարինման գործընթացների հետ, նույնպես նպաստեցին մտավոր սեփականության դերի բարձրացմանը և տեխնոլոգիաների փոխանցման հետ կապված ենթակառուցվածքների զարգացմանը: Միաժամանակ հարց է ծագել որպես մտավոր սեփականություն լրացուցիչ եկամուտ ստեղծելու համար նման գործիքի կիրառման

արդյունավետության մասին: Սա անխուսափելիորեն հանգեցրեց տարածաշրջանային մակարդակում մտավոր սեփականության կառավարման օպտիմալ համակարգերի կառուցման և մտավոր սեփականության շուկայի ձևավորման անհրաժեշտությանը [8, 9]:

Արժե ուշադրություն դարձնել մտավոր սեփականության իրավունքների առևտրայնացման բազմաչափ մոտեցումներին [10, 11]: Ինչպես հայտնի է, մտավոր սեփականության օբյեկտների նկատմամբ իրավունքների առևտրայնացումը կարող է իրականացվել սեփական կազմակերպությունում մտավոր գործունեության պաշտպանված արդյունքի (ՄԳԱ) օգտագործման կամ այլ ընկերություններին նման արդյունքի նկատմամբ իրավունքների օգտագործման իրավունքի շնորհման միջոցով (լիցենզային պայմանագրով): Լիցենզիան չի կարող բացառիկ լինել, որի դեպքում հեղինակային իրավունքի սեփականատերը իրավունք է վերապահում հետագայում տնօրինել ՄԳԱ իրավունքը, կամ բացառիկ իրավունքի տնօրինումը կարող է իրականացվել այդպիսի ՄԳԱ իրավունքները ամբողջությամբ օտարելով մեկ այլ անձի (բացառիկ իրավունքի օտարման մասին համաձայնագրով): Գոյություն ունի նաև խաչաձև լիցենզավորման համագործակցության մոդել, որի շրջանակներում գործընկեր ընկերությունները սեփական արտադրության մեջ դրանց ներդրման համար լիցենզիաներ են փոխանակում բացակայող տեխնոլոգիաների համար՝ խթանելով փորձի, ռեսուրսների փոխանակումը և դրանով իսկ ապահովելով միմյանց նորարարական զարգացումը: Իրավունքների առևտրայնացման առաջատարները սովորաբար Մոսկվան է, Սանկտ Պետերբուրգը և Մոսկվայի մարզը: Ընդ որում մարզերի արտոնագրային գործունեության առաջատարությունը միշտ չէ, որ փոխկապակցված է հեղինակային իրավունքի

Անհրաժեշտ է բացահայտել տարածաշրջանային տնտեսական կառավարման ուժեղ և թույլ կողմերը և գործունեության առանձին մասնագիտացումները:

սեփականատերերի առևտրային գործունեության հետ:

Տարածաշրջանի ոչ բոլոր ղեկավարներն են հասկանում, որ անհնար է տարածաշրջանի նորարարական զարգացման կայուն ռազմավարություն ձևավորել առանց մտավոր սեփականության, նորարարության և արտոնագրային գործունեության կառավարման մակարդակի համարժեք գնահատման: Անհրաժեշտ է բացահայտել տարածաշրջանային տնտեսական կառավարման ուժեղ և թույլ կողմերը, դրան բնորոշ գործունեության անհատական մասնագիտացումները, և դա ուղղակիորեն կապված է այն անձնակազմի իրավասության մակարդակի հետ, որը պետք է ներգրավված լինի տարածաշրջանի գիտական, տեխնոլոգիական և սոցիալական զարգացման ռազմավարության մշակման մեջ՝ հաշվի առնելով դրա առանձնահատկությունները:

Այդ կապակցությամբ ՌԴ Դաշնային ժողովի Դաշնության խորհուրդը Ռուսաստանի Դաշնության տնտեսական զարգացման նախարարությանը առաջարկել է աշխատանքներ կազմակերպել մտավոր սեփականության կառավարման ոլորտում Ռուսաստանի Դաշնության հիմնադիր սուբյեկտների գիտատեխնոլոգիական

³ Ռուսաստանի Դաշնության Դաշնային ժողովի Դաշնության խորհրդի նախագահ առնչությամբ Մտավոր սեփականության հարցերով խորհրդի որոշումը Վ. Ի. Մատվիենկո Ռուսաստանի Դաշնության հիմնադիր սուբյեկտներում մտավոր սեփականության կառավարման աշխատանքների կազմակերպման մասին // Ռուսաստանի Դաշնության Դաշնային ժողովին առընթեր Ռուսաստանի Դաշնության օրենսդիրների խորհուրդ՝ կայք: URL: http://szrf.km.duma.gov.ru/upload/site53/document_news/000/038/427/Reshenie_Soveta_po_voprosam_inteNektualnoy_sobstvennosti_pri_Predsedatele_Soveta_Federatsii_ot_19.02.2024.pdf (հարցման ամսաթիվ՝ 20.05.2024) :

գարգացման (ԳՏՀ) ղեկավարների իրավական գրագիտության մակարդակի բարելավման ուղղությամբ⁴:

Անշուշտ, ճիշտ որոշում էր մտավոր սեփականության կառավարման պատասխանատվությունը վերապահել Ռուսաստանի Դաշնության սուբյեկտների գիտատեխնիկական հեղափոխությունների ղեկավարներին: Հիմքեր կան ենթադրելու, որ անհատականացման միջոցների համակարգի գարգացման հետ կապված հարցերը կարող են անտեսվել: Միևնույն ժամանակ, կան մարզեր, որտեղ այս խնդիրն առաջնահերթ է արտոնագրային գործունեության ավելացման նկատմամբ: Այն շրջաններում, որտեղ չկան խոշոր գիտահետազոտական ինստիտուտներ կամ խոշոր ձեռնարկություններ, դրանց բացակայությունը չի նվազեցնում ազգային մշակույթի ոլորտում ստեղծված մտավոր իրավունքների տարածաշրջանի տնտեսվարող սուբյեկտների կողմից օգտագործելու տնտեսական ներուժը:

Ընդ որում անձնակազմի որակավորման բարձրացումը պետք է պատկերացում կազմի տարածաշրջանում մտավոր սեփականության կառավարման համակարգային մոտեցման մասին՝ հաշվի առնելով երկրի ընդհանուր տնտեսական զարգացման⁵ միջարդյունաբերական հավասարակշռությունը: Սրանից մեծապես կախված կլինի տեխնոլոգիաների փոխանցման լոգիստիկ շղթաների զարգացումը:

Սկզբում մեթոդականորեն անհրաժեշտ է իրականացնել բոլոր առկա ՄԱԸ գույքագրում, որոնք ստեղծվել են ոչ միայն տարածաշրջանային բյուջեի միջոցների, այլև դաշնային բյուջեի, ինչպես նաև ընկերությունների հաշվին ստեղծված ՄԱԸ հաշվին: ՄԱԸ, որոնք տեղին են տեխնոլոգիական զարգացման ներկա փուլում, պետք է գնահատվեն և տեղադրվեն հեղինակային իրավունքի համապատասխան սեփականատերերի հաշվեկշռում:

Շատ կարևոր փուլ է թվային տվյալների բազաների ստեղծումը: Եվ միայն դրանից հետո կարելի է դիտարկել տեխնոլոգիաների փոխանցման ներդաշնակ շղթաների ձևավորման հարցը: Սա հատկապես արդիական է «Տվյալների տնտեսություն» ազգային նախագծի իրականացման համատեքստում⁶:

Մտավոր սեփականության կառավարման համակարգի զարգացման ամենարդյունավետ ռազմավարությունը մշակելու համար նպատակահարմար է ոչ միայն հաշվի առնել յուրաքանչյուր տարածաշրջանի զարգացման մակարդակի առանձնահատկությունները, այլև դիմել այնպիսի

Նպատակահարմար է ոչ միայն հաշվի առնել յուրաքանչյուր տարածաշրջանի զարգացման մակարդակի առանձնահատկությունները, այլև դիմել այնպիսի անարդարացիորեն մոռացված հայեցակարգին, ինչպիսին է «համերաշխ տնտեսությունը», կամ տարածաշրջանում մտավոր սեփականության կառավարման համակարգի զարգացման ռազմավարության կառուցումը պետք է մեթոդաբանորեն հիմնված լինի միջարդյունաբերական հավասարակշռության կառուցման և համերաշխ տնտեսության ձևավորման սկզբունքների վրա:

անարդարացիորեն մոռացված հայեցակարգին, ինչպիսին է «համերաշխության տնտեսությունը»:

Համերաշխ տնտեսությունը՝ տնտեսական համակարգ է, որը հիմնված է արդարության, հավասարության, կայունության և համագործակցության սկզբունքների վրա:⁷

Ի տարբերություն ավանդական տնտեսագիտության, որը կենտրոնացած է շահույթի մաքսիմալացման և անհատական սպառման վրա, համերաշխության տնտեսագիտությունը ձգտում է ստեղծել մի համայնք, որը փոխազդում և համագործակցում է ընդհանուր նպատակներին հասնելու համար [6]:

Համերաշխական տնտեսության համակարգում մտավոր սեփականության կառավարման արժեքը ձեռք է բերում ավելի լայն իմաստ, այսինքն՝ տվյալ դեպքում մտավոր սեփականության կառավարումը կոնկրետ տարածաշրջանում լուծում է ոչ միայն մտավոր իրավունքների պաշտպանության և լրացուցիչ եկամուտ ստանալու խնդիրները, այլ նաև ուղղված է մտավոր սեփականության կառավարման համակարգի զարգացման և դրա հետ կապված սոցիալական խնդիրների լուծմանը, ինչպես նաև տարածաշրջանի ներուժի բացահայտմանը: Բացի կադրերի սղությունից, մտավոր սեփականության ոլորտում առկա խնդիրները ներառում են ՀԱԼՄ-ներում մտավոր սեփականության ոլորտի զարգացման կարևորության անբավարար լուսաբանումը:

Բացի այդ, մտավոր սեփականության կառավարման համակարգի ձևավորման խնդիրները պետք է ներառվեն նախագծերի ֆինանսավորման նպատակներում՝ առանձին շրջաններում և ամբողջ երկրում առաջնահերթ ճյուղերի զարգացման շրջանակներում, սակայն դրա համար անհրաժեշտ է շարունակական հիմունքներով խորացված արտոնագրային հետազոտություններ կատարել յուրաքանչյուր տարածաշրջանում:

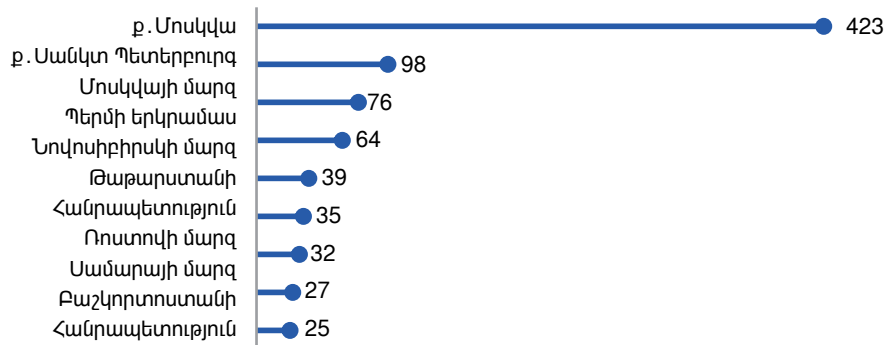
Ինչպես նշված է վերոհիշյալ հոդվածում Վ. Ի. Բիվկա, Ի. Վ. Պիսարևա և Դ. Վ. Գուբենկո [1], ինչպես նաև հոդվածներում Յու. Ս. Զուբովա և Օ. Պ. Ներետինա [3, 8], ժամանակակից իրողություններում մտավոր սեփականությունը գիտական

⁴ Ռուսաստանի Դաշնության Դաշնային ժողովի Դաշնության խորհրդի նախագահին առընթեր մտավոր սեփականության հարցերի խորհրդի 2024 թվականի փետրվարի 19 որոշումը // Ռուսաստանի Դաշնության Դաշնային ժողովի Դաշնության խորհուրդ՝ կայք: URL: <http://council.gov.ru/media/files/pCM5OMIjwEJLNMhKbq15mAWeCJmXmA1A.pdf> (հարցման ամսաթիվ՝ 21.05.2023) :

⁵ Միջոլորտային հաշվեկշիռը տնտեսության մոդել է, որը ներկայացված է աղյուսակի տեսքով, որն արտացոլում է ազգային տնտեսության տարբեր բնական և արժեքային հարաբերությունները: Միջոլորտային հաշվեկշռի վերլուծությունը թույլ է տալիս ստանալ ոլորտային համատեքստում ընդհանուր սոցիալական արտադրանքի ձևավորման և օգտագործման գործընթացի համապարփակ նկարագրությունը: Միջոլորտային հաշվեկշիռը արտացոլում է կապը մեկ ոլորտի արտադրանքի արտադրության և այդ արտադրանքի ապահովման մեջ ներգրավված բոլոր ճյուղերի արտադրանքի ծախսերի միջև: Ձևակերպվում է դրամական և բնական ձևերով / Ռուսական մեծ հանրագիտարան՝ կայք: URL: <https://bigenc.ru/c/mezhotraslevoi-balans-d711cb> (հարցման ամսաթիվ՝ 25.06.2024) :

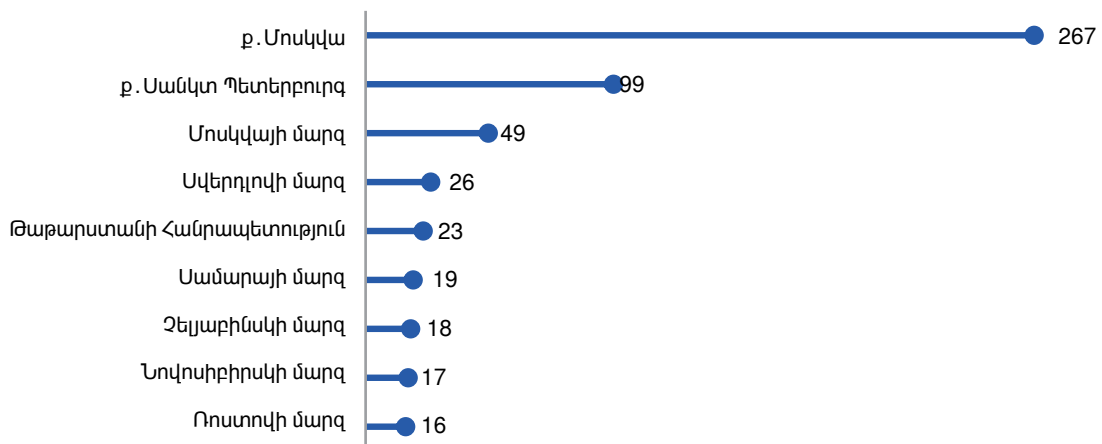
⁶ Կալմացկի, Մ. Ռուսաստանում մեկնարկում է պետության թվային վերափոխման ազգային նախագիծ / Մ. Կալմացկի, Ա. Ուզբեկովա // Ռոսիյսկայա գազետա՝ կայք: URL: <https://rg.ru/2024/05/21/kakie-nashikody.html> (հարցման ամսաթիվ՝ 21.05.2024)

⁷ Մակինենկո, Ս. Ա. Ինչ է համերաշխ տնտեսությունը // Պրոզա.ռու՝ պորտալ: URL: <https://proza.ru/2023/08/18/6779> (հարցման ամսաթիվ՝ 25.05.2023) :

Նկար 1:

2022 թ. լիցենզային պայմանագրով գյուտերի և օգտակար մոդելների բացառիկ իրավունքների տնօրինությունների թիվը (փոխանցող կողմ)

Նկար 2:

2022 թվականի համար օտարման պայմանագրով գյուտերի և օգտակար մոդելների բացառիկ իրավունքների օտարման թիվը (փոխանցող կողմ)

և տեխնոլոգիական առաջընթացի ամենակարևոր շարժիչ ուժն է, ինչպես նաև ինչպես տարածաշրջանների, այնպես էլ ամբողջ երկրի անվտանգության ապահովման առանցքային միջոցներից մեկը:

Ներկայիս պայմաններում մտավոր սեփականության ռազմավարական նշանակությունն ու արդիականությունը ընդգծվում է կառավարման բոլոր մակարդակներում, սակայն մտավոր սեփականության իրավունքի տնօրինման վիճակագրությունը դեռևս բավականին ցածր է նույնիսկ արտոնագրային գործունեության առաջատար տարածաշրջաններում:

2022 թվականին լիցենզավորման պայմանագրով գյուտերի և օգտակար մոդելների բացառիկ իրավունքների օտարման թվով առաջատար տարածաշրջանների մասին տեղեկությունները ներկայացված են նկար 1-ում⁹:

Առաջատարների թռիչքում ավանդաբար ընդգրկված էին Մոսկվան՝ մեծ առաջատարով (423 միավոր), որին հաջորդում են Սանկտ Պետերբուրգը (98 միավոր) և Մոսկվայի մարզը

(76 միավոր): Պերմի երկրամասում բացառիկ իրավունքների պատվերների թիվը մոտ է առաջատարներին (64 միավոր), որին հաջորդում է պատվերների թվի կտրուկ անկումը այլ շրջաններում: Այսպիսով, մնացած շրջաններում լիցենզային պայմանագրով բացառիկ իրավունքների օտարման թիվը միջինում 25 միավորից մինչև 40 միավոր արժեքների միջակայքում է:

2022 թվականին բացառիկ իրավունքների օտարման մասին համաձայնագրով գյուտերի և օգտակար մոդելների բացառիկ իրավունքների օտարման թվով առաջատար մարզերը բաշխված են հետևյալ կերպ (նկար 2) ¹⁰:

Գյուտերի և օգտակար մոդելների նկատմամբ բացառիկ իրավունքների օտարման համաձայնագրով բացառիկ իրավունքների օտարման ծավալը գրեթե երկու անգամ ցածր է լիցենզային պայմանագրով տնօրինման ծավալից: Առաջատարները մնում են Մոսկվան (267 միավոր), Սանկտ Պետերբուրգը (99 միավոր) և Մոսկվայի մարզը (49 միավոր): Քննարկվող մնացած մարզերը 2022 թվականին զրանցել են միջինը 16-ից 26 կարգադրություն:

Մտավոր սեփականության իրավունքների կառավարման ցածր մակարդակը նույնիսկ առաջատար տարածաշրջաններում

⁹ 9 Կառուցվածքային տեղաշարժեր մտավոր սեփականության տնտեսության մեջ. զեկույց ԳՀԱ մասին (վերջնական) // Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտ, ղեկ. Ա. Վ. Սուկոնկին, Մ. 2023 թ. – 561 էջ – ԳՀԱ 1-ԷՊ-2023-561էջ:

¹⁰ 10 Նույն տեղում:

վկայում է մտավոր սեփականության իրավունքների կառավարման ակտիվ շուկայի բացակայության մասին:

2024 թվականի մայիսի 21-ին խորհրդակցություն է տեղի ունեցել Ռուսաստանի Ղաշնության հիմնադիր սուբյեկտների հետ՝ մտավոր սեփականության կառավարման հարցերի շուրջ, որում մարզերը փոխանակել են մտավոր սեփականության կառավարման լավագույն փորձը: Միջոցառումը կազմակերպել են Ռուսաստանի տնտեսական զարգացման նախարարությունը և մտավոր սեփականության դաշնային ծառայությունը (Ռոսպատենտ) ¹⁰:

Անշուշտ, սա շատ օգտակար պրակտիկա է, բայց ցանկալի է, որ ավելի մեծ ուշադրություն դարձվեր ոչ միայն առաջադեմ շրջանների ձեռքբերումներին, այլև մտավոր սեփականության կառավարման ոլորտի խնդիրներին և դրանց լուծման մոտեցումներին:

Եզրահանգում

Ցանկալի կլիներ կատարել հետևյալ եզրակացությունները: Առաջինը՝ տարբեր մարզերում մտավոր սեփականության կառավարման խնդիրների լուծման միասնական մոտեցումներ չեն կարող լինել՝ հաշվի առնելով դրանց զարգացման առանձնահատկությունները:

Երկրորդ, շատ կարևոր է, որ ոչ միայն տարածաշրջանում մտավոր սեփականության զարգացման համար պատասխանատուները, այլև հենց իրենք՝ մարզպետները, պարբերաբար ստանան վստահելի տեղեկատվություն մտավոր սեփականության շուկայի ձևավորման վերաբերյալ և այդ ցուցանիշների համար պատասխանատու լինեն Ռուսաստանի Ղաշնության տնտեսական զարգացման նախարարությանը: Սա, անշուշտ, դրական ազդեցություն կունենա մտավոր սեփականության կառավարման համագլխային զարգացման վրա:

Երրորդ, տարածաշրջանում մտավոր սեփականության կառավարման համակարգի զարգացման ռազմավարության կառուցումը մեթոդաբանորեն պետք է հիմնված լինի միջարդյունաբերական հավասարակշռության և համերաշխ տնտեսության ձևավորման սկզբունքների վրա: Հետագայում նպատակահարմար են համարում առնվազն հինգ տարվա ընթացքում գիտական հետազոտություններ անցկացնել՝ առաջարկվող մեթոդների արդյունավետությունը գնահատելու համար:

Չորրորդ՝ մարզերում մտավոր սեփականության կառավարման մեթոդների արդյունավետությունը ավելի հստակ հասկանալու համար անհրաժեշտ է խորը գիտական հետազոտություններ անցկացնել՝ կառավարման մոտեցումները տարածաշրջանի տնտեսության առանձնահատկությունների հետ կապելու ուղղությամբ:

Բայց, ամենակարևորը, եթե մարզերում մտավոր սեփականության կառավարման նոր մեթոդաբանական մոտեցումների կիրառումը օրենքով ամրագրված չլինի, և մտավոր սեփականության զարգացման համար պատասխանատու անձնակազմը համապատասխան մեթոդական պատրաստվածություն չստանա, այդ մոտեցումների կիրառումը գործնականում չի իրականացվի:

Տարածաշրջանում մտավոր սեփականության զարգացման ինդիկատիվ գնահատման համակարգերը նույնպես մնում են կարևոր, բայց դրանք պետք է ավելի մեծ չափով արտացոլեն տեխնոլոգիաների փոխանցման գործընթացները:

Ներկայումս հանրային քննարկման է ենթարկվել «ՌԴ գիտատեխնիկական զարգացման ռազմավարության մշակման և ձգձգումն անհետացնելու միջոցառումները փոփոխություններ կատարելու մասին» և «ՌԴ գիտատեխնոլոգիական զարգացման ռազմավարության իրականացման մոնիթորինգի կանոնները» որոշման նախագիծը¹²:

Համաձայն դրա գիտատեխնիկական զարգացման ոլորտում պետական քաղաքականության միջոցառումների և գործիքների արդյունավետության ցուցիչների ցանկը պետք է ներառի կարևորագույն գիտատար տեխնոլոգիաների ստեղծումն ու օգտագործումը բնութագրող ցուցանիշներ: Դրանց թվում՝ հայրենական բարձր տեխնոլոգիաների կիրառմամբ արտադրված արտադրանքի վաճառքից բյուջե մուտքագրվող հարկային եկամուտների ծավալը. ներքին բարձր տեխնոլոգիական արտադրանքի վաճառքի ծավալի հարաբերակցությունը համանման արտասահմանյան ապրանքների գնումների ծավալին, հիմնականում այն ապրանքների, որոնք ծագում են ոչ բարեկամական օտարերկրյա երկրներից. տնտեսության բարձր տեխնոլոգիական և գիտելիքատար ոլորտների արտադրանքի տեսակարար կշիռը համախառն ներքին ապրանքում:

Գրականության ցանկ

1. Բիվշև, Վ. Ի. Ռուսաստանի Ղաշնության մարզերում մտավոր սեփականության ոլորտի զարգացման և մեթոդաբանական մոտեցումների ձևավորման գնահատում / Վ. Ի. Բիվշև, Ի. Վ. Պիսարև, Դ. Վ. Գուբենկո // Գիտության կառավարում և գիտաչափություն. – 2023. – Հ. 18, № 1. – Էջ 30–62. – DOI: <https://doi.org/10.33873/2686-6706.2023.18-1.30-62>.
2. Ալեքսանդրովա, Ա. Վ. Տարածաշրջանային մակարդակում մտավոր սեփականության կառավարման գործընթացների գնահատման պորտֆելի մեթոդը / Ա. Վ. Ալեքսանդրովա // Գիտության կառավարում և գիտաչափություն. – 2022. – Հ. 17, № 3. – Էջ 309–328. – DOI 10.33873/2686-6706.2022.17-3.309-328:
3. Զուրով, Յու. Ս.: Ռոսպատենտը տարածաշրջանային զարգացման կառավարման մեջ մտավոր սեփականության ոլորտի զարգացման պարադիգմում / Յու. Ս. Զուրով, Օ. Պ. Ներետին // Գիտության կառավարում և գիտաչափություն. – 2022. – Հ. 17, № 1. – Էջ 67–81. – DOI 10.33873/2686-6706.2022.17-1.67-81:
4. Վարկանիշը որպես տարածաշրջանի նորարարության և արտոնագրային գործունեության գնահատման գործիք (Վորոնեժի մարզի օրինակով) / Մ. Գ. Իվանովա [և ուրիշներ] // Տարածաշրջան՝ համակարգեր, տնտեսագիտություն, կառավարում. – 2020. – № 3. – Էջ 83–90:
5. Լեպեխին, Վ. Ա. «Համերաշխ տնտեսությունը» որպես արտադրության նոր եղանակ / Վ. Ա. Լեպեխին, Ս. Ա.

¹⁰ Մտավոր սեփականության դաշնային ծառայություն՝ կայք: URL: <https://rospatent.gov.ru/news/rospatent-21052024> (հարցման ամսաթիվ՝ 20.05.2024) :

¹¹ Ռուսաստանի Ղաշնության կառավարության որոշման նախագիծ «ՌԴ գիտատեխնիկական զարգացման ռազմավարության մշակման և ձգձգումն անհետացնելու միջոցառումներ և Ռուսաստանի Ղաշնության գիտատեխնոլոգիական զարգացման ռազմավարության իրականացման մոնիթորինգի կանոններում փոփոխություններ կատարելու մասին»: URL: <https://regulation.gov.ru/Regulation/Npa/PublicView?npaId=147673> (հարցման ամսաթիվ՝ 25.06.2024)

- Բելյակով, Վ. Վ. Լեպեխին // Մ.: Հայեցակարգ, 2022. – 330 էջ: – ISBN 978-5-907771-39-0:
6. Լեպեխին, Վ. Համերաշխ տնտեսություն. արժեքներ, ոչ թե շահույթ / Վ. Լեպեխին, Ի. Մուխինա // Յանդեքս` կայք – URL: <https://dzen.ru/video/watch/62f53d3358c83462e42397df?ysclid=m0c7i7ss4b140416248> (հարցման ամսաթիվ՝ 25.05.2024) :
7. Լեոնտև, Վ. Վ. Միջարդյունաբերական տնտեսություն / թարգմանություն անգլերենից՝ նախաբան և գիտական խմբագիր Ա. Գ. Գրանբերգ. – Մոսկվա: Տնտեսություն, 1997. – 479 էջ:
8. Զուբով, Յու. Ս. Ռուսաստանի տեխնոլոգիական ինքնիշխանության ծնավորման խթանումը Ռոսպատենտի առանցքային խնդիրն է / Յու. Ս. Զուբով // ԱՍԴԻ տեղեկագիր: – 2022. – Հ. 1, № 1. – էջ 10–15:
9. Ներետին, Օ. Պ. Մտավոր սեփականությունը մարզերում / Օ. Պ. Ներետին // Մտավոր սեփականության փորձաքննության ազգային բյուրոյի տեղեկագիր. կայք. – URL՝ <https://national-expertise.ru/blog/regional-ip/?ysclid=lyd2rjm58733145911> (հարցման ամսաթիվ՝ 25.05.2024):
10. Ռուսաստանի Դաշնությունում մտավոր սեփականության ոլորտում առևտրայնացման հարցերը – Մ.: Պետական դոմայի հրապարակչություն, 2022–112 էջ:
11. Կոզլովսկայա, Օ. Վ. Ռուսաստանի մարզերում մտավոր սեփականության ոլորտի վիճակի վերլուծություն / Օ. Վ. Կոզլովսկայա, Ե. Ն. Ակերման, Յու. Ս. Բուրեց // ԷԿՕ. – 2015. – № 6 (492). – էջ 75–92:
- Development Paradigm of the Intellectual Property Area”, *Science Governance and Scientometrics*, vol. 17, no 1, pp. 67-81. DOI 10.33873/2686-6706.2022.17-1.67-81.
4. Ivanova, M. G., Aleksandrova, A. V., Anikeeva, M. Yu. and Aleksandrov, Yu. D. (2020), “Rating tools as means for assessing innovative and Patent activity in a region (on the Voronezh region example)”, *Region: sistemy, ekonomika, upravlenie*, no 3, pp. 83–90.
5. Lepehin, V. A., Beliakov, S. A. and Lepehin, V. V. (2022), “Solidarnaya ekonomika” kak novyy sposob proizvodstva [“Solidary economy” as a new way of production], *Konceptual*, Moscow, Russia.
6. Lepehin, V. and Muhina, I. (2022) “Solidary economy: values, not profits”, available at: <https://dzen.ru/video/watch/62f53d3358c83462e42397df?ysclid=m0c7i7ss4b140416248> (Accessed 25 May 2024).
7. Leontiev, V.V. (1997), *Mezhotraslevaya ekonomika* [Intersectoral Economics], Translated by Granberg, A.G., Ekonomika, Moscow, Russia.
8. Zubov, Yu. S. (2022), “Promoting the formation of Russia’s technological sovereignty is a key task of Rospatent”, *Bulletin of Federal Institute of Industrial Property*, vol. 1, no 1, pp. 10–15.
9. Neretin, O. P. (2022), “Intellectual property in regions of Russia”, available at: <https://national-expertise.ru/blog/regional-ip/?ysclid=lyd2rjm58733145911> (Accessed 25 May 2024).
10. Voprosy kommercializatsii v sfere intellektual’noj sobstvennosti v Rossijskoj Federacii [Issues of commercialization in the field of intellectual property in the Russian Federation] (2022), *Izдание Gosudarstvennoj Dumy*, Moscow, Russia.
11. Kozlovskaja, O. V., Akerman Ye. N. and Burets, Yu. S. (2015). “Analysis of the state of intellectual property in the regions of Russia”, *ECO*, no 6 (492). pp. 75–92.

Տեղեկատվություն հեղինակի մասին

Մարինա Գերմանի Իվանովա, սոցիոլոգիական գիտությունների դոկտոր, «Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտ» ԴԴԲՀ գիտական և կրթական կենտրոնի առաջատար գիտաշխատող (Մոսկվա, Բերեժկովսկայա ափ., 30, մ. 1); egor8199@mail.ru

References

- Byvshev, V. I., Pisarev, I. V. and Gubenko, D. V. (2023) “Evaluation of the Development of the Intellectual Property Field in the Russian Federation’s Regions and Methodological Approaches”, *Science Governance and Scientometrics*, vol. 18, no 1, pp.30-62. DOI: <https://doi.org/10.33873/2686-6706.2023.18-1.30-62>.
- Aleksandrova, A. V. (2022), “Portfolio Method in the Evaluation of Intellectual Property Management Processes at the Regional Level”, *Science Governance and Scientometrics*, vol. 17, no 3, pp. 309-328. DOI 10.33873/2686-6706.2022.17-3.309-328.
- Zubov, Yu. S. and Neretin, O. P. (2022), “Rospatent in the Management of Regional Development in the

Information about the author

Marina G. Ivanova, Dr. Sci. (Sociology), Leading researcher at Research and Education Center of the Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30, bld. 1); egor8199@mail.ru

Հեղինակը հայտարարում են շահերի բախման բացակայության մասին.

The author declares no conflict of interests.

Ստացվել է խմբագրություն 04.06.2024

Վերանայվել է գրախոսությունից հետո 22.08.2024

Ընդունված է հրապարակման 27.07.2024

3. ԻՐԱԴԱՐՁՈՒԹՅՈՒՆ

Գիտական հոդված

Original article

ՈՒՏԴ 347.779.1:608.4

«Գյուտերի գործերով կոմիտեի տեղեկագիր» արտոնագրային տեղեկագրի առաջին համարի 100-ամյակին

Անատոլի Պյոտրի Կոլեսնիկով

Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտ
vptb@rupto.ru

Անտառացիա՝ «Գյուտերի կոմիտեի տեղեկագիր» Կոմպոզիցիոն առաջին պաշտոնական հրատարակությունը 1924 թվականի նոյեմբերին, որում կանոնավոր կերպով սկսել են հրապարակվել մեր երկրում գրանցված բոլոր արդյունաբերական սեփականության օբյեկտների մասին տեղեկությունները, նոր փուլ նշանավորեց ներպետական արտոնագրային փաստաթղթերի հրապարակման համակարգում և դարձավ կարևոր հանգրվան ներքին գյուտի պատմության մեջ: Հրապարակման արդիականությունը որոշվում է նրանով, որ այն կարող է նպաստել որպես վերջին զարգացումների և նորարարությունների մասին գիտելիքների ամենաարդյունավետ աղբյուրի արտոնագրային տեղեկատվության դերի և կարևորության ավելի լավ ըմբռնմանը: Սույն աշխատանքի համար օգտագործվել է հետազոտության պատմաիրավական մեթոդը, որը թույլ է տալիս ուսումնասիրել օբյեկտը հայտնվելու պահից և հետևել դրա զարգացման ընթացքին: Հոդվածը պարունակում է բնօրինակ նյութեր, որոնք հիմնված են արխիվային նյութերի և փաստաթղթերի հեղինակի հետազոտության, օրենսդրական և կարգավորող ակտերի և տարբեր պարբերականների վրա, որոնցում հրապարակվել են գյուտերի մասին տեղեկություններ: Լուսաբանված է արտոնագրային տեղեկատվության զարգացման և 1814-1924 թվականներին գյուտերի մասին տեղեկատվության հրապարակման պատմությունը: Դիտարկվում են մեկ հրապարակման առաջացման նախադրյալները, վերլուծվում են «Տեղեկագրում» հրապարակված տեղեկատվության բովանդակությունը, կառուցվածքը և կազմը:

Բանալի բառեր՝ «Գյուտերի գործերով կոմիտեի տեղեկագիր», արտոնագրային տեղեկագիր, տեղեկատվական հրապարակումներ, գյուտերի արտոնություններ, գործարանային նմուշներ և մոդելներ, ապրանքանիշեր, արդյունաբերական նմուշներ:

Մեջբերման համար՝ Կոլեսնիկով, Ա. Պ. «Գյուտերի գործերով կոմիտեի տեղեկագիր» արտոնագրային տեղեկագրի առաջին համարի 100-ամյակին / Ա. Պ. Կոլեսնիկով // ԱՍԴԻ Տեղեկագիր: 2024: Հ. 3, № 3 (9). Էջ 300-305:

To the 100th anniversary of the first issue of the patent bulletin “Inventions Committee Herald”

Anatolii P. Kolesnikov

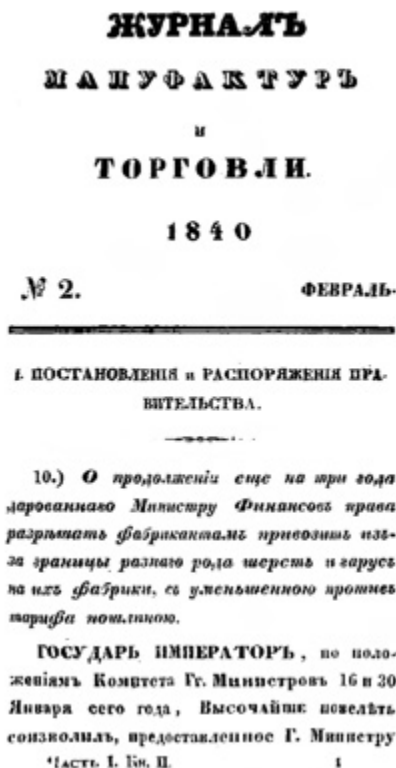
Federal Institute of Industrial Property
vptb@rupto.ru

Abstract: the release of the first official publication of the “Inventions Committee Herald” in November 1924, in which information about all industrial property objects registered in our country was published on a regular basis, marked a new stage in the domestic patent documentation publishing system development and became an important milestone in the domestic invention history. The relevance of this article is determined by the fact that it can contribute to a better understanding of the role and significance of patent information as the most effective source of knowledge about the latest developments and innovations. The historical and legal research method was used for this article, allowing to study the object from the moment of its appearance and to trace the process of its development. The article is based on the author’s study of archival materials and documents, on the author’s research of legislative and regulatory acts and various periodicals, in which information about inventions was published. Patent information development and inventions information publication history from 1814 to 1924 is highlighted. The prerequisites contributing to the unified publication emergence are considered, the content, structure and composition of information published in the “Herald” are analyzed.

© Կոլեսնիկով Ա. Պ., 2024

Keywords: "Inventions Committee Herald", patent gazette, information publications, privileges for inventions, factory drawings and models, trademarks, designs.

For citation: Kolesnikov, A. P. To the 100th anniversary of the first issue of the patent bulletin "Inventions Committee Herald" // Bulletin of Federal institute of industrial property. 2024. Vol. 3, № 3 (9). P. 300–305.

104 ПОСТАНОВЛЕНІЯ И РАСПОРЯЖЕНІЯ

ОБЪЯВЛЕНІЯ.

Въ теченіи Февраля и Марта мѣсяцѣвъ поступили въ Департаментъ Мануфактуръ и Внутренней Торговли слѣдующія прошенія о выдачѣ привилегій:

1.) 14 Февраля, Надворнаго Совѣтника Якоби, на изобрѣтенный имъ способъ производить металлическіе слѣпки посредствомъ электромагнетизма.

2.) 15 Февраля, иностранца Жуи, на новый способъ подковыванія лошадей.

3.) 15 Февраля, торговаго дома братьевъ Толь, по довѣренности Лондонскаго купца Жамеса Антиса, на способъ пивать красками на стѣнахъ.

4.) 16 Февраля, Прусскаго подданнаго Мильрата, на устройство подземныхъ трубъ изъ искусственнаго асфальта.

5.) 20 Февраля, иностранца Дреншара, на улучшеніе фильтра Фонзвеля.

Նկար 1:

Արտոնությունների տրամադրման հարցումների ծանուցումների հրապարակում

Ռուսական կայսրությունում մինչև 1896 թվականը արդյունաբերական սեփականության պաշտպանության հարցերը ենթակա էին տարբեր գերատեսչությունների՝ Ներքին գործերի նախարարության, Ֆինանսների նախարարության և Պետական Գույքի նախարարությանը: Ռուսական կայսրությունում գյուտերի համար արտոնությունների տրամադրումը սկսվել է 1812 թվականին «Արվեստների և արհեստների մեջ տարբեր գյուտերի և հայտնագործությունների արտոնությունների մասին» մանիֆեստի ընդունմամբ¹: Համաձայն 1814 թվականի հոկտեմբերի 19-ին հաստատված «Տարբեր գյուտերի համար տրված արտոնությունների հրապարակման մասին» Պետական խորհրդի կարծիքի², գյուտերի համար արտոնություններ տրամադրելու վերաբերյալ ընթացիկ տեղեկատվությունը հրապարակվել է «Սանկտ-Պետերբուրգյան վեդոմոստի» և

«Սուկովսկիե վեդոմոստի» ամսագրերում: Որոշ արտոնությունների ամբողջական տեքստը առանձին գրքույկների տեսքով հրապարակվել է Ներքին գործերի նախարարության կողմից: 1822 թվականից գյուտերի համար արտոնություններ սկսեցին տրվել Ֆինանսների նախարարության կողմից, որին ՆԳՆ փոխանցվեց Սանուֆակտուրների և ներքին առևտրի դեպարտամենտը: 1825 թվականից ի վեր արտոնությունները սկսեցին հրապարակվել այս նախարարության կողմից հրատարակվող «Սանուֆակտուրների և առևտրի»³ ամսագրում (տե՛ս նկար 1):

Այս ամսագիրը սկսեց ձեռք բերել պաշտոնական տեղեկագրի հիմնական հատկանիշները, քանի որ այն հրապարակում էր տեղեկատվություն գյուտերի արտոնությունների համար արտոնագրային վարույթի բոլոր հիմնական փուլերի մասին: Նշենք, որ դա վերաբերում էր միայն Ֆինանսների նախարարության կողմից տրված գյուտերի արտոնություններին:

¹ 17.06.1812 «Արվեստների և արհեստների տարբեր գյուտերի և հայտնագործությունների արտոնությունների մասին» Սանիֆեստ // Ռուսական կայսրության օրենքների ամբողջական հավաքածու (1812–1815): 1830: Т. XXXII. № 25143: էջ 355–356:

² 19.10.1814թ. «Տարբեր գյուտերի համար տրված արտոնությունների հրապարակման մասին» Պետական խորհրդի կարծիք // Ռուսական կայսրության օրենքների ամբողջական ժողովածու (1812–1815): 1830: S. XXXII: № 25711: էջ 1116–1117:

³ «Սանուֆակտուրների և առևտրի ամսագիր» հրատարակվել է Ֆինանսների նախարարության արտադրությունների և ներքին առևտրի վարչության կողմից 1825–1866 թթ. 1861–1863 թթ. այն կոչվում էր «Արդյունաբերություն: Սանուֆակտուրների և առևտրի ամսագիր»: 1867 թ. այս ամսագրի փոխարեն հրատարակվում են «Կայսերական ռուսական տեխնիկական ընկերության գրություններ»:

Ռուսական կայսրությունում մինչև 1896 թվականը արդյունաբերական սեփականության պաշտպանության հարցերը գտնվում էին տարբեր գերատեսչությունների իրավասության ներքո: Համաձայն 1814 թվականի հոկտեմբերի 19-ին հաստատված «Տարբեր գյուտերի համար տրված արտոնությունների հրապարակման մասին» Պետական խորհրդի կարծիքի, գյուտերի համար արտոնություններ տրամադրելու վերաբերյալ ընթացիկ տեղեկատվությունը հրապարակվել է «Սանկտ-Պետերբուրգյան վեդոմոստի» և «Մոսկովսկիե վեդոմոստի» ամսագրերում:

«Մանուֆակտուրների և առևտրի» ամսագրում հրապարակել է նաև արտոնությունների նկարագրությունների ամբողջական տեքստեր:

«Մանուֆակտուրների և առևտրի» ամսագրում թերթը հրատարակվել է որպես «Մանուֆակտուրային և լեռնագործարանային նորություններ» թերթի հավելված 1839–1857 թթ.:

Այս թերթի «Գիտական նորություններ» բաժնում հրապարակվել են գյուտերի համառոտագրեր:

1830 թ. «Ռուսական կայսրության օրենքների ամբողջական ժողովածուի 1649 թվականից» նախապատրաստման ժամանակ (ՕԱԺ-1) այն ներառել է մինչև 1825 թվականի դեկտեմբերի 12-ն ընկած ժամանակահատվածի համար տրված գյուտերի համար արտոնություններ տրամադրելու մասին բոլոր հրամանագրերը: Հետագայում տրված արտոնությունների վերաբերյալ ամփոփագրերը տեղադրվեցին նաև ՕԱԺ-2-ում:

1865 թվականին գյուտերի բոլոր նախկինում հրապարակված նկարագրությունները հրապարակվել են «Ռուսաստանում տրված արտոնությունների օրենսգրքի» տեսքով: Հետագայում (1870, 1875 և 1879 թթ.) հրատարակությունները համալրվեցին 1865 թվականից հետո տրված արտոնությունների ցուցիչներով: Ցուցիչները հրապարակվել են նաև 1884, 1888, 1897 և 1903 թվականներին:

1865 թվականից հրատարակվում է «Ֆինանսների, արդյունաբերության և առևտրի տեղեկագիր» ամսագիրը: «Տեղեկագրում» «Ֆինանսների նախարարության պետական պատվերների ցուցիչ» բաժնում հրապարակվել են Առևտրի և մանուֆակտուրների դեպարտամենտի ծանուցումներ և հայտարարություններ արտոնությունների տրամադրման հայտերի ստացման վերաբերյալ:

Ռուսական կայսրությունում գյուղատնտեսական գյուտերի համար արտոնությունների տրամադրման համար պատասխանատու էր Պետական գույքի նախարարությունը: Ըստ գյուղատնտեսական արտոնությունների իրականացվում էր հրատակչություն պաշտոնաթերթերում և գյուղատնտեսական ամսագրերում:

Բժշկական գյուտերի համար արտոնությունների տրամադրումը որոշվել է Նախարարների կոմիտեի 1822 թվականի մարտի 21 «Նոր դեղերի և դրանք վաճառելու և օգտագործելու թույլտվության մասին» կանոնակարգով: Այն բանից հետո, երբ դեղը հաստատվեց Բժշկական խորհրդի կողմից, այս գյուտի մասին գովազդային տեղեկատվությունը հրապարակվեց «Սանկտ-Պետերբուրգյան վեդոմոստի», ՕԱԺ-2 և «Մոսկովսկիե վեդոմոստի» թերթում:

Բացի վերը նշված հրապարակումներից, գյուտերի մասին տեղեկությունները հրապարակվել են Ռուսաստանի տեխնիկական ընկերության ծանոթագրություններում, ինչպես նաև տարբեր մասնավոր պարբերականներում և մասնագիտացված հրատարակություններում:

Այսպիսով, մինչև 1896 թվականը արդյունաբերական սեփականության մասին տեղեկատվության հրապարակումն իրականացվում էր տարբեր նախարարությունների «արտոնագրային» հաստատությունների կողմից:

Չնայած հրապարակումների մեծ թվին, որոնցում հրապարակվում էին գյուտերի մասին տեղեկությունները, չկար մեկ տեղեկատվական հրապարակում, որը կհամատեղեր տեղեկատվությունը արդյունաբերական սեփականության բոլոր օբյեկտների մասին [1]:

1896 թվականի մայիսի 20-ին կայսր Նիկոլայ II հաստատեց «Գյուտերի և բարելավումների արտոնությունների մասին կանոնակարգը հաստատելու մասին և Առևտրի և մանուֆակտուրների դեպարտամենտին կից տեխնիկական հարցերի կոմիտեի աշխատակազմին»⁴ Պետական խորհրդի կարծիքը: Տեխնիկական հարցերի կոմիտեի ստեղծումը հնարավորություն տվեց գյուտերի արտոնություններին վերաբերող բոլոր հարցերը կենտրոնացնել մեկ գերատեսչությունում՝ ֆինանսների նախարարությունում, իսկ 1905 թվականից՝ Առևտրի և արդյունաբերության նախարարությունում:

Պահպանվող վկայագրերի տրամադրումը հրապարակվել է «Կառավարության տեղեկագրում» և «Ֆինանսների, արդյունաբերության և առևտրի տեղեկագրում»: Անվտանգության բոլոր տրված վկայագրերի մեկ համարակալված զրանցամատյան (սկսած № 1):

1896 թվականի դեկտեմբերի 4-ին ֆինանսների նախարարը հատուկ դիմել է Կառավարող Սենատին՝ ծանուցելով, որ տրված բոլոր արտոնությունների ամբողջական և մանրամասն «հրապարակումը» կկատարվի Առևտրի և մանուֆակտուրների դեպարտամենտի ամենամսյա հրապարակման մեջ՝ «Ռուսաստանում տրված արտոնությունների օրենսգրքը» վերնագրով⁵:

Անհատականացման միջոցների (ապրանքանիշեր և նշաններ) մասին տեղեկությունները սկսեցին հրապարակվել միայն 1896 թվականի փետրվարի 26 Գերագույն հաստատված

⁴ «Գյուտերի և բարելավումների արտոնությունների և Առևտրի և արտադրությունների դեպարտամենտին կից տեխնիկական հարցերի կոմիտեի աշխատակազմի կանոնակարգը հաստատելու մասին» Պետական խորհրդի 20.05.1896 թվականի բարձրագույն հաստատված կարծիքը // Ռուսական կայսրության օրենքների ամբողջական հավաքածու (1896): 1899: Հ. XVI. № 12965: էջ 453–455:

⁵ Բոլոր տրված արտոնությունները հրապարակելու մասին Առևտրի և մանուֆակտուրների դեպարտամենտի «Ռուսաստանում տրված արտոնությունների հավաքածու» վերնագրով ամսական հրապարակման մեջ // Կառավարության օրենքների և հրամանների ժողովածու: 1897. № 4: հունվարի 10: Հոդ. 42:

հրամանագրի ընդունումից հետո: Պետական խորհրդի կարծիքները ապրանքանիշերի կանոնների նախագծի վերաբերյալ: Համաձայն սույն օրենսդրական ակտի՝ ապրանքանիշերի տրման և դրանց գործողության դադարեցման մասին տեղեկատվության հրապարակումն իրականացվել է «Ֆինանսների, արդյունաբերության և առևտրի տեղեկագրում»:

Գործարանային նմուշների և մոդելների (արդյունաբերական նմուշների) պաշտպանությունը Ռուսական կայսրությունում իրականացվել է 1864 թվականի հուլիսի 11-ին Գործարանային նմուշների և մոդելների սեփականության իրավունքի մասին կանոնակարգի ընդունումից հետո: Գրանցված գործարանային նմուշների և մոդելների վերաբերյալ տեղեկատվության հրապարակում նախատեսված չէր:

Հոկտեմբերյան հեղափոխության հաղթանակից հետո, 1917 թվականի հոկտեմբերի 26-ին նոր կառավարության ձևավորմամբ, արդյունաբերության վարչությունը տեխնիկական հարցերի կոմիտեի հետ միասին, որը մինչ հեղափոխությունն իրականացնում էր գյուտերի հայտերի քննությունը և արտոնությունների տրամադրումը, անցավ նոր կազմակերպված Առևտրի և արդյունաբերության ժողովրդական կոմիսարիատի իրավասությանը:

ՌՍՖՍՀ Առևտրի և Արդյունաբերության ժողովրդական Կոմիսարիատի հրամանագրով Տեխնիկական գործերի կոմիտեն 1918 թվականի հունվարի 25 անցել է ժողովրդական տնտեսության Գերագույն խորհրդի (ԺՏԳԽ) իրավասությանը:

1918 թվականի օգոստոսի 16 ընդունվել է ժողովրդական կոմիսարների խորհրդի (ԺԿԽ) «Ժողովրդական տնտեսության Գերագույն խորհրդին կից գիտատեխնիկական վարչություն ստեղծելու մասին» դեկրետը: Գյուտերի ենթաբաժնի, այնուհետև Գյուտերի կոմիտեի ձևավորումից ի վեր մեծ աշխատանք է տարվել գյուտերի վերաբերյալ կարգավորող ակտերի պատրաստման ուղղությամբ, ինչպիսիք են գյուտերի կանոնակարգի նախագիծը և տարբեր հրահանգները:

Արդեն այս պահին Կոմպոզիցիոն բարձրացրեց «Կոմիտեի տեղեկագիրը»՝ հրատարակելու և վերջին տասնամյակի ընթացքում հայտնված բոլոր արժեքավոր գյուտերի ակնարկներ կազմելու անհրաժեշտությունը:

«Գյուտերի (կանոնակարգերի) մասին» դեկրետը՝ ստորագրված Վ. Ի. Լենինի կողմից 1919 թվականի հունիսի 30-ին, սահմանում էր գյուտարարական հարաբերությունները կարգավորելու բոլորովին նոր սկզբունքներ և ներմուծում էր գյուտերի պաշտպանության նոր ձև: Դեկրետի 4-րդ հոդվածը նախատեսում էր օգտակար ճանաչված գյուտերի հեղինակներին հեղինակային վկայականների տրամադրում: Սակայն, քաղաքացիական պատերազմի, ավերածությունների և երկրի ազգային տնտեսության շուտափույթ վերականգնման պահանջների պատճառով տիրող պայմանների պատճառով Գյուտերի կոմիտեն 1918 թվականից մինչև 1924 թվականի հոկտեմբերը առաջնային ուշադրություն դարձրեց հետևյալ հարցերին՝

նորության և օգտակարության հայտերի դիտարկում.

դիտարկված և հաստատված առաջարկությունների հեղինակներին հայտի վկայականների տրամադրում, օգտակարության և նյութական խթանների վերաբերյալ հետադարձ կապ.

Նկար 2:

«Գյուտերի կոմիտեի տեղեկագիր» տիտղոսաթերթ

գյուտերը հասցնում արդյունաբերական իրականացման ներառմանը [2] :

Գյուտերի կոմիտեի ընդհանուր հրահանգների 11-րդ կետում գրված էր. «Գյուտերի նկարագրությունները՝ բոլոր անհրաժեշտ հավելվածներով, կոմիտեն հայտարարելու օրվանից վեց շաբաթվա ընթացքում պետք է ցուցադրվեն կամ տրվեն շահագրգիռ անձանց Գյուտերի կոմիտեի կամ նրա տեղական մարմինների շենքերում վերանայման համար»:

1920 թվականի դեկտեմբերի 9-ին ՌՍՖՍՀ ԺՏԳԽ հաստատեց Գյուտերի կոմիտեի մասին առաջին կանոնակարգը (Կոմպոզիցիոն), Կոմպոզիցիոն հիմնական գործառնությունների թվում էր գործառնությունը, որն ուղղակիորեն կապված էր արտոնագրային տեղեկատվության կազմակերպման հետ, մասնավորապես աշխատանքային զանգվածների միջև տվյալների լայն տարածում ամենակարևոր գյուտերի և, ընդհանրապես, ձեռք բերված աշխատանքի արդյունքների վերաբերյալ:

Այլ բաժանմունքների հետ մեկտեղ Կոմպոզիցիոն կառուցվածքը ներառում էր գյուտերի տարածման բաժին, արտոնագրային արխիվ և գրադարան:

1923 թվականի դեկտեմբերին «ԿԳԿ և ՀԿԳԿ Իզվեստիան» և հրապարակվել է տեղեկատվություն 49 գյուտերի համար հայտի նյութեր հրապարակելու մասին հանրային դիտման համար:

Ըստ էության, սա առաջին փորձնական փորձն էր հայտի նյութերի տեղադրման հարցում:

Կոմպոզիցիոն կողմից հայտերի վկայականների տրամադրման վերաբերյալ հրապարակում չի եղել: Այս ընթացքում որպես պաշտպանական փաստաթղթեր տրվել են միայն 28 հեղինակային իրավունքի ժամանակավոր վկայականներ, որոնք 1924 թվականին փոխարինվել են արտոնագրերով:

1924 թվականի սեպտեմբերի 12 ԿԳԿ և ԺԿԽ որոշում ընդունեցին «Գյուտերի արտոնագրերի մասին»⁷, որը համապատասխանում էր կայացած պայմաններին՝ արտադրություն մասնավոր, այդ թվում՝ օտարերկրյա կապիտալի ներգրավմամբ, ծեռնարկությունների անկախությանը և նրանց միջև մրցակցությանը:

1924 թվականի նոյեմբերից Գյուտերի կոմիտեն սկսեց հրատարակել «Գյուտերի կոմիտեի տեղեկագիրը» (այսուհետ՝ «Տեղեկագիր») (տե՛ս նկար 2):

1924 թվականի սեպտեմբերի 12 «Գյուտերի արտոնագրերի մասին» որոշումը նախատեսում էր այս պաշտոնական մարմնում գյուտերի մասին տեղեկատվության հրապարակման բազմափուլ համակարգ:

Հայտի նախնական ուսումնասիրությունից հետո գյուտի հեղինակին տրվում էր հայտի վկայական: 34-րդ հոդվածը նախատեսում էր «Տեղեկագրում» «Հայտի վկայականի տրամադրման հրապարակում» (Տեղեկագրի առաջին բաժինը և հրապարակման առաջին փուլը) բաժինը, որտեղ հրապարակվում էին հայտի վկայականների համարները (թվերի աճման կարգով), հայտի ներկայացման ամսաթիվը, գյուտի հեղինակի մասին տեղեկությունները և գյուտի անվանումը:

Նորույթի փորձաքննությունն ավարտելուց հետո, հայտը ներկայացնելու օրվանից ոչ ուշ, քան 18 ամիս, Կոմպոզիցիոն, 37-րդ հոդվածի համաձայն, որոշում էր կայացրել հայտը հրապարակելու մասին: «Տեղեկագրում» ներկայացվել է «Հայտերի վկայականների հրապարակում, որոնց համար նախատեսվում է արտոնագրերի տրամադրում» վերնագրով բաժինը («Տեղեկագրի» երկրորդ բաժինը և հրապարակման երկրորդ փուլը): Միաժամանակ հայտի նյութերը տեղադրվել են հանրային դիտման համար: Նշված բաժինը պարունակում էր տեղեկություններ գյուտարարի մասին, հայտի վկայականի համարը, դրա տրման ամսաթիվը և գյուտի անվանումը: 1925 թվականի «Տեղեկագրի» № 4 թողարկումից այս բաժնի հրապարակումները սկսեցին համակարգվել ըստ դիմումի վկայականների թվերի:

«Գյուտերի գործերով կոմիտեի տեղեկագիրը» դարձավ միակ հրատարակությունը՝ պաշտոնական արտոնագրային տեղեկագիրը, որը ներառում էր մտավոր սեփականության բոլոր օբյեկտները: Ներկայումս տեղեկագիրը մտավոր սեփականության դաշնային ծառայության (Ռոսպատենտի) պաշտոնական հրապարակումն է:

ИЗВЛЕЧЕНИЯ

из описаний изобретений, по которым последовало окончательное постановление о выдаче патента.

№ 73 от 15 сентября 1924 г. Класс 89d. М. Н. Названова.

Способ подготовки рафинированного сахара и высушивания, отличающийся тем, что после пробылки, по окончательной отделке залитого клерса, в форму вводят посредством погружения, наливания, всасывания или нагнетания определенное количество клерса, после чего дают ему перед высушиванием равномерно распределиться в массе сахара.

№ 74 от 15 сентября 1924 г. Класс 89d. М. Н. Названова.

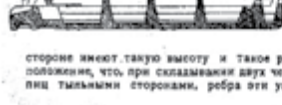
1. Приспособление в центрофугах для регулирования количества жидкости или

газа, оставленного в обрабатываемом в формах материале, в особенности при пробивании рафинада, отличающееся устройством выхода для жидкости или газа ближе к оси центрофуги, чем выходное отверстие формы, так что жидкость по выходе из материала должна пройти некоторый путь по направлению к оси центрофуги.

(Всех пунктов 3). № 75 от 15 сентября 1924 г. Класс 37c. М. Н. Названова.

1. Фальцованная черепица, отличающаяся тем, что боковые ребра на ее тыльной

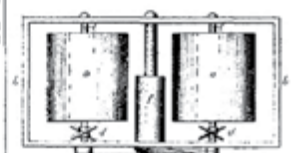

стороне имеют такую высоту и такое расположение, что, при складывании двух черепиц тыльными сторонами, ребра эти упи-

раются друг в друга на всем своем протяжении, остальные же части черепиц не соприкасаются между собой.

(Всех пунктов 2). № 76 от 15 сентября 1924 г. Класс 62b. И. П. Глоба.

Аппарат, предназначенный для литья, характеризующийся применением двух цилиндрических колес d, d' с широкими ободами, насаженными на валу, совместно с воздушными винтами d, d' на осях l, l', приво-

димом во вращение во взаимно противоположных направлениях, при помощи ременной и обратного ременной d, d' от двигателя f, помещаемого между колесами d, d' и укрепленного совместно с ними на одной раме g, g'.

№ 77 от 15 сентября 1924 г. Класс 84a. И. Н. Фалеева.

Спаянная труба при плотном, характе-

ризующаясь применением камеры d, сообщаемой трубой b в отверстие e и от-

Նկար 3:

«Տեղեկագրի» չորրորդ բաժնում գյուտերի նկարագրություններից քաղվածքների հրապարակման օրինակներ, որոնց հաջորդել է արտոնագրերի տրամադրման վերաբերյալ վերջնական որոշումը

Եթե երեք ամսվա ընթացքում երրորդ կողմերից որևէ առարկություն չստացվեր արտոնագրի տրամադրման վերաբերյալ, Կոմպոզիցիոն որոշում էր կայացնում արտոնագիր տրամադրելու մասին և, 40-րդ հոդվածի համաձայն, համապատասխան ծանուցում էր տեղադրում Տեղեկագրում «Հայտերի հրապարակում, որոնց համար վերջնական որոշում է կայացվել արտոնագրի տրամադրման մասին» բաժնում (և Տեղեկագրի երրորդ փուլի երրորդ բաժինը): Տվյալ բաժնի տվյալները ներառում էին՝ արտոնագրի համարը, արտոնագրի տրման ամսաթիվը, գյուտի հեղինակի մասին տեղեկություն, հայտի վկայականի համարը և տրման ամսաթիվը, գյուտի անվանումը:

Բանաձևով պաշտոնապես ընդունված եռաստիճան հրապարակման համակարգից բացի (34, 37, 40 հոդ.), «Տեղեկագրում» ներդրվել է չորրորդ բաժինը՝ «Քաղվածքներ գյուտերի նկարագրություններից, որի արդյունքում վերջնական որոշում է կայացվել արտոնագրերի տրամադրման վերաբերյալ» (հրապարակման չորրորդ փուլ) (տե՛ս նկար 3): Բացի տրված արտոնագրի վերաբերյալ մատենագիտական տվյալներից, այս բաժինը պարունակում էր արտոնագրի բանաձևը և գյուտի գծագիրը:

№ 1 արտոնագիրը 1924 թվականի սեպտեմբերի 12 որոշման համաձայն տրվել է Ա. Մ. և Կ. Ի. Նասսոյուկովի կողմից «Թեք օջախով նատրիումի սուլֆիդի շարունակական արտադրության վառարան» թեմայով:

⁷ Կենտրոնական գործադիր կոմիտեի և ԽՍՀՄ Ժողովրդական կոմիսարների խորհրդի 1924 թվականի սեպտեմբերի 12-ի «Գյուտերի արտոնագրերի մասին որոշումն ուժի մեջ մտնելու մասին» // ԽՍՀՄ ԿԳԿ 1924 թվականի սեպտեմբերի 19 նորություններ, № 214:

1925 թ. № 6 «Տեղեկագրում» սկսել են հրապարակել հոդվածներ տրված արտոնագրերի վերաբերյալ դատարանների որոշումների վերաբերյալ, իսկ 1925 թվականի № 10՝ հայտի վկայականների դադարեցման մասին հոդվածները:

«Տեղեկագիրը» ոչ միայն համախմբել է պաշտպանության բոլոր օբյեկտների, այլ նաև գյուտերի արտոնագրային վարույթի բոլոր փուլերի վերաբերյալ հրապարակումները (ներառյալ անվտանգության փաստաթղթերի իրավական կարգավիճակի փոփոխությունների մասին տեղեկությունները):

Ի հավելում գյուտերի մասին տեղեկատվության, «Տեղեկագիրը» հրապարակել է արդյունաբերական նմուշների և ապրանքանիշերի գրանցման վերաբերյալ տվյալներ: Արդյունաբերական նմուշի (վկայական № 1) գրանցման մասին առաջին զեկույցը «Դյուրակիր ցեմտիֆուզով տուփ» հայտնվել է «Տեղեկագիր» № 8 1925 թ. Մ. Վ. Վիսցկու անունով [2]:

«Տեղեկագրում» ապրանքանիշերի մասին տեղեկատվության հրապարակումը սկսվել է 1926 թ. № 8-ից Առաջին գրանցված ապրանքանիշը (վկայական № 1) եղել է «Նարգան» պիտակը Կովկասյան հանքային ջրերի «Կավկասիներեսպորտ» շաղցման, շուկայավարման և արտահանման Պյատիգորսկի խորհրդի անունով [3]:

Այսպիսով՝ «Գյուտերի գործերով կոմիտեի տեղեկագիրը» դարձավ միակ հրատարակությունը՝ պաշտոնական արտոնագրային տեղեկագիրը, որը ներառում էր մտավոր սեփականության բոլոր օբյեկտները [4]:

Իր հարյուրամյա պատմության ընթացքում այս հրատարակությունը բազմիցս փոխել է իր անվանումը, հրապարակված տեղեկատվության կառուցվածքն ու կազմը և գերատեսչական պատկանելությունը: Ներկայում տեղեկագիրը Մտավոր սեփականության դաշնային ծառայության (Ռոսպատենտ) պաշտոնական հրապարակումն է, որը տեղադրվում է Ռոսպատենտի և ԱՄԴԻ ինտերնետային պորտալներում «Պաշտոնական հրապարակումներ» բաժնում (<https://www1.fips.ru/publication-web/>) մեր երկրում գրանցված մտավոր գործունեության արդյունքների և անհատականացման միջոցների մասին տեղեկատվության եզակի աղբյուր է, այդ թվում՝ տեխնիկական, իրավական և տնտեսական տեղեկատվություն վերջին մշակումների վերաբերյալ:

Список литературы

1. Կոլեսնիկով, Ա. Պ. Ներքին արտոնագրային տեղեկատվության առաջացման և զարգացման պատմություն / Ա. Պ. Կոլեսնիկով, Ս. Ի. Նիկոլսկայա: – Մոսկվա: ՏՉՀԿ «Պատենտ», 2018. – 460 էջ, նկար., աղյուսակ
2. Կոլեսնիկով, Ա. Պ. Գյուտի պատմության և արտոնագրային գործերի (1917–1991 թթ.) արխիվային վավերագրական նյութեր. արխիվային նյութեր / Ա. Պ. Կոլեսնիկով, Ա. Դ. Բորսկի: Մտավոր սեփականության դաշնային ծառայություն (Ռոսպատենտ), Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտ (ԱՄԴԻ), Համառուսական արտոնագրային-տեխնիկական գրադարան (ՀԱՏԳ): –

Մոսկվա: ԱՄԴԻ, 2022. – 179 էջ, նկար. – Մատենագիտություն. էջ 177–178:

3. Կյուլև, Վ. Ե. 1917–1992 թթ. գյուտերի ներքին արտոնագրային փաստաթղթեր. / Վ. Ե. Կյուլև, Ա. Պ. Կոլեսնիկով, Գ. Ի. Մոժարով – Մոսկվա: Մոսկվա: ՏՉՀԿ «Պատենտ», 2006–91 էջ, Մատենագրություն, էջ 68–69 (18 անվ.)
4. Կոլեսնիկով, Ա. Պ. Պաշտոնական արտոնագրային տեղեկագրերի հետ աշխատելու ձեռնարկ / Ա. Պ. Կոլեսնիկով: – 4-րդ հրատ., խմբ. և լր. – ոսկվա: ՏՉՀԿ «Պատենտ», 2006. – 126 էջ.:

Տեղեկատվություն հեղինակի մասին

Անատոլի Պյոտրի Կոլեսնիկով, պատմական գիտությունների թեկնածու, «Համառուսաստանյան արտոնագրային և տեխնիկական գրադարան» կենտրոնի տեղեկատվական-մատենագիտական բաժնի գլխավոր մատենագետ «Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտ» ԴԴԲՀ (Մոսկվա, Բերեժկովսկայա ափ, շ. 24); vptb@rupro.ru

References

1. Kolesnikov, A. P. and Nikolskaya, S. I. (2018), *Istoriya vozni-knoveniya i razvitiya otechestvennoj patentnoj informacii* [History of emergence and development of Russian patent information]. INIC "Patent", Moscow, Russia.
2. Kolesnikov, A. P. and Borskij, A. D. (2022), *Arhivnye dokumentalnye materialy po istorii izobretatelstva i patentnogo dela (1917–1991 gg.): arhivnye materialy* [Archival documentary materials on the history of invention and patent business (1917–1991): archival materials]. Federal Service for Intellectual Property (Rospatent), Federal institute of industrial property, Moscow, Russia.
3. Klujev, V. E., Kolesnikov, A. P. and Mozharov G. I. (2006), *Otechestvennaya patentnaya dokumentaciya po izobreteniyam za 1917–1992 gg.* [Russian patent documentation on inventions for 1917–1992]. INIC "Patent", Moscow, Russia.
4. Kolesnikov, A. P. (2006), *Posobie po rabote s oficialnymi patentnymi byulleteniyami* [Handbook on working with official patent bulletins], 4th ed. INIC "Patent", Moscow, Russia.

Anatolii P. Kolesnikov, Candidate Sci. (History), chief bibliographer of the Center "All-Russian Patent and Technical Library" of the Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 24); vptb@rupro.ru

Հեղինակը հայտարարում են շահերի բախման բացակայության մասին:

The author declares no conflict of interests.

Ստացվել է խմբագրություն 03.04.2024

Վերանայվել է գրախոսությունից հետո 02.08.2024

Ընդունված է հրապարակման 05.08.2024

Роспатент

ФИПС

IP Էրա

ՌՈՍՊԱՏԵՆՏԻ XXVIII ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ
ԳԻՏԱԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎ

ՄՏԱՎՈՐ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ՝
ՆՈՐԱՐԱՐԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՔ.
ԳԻՏԱՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱԿԱՆ ՉԱՐԳԱՅՄԱՆ
ԱՌԱՋՆԱՅԵՐԹՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԵՎ
ՄԵԽԱՆԻԶՄՆԵՐԸ

8-9 հոկտեմբերի 2024

ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԻ
ԿԱՅՔ

ԷՐԱ

IP

ՉԱՐԳԱՅՆՈՒՄ ԵՆՔ
ՄՏԱՎՈՐ
ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՀՈՒԿԱՆ

→ 24 ԱՊՐԻԼԻ
2025

ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԻ ԿԱՅՔ

4. ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Գիտական հոդված

Original article

ՈՒՏԴ 330.43

Արհեստական բանականության կիրառումը մտավոր սեփականության գնահատման մեջ

Виктор Андреевич Клементьев

«Ֆորպոստ Սոլյուշնս» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերություն

v.klementev@vorposten.ru

Անոտացիա՝ Դիտարկվող թեմայի արդիականությունը կայանում է նրանում, որ մտավոր սեփականության արժեքը որոշելու բարդությունը պայմանավորված է բազմաթիվ փոփոխվող գործոններով, որոնք ազդում են դրա գնահատման վրա: Հետազոտության նպատակն է հանդիսանում է գործիքի նախնական մշակում, որը թույլ է տալիս ավտոմատացնել ազդող գործոնների վերլուծությունը և արհեստական բանականության միջոցով գնահատել մտավոր սեփականությունը: Հեղինակը վերլուծում է գնահատման առկա մոտեցումները և գնահատման գործողություններում արհեստական բանականության օգտագործման փորձը: Հետազոտության արդյունքում հեղինակը բացահայտել է ծրագրային արտադրանքի հնարավոր գործառնությունները՝ շուկայի մասնակիցների (պոտենցիալ սպառողների) կարիքներին համապատասխան: Մշակումն ունի կիրառական ուղղվածություն և նախատեսված է լայն լսարանի օգտագործման համար:

Բանալի բառեր՝ մտավոր սեփականություն, գնահատում, գնահատում, գրավ, արհեստական բանականություն, ծրագրային ապահովում:

Մեջբերման համար՝ Կլեմենտև Վ. Ա. Արհեստական բանականության կիրառումը մտավոր սեփականության գնահատման մեջ / Վ. Ա. Կլեմենտև // ԱՍԴԻ Տեղեկագիր: 2024: Հ. 3, № 3 (9). Էջ 308–312.

Artificial intelligence in intellectual property valuation

Viktor A. Klementev

«Forpost Solutions» Limited Liability Company

v.klementev@vorposten.ru

Abstract: the relevance of the topic under consideration lies in the difficulty of determining the value of intellectual property due to the many changing factors affecting its valuation. The purpose of the study is the preliminary development of a tool that allows to automate the analysis of influencing factors and value intellectual property using artificial intelligence. The author analyzed the existing approaches to valuation and the experience of using artificial intelligence in valuation activity. As a result of the conducted research, the author identified the possible functions of the software product in accordance with the needs of market participants (potential consumers). The development has an applied orientation and is intended for use by a wide audience.

Keywords: intellectual property, valuation, cost determination, collateral, artificial intelligence, software.

For citation: Klementev V. A. Artificial Intelligence in Intellectual Property Valuation / V. A. Klementev // Bulletin of FIPS. 2024. Vol. 3, No. 3 (9). P. 308–312.

Ներածություն

Ներկայումս մտավոր սեփականության և ոչ նյութական ակտիվների գնահատումը դառնում է ավելի զանգվածային, ինչը բացատրվում է տեխնոլոգիաների զարգացմամբ և մտավոր գործունեության արդյունքների տնտեսական շրջանառության մեջ մտցնելով: Գնահատման նպատակների խոստումնալից ոլորտներից մեկը վարկային ֆինանսավորում ստանալու ժամանակ որպես գրավ օգտագործելու համար ակտիվների արժեքի որոշումն է:

Մտավոր սեփականության իրավունքով ապահովված փոքր և միջին բիզնեսի վարկավորման զարգացումը «Փոքր և միջին ձեռնարկություն և աջակցություն անհատ ձեռնարկատիրական նախաձեռնություններին» ազգային ծրագրի նպատակներից է¹: 2023 թ. Սոսկվայի տարածքում Սոսկվայի կառավարության, Ռուսաստանի տնտեսական զարգացման նախարարության, Ռոսպատենտի և Ռուսաստանի Բանկի մասնակցությամբ

¹ Հաստատված է Ռուսաստանի Դաշնության Նախագահին առընթեր Ռազմավարական զարգացման և ազգային նախագծերի գծով խորհրդի նախագահության կողմից (24.12.2018 № 16 արձանագրություն):

սկսեց իրականացվել մտավոր² գործունեության արդյունքների և անհատականացման միջոցների բացառիկ իրավունքներով ապահովված վարկերի տրամադրման մեխանիզմների կատարելագործման փորձնական նախագիծ: Հետագայում մեկնարկային նախագիծը նախատեսում է ընդլայնել ողջ հանրապետությունում: Պետական աջակցության արդյունքը դարձավ մտավոր սեփականության՝ որպես ֆինանսավորման գործիք օգտագործելու բիզնեսի հետաքրքրության աճը, որը ենթադրում էր արժեքի որոշման և գրավի առարկայի նկատմամբ իրավունքների հաստատման հարցեր:

Մտավոր սեփականության գնահատման գոյություն ունեցող մեթոդաբանություն

Մտավոր սեփականությունը և ոչ նյութական ակտիվները գնահատելիս գնահատողը պետք է կատարի համապարփակ վերլուծություն՝ իրականացնելով ակտիվի արժեքի հաշվարկը «Գնահատման մոտեցումներ և մեթոդներ (FCOV)» գնահատման դաշնային ստանդարտի համաձայն³: Ավանդաբար, գնահատողները օգտագործում են ծախսերի և եկամտի մոտեցումները, որոնք համապատասխանաբար հիմնված են օբյեկտի ստեղծման ծախսերի և այն եկամուտների որոշման վրա, որոնք այն կարող է առաջացնել: Մտավոր սեփականության և ոչ նյութական ակտիվների գնահատման համեմատական մոտեցումը սովորաբար արդարացիորեն չի կիրառվում, քանի որ այդպիսի օբյեկտները բնօրինակ են և չունեն ամբողջական անալոգներ: Ոչ նյութական ակտիվների գնահատման մոտեցումների կիրառման առաջարկվող ընթացակարգը՝ կախված գնահատվող օբյեկտների տեսակից, որոնց վրա շատ գնահատողներ հենվում են իրենց գործնական գործունեության մեջ⁴, տրված է Ռուսաստանի Դաշնության Առևտրաարդյունաբերական պալատի կողմից պատրաստված մեթոդաբանական առաջարկություններում: Բացի այդ, միևնույն մտավոր սեփականության օբյեկտի գոյության տարբեր փուլերում նախընտրելի կարող են լինել դրա գնահատման տարբեր մոտեցումները, ինչը վերլուծել է Ե. Ե. Յասկիչի կողմից [1]:

Արժեքի մոտեցման կիրառումը հիմնավորված կլինի, եթե առկա է ոչ նյութական ակտիվի ստեղծման ծախսերի չափի մասին տեղեկատվություն՝ ոչ միայն դրամական, այլ նաև բնեղենային: Վերջինս գնահատողը կարող է մեկնաբանել դրամական արտահայտությամբ: Բնականաբար, եթե կազմակերպությունը ճիշտ և ամբողջությամբ հաշվի է առնում ոչ նյութական ակտիվի ստեղծման ծախսերը, ապա գնահատումը պարզեցված է, բավական է տրամադրել ծախսերի արժեքը գնահատման ամսաթվին: Սակայն, ռուսական կազմակերպությունների մեծ մասում ոչ նյութական ակտիվների ստեղծման հետ կապված ծախսերի հաշվառումը պատշաճ կերպով չի իրականացվում, ինչը խնդրահարույց է դարձնում ծախսերի վերականգնումը:

Եկամուտի մոտեցումը վերլուծում է կազմակերպության եկամուտների և ծախսերի կանխատեսումը, որոնց վրա ազդում է ապագայում գնահատվող ոչ նյութական ակտիվը, սովորաբար մինչև ակտիվի օգտակար ծառայության ժամկետի ավարտը: Սակայն կանխատեսման ճշգրտությունը կախված կլինի բազմաթիվ ազդող գործոններից և արագ փոփոխվող շուկայական իրավիճակում միշտ չէ, որ համարժեք է երկարաժամկետ հեռանկարում:

Ակնհայտ է, որ ակտիվի՝ որպես ապագայում տնտեսական օգուտների աղբյուրի սահմանումը հուշում է, որ դրա արժեքի վրա կազդեն համապատասխան եկամուտներն ու ծախսերը, որոնք, իրենց հերթին, կախված են բազմաթիվ տարասեռ գործոններից: «Մտավոր սեփականության և ոչ նյութական ակտիվների գնահատում (ԳՐՍ XI)»⁵ գնահատման դաշնային ստանդարտը սահմանում է արտաքին և ներքին գործոնները, որոնք գնահատողը պետք է վերլուծի գնահատման օբյեկտի արժեքը որոշելիս: Այս գործոններից մի քանիսը դրամական բնույթ ունեն և վերաբերում են պատմական ֆինանսական հաշվետվություններին: Որոշ գործոններ կապված են արդյունաբերության և մակրոտնտեսական մակարդակում իրավիճակը բնութագրող շուկայի վիճակի հետ: Ակտիվների արժեքի վրա կարող են ազդել նաև այլ գործոններ, ինչպիսիք են՝ հեղինակային իրավունքի սեփականատիրոջ իրավական գործերի մասին տեղեկատվությունը, մտավոր գործունեության գրանցված արդյունքների մասին տեղեկատվությունը և այլն:

Մտավոր սեփականության և ոչ նյութական ակտիվների արժեքի վրա ազդող գործոնները ինտուիտիվ կերպով կապելը, ինչպես նաև ակտիվների արժեքի կախվածությունը գործոնների մեծությունից, կարծես բարդ խնդիր է, որը պահանջում է փորձագիտական գիտելիքներ: Հեղինակի կարծիքով հնարավոր է բարելավել տվյալների վերլուծության որակը մտավոր սեփականությունը և ոչ նյութական ակտիվները գնահատելիս ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները օգտագործելով մասնավորապես՝ մեքենայական ուսուցումը և արհեստական բանականությունը:

Մտավոր սեփականության համաշխարհային կազմակերպությունը (ՄՍՀԿ) բարձրացնում է ավելի լայն խնդիր, որն ընդգրկում է սույն հոդվածում ընդգրկված խնդիրները և բաղկացած է ինովացիոն գործունեության հետ կապված որոշումների կայացման «միջավայրի» վերլուծության բարելավումից, որոնք մտավոր սեփականության ստեղծման և շրջանառության ոլորտն են: Նման վերլուծության բարդությունը ՄՍՀԿ կողմից բացատրվում է բազմաթիվ գործոնների առկայությամբ, որոնք պետք է հաշվի առնել: Նշվում է թվային տեխնոլոգիաների, այդ թվում՝ արհեստական բանականության, կանխատեսման և մեծ տվյալների զարգացման նշանակալի դերը տվյալների վերլուծության բարդ խնդիրների լուծման գործում [2]:

Գնահատման մեջ արհեստական բանականության օգտագործման փորձի վերլուծություն

Ներկայում արդեն կա արհեստական բանականության օգտագործման որոշակի փորձ անշարժ գույքի արժեքը որոշելու

² Մտավոր սեփականության գրավորմամբ վարկավորում // Ռոսպատենտ՝ կայք: URL: <https://rospatent.gov.ru/content/uploadfiles/sogl-15062023.pdf> (հարցման ամսաթիվ՝ 01.07.2024):

³ Ռուսաստանի Դաշնության տնտեսական զարգացման նախարարության «Դաշնային գնահատման ստանդարտները հաստատելու և Ռուսաստանի տնտեսական զարգացման նախարարության որոշ հրամաններում դաշնային գնահատման ստանդարտների վերաբերյալ փոփոխություններ կատարելու մասին» 14.04.2022 № 200 հրաման:

⁴ Չեռնոբիլյանությունների ոչ նյութական ակտիվների շուկայական արժեքը գնահատելու մեթոդական առաջարկություններ // Ռուսաստանի Դաշնության Առևտրաարդյունաբերական պալատ: Մ., 2003:

⁵ Ռուսաստանի Դաշնության Տնտեսական զարգացման նախարարության 2022 թվականի նոյեմբերի 30 № 659 «Մտավոր սեփականության և ոչ նյութական ակտիվների գնահատում (ԳՐՍ XI)» դաշնային գնահատման ստանդարտը հաստատելու մասին» հրամանը:

համար: Արհեստական բանականության օգտագործման խնդիրների վերաբերյալ Ա. Ս. Սմոլյակը վերաբերում է գնահատման արդյունքների վերարտադրելիության խնդրին [3]: Նմուշը, որի վրա պատրաստված է ներդրային ցանցը, անկասկած, կազդի գնահատման արդյունքների վրա: Հետևաբար, այլ գնահատողների կողմից հաշվարկված արժեքին մոտ արդյունքներ ստանալը մեկ փորձագիտական համայնքից դուրս մասշտաբով կարող է զգալիորեն տարբերվել: Տվյալ խնդրի լուծումը հեղինակը տեսնում է մտավոր սեփականության գնահատման արդյունքները համախմբող կազմակերպությունների ներգրավման մեջ և կարող են ավելի լայն ընտրանք կազմել, օրինակ՝ առևտրային բանկերը և զարգացման հաստատությունները, ինչպես նաև գնահատողների ինքնակարգավորվող կազմակերպությունները:

Ընտրության միատեսակության հետ կապված մեկ այլ խնդիր լուծում, Ն. Ա. Վիխոդցևը տեսնում է տվյալների նախնական մշակման իրականացում» կրկնվող արտանետումները և թերի տվյալները հեռացնելու նպատակով: Վերոհիշյալ հեղինակը տրամադրում է նաև հաշվարկներ, որոնք թույլ են տալիս համեմատել մեքենայական ուսուցման ալգորիթմները [4]: Վ. Ա. Սուվորովը, ուսումնասիրելով արհեստական բանականության համար մաթեմատիկական մոդելների ձևավորման հարցերը, եկել է այն եզրակացության, որ մոդելի արդյունավետությունը, որը բնութագրվում է արտադրողականությամբ և ճշգրտությամբ, կախված է տվյալների հավաքածուի չափից և ընտրված փոփոխականներից [5]: Ա. Լ. Օստրիկովան, վերլուծելով բնակելի անշարժ գույքի գնագծային գնահատման մոդելները, եզրակացնում է, որ մեքենայական ուսուցման մոդելների օգտագործումը զգալիորեն բարելավում է գնագծային գնահատման որակը՝ համեմատած գծային ռեգրեսիայի վրա հիմնված ավանդական վիճակագրական մոդելների հետ: Ընդ որում, հետազոտողները նշում են աշխատանքի տարբեր մակարդակներ տարբեր տեխնիկական լուծումների համար, որոնք իրականացնում են նույն մեթոդը [6]: Արհեստական բանականության օգտագործմամբ մտավոր սեփականության և ոչ նյութական ակտիվների գնահատման մոդելներն ու ալգորիթմները, ըստ հեղինակի, էապես չեն տարբերվելու անշարժ գույքի գնահատման համար օգտագործվող տեխնիկական լուծումներից:

Նույնքան կարևոր խնդիր, որն առաջանում է մեքենայական ուսուցման մեջ, ընտրության չափն է: Ա. Ս. Միխայլովը վերլուծում է ուսուցման ընտրության չափը որոշելու մեթոդները, այն է՝ կիսման մեթոդը և հաճախականության մեթոդը [7]: Դ. Ա. Սորոկոյնովան անդրադառնում է ուսուցման ժամանակի բավարարության խնդրին, որը տեղի է ունենում, երբ ընդհանրացման սխալը (սխալը, որը ներդրային ցանցը սկսում է ցույց տալ ուսուցման գործընթացում չներառված օրինակների վրա) սկսում է միապաղաղ աճել՝ գերուսուցման ազդեցության պատճառով [8]: Հեղինակը ուշադրություն է հրավիրում այն փաստի վրա, որ առավելագույն արդյունավետության հասնելու համար ուսուցման ընտրությունը պետք է լինի ներկայացուցչական և միևնույն ժամանակ հնարավորինս փոքր:

Ս. Վ. Գորևը վերլուծում է արվեստի գործերի արժեքը որոշելու արհեստական բանականության կիրառման փորձը և նշում, որ արհեստական բանականությունը նկարների իսկությունը որոշելիս վերլուծում է նկարչական տեխնիկան, մինչդեռ ավանդական մոտեցումը ներառում է նույնականացման ստանդարտ մեթոդներ, ինչպիսիք են մանրադիտակը, ռենտգեն

տեխնոլոգիան կամ ինֆրակարմիր ռեֆլեկտոգրաֆիան [9]: Այստեղ հեղինակը անալոգիա է տեսնում նրանով, որ մտավոր սեփականության և ոչ նյութական ակտիվների արժեքը կարող է կապված լինել այն գործոնների հետ, որոնք ներկայումս հաշվի չեն առնվում գնահատողների կողմից և կարող են բացահայտվել արհեստական բանականության կողմից մեծ տվյալների վերլուծության միջոցով:

Չնայած տարբեր տեղեկատվական համակարգերում արհեստական բանականության օգտագործմամբ լուծումների ակնհայտ արդյունավետությանը, ծրագրային ապահովման արտադրանքի արդյունքները չեն կարող միշտ ստուգվել և ի վիճակի չեն փոխարինել փորձագետների մարդկային մասնակցությանը: Տվյալ հարցը քննարկվում է ինչպես պետական մակարդակով (օրինակ՝ հատուկ կանոնակարգ սահմանելու փորձը⁶ Մոսկվայում արհեստական բանականության տեխնոլոգիաների մշակման և ներդրման համար անհրաժեշտ պայմաններ ստեղծելու համար), այնպես էլ բազմաթիվ հեղինակների հետազոտության մեջ, օրինակ՝ Ա. Վ. Վլասովայի և Ի. Մ. Պոտապովայի հոդվածում [10]: Սակայն, տնտեսական և տեխնիկական զարգացման ներկա փուլում գնահատման աշխատանքների հետ կապված նման նախաձեռնություններ չեն իրականացվում: Ռուսաստանում չկան հանրային հասանելի ծառայություններ մտավոր սեփականության արժեքի ավտոմատացված որոշման համար: Առկա մի քանի արտասահմանյան լուծումները ներկայացված են որպես ցուցիչ գնահատական և կարող են օգտագործվել որպես նախնական արդյունք, որը պահանջում է լրացուցիչ փորձագիտական ստուգում⁷:

Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների արագ զարգացման հետ կապված որոշ հետազոտողներ բարձրացնում են մտավոր սեփականության օբյեկտների առկա դասակարգման համապատասխանության և նոր տեսակի օբյեկտների նույնականացման անհրաժեշտության հարցը, ինչպիսիք են, օրինակ, աշխարհագրական ցուցիչը և բանալի բառերը առցանց-ռեսուրսներում [11]: Հեղինակը կարծում է, որ նման օբյեկտների քանակական և որակական բնութագրերի վերլուծության, ինչպես նաև դրանց արժեքի նախնական գնահատման խնդիրը կարող է լուծվել արհեստական բանականության միջոցով, որը հետագայում կարող է հիմք ծառայել օրենսդրական նախաձեռնությունների համար:

Առաջարկվող լուծում

Հեղինակի կարծիքով՝ արհեստական բանականության օգտագործման կուտակված փորձը և առկա հաշվողական հզորությունը հնարավորություն են տալիս ավտոմատացնել մտավոր սեփականության արժեքի որոշումը՝ ստեղծելով հանրությանը հասանելի առցանց ծառայություն:

Ակնհայտ է, որ դա կարող է դրական ազդեցություն ունենալ ձեռնարկատիրական միջավայրում մտավոր սեփականության ստեղծման և օգտագործման հանրայնացման վրա:

⁶ 2020 թվականի ապրիլի 24 № 123-ԴՕ «Ռուսաստանի Դաշնության հիմնադիր սուբյեկտում» Մոսկվա քաղաքում արհեստական բանականության տեխնոլոգիաների մշակման և ներդրման համար անհրաժեշտ պայմաններ ստեղծելու և «Անձնական տվյալների մասին» դաշնային օրենքի 6-րդ և 10-րդ հոդվածները փոփոխելու համար հատուկ կանոնակարգ սահմանելու փորձարկում կատարելու մասին Դաշնային օրենքը»:

⁷ Instantly generate a valuation for your intellectual property // Innogot Limited՝ կայք: URL: <https://www.innogot.com/sollomon/> (հարցման ամսաթիվ՝ 01.07.2024) :

Սույն հոդվածում հեղինակը չի կանգնի տեխնիկական լուծումների ընտրության վրա, որոնք կարող են օգտագործվել առաջարկվող ծրագրային արտադրանքի ստեղծման համար, ինչը ապագա հետազոտության խնդիր կլինի: Բնականաբար, պոտենցիալ օգտատերերի համար զարգացման հասանելիությունը մեծացնելու համար նախընտրելի է ընտրել SaaS աշխատանքային մոդելը (անգլ. Software as a Service – «ծրագրային ապահովվում որպես ծառայություն»), որը հիմնված է ամպային հաշվարկների վրա: Ծրագրային արտադրանքի մշակման և ներդրման տիպիկ գործընթաց կարող է իրականացվել հայտնի SDLC մոդելի համաձայն (անգլ. Software Development Life Cycle – «ծրագրային ապահովման մշակման կյանքի ցիկլ») : Հաշվի առնելով մտավոր սեփականության գնահատման համար արհեստական բանականության կիրառմամբ պայմանավորված առանձնահատկությունները՝ նախատեսվում է՝

- պլանավորման փուլում նախատեսել ռեսուրսների առանձնացում ներդրմային ցանցերի մոդելների ուսուցման համար տվյալների հավաքածուների ստեղծման համար.
- նախագծման փուլում նախատեսել նախնական տվյալների ծավալը, ներառյալ տարբեր ցուցանիշների (գործոնների) առավելագույն քանակը, որոնք կարող են ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն ազդել մտավոր սեփականության արժեքի վրա.
- մշակման և փորձարկման փուլերում մշակել օպտիմալ ալգորիթմներ ներդրմային ցանցի օպտիմալացման և սեղմման համար՝ արտադրողականությունը բարձրացնելու և պահանջվող հաշվողական հզորությունը նվազեցնելու համար:

Մշակումն իրականացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել, որ գնահատման արդյունքները կրելու են խորհրդատվական բնույթ, քանի որ նման որոշումներ նախատեսված չեն գործող նորմատիվ-իրավական բազայով: Ուստի որոշ դեպքերում անհրաժեշտ կլինի ներգրավել պրոֆեսիոնալ գնահատողի՝ արհեստական բանականության գնահատման արդյունքները ստուգելու համար (օրինակ՝ արժեքը դատարանում հիմնավորելիս):

Մտավոր սեփականության և ոչ նյութական ակտիվների ավտոմատ գնահատման գործիքի (ծրագրային արտադրանքի) ստեղծումը, հեղինակի կարծիքով, կարող է լուծել շուկայի մասնակիցների հետևյալ խնդիրները՝

- մտավոր սեփականության և ոչ նյութական ակտիվների սեփականատեր պոտենցիալ օգտագործողների թիրախային լսարանի ձևավորում.
- ձեռնարկության մտավոր սեփականության և ոչ նյութական ակտիվների ներքին կազմակերպական հաշվառման մշակման համար կառավարման որոշումներ կայացնելու համար վերլուծությունների պատրաստում.
- մտավոր սեփականության և ոչ նյութական ակտիվների տեսքով գրավի գնահատում և հետագա մոնիթորինգ.
- մտավոր սեփականություն և ոչ նյութական ակտիվներ ունեցող ձեռնարկությունների բալային վերլուծություն՝ ֆինանսավորման և (կամ) աջակցության միջոցներ ձեռք բերելու հնարավորության համար.
- մտավոր սեփականության և ոչ նյութական ակտիվների վարկանիշը խմբերի դասակարգմամբ՝ կախված որակի ցուցանիշներից (շահութաբերություն, ակտիվի

ստեղծման ծախսերի չափ, շուկայական և հաշվեկշռային արժեքի տարբերություն և այլն).

- տեխնոլոգիական ընկերությունների գործունեության զարգացման ուղղված պետական ֆինանսավորման մոնիթորինգ՝ մտավոր գործունեության արդյունքների ստեղծման ծախսերի արտացոլման առումով:

Այսպիսով, առաջարկվող լուծումը կունենա գործնական արժեք և կարող է պահանջված լինել օգտվողների լայն լսարանի կողմից:

Եզրահանգում

Կատարված հետազոտության արդյունքում հեղինակը եզրակացրեց, որ մտավոր սեփականության շուկան կարիք ունի գործիքների՝ մտավոր սեփականության հանրությանը հասանելի և որակյալ գնահատման համար: Հաշվի առնելով մտավոր գործունեության արդյունքների զանգվածային բնույթը և անհատականացման միջոցները, ինչպես նաև դրանց արժեքի վրա ազդող բազմաթիվ գործոնները, գնահատման արագությունն ու արտադրողականությունը բարձրացնելու համար հեղինակն առաջարկում է ստեղծել ծրագրային ապահովում, որն ավտոմատացնում է արհեստական բանականության միջոցով մտավոր սեփականության արժեքի որոշման գործընթացը: Առաջարկվող լուծումը կարող է պահանջված լինել ինչպես գործարար համայնքի, այնպես էլ առևտրային բանկերի ու զարգացման հաստատությունների կողմից:

Գրականության ցանկ

1. Յասկելիչ, Ե. Ե. Ազդեցության ոչ նյութական գործոնների հետ կապված օբյեկտների գնահատման պրակտիկա / Ե. Ե. Յասկելիչ, Ե. Ե. Յասկելիչ: – Մոսկվա: Տեխնոսֆերա, 2012. – 556 էջ – ISBN 978-5-94836-315-8:
2. 2022 թ. աշխարհում մտավոր սեփականության ոլորտում իրավիճակի մասին զեկույց Ինովացիոն գործունեության վեկտոր // Մտավոր սեփականության համաշխարհային կազմակերպություն՝ կայք. – URL: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/ru/wipo-pub-944-2022-ru-world-intellectual-property-report-2022-the-direction-of-innovation.pdf> (հարցման ամսաթիվ 01.07.2024) :
3. Սմոլյակ, Ա. Ս. Արհեստական բանականության զանգվածային և անհատական գնահատման մեջ / Ա. Ս. Սմոլյակ, Ե. Ի. Նեյման // Գույքային հարաբերություններ Ռուսաստանի Ղաշնությունում. – 2020. – № 5 (224). – էջ 71–75:
4. Վիխոդցև, Ն. Ա. Արհեստական բանականության օգտագործումը անշարժ գույքի արժեքը գնահատելու համար / Ն. Ա. Վիխոդցև // Տոնսկի կառավարման համակարգերի և ռադիոէլեկտրոնիկայի պետական համալսարանի հաշվետվությունները: – 2021. – Հ. 24, № 1. – էջ 68–72:
5. Սուվորով, Վ. Ա. Անշարժ գույքի գնահատում արհեստական բանականության միջոցով / Վ. Ա. Սուվորով, Օ. Վ. Բայուկ // Science Time. – 2022. – № 10 (106). – էջ 12–15:
6. Օստրիկովա, Ա. Լ. Բնակելի անշարժ գույքի զանգվածային գնահատման ինովացիոն տեխնոլոգիաներ / Ա. Լ. Օստրիկովա, Վ. Վ. Սեյուտին // Էկոլոգիա: Տնտեսագիտություն: Ինֆորմատիկա: Սերիա՝ «Տնտեսական և էկոլոգիական համակարգերի վերլուծություն և մոդելավորում»: – 2023. – Հ. 1, № 8. – էջ 147–154:

7. Միխայլով, Ա. Ս. Արհեստական նեյրոնային ցանցի համար ուսումնական ընտրությունը չափը որոշելու մեթոդներ / Ա. Ս. Միխայլով, Մ. Ս. Կրասավինա // Տեղեկատվական տեխնոլոգիաներ և համակարգեր 2014 (SSՀ 2014): Միջազգային գիտական կոնֆերանսի նյութեր, Մինսկ, հոկտեմբերի 29, 2014 թ. – Մինսկ: Բելառուսի պետական ինֆորմատիկայի և ռադիոէլեկտրոնիկայի համալսարան, 2014: – էջ 106–108:
8. Սորոկոմովա, Դ. Ա. Խոսքի ճանաչման խնդրի լուծման համար նեյրոնային ցանցի կառուցում և ուսուցում / Դ. Ա. Սորոկոմովա, Օ. Ն. Կորելին, Ա. Վ. Սորոկոմով // ՆՊՏՀ աշխատություններ Ռ. Ե. Ալեքսևի անվ. – 2015. – № 3 (110). – էջ 77–84:
9. Գորև, Ս. Վ. Արհեստական բանականության մեթոդների և ալգորիթմների հետազոտությունը՝ արվեստի ստեղծագործությունների արժեքը որոշելու համար / Ս. Վ. Գորև // Բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների նորություններ: Սերիա՝ «Տնտեսագիտություն, ֆինանսներ և արտադրության կառավարում». – 2022. – № 4 (54). – էջ 21–28:
10. Վլասովա, Ա. Վ. Մտավոր սեփականության կառավարման համակարգում արհեստական բանականության օգտագործման ասպեկտների մասին / Ա. Վ. Վլասովա, Ի. Մ. Պոտապովա // Էկոմոնիա: Բիզնես: Բանկեր: – 2020. – № 12 (50). – էջ 88–98:
11. Պլիխաչև, Ժ. Ս. Մտավոր սեփականությունը գնահատման գործունեության համատեքստում ժամանակակից փուլում / Ժ. Ս. Պլիխաչև, Ա. Ա. Բերով, Ի. Զ. Նատով // Ուսանողական գիտություն. արդի հարցեր, ձեռքբերումներ և նորարարություններ. VI միջազգային գիտագործնական գիտաժողովի հոգվածների ժողովածու, Պենզա, 17 փետրվարի, 2022 թ. – Պենզա: Գիտություն և կրթություն (ԱԶ Գույան Գ. Յու.), 2022. – էջ 98–100:
5. Suvorov, V. A. and Bayuk, O. V. (2022), «Valuation of real estate using artificial intelligence», *Science Time*, no. 10 (106), pp. 12–15.
6. Ostrikova, A. L. and Selyutin, V. V. (2023), «Innovative technologies of mass assessment of residential real estate», *Ekologiya. Ekonomika. Informatika. Seriya: «Sistemnyj analiz i modelirovanie ekonomicheskikh i ekologicheskikh system»* [Ecology. Economy. Computer science. Series: «System analysis and modeling of economic and ecological systems»], vol. 1, no. 8, pp. 147–154.
7. Mikhailov, A. S. and Krasavina, M. S. (2014), «Methods for determining the volume of a training sample for an artificial neural network», *Materiyal mezhdunarodnoj nauchnoj konferencii* [Proceedings of the international scientific conference], *Informacionnye tekhnologii i sistemy 2014 (ITS 2014)* [Information technologies and Systems 2014 (ITS 2014)], Minsk, Belorussia, October 29, 2014, pp. 106–108.
8. Sorokoumova, D. A., Korelin, O. N. and Sorokoumov, A.V. (2015), «Building and training a neural network to solve the problem of speech recognition», *Proceedings of the R. E. Alekseev NSTU*, no. 3 (110), pp. 77–84.
9. Gorev, S. V. (2022), «Research of methods and algorithms of artificial intelligence in determining the value of works of art», *News of higher educational institutions. Series: «Economy, finance and production management»*, no. 4 (54), pp. 21–28.
10. Vlasova, A.V. and Potapova, I. M. (2020), «On aspects of the use of artificial intelligence in the intellectual property management system», *Economy. Business. Banks*, no. 12 (50), pp. 88–98.
11. Pshikhachev, J. T., Berov, A. A. and Natov, I. Z. (2022), «Intellectual property in the context of appraisal activity at the present stage» // *Sbornik statej VI Mezhdunarodnoj nauchno-prakticheskoy konferencii* [Collection of articles of the VI International Scientific and Practical Conference], *Student Science: Current Issues, Achievements and Innovations*, Penza, Russia, February 17, 2022. pp. 98–100.

Տվյալներ հեղինակի մասին

Վիկտոր Անդրեյի Վլեմենտ, գործընկեր, «Ֆորպոստ Սոլյուշն» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերության ֆինանսական և տեխնիկական խորհրդատվության ղեկավար (Մոսկվա, Կոլոկոլնիկով նրբ., շ. 10, սենյակ 1 (մ)); v.klementev@vorposten.ru

References

1. Yaskevich, E. E. (2012), «*Praktika ocenki objektov, svyazannyh s nematerialnymi faktorami vozdeystviya*», *The practice of evaluating objects associated with intangible impact factors*, Technosphere, Moscow, Russia.
2. The official site of the World Intellectual Property Organization (2022), World Intellectual Property Report 2022: The Direction of Innovation, available at: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/ru/wipo-pub-944-2022-ru-world-intellectual-property-report-2022-the-direction-of-innovation.pdf> (Accessed 1 July 2024).
3. Smolyak, A. S. (2020), «Artificial intelligence in mass and individual assessment», *Property relations in the Russian Federation*, no. 5 (224). pp. 71–75.
4. Vykhodtsev, N. A. (2021), «The use of artificial intelligence to assess the value of real estate», *Proceedings of TUSUR University*, vol. 24, no. 1. pp. 68–72.

Information about the author

Viktor A. Klementev, Partner; Head of Financial and Technical Consulting, «Forpost Solutions» Limited Liability Company (Moscow, Kolokolnikov lane, 10, room 1 (h)); v.klementev@vorposten.ru

Հեղինակը հայտարարում են շահերի բախման բացակայության մասին:

The author declares no conflict of interests.

Ստացվել է խմբագրություն 09.07.2024

Վերանայվել է գրախոսությունից հետո 14.08.2024

Ընդունված է հրապարակման 15.08.2024

5. ԱՐՏԱՍՍԱՀՄԱՆՅԱՆ
ԱՐՏՈՆԱԳՐԱՅԻՆ
ԳԵՐԱՏԵՍՉՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՆՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Նորություններ կամ նշումներ

Notes

ՈՒՏԴ 347.77:002.2(048)

Արևելյան Ասիայի արտոնագրային գերատեսչությունների հիմնական իրադարձությունների ակնարկ

Լոմակինա Անաստասիա Ալեքսանդրի

Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտ
anastasiia.lomakina@rupto.ru

Անոտացիա՝ Չինաստանի, Թայվանի, Կորեայի Հանրապետության, Ճապոնիայի արտոնագրային գերատեսչությունների հիմնական իրադարձությունների մասին 2024 թվականի մայիսից հուլիս ընկած ժամանակահատվածում: Լրատվական իրադարձությունների ամփոփման ոճով դիտումը ընթերցողներին հնարավորություն է տալիս ծանոթանալու տարածաշրջանային արտոնագրային գերատեսչությունների գործունեության հիմնական միտումներին և մտավոր սեփականության պաշտպանության, պահպանության և առևտրայնացման պրակտիկայի վառ օրինակներին, ինչպես նաև ձեռք բերել վիճակագրական տվյալներ մտավոր սեփականության պաշտպանության, նորարարական գործունեության և դատական պրակտիկայի վերաբերյալ:

Բանալի բառեր՝ դայջեստ, մտավոր սեփականություն, արտոնագրային գերատեսչություն, Չինաստանի մտավոր սեփականության ազգային վարչություն, Կորեայի մտավոր սեփականության գերատեսչություն, Ճապոնիայի արտոնագրային գերատեսչություն, Թայվանի մտավոր սեփականության գերատեսչություն:

Մեջբերման համար՝ Լոմակինա Ա. Ա. Արևելյան Ասիայի արտոնագրային գերատեսչությունների հիմնական իրադարձությունների ակնարկ / Ա. Ա. Լոմակինա // ԱՄԴԻ Տեղեկագիր: 2024: Հ. 3, № 3 (9): էջ 314–320:

East Asia intellectual property offices main events review

Anastasiia A. Lomakina

Federal Institute of Industrial Property
anastasiia.lomakina@rupto.ru

Abstract: information of patent offices of China, Taiwan, South Korea, Japan, main events for the period of May – July 2024 is collected. An overview of news events in the form of a digest provides readers with the opportunity to get acquainted with the key trends in the activities of patent offices in the region and bright examples in practice of protection and commercialization of intellectual property and get statistics on intellectual property protection, innovation, case law.

Keywords: digest, intellectual property, patent office, China National Intellectual Property Administration, Korean Intellectual Property Office, Japan Patent Office, Taiwan Intellectual Property Office.

For citation: Lomakina A. A., East Asia intellectual property offices main events review / A. A. Lomakina // Bulletin of Federal institute of industrial property. 2024. Vol. 3, No. 3 (9). P. 314–320.

Չինաստան

Բռնության ասիական ֆորումի արդյունքներ

Չենդուում անցկացվել է Բռնության ասիական ֆորումի առաջին համաժողովը՝ նվիրված Ասիայում կանաչ քաղաքային զարգացման և գյուղական համայնքների վերակենդանացմանը, որը համատեղ կազմակերպվել է Միջուանի նահանգի ժողովրդական

կառավարության և Մտավոր սեփականության համաշխարհային կազմակերպության (ՄԱՀԿ) կողմից: Համաժողովի ընթացքում Չինաստանի Մտավոր սեփականության ազգային վարչության (CNIPA) հանձնակատարի տեղակալը ներկայացրեց Չինաստանի մտավոր սեփականության ֆինանսական ծառայությունների

նախաձեռնությունները և խոսեց մտավոր սեփականության դերի մասին քաղաքաշինության և գյուղերի վերակենդանացման գործում: Նրա խոսքով, Չինաստանի կառավարությունը չափազանց կարևոր է համարում մտավոր սեփականության ոլորտի ֆինանսավորումը՝ բարելավելով քաղաքականության ռազմավարությունը, խթանելով բիզնեսի նորարարությունը և կառուցելով կայուն սպասարկման էկոհամակարգ: Քաղաքների զարգացումը և գյուղերի վերակենդանացումը խթանելու համար CNIPA նախատեսում է իրականացնել զարգացման նոր սկզբունքներ, խթանել կանաչ տեխնոլոգիաների առևտրայնացումը և օգտագործումը, ամրապնդել մտավոր սեփականության պաշտպանությունը, ընդլայնել միջազգային համագործակցությունը և սերտորեն համագործակցել ՄՍՀԿ և այլ շահագրգիռ կողմերի հետ:

Աղբյուր՝

CNIPA: կայք՝ – URL: https://english.cnipa.gov.cn/art/2024/6/7/art_1340_192950.html

Տեխնոլոգիաների միջազգային ցուցահանդես

12–14 հունիսի, 2024 թ. Շանհայում տեղի է ունեցել Տեխնոլոգիաների միջազգային ցուցահանդեսը (CSITF), որտեղ ներկայացվեցին բարձր տեխնոլոգիաների և մասնագիտացված ձեռնարկությունների նորարարական ձեռքբերումները աշխարհի 10 երկրներից և տարածաշրջաններից, ինչպես նաև Չինաստանի 19 մահանգներից և քաղաքներից: Ցուցահանդեսը առանձնահատուկ հետաքրքրություն են ցուցաբերել այնպիսի ոլորտների նկատմամբ, ինչպիսիք են altitude economy¹, ցածր բարձրության տնտեսությունը, մեծ հիշողության մոդելները և

Առաջին անգամ ներկայացվել է Միջազգային սերվիսային հարթակն ներկայացվեց՝ չինական հանրային մտավոր սեփականության գործարքների համակարգի անբաժանելի մասն է և Շանհայի տեխնոլոգիական և ինովացիոն կենտրոնի հիմնական ենթակառուցվածքը:

սպասարկման ոլորտի ռոբոտները: Այսպիսով, ցուցահանդեսում ցուցադրվել է էլեկտրական ուղղահայաց թռիչք-վայրէջք կատարող (eVTOL) ինքնաթիռ և կառավարվող F-դասի գերզորգ զազային տուրբին:

Առաջին անգամ ներկայացվել է Միջազգային սերվիսային հարթակն ներկայացվեց՝ չինական հանրային մտավոր սեփականության գործարքների համակարգի անբաժանելի մասն է և Շանհայի տեխնոլոգիական և ինովացիոն կենտրոնի հիմնական ենթակառուցվածքը: Հարթակը նպատակն է՝ ունի խթանել տեխնոլոգիաների ներմուծումն ու արտահանումը մտավոր սեփականության ոլորտում գործարքների և գործառնությունների միջոցով: Հարթակի հիմնադրումից ի

Չինաստանի մտավոր սեփականության ուսուցման կենտրոնը վերջին չորս տարիների ընթացքում վերապատրաստել է մոտ երկու հազար մասնակիցների և կազմակերպել 19 տեսակի միջազգային վերապատրաստման դասընթացներ:

վեր՝ 2019 թվականին, այն օգտագործվել է ավելի քան 600 ձեռնարկությունների կողմից՝ ավելի քան 20 միլիարդ յուան արժողությամբ գործարքներով:

Ցուցահանդեսի այցելուների ուշադրությունը գրավեց նաև բաց մրցույթի հանրային ծառայությունների հարթակը, որը գործարկվել է Պուդուն նոր շրջանի Գիտության, տեխնոլոգիաների և տնտեսության հանձնաժողովի կողմից և ղեկավարվում է Շանհայի Յանգզի Դելտա Ինովացիոն տեխնոլոգիաների գիտահետազոտական ինստիտուտի կողմից:

Հարթակը կենտրոնացած է այնպիսի ոլորտների վրա, ինչպիսիք են տեղեկատվական տեխնոլոգիաները, նոր նյութերը և կենսաբժշկությունը: 2024 թվականի հունիսի դրությամբ հարթակն ունի մոտ 1100 գրանցված օգտատեր և մոտ 30 նախագիծ, որոնց ընդհանուր արժեքը գերազանցում է 60 միլիոն յուան:

Աղբյուր՝

CNIPA: կայք՝ – URL: https://english.cnipa.gov.cn/art/2024/6/26/art_2975_193378.html

Չինաստանն ունի տաղանդավոր մտավոր սեփականության մասնագետների աճող պաշար:

2023 թվականի վերջին Չինաստանում մտավոր սեփականության տաղանդավոր մասնագետների թիվը 690 հազարից (XIII հնգամյա ծրագրի ավարտի դրությամբ) հասել է 860 հազարի:

CNIPA Մարդկային ռեսուրսների բաժնի գլխավոր տնօրեն Զժան Զժիչենը ներկայացրել է մտավոր սեփականության տաղանդների զարգացման XIV հնգամյա ծրագիրը, որը կենտրոնանում է մտավոր սեփականության տաղանդների կենտրոնների հիմնական նախագծերի վրա: Նման կենտրոններ են ստեղծվում Պեկինում, Շանհայում և Գուանդուն-Հոնկոնգ-Մակաո Մեծ ծոցի տարածքում:

Տունցզի (Շանհայ) և Ցինխուա (Պեկին) համալսարանները և CNIPA և Մտավոր սեփականության համաշխարհային կազմակերպության (WIPO) աջակցությամբ ընդունել են մտավոր սեփականության մագիստրոսական ծրագրեր, իսկ Գուանդունում ստեղծվել է մտավոր սեփականության ազգային վերապատրաստման բազա՝ վարչական անձնակազմի վերապատրաստում և մեծ տվյալների և ինտեգրալ միկրոսխեմաների ոլորտում ուսուցում ապահովելու համար:

XIV հնգամյա պլանի ընդունումից ի վեր ավելի քան 150 վերապատրաստման դասընթացներ են անցկացվել տեղական վարչական անձնակազմի համար՝ մտավոր սեփականության տաղանդների ուսուցման ոլորտում: Ուսումնասիրության հիմնական թեմաներն էին մեծ տվյալները և արհեստական բանականությունը:

¹ Low-altitude economy՝ բարդ տնտեսական համակարգ է, որը հենվում է գետնից 1000-ից 4000 մ բարձրության վրա գտնվող օդային տարածքի ռեսուրսների վրա և օգտագործում է տարբեր առաջադրանքներ կատարելու համար քաղաքացիական կառավարվող և անօդաչու ինքնաթիռներ:

Չինաստանի մտավոր սեփականության ուսուցման կենտրոնը՝ մտավոր սեփականության համակարգի միակ ազգային մակարդակի ուսումնական հաստատությունը, վերջին չորս տարիների ընթացքում վերապատրաստել է

մոտ 2000 մասնակիցների և կազմակերպել 19 տեսակի միջազգային ուսուցման դասընթացներ:

Աղբյուր՝ CNIPA: կայք: — URL: https://english.cnipa.gov.cn/art/2024/7/3/art_2975_193504.html/

Կորեայի Հանրապետություն

KIPO հանրությանը ներգրավում է կեղծարարության դեմ պայքարում

Կեղծ ապրանքների առցանց վաճառքի դեմ պայքարելու և մասնավոր հատվածին խրախուսելու համար մասնակցել կեղծ ապրանքների մոնիթորինգին, Կորեայի մտավոր սեփականության գերատեսչություն (KIPO) ներկայացրել է կեղծարարության դեմ հաշվետվությունների վճարման նոր չափանիշներ: Վճարման նոր ստանդարտների համաձայն, եթե նույն վաճառողը ունի երկու կամ ավելի ուղիներով կեղծ ապրանքներ վաճառելու ապացույցներ, և կեղծարարի գովազդն արգելափակված է, և հաղորդագրության արգելափակումն ավարտված է, եռամսյակային կտրվածքով ընտրվում է թիրախային վճար, ապա վճարումը կկազմի 50 000 վոն հաշվետվության համար (մինչև 250 000 վոն տարեկան մեկ անձի համար): Սքրինշոթներն օգտագործվում են որպես ապացույց:

Աղբյուր՝

KIPO: կայք: — URL: <https://www.kipo.go.kr/ko/kpoBultnDetail.do?menuCd=SCD0200618&ntatcSeq=20076&sysCd=SCD02&aprchId=BUT0000029>

Նորույթ KIPO պրակտիկայում

Մտավոր սեփականության մասին կեղծ տեղեկատվության տարածման դեմ պայքարելու նպատակով KIPO արշավ է իրականացնում՝ մտավոր սեփականության օբյեկտները հատուկ QR-ծածկագրերով նշելու համար: Երբ սպառողը սկանավորում է նման QR-ծածկագիրը ապրանքի տարայի կամ փաթեթավորման վրա, նա ստանում է մտավոր սեփականության իրավունքների մասին տեղեկատվություն Kipris տվյալների բազայից (www.kipris.or.kr): KIPO նախատեսում է խրախուսել QR-ծածկագրերի օգտագործումը առցանց գովազդում և ընդլայնել արշավի հասանելիությունը բրոշյուրների, սոցիալական ցանցերում տեղեկատվության և գովազդային տեսանյութերի միջոցով: Բացի այդ, լայն հանրությանը QR-ծածկագրերի միջոցով ստուգելու մտավոր սեփականության մասին տեղեկությունները խրախուսելու նպատակով, 2024 թվականի մայիսին անցկացվել է խաղարկություն, որի հաղթողները ստացել են հուշանվերներ: Մտավոր սեփականության իրավունքների պիտակավորումը կօգնի զարգացնել սպառողների վստահությունը ապրանքների նկատմամբ և կանխել մտավոր սեփականության վեճերը, ինչպես

նաև բարձրացնել սպառողների իրազեկությունը մտավոր սեփականության իրավունքների ճիշտ պիտակավորման կարևորության մասին:

KIPO նաև ավարտել է աշխատանքը «չորսաշերտ տեխնոլոգիական պաշտպանության սարքի» վրա՝ տեխնոլոգիայի արտահոսքի կանխարգելման միջոց, և վերանշանակվել է որպես հակահետախուզական գործակալություն՝ 2024 թվականի ապրիլի 23-ին հակահետախուզության կանոնակարգի փոփոխության համաձայն: Գերատեսչությունը Ազգային հետախուզության, արդարադատության նախարարության, մաքսային ծառայության, ազգային ոստիկանության գործակալության, առափնյա պահպանության և զինված ուժերի հակահետախուզության հրամանատարության հետ համատեղ պայքարելու է արդյունաբերական լրտեսության դեմ:

Վերջերս սրվել է երկրների միջև տեխնոլոգիական հեգեմոնիայի մրցակցությունը, ինչի հետևանքով շարունակվում են կորեական ընկերություններից հիմնական տեխնոլոգիաները գողանալու փորձերը: Ազգային հետախուզական ծառայության տվյալներով՝ 2017-2023 թթ. հայտնաբերվել է արդյունաբերական տեխնոլոգիաների արտահոսքի 140 դեպք՝ պատճառելով շուրջ 33 տրիլիոն վոնի ընդհանուր վնաս:

2024 թվականի օգոստոսի 21-ից առևտրային գաղտնիքները խախտելու համար տուգանքը եռապատիկից հասցվել է 5 անգամ, ինչը ամենաբարձր մակարդակն է աշխարհում: Ներկա պահին միայն Չինաստանում են խախտողները նման չափի տուգանք վճարել:

KIPO նախատեսում է ստեղծել երկրորդային մարտկոցների փորձաքննության մասնագիտացված կազմակերպություն, երեք փորձագիտական բաժիններում, որոնցից կաշխատեն 83 մարդ՝ KIPO 45 աշխատակից և 38 վարձու փորձագետ: Ակնկալվում է, որ այս կազմակերպությունը կարագացնի վերանայման գործընթացը և կբարելավի երկրորդային մարտկոցների հետ կապված տեխնոլոգիաների անվտանգությունը: Երկրորդային մարտկոցների ոլորտում արտոնագրային հայտերի ուսումնասիրության համար պահանջվող ժամանակը նվազեցնելու, ինչպես նաև այլ երկրների հետ տեխնոլոգիական բացը մեծացնելու նպատակով այս հայտերի վրա տարածվել է արագացված փորձաքննության ծառայությունների փաթեթը, որը նախկինում հասանելի էր միայն կիսահաղորդիչների ոլորտում արտոնագրային հայտերի համար:

KIPO տրամադրել է մտավոր սեփականության իրավունքի հայտարարագրի ձգարտության ինքնասուղման ստուգաթերթ և Մտավոր սեփականության իրավունքների կեղծ հայտարարագրման հաշվետվության կենտրոնի ուղեցույց, որը հուլիսից կբաժանվի շուկաներին, առևտրային միություններին և այլն:

KIPO ամեն տարի հայտնաբերում է մտավոր սեփականության իրավունքների կեղծ ցուցումներով ապրանքներ և ձեռնարկում է անհրաժեշտ միջոցներ, սակայն մտավոր սեփականության

KIPO նախատեսում է խրախուսել QR-ծածկագրերի օգտագործումը առցանց գովազդում և ընդլայնել արշավի հասանելիությունը բրոշյուրների, սոցիալական ցանցերում տեղեկատվության և գովազդային տեսանյութերի միջոցով:

իրավունքի ճիշտ մատնանշման մասին ցածր տեղեկացվածության պատճառով սխալներ են տեղի ունենում առցանց խանութներում վաճառողներին գրանցելիս: Մտավոր սեփականության իրավունքի մատնանշման ճշգրտությունը ինքնուրույն ստուգելու նոր ստուգաթերթը կօգնի ապրանք վաճառողներին նախապես ստուգել, թե արդյոք ապրանքը արտադրանք է, որի նկատմամբ կիրառվել են մտավոր սեփականության իրավունքներ, հստակեցնել իրավական կարգավիճակը (հայտը մերժվել է, պաշտպանության ժամկետը լրացել է կամ դադարեցվել է) և ներկայացված հայտի մանրամասները:

Մտավոր սեփականության խեղաթյուրման հաշվետվության կենտրոնի ուղեցույցը տրամադրում է տեղեկատվություն, որն օգնում է լայն հանրությանը հասկանալ խեղաթյուրման հիմնական տեսակները, Մտավոր սեփականության խեղաթյուրման հաշվետվության կենտրոնի նպատակներն ու խնդիրները և այլն:

2024 թվականի հունիսի 10-ին KIPO հայտարարեց ստանդարտ սահմանող արտոնագրերի հետազոտական խումբ ստեղծելու պլանների մասին, որը կներառի ներկայացուցիչներ արդյունաբերությունից, ակադեմիայից, հետազոտական ինստիտուտներից և ստանդարտ սահմանող արտոնագրերին (SEPs) առնչվող պետական գործակալություններից²: Խմբի նպատակն է՝ SEP փորձագետների հետ տեղեկատվություն փոխանակել արտոնագրային քաղաքականության և համակարգի ստանդարտների, արդյունաբերության խնդիրների վերաբերյալ, ինչպես նաև քննարկել ապագա քաղաքականության ուղղությունները և արձագանքել SEP միջավայրի փոփոխություններին՝ հաստատելով «բաց քաղաքականություն (կառավարում)»: Խմբի հանդիպումները նախատեսվում է անցկացնել վեց ամիսը մեկ:

Աղբյուրներ՝

KIPO : կայք — URL: <https://www.kipo.go.kr/ko/kpoBultnDetail.do?menuCd=SCD0200618&ntatcSeq=20100&sysCd=SCD02&aprchld=B> UT0000029;

KIPO: կայք — URL: <https://www.kipo.go.kr/ko/kpoBultnDetail.do?menuCd=SCD0200618&ntatcSeq=20107&sysCd=SCD02&aprchld=B> UT0000029;

KIPO: կայք — URL: <https://www.kipo.go.kr/ko/kpoBultnDetail.do?menuCd=SCD0200618&ntatcSeq=20142&sysCd=SCD02&aprchld=B> UT0000029;

KIPO: կայք — URL: <https://www.kipo.go.kr/ko/kpoBultnDetail.do?menuCd=SCD0200618&ntatcSeq=20158&sysCd=SCD02&aprchld=B> UT0000029;

KIPO: կայք — URL: <https://www.kipo.go.kr/ko/kpoBultnDetail.do?menuCd=SCD0200618&ntatcSeq=20138&sysCd=SCD02&aprchld=B> UT0000029

Կանաչ տեխնոլոգիաների արտոնագրերն այժմ կարելի է ավելի արագ ձեռք բերել:

KIPO գործարկել է արտոնագրային վերանայման արագացված ընթացակարգ կանաչ տեխնոլոգիաների համար, որոնք օգնում են նվազեցնել ածխածնի արտանետումները (ածխածնի

KIPO գործարկել է արտոնագրային վերանայման արագացված ընթացակարգ կանաչ տեխնոլոգիաների համար, որոնք օգնում են նվազեցնել ածխածնի արտանետումները (ածխածնի ներգրավման և փոխադրման ցանցի ենթակառուցվածքի, ածխածնի ազդեցության, կենսաածխաջրերի արտադրության և հողի ցողման տեխնոլոգիաներ):

ներգրավման և փոխադրման ցանցի ենթակառուցվածքի, ածխածնի ազդեցության, կենսաածխաջրերի արտադրության և հողի ցողման տեխնոլոգիաներ):

Ակնկալվում է, որ այս ընթացակարգը կնվազեցնի մաքուր տեխնոլոգիաների համար հավաստագրման կամ ֆինանսավորման համար դիմելու ծախսերը և կմեծացնի դրանց օգտագործումը հայտատուների կողմից:

Աղբյուր՝

KIPO: կայք — URL: <https://www.kipo.go.kr/ko/kpoBultnDetail.do?menuCd=SCD0200618&ntatcSeq=20124&sysCd=SCD02&aprchld=B> UT0000029

Արդյունաբերական սեփականության իրավունքների ախտորոշման հիմնարկների ստեղծման և գործունեության կանոնակարգում փոփոխություններ

Արդյունաբերական սեփականության իրավունքների ախտորոշման հաստատությունների նշանակման և գործունեության վերաբերյալ վերանայված կանոններն ուժի մեջ կմտնեն 2024 թվականի մայիսի 30-ից: Ամենակարևոր փոփոխություններից մեկը նման հաստատության կարգավիճակ ստանալու պահանջների մեղմացումն էր, որն իրականացնում է արդյունաբերական սեփականության իրավունքների համապարփակ հետազոտություն և վերլուծություն և առաջարկում հետազոտության, զարգացման կամ առևտրայնացման ուղղություններ և ռազմավարություններ:

Աղբյուր՝

KIPO: կայք — URL: <https://www.kipo.go.kr/ko/kpoBultnDetail.do?menuCd=SCD0200618&ntatcSeq=20131&sysCd=SCD02&aprchld=B> UT0000029

Գյուտարարության նորություններ

20-22 հունիսի 2024 թ. Կոյոն (Կյոնգիդո նահանգ) քաղաքում անցկացվել է կանանց գյուտերի XXIV ցուցահանդեսը, որը կազմակերպվել է KIPO և Կորեայի կանանց գյուտարարների ասոցիացիայի (KWIA) կողմից: Ցուցահանդեսին ներկայացված էին ավելի քան 400 ցուցանմուշներ 20 երկրներից:

Կորեայի կանանց գյուտերի համաշխարհային XVII մրցույթի առաջին մրցանակը (Գրան-պրի) շնորհվել է Չոն Յունեն առանց զտիչների օդի մաքրման տեխնոլոգիա՝ օդի մաքրող սարք, որը ջուր է մատակարարում կենտրոնախույս ուժի միջոցով և մաքրում է օդը փոքր մասերում ջուր ցողելով:

² 2 Ստանդարտ սահմանող արտոնագրերը (Standard Essential Patents, SEP)՝ արտոնագրեր են, որոնք պաշտպանում են գյուտը, որն անհրաժեշտ է որոշակի տեխնիկական ստանդարտի ներդրման և փորձման համար: Այս ստանդարտները պահանջվում են տարբեր ընկերությունների կողմից առաջարկվող տարբեր ապրանքների և ծառայությունների անվտանգությունը, փոխգործունակությունը և փոխանակելիությունը ապահովելու համար:

Գյուտը ոչ միայն մաքրում է օդը, այլև որսում է ածխածինը: Ակնառու նվաճումների համար մրցանակների արժանացած գյուտերից են (Semi Grand Prix)՝ գիրության կանխարգելման, բարելավման կամ բուժման կոմպոզիցիա (Կորեա), իզոտոպով պիտակավորված տրաստուզումաբ-էմտանսինի կոնյուգատ, դրա արտադրության և օգտագործման մեթոդ հակաքաղցկեղային թերապիայում (Լեհաստան), սուլֆիդների հայտնաբերման սենսոր, ներառյալ սուլֆիդների հայտնաբերման մեթոդ և արտադրության մեթոդ (Վիետնամ):

Ցուցահանդեսի բացման արարողությունը ներառում էր թոք-շոու, որի ընթացքում ԱՄՆ արտոնագրերի և ապրանքանիշերի գերատեսչության (USPTO), Ճապոնիայի արտոնագրային գերատեսչության (JPO), Եվրոպական արտոնագրային գերատեսչության (EPO) և Ստավոր սեփականության համաշխարհային կազմակերպության ղեկավարները քննարկեցին կանանց գյուտի քաղաքականությունը:

IP5 երկրներում (Կորեայի Հանրապետություն, ԱՄՆ, Չինաստան, Եվրամիություն և Ճապոնիա) տրված արտոնագրերի վերլուծության համաձայն (micro LED) արտոնագրերի թիվը 2013-ին 540-ից աճել է մինչև 1045-ը 2022 թվականին, միջին տարեկան աճը 7,6% է: Տրված արտոնագրերի քանակով առաջին տեղում է Կորեայի Հանրապետությունը (23,2%; 1567 արտոնագիր), որին հաջորդում են Ճապոնիան (20,1%; 1360 արտոնագիր), Չինաստանը (18%; 1217 արտոնագիր), ԱՄՆ (16%; 1080 արտոնագիր), Եվրամիությունը (110 %; 750) արտոնագրեր: Կանխատեսվում է, որ micro LED շուկան մինչև 2027 թվականը կաճի մինչև 580 միլիոն ԱՄՆ դոլար՝ միջին տարեկան 136% աճով:

Կորեայի Հանրապետությունը մշակել է իրերի արհեստական բանականության (AIoT) տեխնոլոգիա՝ բնական աղետները կանխելու համար: AIoT վրա հիմնված աղետների կանխարգելման արտոնագրերի հայտերի թիվը 10 տարվա ընթացքում աճել է տարեկան 19,5%-ով: Նման տեխնոլոգիաները հավաքում են մեծ քանակությամբ տվյալներ (արբանյակային տվյալներ, օդերևութաբանական տվյալներ, իրերի ինտերնետի (IoT) սենսորային տվյալներ), կանխատեսում են վնասները՝ օգտագործելով արհեստական բանականությունը (ԱԲ) և տրամադրում են տարահամման ուղիներ:

Ըստ տարերային աղետի տեսակների՝ երկրաբանական աղետների հետ կապված արտոնագրային հայտերի թիվը կազմել է 51,4%, փոթորիկների և ջրհեղեղների հետ՝ 23,9%, օդերևութաբանական՝ 17,0% և ծովային՝ 7,7%: Հայտերի ամենամեծ աճը գրանցվել է փոթորիկների և ջրհեղեղների համար (տարեկան միջինը 28,9%):

Համաշխարհային օդերևութաբանական կազմակերպության տվյալներով՝ Ասիայում տաքացման միտումը շատ ավելի արագ

է զարգանում, քան համաշխարհային միջին ցուցանիշը³: Բացի այդ, ՄԱԿ աղետների ռիսկի նվազեցման վարչության տվյալներով, վերջին 20 տարվա ընթացքում ջրհեղեղների թիվն աճել է 2,3 անգամ: Բնական աղետների ակնկալվող աճով, AIoT շուկայի չափը գլոբալ աղետների մոնիթորինգի համար 2023 թվականին կազմել է 66,8 միլիարդ դոլար և կանխատեսվում է, որ մինչև 2030 թվականը կհասնի 373,2 միլիարդ դոլարի⁴:

Աղբյուր՝

KIPO: կայք: — URL: <https://www.kipo.go.kr/ko/kpoBultnDetail.do?menuCd=SCD0200618&ntatcSeq=20146&sysCd=SCD02&aprchId=BUT0000029>;

KIPO: կայք: — URL: <https://www.kipo.go.kr/ko/kpoBultnDetail.do?menuCd=SCD0200618&ntatcSeq=20153&sysCd=SCD02&aprchId=BUT0000029>;

KIPO: կայք: — URL: <https://www.kipo.go.kr/ko/kpoBultnDetail.do?menuCd=SCD0200618&ntatcSeq=20075&sysCd=SCD02&aprchId=BUT0000029>;

KIPO: կայք: — URL: <https://www.kipo.go.kr/ko/kpoBultnDetail.do?menuCd=SCD0200618&ntatcSeq=20152&sysCd=SCD02&aprchId=BUT0000029>

KIPO աշխատանքը երեխաների և երիտասարդների հետ

2024 թվականի հունիսի 18-ին KIPO անցկացրել է փորձագիտական խորհրդատվական հանդիպում «Նիլբում» կրտսեր դպրոցում գյուտերի կրթության ապահովման վերաբերյալ: Հանդիպմանը քննարկվել է կառավարության և մասնավոր հատվածի դերը գյուտի ոլորտում մրցունակ կրթական ծրագրի մշակման և տարածման, ինչպես նաև գյուտի ոլորտում մանկավարժակն կադրերի վերապատրաստման և դրանց արդյունավետ կառավարման գործում: Հանդիպմանը ներկա էին գյուտարարության ուսուցիչներ, ինչպես նաև մարզային կրթության վարչությունների ներկայացուցիչներ: Երեխաների շրջանում գյուտարարական գործունեությունը խթանելու նպատակով KIPO ակտիվորեն համագործակցում է կրթության նախարարության հետ և նաև մշակում է «Նիլբում» դպրոցում գյուտերի ուսուցման ծրագիր:

Ըստ KIPO Արդյունաբերական սեփականության քաղաքականության բյուրոյի տնօրեն Սոկ Սոնխոյի, գործակալությունը կօգնի երիտասարդ ուսանողներին զարգացնել ստեղծարարությունը, քննադատական մտածողությունը և թիմային աշխատանքի հմտությունները:

2024 թվականի հունիսի 19-ին KIPO անցկացրել է Ազգային գյուտերի և արտոնագրային գաղափարների փոխանակման ցուցահանդես, որը դարձել է ավագ դպրոցի և համալսարանի ներկայացուցիչների՝ գյուտերի և արտոնագրային փորձագետների, դպրոցականների և ուսանողների փորձի փոխանակման հարթակ: Միջոցառման ընթացքում մրցանակներ են հանձնվել լավագույն գյուտերի համար:

Լավագույն գաղափարը արժանացել է ավագ դպրոցի սովորողներ Կիմ Դոկունի և Վոն Խենսինի նախագծին, որի

Կորեայի Հանրապետությունը մշակել է իրերի արհեստական բանականության (AIoT) տեխնոլոգիա՝ բնական աղետները կանխելու համար: AIoT-ի վրա հիմնված աղետների կանխարգելման արտոնագրերի հայտերի թիվը 10 տարվա ընթացքում աճել է տարեկան 19,5%-ով:

³ 2023 թ. Չեկոյց Ասիայում կլիմայի վիճակի մասին// Համաշխարհային օդերևութաբանական կազմակերպություն՝ կայք: URL: <https://wmo.int/ru/news/media-centre/izmenenie-klimata-i-ekstremalnye-pogodnye-yavleniya-silno-udarili-po-azii> (հարցման ամսաթիվ՝ 13.08.2024):

⁴ Markets and Markets՝ կայք: URL: <https://www.marketsandmarkets.com> (հարցման ամսաթիվ՝ 13.08.2024):

նպատակն է ստեղծել սարք՝ ավտոմեքենաներից առանց վնասելու համարանիշները հեռացնելու համար: Հաղթող աշխատանքների հեղինակները կարող են ստանալ խորհրդատվություն և աջակցություն արտոնագրային հայտերը արտոնագրային

գործակալություններից, աշխատանքի տեղավորման աջակցություն մասնակից ընկերություններից և հետագա աջակցություն, ինչպիսիք են տեխնոլոգիական առևտրային համաձայնագրերը:

Ճապոնիա

Ճապոնիայի արտաքին առևտրի խթանման կազմակերպության Դյուսելդորֆի ներկայացուցչությունը 50 տարեկան է

2024 թվականի մայիսի 23-ին Ճապոնիայի արտոնագրային գերատեսչության (JPO) կոմիսարի տեղակալ Մ. Կացուրան մասնակցել է Մյունխենում անցկացված կոնֆերանսին՝ նվիրված Դյուսելդորֆում JPO ներկայացուցչի Ճապոնիայի արտաքին առևտրի խթանման կազմակերպության (JETRO) գրասենյակ ուղարկելու 50-ամյակին: Կոմիսարի տեղակալը ներկայացրեց JPO վերջին զարգացումներն ու նախաձեռնությունները՝ կապված արհեստական բանականության հետ: Բացի այդ, Միացյալ արտոնագրային դատարանի (UPC) Մյունխենի բաժնի նախագահող դատավոր Մ. Զիգանը դասախոսություն կարդաց միասնական եվրոպական արտոնագրային համակարգի ներկա վիճակի վերաբերյալ:

Օգտվելով Եվրոպա կատարած այցից՝ Մ.Կացուրան այցելեց նաև Գերմանական արտոնագրային և ապրանքանիշերի

գերատեսչություն (DPMA) և Եվրոպական արտոնագրային գերատեսչություն (ԵԱԳ):

Մայիսի 24-ին Փարիզում JPO կոմիսարի տեղակալը մասնակցել է նաև Ֆրանսիայի Արդյունաբերական սեփականության ազգային ինստիտուտի (INPI) կազմակերպած սեմինարին: Viva Technology 2024 կոնֆերանսին՝ աշխարհի խոշորագույն տեխնոլոգիական իրադարձություններից մեկում, INPI տնտեսական գործողությունների տնօրեն Ֆ.-Բ. դե Բոֆորը և Ճապոնիայում Ֆրանսիայի դեսպանատան տնտեսական հարցերով նախարարի խորհրդական (Ճապոնիա-Կորեա տարածաշրջանային տնտեսական դեպարտամենտի ղեկավար) Ռ. Քելլերը քննարկել ենք նորաստեղծ ձեռնարկություններին աջակցելու և մտավոր սեփականության ոլորտում Ճապոնիայի և Ֆրանսիայի միջև համագործակցության ուղղված միջոցառումները, ինչպես նաև այցելեցին Station F սթարթափի մասնաշենքը:

Աղբյուր՝

JPO: կայք: - URL: <https://www.jpo.go.jp/e/news/ugoki/202406/2024060501.html>

Թայվան (ՉԺՀ)

TIPO օգնում է գործարար համայնքին պաշտպանել առևտրային գաղտնիքները

Թայվանի մտավոր սեփականության գերատեսչություն (TIPO) օգնում է ձեռնարկություններին ստեղծել առևտրային գաղտնիքները պաշտպանելու մեխանիզմներ. գիտության և արդյունաբերության միջև համագործակցության արդյունքում ստացված հետազոտության և զարգացման արդյունքները կարող են նաև համարվել առևտրային գաղտնիք:

Հաշվի առնելով ակադեմիական և գիտահետազոտական հաստատությունների միջև տեղեկատվության փոխանակման մշակույթը և նման տեղեկատվության փոխանակման մասշտաբը, TIPO հրատարակել է Ակադեմիական և հետազոտական հաստատություններում առևտրային գաղտնիքների կառավարման գործնական ուղեցույցներ, որոնք ապահովում են 13 գործնական

ռազմավարություններ կառավարման մոտեցման աստիճանական իրականացման համար, որը համահունչ է հաստատության ներքին մշակույթին: Առևտրային գաղտնիքների պաշտպանության ամուր ցանցի ստեղծումը կնպաստի ինչպես ակադեմիայի, այնպես էլ արդյունաբերության զարգացմանը ողջ երկրում:

Աղբյուր՝

TIPO: կայք - URL: <https://www.tipo.gov.tw/en/cp-282-942705-87982-2.html>

Արդյունաբերական նմուշների պաշտպանության խթանում

YODEX երիտասարդ դիզայներների՝ ուսանողների և մասնագետների շրջանում արդյունաբերական դիզայնի պաշտպանության և դիզայնի արտոնագրման մասին իրազեկվածությունը բարձրացնելու նպատակով TIPO բացել է Taiwan Patent Go տաղավարը, որտեղ անվճար խորհրդատվություն էր տրամադրվում արդյունաբերական դիզայնի արտոնագրերի վերաբերյալ: Ստեղծվող դարձել է ցուցահանդեսի կենտրոնական կետերից մեկը. նրա հյուրերն էին փոխնախարար Զին Զան Լիենը (Արդյունաբերական զարգացման վարչության նախկին գլխավոր տնօրեն), ինչպես նաև Թայվանի դիզայնի հետազոտական ինստիտուտի (TDRI) ղեկավարները:

Աղբյուր՝

TIPO: աղբյուր — URL: <https://www.tipo.gov.tw/en/cp-282-962725-2b1a5-2.html>

**TIPO հրատարակել է
Ակադեմիական և հետազոտական
հաստատություններում առևտրային
գաղտնիքները կառավարելու
գործնական ուղեցույցներ, որոնք
ապահովում են 13 գործնական
ռազմավարություններ՝
աստիճանաբար ներդնելու
կառավարման մոտեցում, որը
համահունչ է հաստատության
ներքին մշակույթին:**

2024 թվականի մայիսի 1-ին TIPO գործարկել է ապրանքանիշի արագացված քննության ընթացակարգ այն հայտատուների համար, ովքեր հրատապ կարիք ունեն ապրանքանիշի իրավունքներ ձեռք բերելու: Արագացված փորձաքննության մեխանիզմը ներդրվել է «Ապրանքանիշի մասին» օրենքում կատարված վերջին փոփոխություններով:

Նորույթ TIPO պրակտիկայում

2024 թվականի մայիսի 1-ին TIPO գործարկել է ապրանքանիշի արագացված քննության ընթացակարգ այն հայտատուների համար, ովքեր հրատապ կարիք ունեն ապրանքանիշի իրավունքներ ձեռք բերելու: Արագացված փորձաքննության մեխանիզմը ներդրվել է «Ապրանքանիշերի մասին» օրենքի վերջին փոփոխություններով, ինչը թույլ է տալիս հավասարակշռություն պահպանել «օգտատերը վճարում է» սկզբունքի և ապրանքանիշերի կանոնավոր հայտերի քննության հետաձգումներից խուսափելու միջև: Այս ընթացակարգից օգտվելու համար հայտատուները պետք է ցույց տան հրատապ անհրաժեշտություն և վճարեն համապատասխան տուրք: Առաջին ծանուցումը հայտատուին կուղարկվի հայտը ներկայացնելուց հետո երկու ամսվա ընթացքում: Սակայն արագացված փորձաքննության արդյունավետությունը կարող է նվազել, եթե փորձաքննության ընթացքում ծանուցում ուղարկվի ուղղումներ կատարելու անհրաժեշտության կամ փորձաքննությունը կասեցնելու մասին:

Արտոնագիրն անվավեր ճանաչելու դեպքերի արագ և պրոֆեսիոնալ լուծում ապահովելու համար TIPO վերանայել է Արտոնագիրը անվավեր ճանաչելու ընթացակարգերի ծրագիրը: Նոր ընթացակարգը կգործի 2024 թվականի հունիսի 11-ից: Փոփոխությունները վերաբերում են նաև «Վարչական դատավարության մասին» օրենքին, և վերանայված ընթացակարգը հիմք կհանդիսանա ապագայում գործերի քննարկման համար: Հիմնական փոփոխությունները ներառում

են հետևյալը: Փաստաթղթի անվանումը փոխվել է «Արտոնագիրն անվավեր ճանաչելու վերաբերյալ լուծման որոշում»՝ իրավական չափանիշներին համապատասխանելու համար: Նախապատրաստական լուծման գործառնություններն այժմ ներառում են հարցերի ձևակերպումն ու պարզեցումը, արտոնագրի անվավեր ճանաչման գործում փոփոխություններ պահանջող հարցերի պարզաբանումը և դատական նիստում հայցվորի և պատասխանողի հիմնական փաստարկների բացահայտումը:

Նախագահող դատավորը կարող է սահմանված կարգով հայտնել իր դիրքորոշումը փաստի, օրենսդրության կամ ապացույցների վերաբերյալ: Լուծումները այժմ կարող են անցկացվել տեսակոնֆերանսի միջոցով: Չմասնակցելու հետևանքները հստակ սահմանված են: Լուծման արձանագրությունները կարող են ամփոփել հիմնական կետերը և համալրվել աուդիո կամ տեսագրություններով:

Աղբյուր՝

TIPO: կայք: – URL: <https://www.tipo.gov.tw/en/cp-282-977427-ab7d8-2.html>;

TIPO: կայք: – URL: <https://www.tipo.gov.tw/en/cp-282-977424-5bc86-2.html>

Տեղեկատվություն հեղինակի մասին

Անաստասիա Ալեքսանդրի Լոմակինա, կրտսեր գիտաշխատող, գիտական գործունեության կազմակերպման կենտրոնի աշխատակից, «Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտ» ՂԴՀ (Մոսկվա, Բերեժկովսկայա ափ., 30, մ. 1); anastasiia.lomakina@rupo.ru

Information about the author

Anastasiia A. Lomakina, junior researcher of the Center of Scientific Activity Management of the Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30, bld. 1); anastasiia.lomakina@rupo.ru

Հեղինակը հայտարարում է շահերի բախման բացակայության մասին:

The author declares no conflict of interests.

Ստացվել է խմբագրություն 26.08.2024

Ընդունված է հրապարակման 27.08.2024

6. ԳՐԱԴԱՐԱԿ

Մենագրության անունս

Monograph announcement

«Եվրասիական տարածաշրջանում արդյունաբերական սեփականության ոլորտում ժամանակակից միասնական տեղեկատվական-փորձագիտական տարածքի ձևավորման հիմքերը»

Հեղինակներ՝ Գ. Պ. Իվլին, Ա. Լ. ժուրավլև, Դ. Յու Ռոգոժին, Օ. Ն. Դարինա
Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտի հրատարակչություն

Review of the monograph “Fundamentals of the formation of a modern unified expert information space in the field of industrial property in the Eurasian region”

Authors: G. P. Ivliev, A. L. Zhuravlev, D. Yu. Rogozhin, O. N. Darina
Prepared by the Federal Institute of Industrial Property

Մենագրությունը ուսումնասիրում է աշխարհի առաջատար արտոնագրային գերատեսչությունների փոխգործակցության ժամանակակից ասպեկտները օրենսդրության ներդաշնակեցման և արտոնագրային ընթացակարգերի միավորման, աշխատանքի միջազգային բաշխման, մասնավորապես արտոնագրային իրավունքի օբյեկտների հայտերի համատեղ ըննարկման և այլ գերատեսչություններում ստացված որոնման և փորձաքննության արդյունքների օգտագործման նախագծերի շրջանակներում, ինչպես նաև ընդհանուր տեղեկատվության և ՏՏ համակարգերի ստեղծման հարցեր:

Ակնարկը կազմվել է Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտի և Եվրասիական արտոնագրային գերատեսչության մասնագետների փորձի ու գիտելիքների օգտագործմամբ:

Նկարագրված են հինգ համաշխարհային առաջատարների թվում գտնվող գերատեսչությունների փորձագիտական-կազմակերպչական և տեղեկատվական փոխգործակցության հիմնական ծրագրերը (Եվրոպական արտոնագրային գերատեսչություն, ԱՄՆ, Ճապոնիա, Չինաստան, Կորեայի Հանրապետություն) և համեմատություն է արվում արտոնագրային օրենքների և ընթացակարգերի բնութագրերի, Եվրասիական արտոնագրային կոնվենցիային մասնակից երկրների տեղեկատվության փոխանակման էլեկտրոնային միջոցների հետ: Առաջարկություններ են տրվում Եվրասիական տարածաշրջանում միասնական փորձագիտական-տեղեկատվական տարածքի ձևավորման համար:

Աշխատանքը նախատեսված է Եվրասիական տարածաշրջանում գյուտերի և արդյունաբերական նմուշների հայտերի պաշտպանության փաստաթղթերի ձեռքբերման առանձնահատկություններով հետաքրքրված մասնագետների համար:

Գրախոսություն

Review

Գրախոսություն Ի. Ե. Իլյինայի «Եվրասիական տարածաշրջանում արդյունաբերական սեփականության ոլորտում ժամանակակից միասնական տեղեկատվական և փորձագիտական տարածքի ձևավորման հիմքերը» մենագրության մասին

Հեղինակներ՝ Գ. Պ. Իվլին, Ա. Լ. ժուրավլև, Դ. Յու Ռոգոժին, Օ. Ն. Դարինա

Իրինա Եվգենիի Իլյինա,

տնտեսական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ, Ռուսաստանի գիտատեխնիկական ոլորտում տնտեսագիտության, քաղաքականության և իրավունքի գիտահետազոտական ինստիտուտի տնօրեն

Review of the monograph “Fundamentals of the formation of a modern unified expert information space in the field of industrial property in the Eurasian region”

Authors: G. P. Ivliev, A. L. Zhuravlev, D. Yu. Rogozhin, O. N. Darina

Irina E. Ilyina

Doctor of Economics, associate professor, Director of the Russian Research Institute of Economics, Politics and Law in the scientific and technical field

Մենագրական հետազոտության թեման արդիական է, ինչը պայմանավորված է միջազգային մակարդակում արտոնագրային պաշտպանության ապահովման ներդաշնակեցված մոտեցումների բացակայությամբ, ինչպես նաև արտոնագրային գործավարության հարցերում տարածաշրջանային և ազգային արտոնագրային համակարգերի միջև համակարգվածության բացակայությամբ՝

Աշխատանքը պարունակում է աշխարհի երկրների արտոնագրային գերատեսչությունների միջև փոխգործակցության զարգացման գլոբալ միտումների մանրամասն նկարագրություն և վերլուծություն, արդյունաբերական սեփականության ոլորտում օրենսդրության ներդաշնակեցման, արտոնագրային ընթացակարգերի միավորման և արտոնագրային փորձաքննության ընթացքում աշխատանքի միջազգային բաժանման նախագծեր: Համաշխարհային փորձի վերլուծության հիման վրա ձևակերպվել են առաջարկներ Եվրասիական տարածաշրջանում մեկ ժամանակակից փորձագիտական-տեղեկատվական արտոնագրային տարածք ստեղծելու համար:

Դիտարկված հարցերը մեծ նշանակություն ունեն արտոնագրային տեղեկատվության ոլորտում, որոնց ծավալների աճը պահանջում է արտոնագրային գերատեսչությունների միջև համագործակցության արդյունավետության բարձրացում և մեկ արտոնագրային-տեղեկատվական տարածքի ձևավորում: Ուսումնասիրության մեջ առաջ քաշված նպատակներն ու խնդիրները տեղեկատվության պահպանման և տրամադրման համակարգերի թվայնացման, Եվրասիական տարածաշրջանում տվյալների փոխանակման ամբողջականության և անվտանգության ապահովման առումով, ամբողջությամբ

և հստակ ձևակերպված են: Մենագրության հեղինակների կողմից օգտագործված տվյալների մշակման և վերլուծության մեթոդները ժամանակակից են և համարժեք են կատարված հետազոտությանը:

Եվրասիական տարածաշրջանում միասնական փորձագիտական-տեղեկատվական տարածքի ստեղծման հիմքը Եվրասիական արտոնագրային կոնվենցիային (EA-PPH ծրագիր) մասնակից երկրների գերատեսչություններ ներկայացված գյուտերի հայտերի արագացված քննարկման նախագծերի իրականացումն է, ինչպես նաև արտոնագրային հայտերի համատեղ որոնումների և փորձաքննության նախագծերը և աշխատանքի բաժանման սկզբունքի ակտիվ կիրառումը: EA-PPH ծրագիրը հիմք է հանդիսանում Եվրասիական տարածաշրջանի գերատեսչություններում գյուտերի հայտերի էական քննության մեթոդաբանական մոտեցումների և ընթացակարգերի ներդաշնակեցման, այս ոլորտում լավագույն փորձի փոխանակման համար: Այս ծրագրի իրականացումը ձեռնտու է թե գերատեսչություններին, թե հայտատուներին, ովքեր հնարավորություն կունենան արագորեն պաշտպանություն ձեռք բերել տարածաշրջանի երկրներում առանց վճարների ավելացման:

Եվրասիական տարածքում աուստրոսինգի կիրառման առաջարկը իրականացման փուլում է: Փաստաթուղթը նկարագրում է փորձնական ծրագիր առաջադեմ տեղեկատվության որոնման և գյուտերի արտոնագրելիության գնահատման համար՝ հավաստագրված ինստիտուտների և գիտահետազոտական կենտրոնների մասնակցությամբ:

Նման ծրագրի նպատակն է ընդլայնել փորձագիտական փոխգործակցությունը Եվրասիական արտոնագրային գերատեսչություն և Եվրասիական արտոնագրային կոնվենցիայի (ԵԱԱԿ) մասնակից պետությունների առաջատար գիտական և կրթական կազմակերպությունների միջև, ինչպես նաև օգտագործել Եվրասիական տարածաշրջանի գիտատեխնիկական ներուժը հայտարկված գյուտերի արտոնագրելիությունը գնահատելու համար: Ծրագրի իրականացման ակնկալվող արդյունքները պետք է լինեն տրված Եվրասիական արտոնագրերի որակի բարձրացումը և դրանց հուսալիությունը՝ ներգրավելով որոնման և փորձաքննության գործընթացում գիտության և տեխնիկայի այն ոլորտների բարձր մասնագիտացված մասնագետների, որոնցում հաստատվել է համապատասխան կազմակերպությունների բարձր իրավասությունը, ինչպես նաև տեղեկատվության որոնման ոլորտում տեղեկատվության ներգրավումը ԵԱԱԿ ազգային լեզուներով:

Մենագրության առավելությունները ներառում են արտոնագրային ընթացակարգերի առանձնահատկությունների և հայտի քննության փուլերի մանրամասն նկարագրությունը «Գյուտերի իրավական պաշտպանություն ապահովելու ԵԱԱԿ և ԱԱԳ փորձագետների գործունեության կազմակերպչական և տեխնոլոգիական հիմքերի համեմատական վերլուծություն» բաժնում: Համագործակցության զարգացման նպատակահարմարության վերաբերյալ վերջնական եզրակացությունը վստահելի է, տեղին և գործնականում կիրառելի երեք ուղղություններով՝ արտոնագրային օրենսդրության ներդաշնակեցում, տարբեր գերատեսչությունների փորձագետների փոխգործակցություն, միասնական տվյալների բազաների և գործավարական համակարգերի ստեղծում:

Աշխատանքի «Արտադրական մոնուշի արտոնագիր ստանալը Եվրասիական արտոնագրային գերատեսչության անդամ երկրներում» պարունակում է արդյունաբերական մոնուշի արտոնագրի տրամադրման հետ կապված հիմնական հարցերի իրավական կարգավորման և Ռուսաստանում, Եվրասիական արտոնագրային բյուրոյում, ինչպես նաև Ադրբեջանում, Ղազախստանում, Բելառուսում և Ղազախստանի Հանրապետությունում արդյունաբերական մոնուշի հայտի քննարկման ընթացակարգերը Տաջիկստանը և Թուրքմենստանը, ներառյալ առկա առանձնահատկությունները: Ներկայացված տրամաբանությունը ողջամտորեն ուղղված է տարբեր պետությունների օրենսդրության առանձին հարցերի իրավական կարգավորման տարբերությունների հետևողական ցուցադրմանը:

Մենագրության հաջորդ բաժինը ներկայացնում է Ռոսպատենտի և Եվրասիական արտոնագրային գերատեսչության փորձագետների գործունեության կազմակերպչական և տեխնոլոգիական հիմքերի համեմատական վերլուծությունը՝ արդյունաբերական մոնուշիների իրավական պաշտպանություն ապահովելու և դրանց փոխգործակցության առանձին գործակալության մակարդակով և միջգերատեսչական համագործակցության շրջանակներում: Բաժնում նկարագրված են Ռոսպատենտի կողմից իրականացվող արդյունաբերական մոնուշիների ազգային և Եվրասիական հայտերի ներկայացման ընթացակարգերը, ներկայացված են Ռոսպատենտում Եվրասիական հայտերի ներկայացման էլեկտրոնային ծառայության մշակման առաջարկներ, որոնք ռուսական հայտատուներին հնարավորություն են տալիս Եվրասիական հայտերը ներկայացնել Ռոսպատենտին էլեկտրոնային եղանակով,

ինչպես նաև առաջարկներ մշակելու ավտոմատացված համակարգի մշակում Ռոսպատենտի առանց թղթային հայտերի ներկայացման համար: Հեղինակները եզրակացրել են, որ փորձագիտական փոխազդեցության տեսանկյունից հնարավոր է ստեղծել միասնական Եվրասիական տարածք, քանի որ տարբեր գերատեսչություններում քննությունների անցկացման հիմնական փուլերն ունեն բազմաթիվ ընդհանուր դրույթներ, բայց ունեն նաև տարբերություններ, որոնք պետք է հաշվի առնվեն հետագա աշխատանքում:

Արդյունաբերական մոնուշիների ոլորտում տեղեկատվության որոնման համար արհեստական բանականության գործիքների լայն կիրառման նպատակահարմարության վերաբերյալ առաջարկությունը, որը կարող է զգալիորեն նվազեցնել տեղեկատվության որոնման համար աշխատանքային ծախսերը, տեղին է:

Գործնական խնդիրների շարքում, որոնք պետք է լուծվեն գերատեսչությունների, ինչպես նաև գերատեսչությունների և հավատարմագրված գիտակրթական կազմակերպությունների միջև փաստաթղթերի փոխանցումը կազմակերպելու համար, դիտարկվում են տվյալների փոխանակման տեխնիկական խնդիրները գաղտնիությունը պահպանմամբ: Ընդ որում, աշխատանքում գաղտնիությունն ապահովելու կազմակերպչական միջոցառումներն այդքան մանրամասն չեն դիտարկվում, թեև տեղեկատվության արտահոսքի մեծ մասը կապված է մարդկային գործունի հետ: Աշխատանքի մեջ օգտակար է դիտարկել տարբեր երկրներում տեղակայված գաղտնի տեղեկատվության փոխանակման մասնակիցների իրավական պատասխանատվությունը գաղտնիության ապահովման պարտավորությունների խախտման դեպքում, ինչպես նաև անձնական տվյալների օպերատորին պարտադրված տարածաշրջանային օրենսդրության պահանջներին համապատասխանելու անհրաժեշտությունը, ներառյալ սարքավորումների և ծրագրային ապահովման հավաստագրումը և լիցենզավորումը:

Մենագրության բաժինը, որը նվիրված է միասնական տարածք ստեղծելու առաջարկներին, խոսում է արտոնագրային փաստաթղթերի մեքենայալընթեռնելի ամբողջական տեքստի մեքենայական թարգմանության հնարավորության ապահովման մասին ԵԱԱԿ մասնակից պետությունների լեզուներով: Այս աշխատանքները պլանավորելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել գիտատեխնիկական բառապաշարի մեքենայական թարգմանության ընթացքում առաջացող լեզվական խնդիրները, ինչպես նաև ԱՊՀ որոշ երկրներում վերջին տարիների լեզվական քաղաքականության առանձնահատկությունները, որոնք պետք է արտացոլվեն ուսումնասիրվող աշխատանքում:

Ներկայացված մեկնաբանությունները ոչ մի կերպ չեն նվազեցնում աշխատանքի գիտական նշանակությունը: Կատարված ուսումնասիրությունը եզակի է և իրականացվել է բարձր գիտական մակարդակով: Ազգային արտոնագրային բյուրոների և Եվրասիական արտոնագրային գերատեսչությունների աշխատանքի որակի բարելավմանը և Եվրասիական արտոնագրային համակարգի օգտագործողների կարիքները բավարարելուն ուղղված համատեղ տեղեկատվական-փորձագիտական նախագծերի իրականացման առաջարկները գործնական ուղղվածություն ունեն և տեղին ու ժամանակին են թվում:

Գրախոսություն

Review

Գրախոսություն Վ. Ա. Ռյաբովոլովայի «Եվրասիական տարածաշրջանում արդյունաբերական սեփականության ոլորտում ժամանակակից միասնական տեղեկատվական և փորձագիտական տարածքի ձևավորման հիմքերը» մենագրության մասին

Հեղինակներ Գ. Պ. Իվլև, Ա. Լ. Ժուրավլև, Դ. Յու Ռոգոժին, Օ. Ն. Դարինա

Վլադիմիր Անատոլիի Ռյաբովոլով,

իրավագիտության թեկնածու, Մտավոր սեփականության ազգային կենտրոնի գլխավոր տնօրեն (Բելառուսի Հանրապետություն)

Review of the monograph “Fundamentals of the formation of a modern unified expert information space in the field of industrial property in the Eurasian region”

Authors: G. P. Ivliev, A. L. Zhuravlev, D. Yu. Rogozhin, O. N. Darina

Vladimir A. Ryabovolov,

Candidate of Law, Director General of the National Intellectual Property Center (Republic of Belarus)

Աշխարհի առաջատար արտոնագրային գերատեսչությունների միջև փոխգործակցության շրջանակներում օրենսդրության ներդաշնակեցման և արտոնագրային ընթացակարգերի միավորման գործընթացներն ուղղված են արտոնագրային պաշտպանության ապահովման միասնական մոտեցումների կիրառմանը՝ հաշվի առնելով տարածաշրջանային և ազգային արտոնագրային համակարգերի փոխգործակցության առանձնահատկությունները:

Հեղինակների կողմից իրականացված մենագրության ուսումնասիրության արդիականությունը պայմանավորված է ժամանակակից միասնական փորձագիտական-տեղեկատվական տարածքի ձևավորելու և գործնականում կիրառելու անհրաժեշտությամբ, որն ունի բազմաթիվ առավելություններ, այդ թվում՝ արագացնելով արտոնագրերի տրամադրման ընթացակարգը դրանց բարձր հուսալիության ապահովմամբ, ինչը, իր հերթին, կօգնի ամրապնդել մտավոր սեփականության իրավական պաշտպանությունն ու պահպանությունը ինչպես Եվրասիական, այնպես էլ Եվրասիական տարածաշրջանում, ինչպես նաև նվազեցնելով մտավոր սեփականության իրավունքների խախտման ռիսկերը: Այս առումով արտոնագրային տեղեկատվության փոխանակման միասնական տարածքի

ստեղծումը կհեշտացնի մտավոր սեփականության մասին տեղեկատվության հասանելիությունը:

Բարձր տեսական մակարդակով ավարտված մենագրությունը պատրաստվել է Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտի և Եվրասիական արտոնագրային գերատեսչության մասնագետների գործնական փորձի ու գիտելիքների օգտագործմամբ:

Մենագրությունը բաղկացած է ութ գլուխներից, որոնք ներկայացնում են Եվրասիական տարածաշրջանից դուրս արտոնագրային գերատեսչությունների միջև փորձագիտական փոխգործակցության փորձի ակնարկ. դիտարկվում են արտոնագրերի որոնման և փորձաքննության ոլորտում աշխարհի արտոնագրային գերատեսչությունների միջև փոխգործակցության հիմնական ծրագրերը. իրականացվել է Եվրասիական տարածաշրջանի ազգային արտոնագրային գերատեսչության (ԱԱԳ) և Եվրասիական արտոնագրային գերատեսչության (ԵԱԱԳ) փորձագիտական փոխգործակցության վերլուծություն. կատարվել է ԵԱԱԳ և Ռուսաստանի Դաշնության մտավոր սեփականության դաշնային ծառայության (Ռոսպատենտ) Արդյունաբերական սեփականության դաշնային ինստիտուտի փորձագետների գործունեության կազմակերպչական և տեխնոլոգիական հիմքերի համեմատական վերլուծություն գյուտերի իրավական

պաշտպանություն ապահովելու գործում. ուսումնասիրվել են արդյունաբերական մուշի արտոնագիր ստանալու առանձնահատկությունները Եվրասիական արտոնագրային կոնվենցիայի անդամ երկրներում. իրականացվել է ԵԱԱԳ և ԱԱԳ փորձագետների գործունեության կազմակերպչական և տեխնոլոգիական հիմքերի համեմատական վերլուծություն արդյունաբերական մուշների իրավական պաշտպանություն ապահովելու և փորձագետների փոխգործակցության առանձին գործակալության մակարդակով և միջգերատեսչական փոխգործակցության շրջանակներում. վերլուծված են նաև ԵԱԱԳ և ԱԱԳ միջև տեղեկատվական փոխգործակցության ներկա վիճակը, ինչպես նաև մեկ արտոնագրային տեղեկատվական հաղորդակցման ուղիների մշակման մեխանիզմները:

Մենագրության եզրափակիչ գլուխը նվիրված է Եվրասիական տարածաշրջանում արտոնագրային ինտեգրացիոն փոխգործակցության զարգացման ճանապարհին գործողությունների առաջնահերթ ծրագրին և ներառում է առաջարկներ գյուտերի և արդյունաբերական մուշների արտոնագրման ընթացակարգերը փոխելու Եվրասիական արտոնագրային կոնվենցիայի մասնակից պետություններում.

Արդյունաբերական սեփականության ոլորտում միասնական փորձագիտական տեղեկատվական տարածքի ձևավորման համար անհրաժեշտ տեսական, իրավական և կազմակերպչական հիմքերի ստեղծման մասին.

Եվրասիական արտոնագրային կոնվենցիայի մասնակից պետությունների համար. միասնական փորձագիտական տեղեկատվական տարածքի ստեղծումն ապահովող երկկողմ և բազմակողմ համաձայնագրերի պատրաստման մասին. և նաև ԵԱԱԳ և ԱԱԳ միջև արտոնագրային հետապնդման արագացված ծրագրերի իրականացման և համատեղ որոնումների հեռանկարների առումով:

Բացի այդ, մենագրության մեջ հեղինակներն առաջարկում են իրականացնել համատեղ տեղեկատվական և փորձագիտական նախագծեր, որոնց նպատակն է բարելավել ԵԱԱԳ և ԱԱԳ աշխատանքի որակը:

Մենագրությունը նախատեսված է գյուտերի և արդյունաբերական մուշների հայտերի ներկայացման առանձնահատկություններով հետաքրքրված մասնագետների համար՝ արտերկրում դրանց իրավական պաշտպանություն ապահովելու նպատակով:

Ամսագիր
«ԱՍԴԻ Տեղեկագիր»

ISSN 2782-5086 (Print)
ISSN 2949-2432 (Online)

Թողարկող խմբագիր՝
Ցարյովա Ելենա Գեննադիի՝
ԱՍԴԻ ԴԴԲՀ (Մոսկվա, Ռուսաստան)
vestnik_fips@rupto.ru

Պատասխանատու քարտուղար՝
Լոմակինա Անաստասիա Ալեքսանդրի՝
ԱՍԴԻ ԴԴԲՀ (Մոսկվա, Ռուսաստան)
vestnik_fips@rupto.ru

Խմբագրում և համակարգչային էջատում՝
ՍՊԸ «գրուպա ՊՐԻՍ»՝
Մագոմեդովա Էլմիրա Մագոմեդեմինովա,
Վոլվաչևա Օլգա Յուրիի,
Ելենա Ալեքսանդրի Գորչկովա,
Անաստասիա Սերգեյի Պոլոմարենկո,
Անաստասիա Բորիսի Դոլժենկո

ԱՍԴԻ թարգմանիչ՝
Անդրեյ Յուրիի Մոսկալենկո
(առաջատար թարգմանիչ)

Նկար՝
Օլեսյա Անատոլիի
և Դմիտրի Վլադիմիրի Բաշարովներ

Ստորագրված է տպագրության՝ 1.10.2024
Ձևաչափ՝ 205×290 մմ
Տպագրություն՝ գունավոր (օֆսեթ, 4/4)
Խմբագրություն՝ 500 օրինակ Պատվեր՝ № 366

Տպագրություն՝
Դաշնային պետական բյուջետային
հաստատություն
«Արդյունաբերական սեփականության դաշնային
ինստիտուտ»
125993, Մոսկվա, Բերեժկովսկայա ափ., շ.30, մ.1
Գ-59, ԳՍՊ-3

**“Bulletin of Federal Institute
of Industrial Property” journal**

**ISSN 2782-5086 (Print)
ISSN 2949-2432 (Online)**

Managing editor:

Elena Tsareva –
FGBU FIPS (Moscow, Russian Federation)
vestnik_fips@rupto.ru

Executive editor

Anastasia Lomakina –
FGBU FIPS (Moscow, Russian Federation)
vestnik_fips@rupto.ru

Editing and Desktop publishing:

PRCB Group LLC:
Elmira Magomedova,
Olga Volvacheva,
Elena Gorshkova,
Anastasiya Polomarenko,
Anastasiya Dolzhenko

FIPS translator:

Andrey Moscalenko
(Lead Translator)

Photo:

Olesya Basharova and Dmitry Basharov

Signed to print: 1.10.2024

Format: 205x290 mm

Printing: full-colour (offset ink, 4/4)
500 copies; **Order:** № 366

Printing house:

Federal State Budgetary
Institution “Federal Institute of Industrial Property”
Berezhkovskaya nab. 30-1, Moscow, G-59,
GSP-3, 125993, Russian Federation

ՀԱՐՁԵԼԻ՝ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐ, ԶՄՈՒԱՆԱՔ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՎԵԼ «ԱՍԴԻ ՏԵՂԵԿԱԳՐԻՆ»

Բաժանորդագրվելով դուք
մշտական մուտք կստանաք
մտավոր սեփականության
վերաբերյալ արդի
տեղեկատվության և եզակի
վերլուծական տվյալներին:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿԱՐԵԼԻ Է
ԵՐԿԱՐԱՑՆԵԼ ԿԱՍ ԶԵՎԱԿԵՐՊԵԼ ԱՅՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՍ ԴԻՄԵԼ «ՊՈՉՏԱ ՌՈՍՍԻԻ»
ԲԱԺԱՆՍՈՒՆՔՈՒՄ ԿԱՍ ԱՌՑԱՆՑ ԸՍՏ
ԿԱՏԱԼՈՒՑՆԵՐԻ՝

• «Պրեսա Ռոսսիի»
www.pressa-rf.ru կայքում
Բաժանորդագրման դասիչ՝ 85599

• «Անիգա-Սերվիս»
գործակալություն
www.akc.ru կայքում
Բաժանորդագրման դասիչ՝ E 85599

Բոլոր վերջին նորությունները
մտավոր սեփականության
աշխարհից՝

VK վկայագրեր
Ռուսաստանում

VK վկայագրեր
ԱՄԴԻ